

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Rızâ Tezkiresi
Mùellifi: Zehr-i Mâr-zâde Seyyid Mehmed Rızâ
Hazırlayan: Gencay Zavotçu
Yayın Yılı: 2017
ISBN: 978-975-17-3983-4
Ana Yayın Numarası: 3550
Kùltür Eserleri Dizisi 556

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA
Telefon: 00 90 312 3099001
Faks: 00 90 312 3098998
e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

RIZÂ TEZKİRESİ

Hazırlayan
Dr. Gencay Zavotçu

Ankara

2017

I. BÖLÜM:

1) RIZÂ'NIN HAYATI

Rıza'nın hayatı hakkında 17 ve 18. yüzyıl tezkirelerinde bilgi mevcuttur. Bu eserlerden biri Şeyhî Mehmed Efendi'nin *Vekâyi'l'ü'l-Fudalâ* adlı eseridir. Sâlim'in tezkiresine almadığı Rızâ hakkında *Safâyi Tezkiresi*nde de yeterli düzeyde bilgi olduğu söylenebilir. Güftî'nin manzum *Teşrifâtü's-Şu'arâ* sî ile İsmâ'il Belîğ'in *Nuhbetü'l-Âsâr*'ı yaşadığı devre yakın diğer iki eser olup ilk elden bilgilere yer veren kaynakları oluştururlar.

Şairlerin doğum yeri ve yılından ziyâde ölüm yeri ve tarihi hakkında bilgilere yer veren bu eserlerde Rızâ'nın Edirne'li olarak takdim edildiği görülür. Adını ve memleketini belirtmeye yönelik ifadeler Safâyi'de: “*Nâmı Mehmed'dür. Mâhmiye-i Edirne'den zühür Zehr-i mâr-zâde dimekle meşhûr.*”¹, Şeyhî Mehmed Efendi'de: “*Seyyid Rızâ, Edirnevî. Mahrûsa-i Edirne'den zuhur ve zehr-i mâr-zâde dimekle meşhur...*”², Belîğ'de ise: “*Edirnevî Seyyid Mehmed Efendi, Zehr-i mâr-zâde. Rûmili Kuzâtundan.*”³ şeklindedir. Güftî'nin “*Sâye-perverd-i cîsr-i Ergenedür*”⁴ mısra'ında Edirne'ye bağlı Ergene kasabasından (Uzunköprü) gösterdiği Rızâ'nın bazı kaynaklarda *Lârendeli Seyyid Mehmed Rızâ* olarak sunulması *Zehr-i Mâr-zâdelerin* Edirne'ye, Lârende'den (Karaman) gelip yerleştiğini düşündürür.⁵ Tezkiresine dâhil ettiği Ahmed hakkındaki “... *râkîmu'l-hurûfuñ ammi olup ser-rîşte-i nesebi Âl-i Abâ'ya peyveste olan Lârendevî Seyyid Ahmed Efendi'dür*” cümlesi de bu düşüncelyi doğrular mahiyettedir.

Rızâ'nın düzenli bir medrese eğitimi alıp almadığı hususunda kaynaklardaki bilgilerden hareketle bir fikir beyanında bulunmak güç görünmektedir. Safâyi Tezkiresi'ndeki: “... *evâ'il-i*

---

¹ Pervin Çapan (Hzl.) (2005). *Mustafa Safâyi Efendi, Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Yay. 205.

² Abdülkadir Özcan (Hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyi'ü'l-Fudalâ*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay. 667.

³ Abdülkerim Abdulkadiroğlu (Hzl.) (1999). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyl-i Zübdeti'l-Eş'âr*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay. 131.

⁴ Kaşif Yılmaz (1983). *Güftî, Hayatı-Eserleri-Edebi Kişiliği-Tezkireciliği ile Divânî-Zafer-nâmesi ve Teşrifâtü's-Şu'arâsı'nın Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. 437.

⁵ Rıza'nın sülalesi olarak bilinen *Zehr-i Mâr-zâdeler* Edirne'nin seçkin ailelerinden biridir. Edirne'de yaptırmış oldukları câmi, çeşme ve köprü gibi hayır ve hasenâtle isimlerini duyurmuş olan aile büyük bir ihtimalle Lârendeden göç ederek Edirne'ye gelmiş ve orada yerleşmiştir. 17 ve 18. yüzyıllarda *Zehr-i Mâr-zâde* çeşme ve köprülerinin bulunması ailenin Edirne'nin seçkin ailelerinden biri olduğunu düşündürmektedir. Bkz. Abdülkadir Özcan (Hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyi'ü'l-Fudalâ*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay. 667.

hâlinde kesb-i kemâl-i ma'ârif-i bi-şümârdan soñra ..."⁶ cümlesinde gençliğinde ileri düzeyde bir eğitim aldığı ifade edilmekte; *Vekâyi'ü'l-Fudalâ*'da ise "... *ba'de tahsîlü'l-isti'dâd ulemâ-yı kirâmuñ birinden mülâzemetle ber-murâd olup ...*"⁷ ifadesiyle bu eğitimi takiben devrin büyük âlimlerinden birinden mülâzemet aldığı belirtilir. Rızâ'nın mülâzemet aldığı âlimin kim olduğu sorusu *Teşrifâtü's-Şu'arâ*'da cevabını bulur:

Oldı fetvâya ol ferîd-i fünûn
Bâli- zâde Efendi'den me'zûn⁸

Güftî'nin adını zikrettiği Bâli-zâde Mustafa Efendi, Rızâ'nın Tezkire'de "*Mevâlî-i 'izâm ve fuzalâ-yı kirâmdan beyne'l-emsâl ve'l-aqrân fazîlet-i bâhire ile müşârün ileyh-i bi'l-benân olup ...*" cümlesiyle takdim ettiği âlim bir şairdir.

Kaynaklardan aktarılan bu bilgiler onun düzenli bir medrese eğitimi almayıp özel hocalardan ders alarak kendini yetiştirdiği izlenimi verirler. Ancak, Rızâ'nın tezkirelerde *Efendi* ünvanıyla sunulması onun medrese eğitimi aldığını da düşündürür. *Efendi*'nin ilmiye mensuplarına verilen bir unvan olduğu göz önüne alınırsa Rızâ'nın hem medrese eğitimi gördüğü, hem de devrin tanınmış bilim adamlarından dersler aldığı söylenebilir. Hangi konularda olduğu açık olarak belirtilmeyen bu eğitim Safâyî Tezkiresi'nde *ma'ârif-i bi-şümâr* (sayısız bilgi), *Vekâyi'ü'l-Fudalâ*'da ise *ba'de tahsîlü'l-isti'dâd* (yetenek, beceri kazanma eğitimi) olarak ifade edilir. Bununla, Rızâ'nın çocukluk ve gençlik yıllarında Arapça (sarf ve nahv), Farsça, din, tasavvuf vd. konularda aldığı eğitime gönderme yapıldığı söylenebilir

Rızâ mülâzım olduktan sonra Rumeli'nin değişik yerlerinde görev yapmıştır. Bu görevleri arasında ilk sırayı müderrislik mesleğinin aldığını görmekteyiz. Onun müderrislik yaptığına ilişkin bilgi *Vekâyi'ü'l-Fudalâ*'da mevcuttur. Diğer kaynaklarda müderrislik yaptığına ilişkin herhangi bir bilgi yoktur. Kırk akçelik medreseden azl edildikten sonra ne kadar süre ile boş kaldığı veya yöneticilik görevine başladığı hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Ancak, müderrislikten sonra yönetici (kâdılık, nâ'iplik, mutasarrıflık) olarak değişik beldelerde görev yaptığını bilmekteyiz.

⁶ Pervin Çapan (Hzl.) (2005). *Mustafa Safâyî Efendi, Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âşâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Yay. 205.

⁷ Abdülkadir Özcan (Hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyi'ü'l-Fudalâ*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay. 668.

⁸ Kaşif Yılmaz (1983). *Güftî, Hayatı-Eserleri-Edebi Kişiliği-Tezkireciliği ile Dîvânî-Zafer-nâmesi ve Teşrifâtü's-Şu'arası'nın Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi. 437.

Rızâ kadılık ve benzeri görevlerle uzun süre Rumeli'nin değişik yerlerinde bulunmuş, ömrünün son yıllarını ise memleketi Edirne'de (Uzunköprü) geçirmiştir. Fetvâ makamından emekli olduktan sonra ölüm tarihi olan H. 1082/M. 1671 yılına kadar doğum yeri olan Uzunköprü'de yaşamıştır. H. 1082 yılı ramazanında doğum yerinde Uzunköprü'de ölmüştür.

2) ESERLERİ

Rızâ'nın kaynaklarda adı zikredilen eserleri şunlardır:

a) Dīvān: Tezkiresi ile adını duyuran Rızâ'nın müretteb bir dīvānı olduğu kaynak eserlerde zikredilir. Şeyhî Mehmed Efendi ve Safâyi'nin varlığından söz ettikleri *Dīvān*'ından seçilen örnek şiirler de kaynaklarda mevcuttur.

b) Tezkire-i Rızâ: Rızâ'nın elde mevcut tek eseri *Tezkire-i Rızâ* veya *Rızâ Tezkiresi* diye bilinen şu'ara tezkiresidir. Tezkire, sonundaki *câmi'-i mazmûn* tamlamasının ebced hesabıyla karşılığı olan H. 1050 yılında tamamlanmış ve devrin padişahı Sultan İbrahim'e sunulmuştur. Eser, önsöz yerine geçen kısa bir giriş ve iki bölüm halinde tertip edilmiştir. Rızâ, *Zikr-i Eş'ar-ı Selâtîn-i Mâziye* başlıklı birinci bölümde Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan zamanına kadar geçen süre içerisinde şiir söylemiş 10 şair padişah, *Zikr-i Şu'arâ-yı Ma'rifet-peymâ* başlıklı ikinci bölümde ise yaklaşık 260 şairin biyografisi ve şiir örneklerine yer vermiştir. Araştırmacılar tarafından Hasan Çelebi Tezkiresi'nin 5 yıl arayla yapılmış zeyli olarak da nitelenen eserin en belirgin özelliği, hayatta olmayan şairlerin ölüm tarihlerini vermesidir. Rızâ'nın adını günümüze ulaştıran tezkiresi "*Hattâ biñ târihinden elli hudûdına gelince zamânında vaki'olan şu'arâ-yı ma'ârif-nişānuñ eş'ârı ve âsârların tezkire tarikiyle bir encümene cem ü telfîk ü tahrîr idüp hâlâ miyân-ı nâsda Seyyid Rızâ Tezkiresi denmekle meşhûrdur*"⁹ cümlesinde de belirtildiği üzere H. 1000 ile 1050 yılları arasında yetişen şairler hakkında özet bilgi verir. Tezkire hakkında geniş bilgi ve değerlendirmeler inceleme bölümlerinde sunulacaktır.

c) Siyer-i Veysi'ye Zeyl: Rızâ'nın müretteb bir dīvān ve tezkireden başka Veysi'nin Siyer'ine zeyl (ek) yazdığı da kaynaklarda belirtilir. Yazıldığı devirde şair ve yazarlar tarafından beğeniyle okunan *Siyer-i Veysi'ye* 17. yüzyıl yazar ve şairleri zeyiller yazmışlardır. Esere zeyl yazma kervanına katılan şair ve yazarlardan biri de Rızâ'dır. Tezkiresi'nde Veysi'nin *Siyer-i Şerîf*i hakkında övgü dolu sözler sarfeder.

⁹ Pervin Çapan (Hzl.) (2005). *Mustafa Safâyi Efendi, Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü'l-Âşâr Min Fevâ'idi'l-Eş'âr)*. Ankara: AKM Yay. 205.

d) **Münşe'ât:** “*Dīvân-ı eş'âr-ı belâgat-şi'ârı olduğundan maadâ müdevven münşe'âtı olup ve Siyer-i Veysi'ye zeyl yazmışlardır*”¹⁰ cümlesinde Şeyhî Mehmed Efendi Rızâ'nın Münşe'ât'ından da söz eder. *Münşe'ât*'in dışında Rızâ'nın müftü iken verdiğini sandığımız fetvâları da Topkapı Sarayı Kütüphanesi'ndedir.¹¹

3) EDEBİ KİŞİLİĞİ

17 ve 18. yüzyıllarda yazılmış *Tezkire-i Safâyî*, *Teşrifâtü's-Şu'arâ*, *Vekâyi'ü'l-Fudalâ* ve *Nuhbetü'l-Âsâr* gibi biyografik esere şair ve yazar (münşî) olarak girmeyi başaran Rızâ'nın edebî kişiliği hakkında Tezkiresi ile elde mevcut sınırlı sayıdaki beyit ve şiirlerinden hareketle fikir beyanında bulunulabilir. Hayatı ve tezkiresi hakkında bilgi edinme düşüncesiyle başvurduğumuz kaynaklarda tesadüf ettiğimiz şiirleri, onun yazarlığı yanında şairliği hakkında da görüş bildirmemizi olanaklı kılmaktadır.

17. yüzyılın sayıca kalabalık yazar ve şair kadrosu içerisinde orta düzey bir yazar ve şair olan Rızâ, Riyâzî ile birlikte yüzyılın önemli iki tezkiresinden birinin yazarı olarak tanınmıştır. Onun edebî çehresinin oluşmasında çocukluk ve gençlik yıllarında almış olduğu eğitimin etkisi büyük olmalıdır. Mahiyeti hakkında kaynaklarda ayrıntılı bilgi olmamakla birlikte bu eğitimin bir kısmının edebiyat ve şiirle ilgili olduğu muhakkaktır. Yüzyılın şair ve yazarları arasında kendisine yer edinebilen, şiir meclislerine katılıp yazar ve şairlerle aynı ortamlarda bulunan Rızâ, bu meclislerin nimetinden azami ölçüde yararlanmış olmalıdır.

Edebiyat tarihi açısından değerli olan tezkiresi, özellikle H. 1000 ile 1050 yılları arasında yetişen şairler için önemli bir kaynaktır. Hasan Çelebi Tezkiresi'nden sonra geçen 16 yıl içerisinde yetişen şairler hakkında verdiği bilgiler bakımından ise birinci derecede önemli kaynaktır. Eseri, şairler hakkında verdiği bilgilerin kısalığı ile bir yandan Sebk-i Hindî'den gelen *az sözle çok şey anlatma* düşüncesini anımsatırken, diğer yandan da 17 ve 18. yüzyıllarda yazılmaya başlanan antolojik mahiyetteki tezkireleri çağrıştırır ve bu bağlamda bir geçiş dönemi tezkiresidir.

Rızâ'nın edebî kişiliğinin nesir çehresini yansıtan eseri Tezkiresi'dir. İzine henüz ulaşılammış olsa bile, *Siyer-i Veysi'*ye yazdığı söylenen zeyl de nesir sahasındaki yeterliliğinin işaretlerindedir. Biyografik bir eser yazmakla Rızâ, nesir-nazım karışık bir türde yazar ve şair

¹⁰ Abdülkadir Özcan (Hzl.) (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi, Vekâyi'ü'l-Fudalâ*. C.1. İstanbul: Çağrı Yay. 668.

¹¹ Bürokratik engeller nedeniyle kütüphane kayıt numarasını veremediğimiz fetvalar tarafımızdan görülmüştür.

kimliğini birlikte takdim etmiştir. Riyāzī Tezkiresi'nden faydalanmış olsa da bu etkiyi eserine sindirmiş, bilgileri aynen aktarma yoluna gitmeyip kendine özgü bir ifadeyle sunma gayretinde olmuştur.

Rızā'nın nesir vadisinde etkisinde kaldığı yazarlardan biri de Veysi'dir. 17. yüzyılın süslü nesirdeki ünlü temsilcisi Veysi'nin *Siyer-i Veysi' adlı eserine zeyl (ek)* yazması bu etkinin bir yansıması olarak algılanabilir.

Zamanın önemli âlimlerinden Bālī-zāde Mustafa Efendi, Rızā'nın edebî çehresinin oluşmasında önemli isimlerden olmalıdır. Böyle bir hocadan ders alıp bilgi ve kültürünü artıran Rızā, Mucīb ve Yümnī zerinde de etkili olmuştur. Özellikle Mucīb, hazırladığı şuara tezkiresinde Rızā Tezkiresi'nden çokça yararlanmıştır. “*Mucīb Efendi, giriş kısmında Rıza Tezkiresi'ni incelediğini, Rıza'nın (d.?-ö. 1082/1671) Hasan Çelebi ve Riyāzī Tezkireleri'nden bazı şairleri aldığını, buna karşılık kendisinin sadece Rıza Tezkiresi'ndeki şairler arasında bir seçim yaparak eserini Riyāzī'ye (d.?-ö. 1054/1644) zeyl olarak yazdığını belirtir. Tezkire'de Riyāzī'nin eserini yazdığı 1018/1610 tarihinden sonra yazılan Rıza Tezkiresi'ndeki bazı şairler ve 1050/1640'tan sonra Mucīb'in kaleme aldığı şairler bulunmaktadır.*”¹² cümlelerinde de belirtildiği üzere Rızā Tezkiresi'nden büyük oranda aktarımda bulunarak (biyografik bilgi ve şiir örneklerinde) odan etkilendiği izlenimi vermiştir.

Onun şair kişiliğinin ipuçlarından biri, şairleri anlatan biyoğrafik bir eser yazmış olmasıdır. Şiirle ünsiyeti ve şairlerle sohbeti olmayan bir kişinin şair biyoğrafisi yazma girişimi olağan karşılanacak bir durum değildir. Gerek tezkiresinde şiirlere söylediği nazireler, gerekse dīvan tertip etmesi onun şair kişiliğinin delilleridir. Tezkiresinde 17. yüzyıl şâiri Fehīm'in *müstağnī* redifli gazeli ile İlmī-i Nāzük'ün beyitlerine söylediği nazireler onun şair kişiliğini yansıtan örneklerdir.

Şiirlerinin bir kısmını *Sebk-i Hindī* çizgisinde yazmak, bir kısmını ise Necātī, Bāķī, Şeyhülislām Yahyā ve Nedīm çizgisinde tertip etmek bazı 17. yüzyıl şairlerinin şiirlerinde görülen ortak bir özelliktir. Rızā'nın tezkirelere giren az sayıdaki şiirinde *Sebk-i Hindī*'yi soyut ve somut kelimelerden kurulu bazı tamlama (*Metā'-ı nāz, yem-i zevk ü safā*) ve mısralarda gözlemek mümkündür. Ancak, onun mevcut şiirlerindeki Türkçe kelime ve söyleyişler bazı şiirlerinde de Necātī, Bāķī, Şeyhülislām Yahyā ve Nedīm çizgisinde olduğu izlenimi verirler.

¹² Mustafa İsen, Filiz Kılıç, İ. Hakkı Aksoyak, Aysun Eyduvan (2002). *Şair Tezkireleri*. Ankara: Grafiker Yay. 101.

Rızâ'nın şair kişiliğinin oluşmasında yüzyılım Sebki Hindî şairi Fehîm'in etkisi olduğu söylenebilir. Tezkiresinde, Fehîm'in şiiri ve şairliği hakkında övgü dolu sözler sarfettiği Fehîm'in *müstâğnî* redifli gazeli ile *rûz u şeb* redifli kasidesine yazdığı nazireler, Rızâ'nın şair kişiliği üzerinde Fehîm etkisi olduğunu düşündürür. Rızâ'nın şair kişiliği, güzel şiirleri ayırt edip onlara değer vermesini beraberinde getirmiş, eserine güzel şiir örnekleri almasına zemin hazırlamıştır. Tezkiresi'ne aldığı şiir örnekleri şiir seçiminde titiz davrandığını, okuyunun şiir zevkini okşayan şiir parçalarına yer verdiği fikrini uyandırır.

II. BÖLÜM- TEZKİRE’NİN İNCELENMESİ

1) ŞAİRLERİN HÂL TERCÜMELERİ

1.1) İsim, Mahlas, Unvan ve Lakaplar

a) İsim-Mahlas

Rızâ Tezkiresi’nin hal tercümelerinde şairlerin isimleri mahlaslarından ya hemen sonra ya da yazarın bilinmesinde fayda gördüğü bazı bilgiler aktarıldıktan sonra belirtilir. İsimlerin zikrinde her şair için aynı ifadeler kullanılsa da, anlamca birbirine yakın ve benzeri takdim yollarına gidilir. Şair sultanların takdimine isimleriyle başlayan Rıza, isimleri takiben mahlasları zikreder, şairlerde ise önce mahlas sonra isim söyleyerek diğer bilgilerin aktarımına geçer. Şair sultanlar ve mahlası olmayan birkaç şair (Bākī-i Bī-mahlas vb.) bu değerlendirmenin dışında tutulursa, Rızâ şairlerin isimlerini mahlasları ile biyografik bilgileri arasında köprü vazifesi gören bir geçiş olarak kullanır.

Şeceresiyle birlikte takdim ettiği şair sultanları bir araya topladığı ilk bölümde (Zikr-i Eş‘ar-ı Selâtin-i Mâziye) on şair sultanın isimlerinin takdiminin ardından mahlasları belirtilir. Fâtih Sultan Mehmed’i: “Hazret-i Ebû’l-Feth Sultân Meḥmed İbn Sultân Murâd Hân: *Fâtih-i Koşantiniyye’dür. Maḥlaş-ı şerifleri ‘Avnî olup evşâf-ı cemîlleri taḫrîr ü taḫrîrden müstagnîdür*” diyerek takdim eden yazar, II. Bâyezîd’i: “Sultân Bâyezîd Hân İbn Sultân Mehmed Hân: “*Mahlas-ı şerifleri ‘Adlî olup vücûd-ı latîfleri pür-sehâ vü kerem ve zât-ı sûtüde-şiyem-i ‘âlî-himemleri rûh-ı mücessem-i şehen-şâh-ı mu‘azzem idiler*” cümlesinde vasıflarıyla birlikte, Yavuz Sultan Selim’i de “ Hazret-i Sultân Selîm Hân İbn Sultân Bâyezîd-i Fâtihü’l-Haremeyn-i Şerîfeyn:” *Mahlas-ı şerifleri Selîmî’dür*” ifadesinde şecereyi biraz daha genişleterek sunar. Kânûnî Sultân Süleymân için de “Hazret-i Sultân Süleymân Hân İbn Sultân Selîm Hân: *Mahlas-ı şerifleri Muhibbî olup...*” şeklinde saygı içerikli bir tanıtımı tercih eder.

Rızâ Tezkiresi’ndeki şair sultanların bir kısmı aynı mahlasa sahiptirler. Bu durum şairler arasında bazen anlaşmazlık konusu olmuş ve sorunlara yol açabilmiştir.“... ortak mahlaslar meselesinin her devirde az çok problem yaratan bir konu olarak karşımıza çıktığı anlaşılıyor. Tabiatıyla birden çok mahlas demek, şiirin asıl sahibinin bilinmesinde karışıklık ve şiirin başkalarınınca sahiplenilmesine ortam hazırlama demektir. Bu yüzden tezkireciler, mümkün

*olduğu kadar bu karışıklığı ortadan kaldırma gayreti içinde olmuşlardır.*¹³ Tezkire’de mahlasdaş şairlerin takdiminde, ikinci sıradaki için dahi edatı kullanılmıştır. Yavuz Sultan Selim’le aynı mahlası taşıyan II. Selim: “Hazret-i Sultân Selîm Hân İbn Sultân Süleymân Hân: *Bunlaruñ dahı mahlsş-ı şerîfleri Selîmî’dür*” cümlesinde görüleceği gibi *dahı* edatıyla *Selîmî* mahlaslı selefinden (Yavuz Sultan Selim) ayrı tutulmuştur. *Murâdî* mahlaslı sultanların takdiminde de *dahı* edatı ikinci sıradaki IV. Murâd’ın, bir önceki mahlasdaşı III. Murâd’la karışmaması için kullanılmıştır. Sultan III. Mehmed’de (‘Adlî) dahi edatıyla mahlasdaş selefinden (II. Bâyezîd) ayırıldıkları sultan şairlerdendir.

Sultan şairlerin dışındaki şairler ise önce mahlas, sonra isim söylenerek tanıtıma tabi tutulurlar. Şairlerin mahlaslarını müteakip isimlerinin genellikle memleketleriyle beraber anıldığı dikkati çeken bir durumdur. Emânî’de olduğu gibi: “*Ruscuk’dan Mustafa Çelebi’dür*”. Sadece memleket ismiyle birlikte şairin gerçek adının zikriyle yetinildiği şair sayısı kabardır. Ümîdî’de: “*Merzifonî Recep Çelebi’dür*”, Edîbî’de: “*Burüsevî Alî Çelebi’dür*”, Âlî’de: “*Adanevî Hüseyin Efendi’dür*” cümleleri, bu tanıtım tarzına örnek teşkil ederler.

Ancak, her şair için aynı takdim tarzına başvurulduğu söylenemez. Bazen isimlerin bir takım bilgilerden sonra geldiği görülür. Bu bilgiler ya: “*Kuzât-ı sencîde-sıfâtdan Yeñişehr’li Mehmed Çelebi’dür*” (Beğâyî); “*Acemdür. İsmi Mehmed’dür*” (İtrî) örneklerindeki gibi meslek ve memleket, ya da Bâkî-i Bî-mahlas’ın biyografisindeki gibi: “*Bî-mâhlas olup Edirnevî Mühr-kâr Dervîş Bâkî-i Zâr’dur*.” meslek (Mühr-kâr) ve zümre (dervîşân) ile sınırlıdır. Bazen şecere belirten bir ifadeden sonra baba adı zikredilir: “*Merhûm h’âce-zâde Abdü’l-‘azîz Efendi’nün ferzend-i fazîlet-mendi Mehmed Çelebi Efendi’dür*” (Bahâyî); yahut Bezmî vâsfindaki: “*Küttâb-ı Dîvân-ı Sultânî’den ve erbâb-ı usûl ü ma‘ânîden İstânbülî Yasakçı-zâde İbrâhîm Çelebi’dür*” şeklinde seci’li bir ifadeden sonra gelir. Şehrî için yazarın başvurduğu ifade daha değişik olup: “*Şarkiyândan ‘Alî nâm Malatya-makâmdur*” şeklindedir.

Sultan şairlerde mahlasların takdiminde söylenen “*mahlas-ı şerifleri (...) dür*” şeklindeki ifadeye şairlerin ismi için de başvurulur: “*İsm-i şerîfleri Mehmed’dür*” tanıtımı buna bir örnektir. Rızâyî de: “*İsm-i şerîfleri Alî olup...*” takdimiyle tanıtılan bir şairdir. Bir kısım şairlerin adı belirtilmeyip sadece mahlası zikredilmiş, bir kısmının da adı belirtilip mahlası söylenmemiştir. Manţıkî hakkındaki: “*Acem peder ‘Arab maderdür*” ifadesinde mahlasın dışında herhangi bir isim belirtilmemiştir. Bî-mahlas olarak nitelenen Bâkî için de: “*Bî-mâhlas olup Edirnevî Mühr-kâr Dervîş Bâkî-i Zâr’dur*” denilerek ismi ve mesleği ile takdim yoluna gidilmiştir. Sultan şairlerin ilk sırasında bulunan (ser-defter-i şu‘arâ) II. Murâd’ın da mahlası

¹³ Mustafa İsen (1997). *Ötelerden Bir Ses (Dîvân Edebiyatı’nda Mahlasdaş Şâirler)*. Ankara: Akçağ Yay. 207.

yoktur. İsmnin secere ile bir arada anılmasıyla yetinilmiştir. Ebü'l-hayr'ın takdiminde de yalnızca “*Şāmīdūr*” kaydı vardır ve mahlasın dışında bir isme yer verilmemiştir. Âdem Çelebi, Bâli-zâde Mustafa Efendi, Hüseyin Efendi, Sâdık gibi şairler isimleriyle, Belîğî, Bi'atî, Dervîş Çevgânî, Civânî, Cününî, Hüsâmî, Mezâkî vb. birkaç şair de mahlaslarıyla sunulmuşlardır.

Mahlaslarda dikkati çeken hususlardan biri, bazılarının şairlerin isminden esinlenmiş olmasıdır. Aşağıda örneği verilecek bu tür mahlaslar ya şairin ismiyle aynı olmuş, ya da ismin sonuna *yâ-yı nisbet* (î) getirilerek yapılmıştır. Bunlardan Sultan I. Selîm (Yavuz Sultan Selîm) ve II. Selîm'in mahlasları (Selîmî), III. ve IV. Murâd'ın mahlasları (Murâdî), Es'ad Efendi (Es'ad), Hüseyin Çelebi (Hüseynî), Hâfız Ahmed Paşa (Hâfız), Hâfız Mehmed Çelebi (Hâfız), Mu'îd Hasan (Hasan) Şeyh Sinân (Sinânî), Alî Efendi ('Alî), Ârif Mehmed Çelebi ('Ârif) gibi şairlerin mahlaslarının isimlerinden kaynaklanmış olduğu anlaşılmaktadır. Bülendî, Neşâtî, Hâtemî ve Sebki mahlaslı şairler ise Tezkire'deki mahlaslarını, daha önceki mahlaslarını değiştirerek edinmişlerdir.

b) Lakap

Tezkire'de sayıca fazla olmamakla birlikte lakabı ile anılan şairler de vardır. Lakaplar genellikle yaşayan şairler için "... *lakabı ile mülakkabdur*", ölmüş olanlar için "... *lakabı ile mülakkab idi*" ifadesiyle zikredilir. Bunların başında Sultan II. Murâd'ı anmak gerekir. II. Murâd için Tezkire'de: "*Ol pâdişâh-ı Pür-edeb Ebü'l-hayrât lakabı ile mülakkabdur*" denilir. "*Hayrât u hasenâtlarınıñ nihâyeti olmayup...*" ifadesiyle lakabının hayır işlerine düşkünlüğünden kaynaklandığı söylenmek istenen II. Murâd'dan başka: "*Merhûm Veysî Efendi'nün nâ'ibi olmagla ol sâhib-edeb Nâ'ib Çelebi lakabı ile mülakkabdur.*" denilen Hulûsî de lakabıyla anılan şairlerdendir. Lakab ve mülakkab kelimeleri anılmaksızın "... *ol merd-i âzâde beyne'n-nâs Pehlevân dimekle ma'rûf u mevsûf olup...*" denen Bekâyî'nin lakap, mahlas ve ismi bir beyitte zikredilir. Şair Sinânî'nin kardeşi 'Aşkî: "*Delî*", Bahâyî de alay ve yergiye düşkünlüğü nedeniyle *Küfrî* lakabıyla anılır: "*Tab'ı hecv ü tezyîfe ve her şey'i şifâyla ta'rîfe mâ'il olmağın Küfrî lakabıyla mülakkabdur.*" Ahmed "*Ol zât-ı 'azîz Cızbız lakabı ile mülakkab idi.*" cümlesinde *Cızbız*, Şefî'î de *Cününî* lakabıyla tanınır: "*Ol nev-zuhûr-ı pür-edeb Cününî lakabıyla mülakkabdur.*" Lakabı ile sunulan şairlerin takdiminde başvurulan "... *dimekle meşhûr u ma'rûfdur*" veya "... *dimekle meşhûr u ma'rûf olup*" ifadeleri şairin adından sonra gelse de bu şairlerin daha çok takma adlarıyla tanındıklarını anlatmaya yöneliktir.

c) Unvan

Tanıtmada isim ve lakapla birlikte, şairlerin isminin bir parçası durumuna gelen unvanları da belirtilir. *Efendi*, *Çelebi*, *Bey*, *Ağa*, *Paşa* terimlerinde ifadesini bulan unvanlar

şairlerin mensubu oldukları zümre, tâife ve eğitim durumu ile yakından ilgilidir. Şairlerin takdiminde sıkça başvurulanlar *Efendi* ve *Çelebi* unvanlarıdır. İlmiye sınıfı mensuplarının takdiminde kullanılan *Efendi* unvanlı şairlere: “*Sahn-ı Semâniyye müderrislerinden Mehmed Efendi’dür.*” (Beyânî), “*Ḳuzât-ı sencîde-şifâtdan Bosnevî ‘Alî Efendi’dür.*” (Alî), “*H’âce Sa‘de‘d-dîn Efendi’nün ferzend-i fazîlet-mendi ‘Abdü’l-‘azîz Efendi’dür.*” (Azîzî) ve “*Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi’dür ki tercemesi sebt olan Meylî Zekeriyâ Efendi hazretlerinin ferzend-i fazîlet-mendleri...*” (Yahyâ) tanımıyla Yahyâ’yı örnek gösterebiliriz.

Efendi şairlerin yanı sıra Tezkire’deki ikinci büyük gurup *Çelebi* unvanlı şairlerdir. Sözlükte zikredilen “s. *Çelep Tanrı (...). 1 Görgülü, terbiyeli, olgun (kimse). (...). 2. esk. Bay. (...). 3. Esk. Bektaşî ve Mevlevî pîrlerinin en büyüklerine verilen unvan. 4. Hristiyan tüccar...*”¹⁴ manalarından anlaşılacağı üzere aslen Arapça “*Allah, Tanrı*” manasındaki “*Çalab*” sözcüğüne “-î” nisbet harfi getirilerek yapılan “*Çalabî*”den sıfatının halk ağzındaki telaffuzu olduğu düşünülen “*Çelebi*” sözcüğünün kaynaklarda “*köle sahibi, efendi*” ve benzeri farklı manaları da mevcuttur. Düzenli bir medrese eğitimi almamış kişiler için zikredildiği düşünülen *Çelebi* teriminin *Efendi* ile ortak yanı her ikisinin de okur-yazar, eğitilmiş kişilere unvan olarak verilmesidir. *Çelebi*, eğitilmiş olmanın yanında nezâket ve tevazuyu da içeren bir kavram olup alçakgönüllü, yumuşak huylu (mülâyim) kişiler için de kullanılan bir sıfattır. *Çelebi* şairlerin yaygın olarak kâtiplik, kadılık ve müderrislik mesleklerinde görev aldıkları söylenebilir. *Çelebi* unvanını haiz şairlere: “*Tercemesi sebt olınan Vişâlî’nün ferzend-i ercümendi Kütâhiyye’den ‘Ârif Mehmed Çelebi’dür.*” (‘Ârif) ve “*Ser-rişte-i nesebi Âl-i ‘Abâ’ya peyveste ve her târ-ı şikenc-i zülf-i bi-hem-tâsına hezârân dil-i şikeste beste olan İstanbulî Seyyid Murtażâ Çelebi’dür.*” cümlesiyle takdim olunan Vezni örnek gösterilebilir.

Tezkire’de bir gurup şair *Çelebi* ve *Efendi* unvanlarının her ikisine de sahip olarak, *Çelebi Efendidür* ifadesiyle sunulmuştur. Her iki ünvanın bir kişiyi tavsifen kullanılması, birinin terk edilmek üzere olup diğerinin yaygınlaşmaya başladığı geçiş dönemi ürünü olabileceği gibi farklı anlamlar da içerebilir. “... 4) *Konya’da Mevlânâ Hazretlerinin post-nişînine verilen unvan: Çelebi Efendi.*”¹⁵; “*Mevlânâ’nın torunlarından olup Konya’da postnişin olan ve bütün Mevlevî şeyhlerinin başı sayılan kişi.*”¹⁶ cümlesinde mevlevî-hâne postnişinliğine indirgenen *Çelebi Efendi* unvanının her ikisinin özelliklerini şahsında toplayan eğitilmiş, muhtemelen medrese mezunu, görgülü, alçakgönüllü, yumuşak huylu, nazik vb. sıfatları haiz yüksek mevkili kişiler için kullanılabilirdiği akla daha uygun gelmektedir. *Çelebi Efendi* ünvanıyla sunulan şairlere “*Merhûm H’âce-zâde ‘Abdü’l-‘azîz Efendi’nün ferzend-i fazîlet-mendi Mehmed Çelebi Efendi’dür.*” (Bahâyî,), “*Mevâlî-i kirâmdan Ḳâsım Efendi’nün ferzend-i ercümendi Şâlih Çelebi*

¹⁴ *Türkçe Sözlük* (1988). C. I. Ankara: TDK Yay. 290-291.

¹⁵ İsmail Parlatır (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yay. 285.

¹⁶ İlhan Ayverdi (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. C.1. İstanbul: Kubbealtı Nşr. 551.

Efendi'dür." (Sulhî,) "*İlm-i tevārīhde 'alem ve şî'r ü inşâda müselleme-i 'âlem olan merhûm Otcı-zâde'nün ferzend-i ercümendi Mehmed Çelebi Efendi'dür*" (Vak'î), "*Mevâlî-i kirâmdan mesned-i şehâ vü keremün şadr-nişîn-i ercümendi Aydınî Mehmed Çelebi Efendi'dür*" (Vehbî,) ve "*Zümre-i kuzât-ı sencide-sıfâtdan tercemesi şebt olunan 'İlmî-i Nâzûk'ün ferzend-i fazîletmendi Şerîf Mehmed Çelebi Efendi'dür*" cümlesiyle takdim olunan Şabrî örnek gösterilebilir.

Efendi ve Çelebi unvanlı şairlerden sayıca daha az olan üçüncü gurup, *Ağa* ve *Beğ* unvanını haiz şairlerdir. Bey terimi farklı kaynaklarda "... 6) *Boy gibi küçük bir toplumun veya küçük bir devletin başkanı (...). 7) Komutan. Alay beyi, uç beyi.*"¹⁷; "*Osmanlılarda Bey ünvanına daha Orhan zamanında tesadüf olunmaktadır. Onlarda kabile reisleri, askeri ve mülki büyük memurlara "Bey" ünvanını vermişlerdir. Bu unvan Osmanlıların son zamanlarında daha fazla taammüm etmiş, az çok bir mevki sahibi olanlar bu ünvanı kullanmıştır. Osmanlı Saltanatının sonuna kadar şehzadelerin şahsi hizmetlerinde bulunanlara bey ünvanı verilirdi*"¹⁸; "*1) Bey; soylu kişi; efendi; ileri gelen; sözü geçen; nüfuzlu zengin kişi. (...)* 3) *Küçük devlet başkanı...*"¹⁹; "*1) Bir beyliğin, küçük bir devletin başında bulunan kimse, emir, prens. (...)* 4) *tarih. Türk devletlerinde asılzâdelere, ileri gelen devlet adamlarına verilen unvan. Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında binbaşından albaya kadar olan askerler için de kullanılmıştır.*"²⁰ cümleleriyle tanımlanır. *Ağa* terimi de kaynaklarda: "*Eskiden yüksek mevki sahipleri için kullanılır bir tabirdi. Bilhassa Tanzimattan evvelki istilahlarda ağalık pek mühimdi. Yeniçeri Ocağı zabitlerine umumiyetle "Ağa" denilirdi*"²¹; "... 8) *İmparatorluk devrinde büyük konaklarda çalışan hizmetçilerin başkanı. 9) İmparatorluk dönemi devlet teşkilatında belirli mevkilere gelmiş olan kişilere verilen unvan...*"²²; "*1) Genellikle köy ve kasabalarda sözü geçen, nüfuzlu, zengin kimse. (...)* 7) *tarih. Osmanlı askeri ve idarî teşkilatında bazı mevki ve rütbe sahiplerine verilen unvan.*"²³ "... 5) *Osmanlı İmparatorluğunda bazı kuruluşların başında bulunanlara verilen resmî san.*"²⁴ cümleleriyle izah olunur. Asker kökenli olan ve başka bir gurupta değerlendirilmesi gereken *Beğ* ve *Ağa* unvanlı şairlerin bir kısmının mahlasları askeri terimler ve savaş aletleriyle ilgilidir. Sipâhî, Tîgî ve Hâyî bu mahlaslara örnek teşkil etmektedirler.

¹⁷ *Türkçe Sözlük* (1988). C. I. Ankara: TDK Yay. 177.

¹⁸ M. Zeki Pakalın (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. C. I-III. İstanbul: MEB Yay. 213, 214.

¹⁹ Yaşar Çağbayır (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*. C. 1. İstanbul: Ötüken Yay. 524.

²⁰ İlhan Ayverdi (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. C.1. İstanbul: Kubbealtı Nşr. 347.

²¹ M. Zeki Pakalın (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. C. I-III. İstanbul: MEB Yay. 21, 22.

²² Yaşar Çağbayır (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*. C. 1. İstanbul: Ötüken Yay. 132.

²³ İlhan Ayverdi (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. C.1. İstanbul: Kubbealtı Nşr. 38.

²⁴ *Türkçe Sözlük* (1988). C. I. Ankara: TDK Yay. 20.

Rıza Tezkiresi'nde zümre-i sipâhiyândan, şu'arâdan ve zu'amâdan olarak takdim olunan şairler: Tîgî: “*Edirnevî sipâhî Mehmed Beg'dür*”, Sipâhî: “*Bosnevî Hüseyn Ağa'dur. Zu'amâdan ve şu'arâdan idî*”, Sâbirî: “*Akçahişârî müteferrika Eyyüb Ağa'dur*”, Sâmi: “*Galata'dan Sâmi Big'dür*”, Sebki: “*Mar'aşî sipâhî Ahmed Beg'dür*”, Hâtemî: “*Zümre-i sipâhiyândan Edirnevî İbrâhim Big'dür*”, Hakânî: “*Merhûm Ayas Pâşâ ahfâdından İstanbulî Mehmed Ağa'dur*”, Hîşâlî: “*Konevî Pâşâ-zâde Muştâfâ Beg'dür*” ve “*İstanbulî Muştâfâ Ağa'dur*” tanımıyla Emîni'den ibarettirler. Efendi ve Çelebi unvanlı şairlerde görülen kavram kargaşası asker kökenli şairler için de geçerlidir. Tezkire'de Sipâhî zümresinden bazı şairlerin Çelebi unvanıyla zikredilmesi bu duruma örnek teşkil etmektedir (Haylî, Şerhî, Hüseyinî, Kelâmî).

Tezkire'de Dervîş Paşa, Firâgî, Hâfız ve Mevcî mahlaslı şairler *Paşa* unvanı ile takdim olunmuşlardır. Paşa terimi kaynaklarda “*Osmanlı İmparatorluğu zamanında yüksek sivil memurlara ve albaydan üstün rütbede bulunan askerlere verilen unvan...*”²⁵; “*1) Osmanlı Devleti'nde Mirlivâ (tuğgeneral)lara ve daha yüksek rütbedeki askerlerle yüksek rütbeli sivil memurlara verilen resmi unvan. (...) 4) tarih. Anadolu Selçukluları'nda ve Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinde savaşçılara ve dîni niteliği olan kimselere saygı için verilen gayriresmî unvan [Kadınlar için de kullanılmıştır]:...*”²⁶; “*İmparatorluk döneminde yüksek dereceli devlet memurlarına verilen unvan. 2) İmparatorluk döneminde, albaydan yüksek rütbeli subaylara verilen unvan...*”²⁷ cümleleriyle tanımlanırken bu tanımlarda unvan sahiplerinin üst düzey yönetici konumları vurgulanır. Üst düzey yönetici konumları nedeniyle *Paşa* unvanı ile sunulan şairler: “*Oşmân Paşa'dur. Şâm-ı şerîf-encâmda mîr-i mîrân olmuş-ıdı.*” (Firâgî,), “*Bosnevî'dür. Sarây-ı Âmire'den çarıkçı-başlık ile çıkup ol şeh-süvar-ı 'arşa-i 'irfân mîr-i mîrân olup...*” (Dervîş Paşa), “*Gâh defter-dâr u mîr-livâ ve gâh emîn-i muğa'tat-ı pâdişâh olan Mevcî Mehmed Pâşâ'dur*”. “*Vüzerâ-i 'izâmdan Hâfız Ahmed Pâşâ'dur*” (Hâfız) cümleleriyle takdim olunmuşlardır.

2) ŞAİRLERİN MEMLEKETLERİ VE YAŞADIĞI YERLER

“Doğum yeri meselesi tezkirecilerimizin önemle üzerinde durdukları konuların başında gelir. Eserlere giren şairlerin çoğu hakkında doğum yeriyle ilgili olarak tezkirecilerin bilgi imkanlarına göre uzun ya da kısa hemen daima bilgi verilmeye çalışılmıştır.”²⁸ *Rızâ*

²⁵ Türkçe Sözlük (1988). C. II. Ankara: TDK Yay. 1167.

²⁶ İlhan Ayverdi (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. C.3. İstanbul: Kubbealtı Nşr. 2468.

²⁷ Yaşar Çağbayır (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*. C. 4. İstanbul: Ötüken Yay. 3792.

²⁸ Mustafa İsen (2003). “Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatı'na Bakışlar-Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış”. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay. 352.

Tezkiresi'nde şairlerin doğum yerinden ziyade yaşadıkları yöre ve memleketlerini belirten ifadeler yer verilmiştir. “Denilebilir ki bu tip eserlerde en çok dikkat edilen konuların başında memleket gelmektedir. Belki de bu yüzden söz konusu meselede bilgi ihtiva eden ifadeler, şaire ait tanıtmanın hemen başında yer alır.”²⁹ Genellikle şair isminden önce belirtilen yöre adlarının, bazen isimleri niteleyen bir bilgi aktarımından sonra geldiği de olur.

a) İstanbul: Devletin başkenti İstanbul en fazla şair barındıran merkez konumundadır. “Rakamlar, edebiyat dünyamıza en çok şairle katılan şehrin tartışmasız İstanbul olduğunu çok net bir şekilde ortaya koymaktadır. Yaklaşık üçte bir oran. Meseleyi doğum yerinin ötesinde yerleşme alanları çerçevesi içinde ele alsak tabiidir ki bu rakam İstanbul’un lehine hızlı bir şekilde artış gösterecektir. Kısacası İstanbul bugün olduğu gibi dün de kültür dünyamızın merkezidir.”³⁰ Tezkire’de yer bulan elliye aşkın şairin İstanbullu oluşu da bu düşünceyi doğrulamaktadır. İstanbullular olarak takdim edilen bu şairlerin yanında, memleket ismi ve doğum yerli zikredilmeyen, fakat İstanbul’lu olduğu sanılan şairler de eklendiğinde bu sayı altmışa ulaşır. (Bâkî, Nâdirî, Azîzî vd.) İstanbullu şairlere: “*İstanbulî Muştafâ Çelebi’dür*” (Nâ’ilî), “*İstanbulî Hüsrev-i Divâne’dür*” (Hüsrev) “Eyyübî Eyyüb Çelebi’dür” (Kelîm), “İstanbul Yehūdîlerinden bâlâda mestûr olan Hâkî’nün birâderi ...” Debîrî, “İstanbulî Yasakçı-zâde İbrâhîm Çelebi’dür.” (Bezmî), “İstanbulî İbrâhîm Çelebi’dür” (Cevrî) ve “Üsküdârî Mehmed Çelebi’dür” cümlesiyle takdim edilen Hâşimî’yi örnek verebiliriz.

b) Edirne ve Çevresi: “Osmanlı Devleti’nin ikinci başkenti ve Rumeli’deki şehirlerin en güzeli Edirne XVI. yüzyıl sonunda Sehî, Latîfî ve Āşık Çelebi tezkirelerine elli şairle girerken, sonraki yıllarda bu sayıyı hep azaltmak zorunda kalmıştır. Tabiatıyla bunu şehrin azalan siyasi ve coğrafi etkinliğiyle açıklamak yerinde olacaktır.”³¹ Buna rağmen *Rızâ Tezkiresi*’nde otuz kadar Edirne ve yakın çevresi şairlerine yer verilmiştir. Bunda, Rızâ’nın Edirneli oluşunun da etkisi olmalıdır. Edirnevî olarak tavsif olunan şairler: “Edirnevî Abdü’l-‘azîz Çelebi’dür” (Fütühî,) “Edirnevî Hüseyin Çelebi’dür” (Hüseyinî,), “Edirnevî İbrâhîm Big’dür” (Hâtemî), “Edirnevî müverrih Kisbî Mehmed Çelebi’dür” (Kisbî) “Edirnevî Dervîş Aşmed’dür” (Cebînî) örnek oluştururlar. Bülendî, Sinânî, Kelâmî, Kavlı, İlmî-i Nâzik, Hüsâmî, Bâkî (Bî-mağlas) ve Fağrî de Tezkire’deki diğer Edirneli şairlerdir.

²⁹ Mustafa İsen (2003). “Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatı’na Bakışlar-Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış”. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay. 352.

³⁰ Mustafa İsen (2003). “Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatı’na Bakışlar-Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış”. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay. 355.

³¹ Mustafa İsen (2003). “Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatı’na Bakışlar-Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış”. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay. 355.

Tezkire’de bazı şairler de Edirne ve İstanbul çevresi şairleri olarak sunulmuşlardır: Bunlar “*Malgaravî Yahyâ Efendi’dür*” (Nev’î), “*Çorlevî İbrâhîm Çelebi’dür*” (Vehbî) ve “*Çorlı’dan Mahmûd Çelebi’dür*” cümlesiyle sunulan Faḥrî’dir.

c) Rumeli: Rızâ Tezkiresi’nde Rumeli şairlerinin sayısı Edirneli şairlerin sayısına yaklaşıp. Otuza yakın şair Vardar, Yenişehir, Ruscuk, Selanik, Bosna, Üsküp ve diğer Rumeli şehirlerinden olarak takdim edilir. Rumeli şairlerine: “*Selânikî Es’ad Çelebi’dür*” (Es’ad-ı Selânikî), “*Bosnevi’dür*” (Dervîş), “*Vardarî Mehmed Çelebi’dür*” (Beyâzî), “*Ruscuklı Mustafâ Çelebi’dür*” (Beyânî), “*Yenişehrli Mehmed Çelebi’dür*” (Beḳâyî) ve “*Üskübî Aḥmed Çelebi’dür*” cümlesiyle sunulan Hülûşî’yi örnek gösterebiliriz.

d) Bursa: Bursa, Tezkire’de adı geçen onbir şairle dördüncü sırayı alır. Osmanlı’nın ilk büyük merkezi ve üç büyük şehrinden (mahrûsa-i selâse) biri olan Bursa, Edirne ile birlikte İstanbul’dan sonra en çok şair yetiştiren iki ilden biridir. “*Yetiştirdiği 156 şairle sıralamada ikinci sıraya yerleşen Bursa’nın bu özelliği hiç kuşkusuz devletin ilk başkenti olmasından, daha sonraki yıllarda da önemli sayılabilecek kültür merkezlerinden biri özelliğini korumasından ileri gelmektedir. Ama belirtmek gerekir ki Bursa, Osmanlı Devleti içinde ilk yıllarda elde ettiği olumlu yeri giderek kaybetmiş, örneğin XVI. yüzyılda ulaştığı kırk şair kadrosunu aynı bollukla daha sonraki yıllara taşıyamamıştır.*”³²

Rızâ Tezkiresi’nde Burûsevî olarak takdim olunan Bursalı şairlere “*Burûsevî Mehmed Efendi’dür*” (Ḥayretî), “*Burûsevî Aḥmed Çelebi’dür*” (Ḥaylî,), “*Burûsevî Bostân Çelebi’dür*” (Halîm,), “*Burûsevî Aḥmed Çelebi’dür*” (Hâşimî) ve “*Burûsevî Baḥrî Efendi’nün dürr-i şadef-i vücûdı ‘Abdü’l-bâḳî Efendi’dür*” (Cinânî) ve “*Burûsevî Muştafâ Çelebi’dür*” cümlesiyle takdim edilen Dürri’yi örnek gösterebiliriz.

Şairlerin memleketleri bazen de Türkçe dilbilgisi kurallarına uygun, memleket isminin sonuna getirilen ayrılma hâli eki (“-dan, -den”) ile, “*Çorlı’dan Mahmûd Çelebi’dür*” (Faḥrî), “*Balcık’dan kâzî Ḥayre’d-dîn Çelebi’dür*” (Ġayürî) şeklinde bir ifadeyle sunulmuştur.

Yukarıda adı geçen dört bölgenin dışında, Rızâ Tezkiresi’nde sayıca diğerlerinden az olan Konya-Karaman (Lârende) şairlerinin, beşinci sırayı aldığını söyleyebiliriz. Konya-Karaman yöresi şairlerinden başka Tezkire’de Nigdeli, Manisalı, Gelibolulu, Maraşlı, Adanalı Ankaralı İznikli ve Anadolu’nun diğer yörelerinden şairler de zikredilmiştir. Kefe, Şam, Acem diyarı da şairlerin memleketini belirtmeye yönelik yer isimleridir.

³² Mustafa İsen (2003). “Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatı’na Bakışlar-Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış”. *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay. 355.

3) ŞAİRLERİN YAŞADIĞI DEVİR VE ZAMAN DİLİMİ İLE İLGİLİ İFADELER

Tezkire’de şairlerin yaşadığı devri ve zaman dilimini belirten farklı ifade biçimlerine başvurulmuştur. Bu ifadelerden bazıları yaşayan, bazıları da ölmüş şairleri belirtmeye yöneliktir. Hayatta olanları belirtmek için zikredilen zaman terimlerinden biri *hālā* zaman zarfıdır. Yazarla çağdaş olduğu anlaşılan şairleri belirtmek maksadıyla kullanılan bu zarf bazen de meslek belirtmek için zikredilir. “*Hālā bu ‘aşrla mu‘āşrdur*” (Huşûşî) veya “... *bu aşr-ı ferhunde (huceste)-likā şu‘arāsından*” ifadesi ile tanıtılan Mu‘īn yazarla çağdaş iki şairdir. “*Hālā Belğrad-ı behcet-ābāde kārī’-i Meşnevi*” olan Hābībī, “*Sarāy-ı Āmire’de perveriş bulup hālā sipāhılığ ile çıkmış*” Mezākī, “*Hālā bu ‘asr-ı ferhunde-likāda müderrisīn-i ‘izāmūñ fuzalāsından ve şu‘arā-yı kirāmūñ büleğāsından...*” olan Mutī‘ī ve “*Hālā pāye-i erba‘īne vāşıl ve munfaşıl olan...*” Şafvetī, “...*hālā maḥmiye-i Koşantiniyye’de mesned-nişīn-i şerī‘at-ı ‘izz...*” olan Bahāyī, “...*hālā Galata’da vāki‘ mevlevī-ḥānede şeyḥ-i şāhib-irşād vücūd-ı ‘ālī-nijāddur*” denen Ādem Çelebi, “...*hālā Edirne’de ḥāric müderrisi...*” olan Hıbrī, “*Hālā Şām-ı şerīf-encāmda mesned-nişīn-i seccāde-i şerī‘at olan...*” İsmetī ve “*Hālā bu asr-ı ferhunde-likā şu‘arāsından...*” İlmī bu cümleden sayılabilecek şairlerdir.

Hakkındaki: “... *riyāz-ı behiştten nişān olan kaşaba-i Ergene’de mütetekkin olup...*” ifadesinden şair Nutkī ile ünsiyeti olduğu anlaşılan Rızā, bu ifadeyle aynı zamanda söz konusu şairin hayatta olduğunu beyan etmiştir. “*Maḥrūsa-i Koşantiniyye hışnı ebvābından Yeñi Kapu ḥāricinde zāviye-nişīn-i āsitāne-i ḥazret-i Mevlānā ḳaddes-Allāhu sırrahu ‘l-a’ lādur*” cümlesiyle tanıtılan Şabūhī’nin de hayatta olduğu ve yazarla çağdaş olduğu anlaşılmaktadır.

Yaşayan şairleri anlatmaya yönelik ifadelerden biri de isim cümlelerinde yükleme getirilen üçüncü tekil şahıs bildirme eki (-dur, -dür) ile takdim şeklidir. Bu tarz tanıtıma tâbi tutulan şairler “*Beyne’l-kuzāt akrānı nādır ve sāhib-ihtirā‘ şā‘irdür*” (Vālihī), “*Kuzat-ı sencīde-sıfātuñ zūbdesi ve erbāb-ı ‘irfānuñ ‘umdesi mahdūm-ı pūr-ma‘rifet ve mazhar-ı devlet ü rif‘atdur*” (Rif‘atī) ve “...*zāt-ı sūtūde-hısāllerine sultānū’ş-şu‘arā dinilse revādur*” (Yahyā) örneklerinde bunu görmek mümkündür. Ancak, yazarın bazen hayatta olmayan şairler için de bu tarz tanıtıma başvurduğu görülmektedir.

Nev-heves ve *nev-zuhūr* sıfatlarıyla nitelenen şairlerin bir kısmının yazarla çağdaş olduğu anlaşılmaktadır. Rızā’nın, şiire yeni başlayan ve gelecek gördüğü Şu‘a‘ī: “*Nev-heves iken ḥūb eş‘ārı ve mergūb güftārı vardır*”, Naḥlī: “*Nev-heves iken puḥte eş‘ārı ve çespān güftārı*

vardur” ve benzer şekilde tanıttığı diğer şairlerin hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Bu tarz tanıtım bazen hayatta olmayan şairler için de yapılmıştır.

Hayatta olmayan şairler için en belirgin tesbit ölüm tarihleridir. Ölüm tarihlerini beyan eden ifadeler şiir örneklerinden sonra gelirken, bazı şiir örnekleri şairlerin hangi sultan ya da sultanların devrinde yaşadığının ipuçlarını vermektedir. Bu bağlamda Bâkî ve Nefî anılması gereken iki şairdir. “...selâḫin-i mâziye-i ‘Oṣmâniye’nün ‘ayn-ı iltifâtı ile nazâr-gerdeleri *olmuşlardur*” denildikten sonra, sırasıyla Sultan Süleymân (Ḳânûnî), II. Selîm, III. Murâd ve III. Mehmed’e sunduğu kasidelerinden örnekler verilmiş olan Bâkî, dört padişah zamanına yetişmiş ve saltanatlarını görme bahtiyarlığına erişmiş olan tek şairdir. Kasîdelerin takdiminden sonra Rızâ’nın: “*Ne sa’âdet bundan ziyâde olur ki dört pâdişâh-ı ‘azamet-penâhuñ girişme-i iltifât-ı nazârlarına mazhar olup medḫ ü şenâlarında âzmâyiş-i ṭab’-ı sihr-sâz ideler*” şeklindeki beyanı, Bâkî’nin yaşadığı devri belirgin olarak ifade etmektedir. Nefî de, Sultan I. Ahmed övgüsündeki kasîdesiyle, yaşadığı devre atıfta bulunulan şairlerdendir. Sultan I. Ahmed övgüsündeki kasîdenin dışında diğer sultanları IV. Murâd ve II. Osmân’a sunduğu kasidelerden Tezkire’ye örnek alınmamıştır. Nefî ve Bâkî’den başka, Şeyhülislam Yahyâ’nın fetvâ makamına getirilmesi ile Bağdâd ve Revân’ın fetihlerine düşürülen tarihler, şairlerinin yaşadığı dönem hakkında bilgi veren ipuçlarıdır.

Şair sultanların hayatlarına dair zaman tesbitlerinin daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir. Bunlarda sadece ölüm tarihiyle yetinilmeyip tahta çıkış tarihleri, kaç yıl yaşamış oldukları, padişahlık süreleri de belirtilmiştir. Sultan II. Murâd için (Ebü’l-ḥayr): “*Sekiz yüz yigirmi dörtde cülûs buyurup ve ol sâhib-devlet otuz sene hilâfet idüp vedâ’-ı ‘âlem-i fânî eylediler.*” denilerek, tahta çıkış tarihi ve padişahlık süresi belirtilmiştir. “*Sekiz yüz elli beşde evreng-nişin-i taḫt-ı zer-endüd-ı pâdişâhî olup müddet-i saltanatları otuz bir ve müddet-i ‘ömrleri elli bir senedür*” ifadesiyle Sultan II. Mehmed’in (Fâtih) padişahlık süresi ve kaç yıl yaşadığı da belirtilmiştir. Diğer sultanlarda da padişahlık süresi ve kaç yıl yaşamış olduklarına ait bilgiler mevcuttur.

4) AİLE, SOY VE AKRABALIKLAR

Şairlerin tanıtımında aile, soy ve akrabalık durumunu belirten ifadeler Tezkire’nin önemli taraflarından birini oluşturur. Tezkire’de şair sultanlar baba adıyla birlikte takdim olunmuşlardır. Bunların ikinci bölüm şairlerinden farklı yanı, babalarıyla aralarındaki bağın Arapça oğul anlamındaki “İbn” sözcüğü veya “el” takısıyla kendisinden sonraki isme ulanarak “İbnü’s-” şeklinde izâfet terkihiyle belirtilmiş olmalarıdır. “*Hazret-i Sulṭân Bâyezîd İbn Sulṭân Mehmed Ḥân*” takdimi birinci tür takdime örnek oluştururken Sulṭân I. Selîm (Yavuz)

vasfındaki: “*Hazret-i Sultān Selīm Hān İbnü’s-Sultān Bāyezīd Hān Fātihü’l-Haremeyn-i Şerīfeyn*” takdimi izāfet terkiibiyle yapılmış ikinci tür tanıtım örneğidir. Avnī mahlasıyla şiirler yazan II. Mehmed de: “*Hazret-i Ebü’l-feth Sultān Mehmed İbnü’s-Sultān Murād Hān*” cümlesiyle, benzer biçimde takdim olunmuştur.

Şairlerin hepsinde başvuru bir yöntem olmamakla birlikte baba adıyla birlikte anılma, aile ve soya dayanan tanıtımlarda başvuru yollardan biridir. Bu tanıtımda amaç, şairi aile çevresi ve soyuyla birlikte okuyucuya tanıtmak, onun sadece şiiriyle değil soyuyla da saygıdeğer bir şahsiyet olduğunu vurgulamaktır. Bu düşünce bazı şairlerde o kadar belirgin bir hal alır ki baba veya dede adının zikrinden önce “*Şāhibü’l-hulḫ ve’l-edeb*” (Ālī) şeklinde Arapça sıfat terkiplerine bile başvurulur. Baba adının yanı sıra dede adının zikri de tanıtımlarda başvuru başka bir yöntemdir. Bu, babasından çok dedesi bir yetenek veya başarısından dolayı şöhret kazanan şairler için gündeme gelen bir durumdur. Baba ve dede isiminden hareketle tanıtımın yanında ünlü bir isme yakınlığı dolayısıyla (mektupcu, tezkireci v.s.) o şahsın ismini müteakip yakınlık derecesi ve durumu belirtilerek takdim edilen şairler de mevcuttur.

Baba adından hareketle tanıtılan şairlere Ālī, ‘Azīzī, Bahāyī, Fehīm, Ḥalīmī, Ḥāletī, Ḥasan Çelebi, Dürri, Rūhī, Sa’dī, Şifāyī, Şulhī, Zāmirī, Tab’ī, ‘Atāyī örnek gösterilebilir. Şairin isminden önce gelen ve sonundaki Farsça “-zāde” ekiyle birlikte zikredilen ismin baba konumunda olduğu anlaşılır. Bazen de şairin takdiminde *oğul* ve *çocuk* anlamına gelen *ferzend* kelimesi zikredilir. Bu şairlerden Ālī “... *seyyid-i saḥīḥü’n-neseb šāhibü’l-hulḫ ve’l-edeb erbāb-ı ‘irfānuñ ser-bülendi Yavuz-zāde Muştafā Çelebi Efendi’dür*”, ‘Azīzī “*H’āce Sa’d-e’d-dīn Efendi’nün ferzend-i fazīlet-mendi ‘Abdü’l-‘azīz Efendi’dür*” ve “*Āḥī-zāde Ḥüseyn Efendi’nün Ferzend-i fazīlet-mendi Şerīf Mehmed Çelebi’dür*” cümlesinde Ḥasībī baba adı ile anılır. Şair Nev’ī’nin oğlu ‘Atāyī de “*Nev’ī-zāde ‘Atā’ullah Çelebi’dür*” cümlesinde benzer bir tanıtıma tabi tutulurken, bu cümlede akabinde “...*şāhib-ihtirā’ şā’ir oğlı şā’irdür*” denilerek babası Nev’ī ile birlikte şiirdeki yeteneğine gönderme yapılır. Bahāyī: “*Merḥūm H’āce-zāde ‘Abdü’l-‘azīz Efendi’nün ferzend-i fazīlet-mendi Mehmed Çelebi Efendi’dür*” ifadesiyle dede ve baba adının birlikte zikredildiği kısa bir şecereyle, Fehīm: “*İstanbulī Uncı-zāde Muştafā Çelebi’dür*”, Ḥalīmī “*Aḥī-zāde ‘Abdü’l-ḥalīm Efendi’dür*”, Hasan Çelebi “*Ḥınālī-zāde Ḥasan Çelebi’dür*” ifadeleriyle dikkatlere sunulurlar. Şair Tab’ī Edībī’nin oğludur ve tanıtımı “*Tercemesi şebt olınan Edībī’nün ferzend-i ercümendi Mehmed Çelebi’dür*” şeklindedir. Sa’id de: “*Bu cerīde-i dil-güşāda ser-defter-i şu’arā olan Merḥūm Es’ad Efendi’nün ferzend-i fazīlet-mendi Ebü Sa’id Mehmed Efendi ḥazretleridür*” cümlesiyle takdim edilir. Şabrī ile ‘İlmī-i Nāzik, ‘Ārif ile Vişālī de baba- oğul şairlerdir.

Kan bağına dayalı diğer bir ifade şekli, şair isminin dede ismiyle birlikte takdimidir. Bu tarz tanıtımda, ekseriyetle *aḥfādından* (torunlarından) ifadesi kullanılmıştır. Şair Ḥüsrevī

“*Şâhibü’-d-dürer Hazret-i Mollâ Hüsrev’ün aḥfâdından Muştafâ Efendi’dür*” cümlesinde bu tarz bir tanımla sunulmuştur. Kisbî ise “*Merḥûm Şâhidî’nün aḥfâdından Edirnevî müverriḥ Kisbî Mehmed Çelebi’dür*” denilerek dede adıyla anılan şairlerdendir. Hakânî de “*Merḥûm Ayas Pâşâ aḥfâdından İstanbulî Mehmed Ağa’dur*” ifadesiyle bu tanımla tarzına tabi olan şairlerdendir.

Tezkire’de dede ve baba adını takiben şair adının zikredildiği tanımlar da mevcuttur. Hibrî hakkındaki: “*Şahn-ı Semânî’de seccâde-nişân-i dirâset iken vefât iden Hasan Efendi’nün ferzendi*”³³ *Edirnevî Salbaş-zâde*³⁴ “*Abdu’r-raḥmân Çelebi’dür.*” ifadesinde dede ismiyle (Hasan Efendi), baba ise lakabıyla (Salbaş) anılmış olup lakabın sonuna eklenen “-zade” ile de şairin Salbaş lakaplı şahsın oğlu olduğu belirtilmiştir. Hibrî gibi Safvetî de dede ve baba adıyla anılan şairlerdendir: “*Merḥûm Es’ad Efendi’nün şükûfe-i gül-bün-i vücûdı olup bād-ı şsarsar-ı fenâyla zâtı ḥazâna uğrayup ‘âzîm-i gül-şen-i beḳâ olan ‘Ârif Mehmed Efendi’nün ferzend-i ercümendi Mehmed Çelebi Efendi’dür*” cümlesinde önce dedesinin adı Es’ad Efendi, ardından babasının adı ‘Ârif Mehmed Efendi, bunları takiben de şairin adı Mehmed Çelebi Efendi zikredilmiştir.

Tanınmış veya ünlü bir kişiye yakınlığı dolayısıyla, o şahsın ismiyle beraber tanıtılan şairlerden Faḥrî, “*Yanyalı Arslan Pâşâ-zâde ‘Alî pâşâ Rûm ili Beglerbegisi iken kâtibi ve mü’ezzini olup ol taḳrîb ile Yanya’da mutaşarrıf-ı cihet-i imâmet ü ḥitâbet olup...*” cümlesinde Arslan Pâşâ-zâde’ye, Faḥrî mahlaslı diğer şair ise “*Kâ’im-maḳâm olan Mûsâ Pâşâ Hazretleri’nün tezkirecisi olup...*” cümlesinde belirtildiği üzere kaymakam Musa Paşa’ya yakınlığı münasebetiyle tanıtılan bir şairdir. Tezkire’de yer bulan Rızâyî mahlaslı şair de Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi ile olan akrabalığından hareketle tanıtılır: “*İsm-i şerîfleri ‘Alî olup Şeyhü’l-İslâm Yahyâ Efendi Hazretleri’ne qarâbeti olmağın Hısım ‘Alî Çelebi demekle meşhûr u ma’rûfdur*”. Şair Lutfî: “*Dervîş ‘Abdî’nün perverdesi Tebrizî Dervîş Rahîmâ’dur*” cümlesinden anlaşılacağı üzere Dervîş ‘Abdî’nin yetiştirmesidir. Bedrî, Kara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi’nin maiyetinden: “*Kara Çelebi-zâde Maḥmûd Efendi Hazretleri’nün mensûbâtından (...) Bedri Ahmed Çelebi’dür*”; Itrî de Ğanî-zâde’nin (Nâdirî) hizmetindeki şairlerdendir: “*Merḥûm Ğanî-zâde Efendi’nün mektûbcısı olmuş-ıdı.*”

Bazı şairler de kardeşlik bağlarından hareketle tanıtılırlar. Bu tanımlarda kardeş (birâder), küçük kardeş (birâder-i kih-ter) ve büyük kardeş (birâder-i miḥ-ter) sıfatları kullanılır. Kardeş iki şair Hâkî ve Debîrî’den, Debîrî hakkındaki “*...bâlâda mestûr olan Hâkî’nün birâderi olup...*” ifadesi kardeşlik bağını vurgular. ‘Aşkî, “*Ergenevî Şeyh Sinân Efendi’nün birâder-i kih-teri ‘Abdü’l-vâsî’dür*” cümlesinde şair Sinânî’nin küçük kardeşi olarak sunulur. Fârîğ de “*Maḥvi’nün birâder-i kih-teri ‘Abdu’r-raḥîm Çelebi’dür*” cümlesinde belirtildiği üzere şair

³³“*Şahn (...) ferzendi*”: - : M, K

³⁴ Edirnevî Salbaş-zâde : - : S

Mahvî'nin küçük kardeşidir. Tezkire'de ana-baba isimleri zikredilmeksizin, “*‘Acem peder ‘Arap mâderdür*” cümlesinde kavmî özellikleri anılarak tanıtılan tek şair Mantıķı'dır.

Tezkire'de baba adından hareketle tanıtımda farklı ifade biçimlerine de başvurulur. Dürrî mahlaslı şairin: “*Baħrî Efendi'nün dürr-i şadef-i vücûdı ‘Abdü'l-bâķî Efendi'dür*” ve Rezmî'nin: “*Sâbıkâ Tātār Hân olan Selâmet Giray'uñ şeh-zâde-i civân-baħtı olup...*” şeklindeki takdimleri farklı ifade biçimlerine örnek teşkil ederler.

5) ŞAİRLERİN EĞİTİM DURUMLARI VE YETİŞME TARZLARI

Tezkirelerde şairler hakkında verilen bilgilerden bir kısmı eğitim durumları ve yetişme tarzları ile ilgilidir. “Şairler hakkında verilen öğrenim durumu bilgileri çeşitlidir. Onların birçok ilimleri öğrenme isteği ya da öğrenmeleri gibi belirlemeler yanında ilmî kariyerlerine geniş açıklamalarla değinilmiştir.”³⁵ *Rızâ Tezkiresi*'nde bazı şairlerin öğrenim durumlarını, bazılarının da yetişme tarzlarını belirten ifadelere yer verilmiştir. Şairlerin eğitim durumu ve yetişme tarzlarını belirtme amacıyla “*‘İlm ü fazl ile ma'rûf...*”, “*mülâzım olup...*”, “*... Efendi'den nâ'il-i şeref-i mülâzamet olup...*”, “*... mülâzım ü müderris olup...*”, “*... ilm ü ma'rifet pişesi ...*”, “*gencîne-i ma'ârif mâlik...*”, “*...mülâzım oldukdan sonra...*”, “*erbâb-ı ma'rifetden...*” gibi ifadeler kullanılmıştır.

Toplumun aydın kesiminden olan şairlerin eğitim durumu onların mesleki konumlarını da etkilemiş, aldıkları eğitim toplum içerisinde saygın bir yer edinmelerine katkıda bulunmuştur. Bu durumun farkında olan ve iyi bir eğitim alan Rızâ, şairlerin eğitim durumları ve yetişme tarzlarını belirtmede titiz davranmış, *Efendi* ve *Çelebi* unvanlı şairler başta olmak üzere hemen her şairin eğitim durumu hakkında bilgi verme çabasında olmuştur. “*Fazîlet ü 'irfânla nâm-dâr ve ma'ârif ü kemâlâtla şöhr-i dâr u diyâr*” olan Halîmî, “*Erbâb-ı 'irfânun serbülendi İznîkî Mehmed Efendi...*” Beķâyî, “*Vâlî-i şehri belâgat ve şehri-yâr-ı ekâlîm-i 'ilm ü ma'rifetdür.*” (Vâlî), “*İlm ü fazîlet ile yegâne-i akrân ve şî'r ü ma'rifet ile müşârün-ileyh-i bi'l-benân olan ...*” Hüdâyî, “*‘İlm ü fazîlet ile nâdirü'l-akrân*” Veysî, “*... cûy-bâr-ı 'ilmleri bahr-ı bî-kenâr...*” ifadesiyle takdim olunan Nâdirî, “*ilm ü fazl ile nâm-dâr*” olarak nitelenen Nev'î ve benzer ifadelerle eğitim durumlarına değinilen *Çelebi* ve *Efendi* ünvanlı şairler bu cümleden sayılabilir.

³⁵ İlhan Genç (Hzl.) (2000). *Esrar Dede, Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevlevîyye*. Ankara: AKM Yay. XCVI, XCVII.

“Mülâzım ü müderris olup...” (Husûsî), “Mülâzım olduğdan sonra...” (‘Alî) ve “Mülâzım ü müderris olduğdan sonra...” ifadesiyle sunulan Sinânî, mülâzemet kelimesiyle yüksek tahsil gördüklerine gönderme yapılan *Efendi* ünvanlı şairlerdir. “Mülâzım ü müderris olmuşdur” cümlesiyle eğitim durumuna atıfta bulunulan Müdâmî ve Sebâtî de *Çelebi* ünvanlı şairlere örnek teşkil ederler.

Genellikle *Çelebi*, bazen de *Efendi* şairler için zikrolunan devrin bir âlim ve hocasından ders alarak mülâzım olma, eğitim durumu ve tarzını belirten başka bir ifade biçimidir. Eğitimi özel hocalardan ders alarak tamamlayan *Çelebi* şairlere “Şeyhü’l-islâm Yahyâ Efendi Hazretleri’nden nâ’il-i şeref-i mülâzemet...” olan ‘Ârif, “Âhî-zâde ‘Abdülhalîm Efendi’den nâ’il-i şeref-i mülâzemet ...” olan Bâkî ve Zihnî, “Rıf’atî’nün hürşîd-i ta’lîm ü terbiyeleriyle perveriş bulmağın...” cümlesinde Rıf’atî’nin eğitimiyle yetiştiği belirtilen Vezni örnek teşkil ederler. “Merhûm Mollâ Ahmed Ensârî’den nâ’il-i şeref-i mülâzemet ...” olan Edâyî de özel hocalardan ders alan *Efendi* ünvanlı şairlerdendir.

Yahüdî iken sonradan İslâmiyeti kabul eden Hâkî “Kendi lisânları üzre tahsîl-i ma’rifet ve âyînleri üzre tekmi’l-i tariqat itdükten sonra elsine-i ‘Arabî vü Fârisî ve Türki’ dahı tahsîl ü ilm-i ‘Arüz tekmi’l eylemişdür” cümlesinde belirtildiği üzere farklı dil ve alanlarda eğitim gören bir şairdir. Yazarın haklı olarak eğitim durumuna böyle uzun bir cümleyle değindikden sonra: “Bu kadar iz’ân ü idrâk...” diyerek hayret ve takdirini beyan etmesi devrinde eğitim ve üstün yeteneğe verilen değerini dışavurumudur.

6) ŞAİRLERİN MESLEKİ DURUMLARI VE SOSYAL KONUMLARI

Rızâ Tezkiresi’nde şairleri tanıttıcı bilgilerin bir kısmı da temsilcisi olduğu zümre, gurup, takım ve meslek dalı ile ilgilidir. Şairlerin mesleki konumlarına ilişkin olarak kaleme alınan bir araştırma yazısında tezkirelerde adı geçen 3182 şairin 108 farklı mesleğe sahip olduğu saptanmıştır³⁶. Bu saptama hemen her meslekten insanın şiirle ilgilendiği izlenimi verir.

Bazı şairlerin mesleği ve mensubu bulunduğu zümre ya da gurup ismin ayrılmaz bir parçası, önünde zikredilen bir sıfat gibi gibidir. *Şeyhülislâm Yahyâ* ve *Derviş Hasan* örneklerinde bunu görmek mümkündür. Kâtiplik, müderrislik, kadılık, müftülük, kazaskerlik, Şeyhülislâmlık gibi çok çeşitli mesleklerden olan şairleri bünyesinde toplayan *Rızâ Tezkiresi*’nde mesleklerin dağılımı şu şekildedir:

³⁶ Mustafa İsen (1989). “Divan Şairlerinin Mesleki Konumları”. *Milli Eğitim Dergisi* 83 (Mart): 35-41.

Kâtiplik: Kâtiplik devlet kapısında en alt kademedeki mesleklerden biridir. Kâtiplik mesleğinde yetişen bazı şairler sonra daha üst kademelerde görev almışlardır. “*Kâtib, küttâb-ı Dîvân-ı Sultânî*” ve ... *dîvân kitâbeti*” ifadeleriyle sunulan kâtiplik mesleği için Meşkî, Emânî, Bezmi, Nigâhî, Fahrî ve Bahşî örnek gösterilebilir.

Müdrislik: Müdrislik kadılıkla birlikte sık zikredilen, *Çelebi* ve *Efendi* şairlerin ortak mesleğidir. Medreselerin derecelerine izâfeten *kırk, erba‘în, hâric, dâhil, Sahn-ı Semâniye* ve *Süleymâniye müdrisliği* şairleri tavsifen kullanılır.

Kadılık: Efendi ve Çelebi şairlerin ortak mesleklerinden olan kadılık, Tezkire’de sıkça zikredilen mesleklerdendir. Bu meslekten olan şairlerin takdiminde çokça kullandığı: “*Zümre-i kuzât-ı sencîde-sıfâtdan...*” tabiriyle yazar, kendi mesleği olan kadılığa seçkin bir kimlik izafe etmiştir. Adı geçen takdim tarzından başka; “*kuzâtdan idi*”, “*kâzî ve kısmet-i takdîrde râzî olmuş-ıdı*” (Câmî), “*kâdî ve mülâzım olmuş-ıdı*” (Nasîbî) ve “*el-kâdî*” (Câhî) gibi ifadelerin de, kadı şairleri takdimde kullanıldığı görülür. Kadı şairlerden Bekâyî “*‘Kuzât-ı sencîde-sıfâtdan Yeñişehrli Mehmed Çelebi’dür*”, Beyânî “*‘Kâzî ve mülâzemet olup ba‘dehu tariğ-i meşîhata ‘âzim olmuş-ıdı*”, Câmî “*... kâzî ve kısmet-i takdîrde râzî olmuş-ıdı*”, Cem‘î “*‘Kuzât-ı sencîde-sıfâtdan İstanbûlî Mehmed Çelebi’dür*”, Dânişî: “*... ba‘z-ı kasabada kâdî olmuşdur*”, Nâbî “*... eşref-i kuzâtdan olup...*”, Nazmî “*‘Kuzât-ı sencîde-sıfâtdan ‘Osmân Çelebi’dür*”, “*Zümre-i kuzât-ı sencîde-sıfâtdan (...) ‘Abdü’l-‘azîz Çelebi’dür*” (Fütühî), Hasan “*‘Karamanî Kâdî Hasan Çelebi’dür*”, Sezâyî “*‘Kuzât-ı Rûmiye’den Mehmed Efendi’dür*” cümlelerinde kadılık mesleğinin temsilcileri olarak takdim edilirler.

Din Görevliliği: Tezkire’de “*... mesned-nişîn-i hükümet-i şer‘iyye...*” ve “*... mesned-nişîn-i hükümet-i şer‘at...*” ifadelerinde dînî makamların temsilcisi olarak takdim edilen şairleri, din görevlileri dairesinde toplayabiliriz. Bulunduğu beldenin din görevlisi (müftî) veya ülkenin üst düzey din görevlisi (şeyhülislâm) olmakla nitelendirilen bu guruba “*Mısır’da mesned-nişîn-i hükümet-i şer‘iyye olmuşlar idi*” (Rızâyî) “*Ol mâlik-ma‘rifet mevleviyetle mesned-nişîn-i seccâde-i şer‘at olmuş-ıdı*” (Hüsrevî), “*Hâlâ Şâm-ı şerîf-encâmda mesned-nişîn-i seccâde-i şer‘at olan Mehmed Çelebi’dür*” (İsmetî), ve “*Kat‘-ı merâtib-i mu‘tâde ile Şâm-ı şerîf- encâmda mesned-nişîn-i hükümet-i seccâde-i şer‘at-ı seyyidü’l-enâm olmuş-ıdı*” cümlesiyle takdim edilen Mantıkî’yi dâhil edebiliriz. Genellikle eyalet ve memleketin fetvâ makamındaki kişileri niteleyen bu tanımlardan başka belde ve câmilerin din görevlileri için de “*Ba‘z-ı bilâdda mevleviyetle mesned-nişîn-i seccâde-i şer‘at olmuş-ıdı*” (‘Atâyî) ve “*Sultân Mehmed Hân Gâzî Câmî-i Şerîfinde vâ‘iz ü nâsîh (...) olan İstanbûlî ‘Abdü’l-lah Efendi’dür*” cümlesiyle tanıtılan Subhî örnek gösterilebilir.

Ordu Mensupluğu: Ordu mensubu başlığı altında toplanan asker şairler gurubuna Sipâhî Ocağı, Müteferrika ve zu'amâdan şairleri dâhil edebiliriz. Tîğî, Hüseynî, Şâbirî, Sebķî, Hâķânî, HıŖâlî, Sâmi, Sipâhî'nin de üyesi olduğu bu gurup mensupları mahlaslı Ağa ve Bey ünvanını haizdirler. “*Ebnâ-yı sipâhiyândan, Zümre-i sipâhiden*” nitelemeleriyle takdim olunan ordu mensubu şairlere “*Sarây-ı Âmire'de perveriŖ bulup hâlâ sipâhılık ile çıkmıŖdur*” denen Mezâķî, “*Ebnâ-i sipâhiyândan Burüsevî AĞmed Āelebi'dür*” diye tanıtılan Ėaylî ve “*Zümre-i sipâhdan Edirnevî Hüseyin Āelebi'dür*” cümlesiyle takdim olunan Hüseynî örnek teşkil ederler.

İdarî Görev, Yöneticilik: Tezkire'de görevleri için belirli bir ad verilmeyip haklarında “*menâsıb-ı celîleye mutasarrıf olan...*”, “*... mesned niŖîn-i hükümet olmuŖ-ıdı*” veya “*... mesned niŖîn-i hükümet olmuŖdur*”, “*...mîr-i mîrân olmuŖdur*” denilen şairlerin, buldukları beldenin devleti temsilen yöneticilik makamında (vâililik, mutasarrıflık, kadılık, beylerbeyilik vb.) oturan kişiler olarak anılabilir. “*Sarây-ı Âmire'den çarıķcı-başılık ile çıķup ol şeh-süvar-ı 'arsa-i 'irfân mîr-i mîrân olup...*” denilen DervîŖ, “*Şâm-ı Ŗerîf-encâmıda mîr-i mîrân...*” olan Firâğî, “*Menâsıb-ı celîleye mutasarrıf olan eŖref-i kuzâtdan*” mutasarrıflık pâyesi almıŖ Nâbî ve “*Menâsıb-ı celîleye mutasarrıf olan kuzât-ı sencîde-sıfâtdan olup...*” cümlesiyle tanıtılan 'İtrî yönetim kadrosu içerisinde anılması gereken şairlerdir.

Kazaskerlik: İlmiye sınıfı şairlerinin erişebildiği üst makamlardan olan kazaskerlik Tezkire'de Nâdirî, Yahyâ, Bâķî ve 'Azmi-zade Ėâletî'ye nasip olmuŖtur. ŖeyhüliŖlâmlık makamının alt basamağı olan Anadolu ve Rumeli kazaskerliğini belirli sürelerle yapan şairler: “*Ol meydân-ı ma'ârifüñ Ŗehsüvâr-ı nâm-veri kat'-ı merâtib-i mu'tâde ile Rûm İli ķâzî-'askeri olmuŖlar idî*” ('Azmi-zade Ėâletî), “*...iki def'a Rûm İli ķâzî-'askeri ve selâtin-i mâziye-i 'OŖmâniye'nün 'ayn-ı iltifâtları ile nazâr-gerdeleri olmuŖlardur*” (Bâķî), “*Merreten ba'de âhirî üç def'a Rûm İli ķâzî-'askeri (...) olmağın...*” (Yahyâ) ve “*...Rûm ili Kâzî-'askeri olmuŖlar idî*” cümlesiyle mesleğine atıfta bulunulan Nâdirî'dir. Ayrıca “*der-geh-i sadr-ı Rûm*” ve “*Rûm İli sadrî*” tabirleriyle de Rumeli kazaskerliği belirtilmiŖ olup “*... iki def'a der-geh-i sadr-ı Rûm vücûd-ı Ŗerîf-i bi-hem-tâ vü zât-ı laţîf-i pür-seĖâ vü keremleriyle müŖerref olur*” tanımıyla Sa'id, “*İki def'a Rûm ili Ŗadrına pîrâye-baĖ-ı kâm-rânî olmuŖlar idî*” ('Azîzî) ve “*Kat'-ı merâtib-i 'izz ü a'lâ ile Rûm ili sadrına pîrâye-baĖ-ı kâm-rânî olmuŖlar idî*” denilen Halîmî kazaskerlik görevlerine bu ifadelerle atıfta bulunulan şairlerdir.

ŖeyhüliŖlâmlık: Kazaskerlik makamından sonra ilmiye sınıfı mensuplarının erişebildiği en üst makam olan ŖeyhüliŖlâmlık, isimleri saygı ve övgüyle anılan az sayıdaki Ŗaire nasip olmuŖtur. ŖeyhüliŖlâmlık makamı karŖılıđı kullanılan ifadeler “*manŖıb-ı ŖeyĖü'l-islâmî, sadr-ı ŖeyĖü'l-islâmî, mesned-niŖîn-i Ŗerî'at-ı 'izz, mesned-niŖîn-i sadr-ı ŖeyĖü'l-islâmî ve sadâret-i iftâ*”dır. ŖeyhüliŖlâm şairlere “*... devr-i Sulţân Meğmed'de ol zât-ı Ŗerîf-i fazîlet-peymâ ve ol vücûd-ı laţîf-i ma'rifet-intimâ mesned-niŖîn-i sadr-ı ŖeyĖü'l-islâmî olmuŖlar idî.*” cümlesiyle

görevine atıfta bulunulan Sadeddin Efendi ve “Üç def’a Rûm İli kâzî- ‘askeri olduğdan sonra mesned-nişin-i şadâret-i iftâ olmuşlar idi” cümlesiyle takdim olunan Hüdâyî örnek gösterilebilir.

Veziirlik: Tezkire’de vezirlik makamından bir şaire yer verilmiştir. Şiirde ayrıca bir mahlas kullanmayan şair ve vezir Hâfız Paşa için “Vüzerâ-i ‘izâmdan Hâfız Ahmed Pâşâ’dur” ifadesi kullanılmış, tanıtımı ile ilgili bilgi ve şiir örneğinin ardından zikredilen “Devr-i Murâdî’de biñ kırk birde Dîvân-ı Hümâyün’da kul tâ’ifesi hücûm idüp vezîr-i a’zam iken hancer üşürüp pârelemişlerdür.” cümlesinde ise Kapıkulu askerleri tarafından hazin bir şekilde öldürülüşüne atıfta bulunulmuştur.

Şeyhlik ve Dervişlik: Kadı ve müderris şairlerle birlikte sayıca kabarık bir gurup da şeyh ve derviş sıfatıyla anılan şairlerdir. Meslekten ziyade kişinin mensup olduğu tarîkâtı, yaşam tarzı ve dünya görüşünü yansıtan bu sıfatlarla tanıtılan şairlere “Zümre-i Dervîşân-ı Bektâşiyân’dan Egenevî Dervîş Mustafâ’dur.” cümlesiyle takdim edilen Kavli, “Edirnevî Dervîş Ahmed” Cebîni, “Edirnevî mühr-kâr dervîş Bâkî-i Zâr” olarak sunulan Bâkî ve “Edirnevî Gülşenî Dervîş” Bülendî örnek gösterilebilir.

7) ŞAİRLERİN MEDENİ HALLERİNİ YANSITAN BİLGİLER

Aile ya da özel hayatın gizliliğine verilen önemin etkisiyle *Rıza Tezkiresi*’nde az sayıda şairin medenî durumu hakkında bilgi verilmiş, diğer şairlerin medenî halleriyle ilgili bilgilere değinilmemiştir. Bu bağlamda “Biñ kırk toğuzda nâ-murâd İstanbul’da vefât eyledi.” denilen Râmî ve “Tâze vü nev-heves iken biñ kırk üçde İstanbul’da nâ-murâd vedâ-ı ‘âlem-i fânî eyledi.” cümlesiyle nitelenen Tab’î muradına ermeden (evlenmeden, nâ-murâd) öldükleri belirtilen iki şairdir. Evlenmeden ölen diğer bir şair Şühî’dir. Tanıtıcı biyografik bilgilerden baba konumunda olan bir kaç şairin de evli olduğu anlaşılmaktadır. Baba-oğul şairlerden de, baba olanın evli olduğu anlaşılır. Evli sayılması gereken şairler “Bu cerîde-i dil-güşâda ser-defter-i şu’arâ olan Merhûm Es’ad Efendi’nün ferzend-i fazîlet-mendî Ebû Sa’îd Mehmed Efendi Hazretleri’dür” cümlesinde Sa’îd’in babası olduğuna atıfta bulunulan Es’ad Efendi (s.), “Nev’î-zâde ‘Atâ’-ullah Çelebi’dür.” cümlesinde ‘Atâyî’nin babası olarak takdim olunan Nev’î ile “Tercemesi şebt olunan ‘Alîmî’nün ferzend-i ercümendi Çorlevî İbrâhîm Çelebi’dür.” cümlesinde Vehbî’nin babası olduğu belirtilen ‘Alîmî’dir.

8) ŞAİRLERİN İNANÇ DURUMLARI, DİN VE TARİKAT İLİŞKİLERİ

Tezkire’de inanç durumu, dîn ve tarikat ilişkisi hakkında verilen bilgilerle şairlerin tanıtımı ve kişilik yapılarına tamamlayıcı bir çehre kazandırılır. Bu bağlamda inanç durumları bazı şairlerin tanıtımında ve şiir anlayışlarının açıklanmasında belirleyici öge olur. Bu tarz tanıtımda ilk akla gelen iki şair Hâkî ve Debîrî’dir. “*İstanbul Yahūdîlerinden* “ olarak takdim olunan kardeş şairler Hâkî ve Debîrî, İslam inancı dışında başka bir dinin temsilcisi konumundadırlar. İnanç durumları hakkında kesin ifadeler yer verilen bu iki şairden Hâkî sonradan İslâmiyeti kabul edip müslüman olmuştur. Bazı şairlerin biyografilerinde geçen “*çille-i merdân çekmek*” ifadesi tasavvufi kişiliklerini belirtmek için kullanılmıştır. Bir kısım şairler ise dinî kurum ve makamlarda görevli devlet memurlarıdır. Şeyhülislâm ve müftüler de buldukları makam münasebetiyle dinî kimliği olan şairlerdir. Müftülükten şehülislâmlığa kadar dini temsil eden makamların kaimi olan İşmetî, Rızâyî, Mantıkî, Bahâyî, Nev’î-zâde Atâyi, Nevâlî-zâde ‘Atâyî, Sa’d-e’d-dîn Efendi ve Şeyhülislâm Yahyâ dinî kimliğine atıfta bulunulan şairlerdendir. Mensup olduğu tarikatın ismiyle anılan Rindî, Mevlevî şairler Cünunî Dede, Habîbî ve Âdem Çelebi; Bektâşî şairler Kavlı ve Sabûhî de tarikatları ile tanıtılan şairlerdir. Sinânî, ‘Aşkî ve Hüsrev’in takdiminde de dinî kimlik ve inanç durumları yaygın olarak işlenir.

9) ŞAİRLERİN KİŞİLİKLERİ İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şairlerin hâl tercümelerindeki kişilikleri ile ilgili bilgiler -bir kaç dışında- genellikle iyi huy ve olumlu kişilik özelliklerini yansıtır. Hal tercümelerinin kısalığı nedeniyle birkaç sözcük veya secili bir-iki tamlamadan oluşan ifadelerde şairlerin hemen hepsi hakkında olumlu görüş bildirilir. Kişilik özelliklerini belirtmek için de *sâhib-hilm*, *sâhib-haysiyyet*, *haylî zarîf kimesne*, *hüb-tabî‘at*, *pâk-nesl*, *tabî‘atı haylî nazîf*, *haylî nâzûk zarîf*, *hüb u nazîf vücûd-ı şerîf*, *nîk-hû* vb. iyimser ifadeler kullanılır. İki şair için de “... *meşrebi sâdık*” (Şâdık) ve “*hulki hasen*, *halûk fitnat*...” (‘Aşkî) yollu tanıtıma başvurulur. Aşkî hakkındaki “*dervîş-sûret velî-sîref*” nitelemesi ve akabinde zikredilen sözler şairin mizaç, huy ve kişiliği hakkında bilgi edinmemizi sağlar.

Tezkire’de kişilikleri ve iyi huylarına atıfta bulunulan şairlere “...*evşâf-ı cemîl-i ‘âlem-ârâ ve zât-ı sûtûde-ı şîşâl-ı bî-hem-tâları müstağnî-i kîlk-i nâdire-perdâzdur*.” cümlesiyle övülen Gelibolulu Alî, Nâdirî ve Nev’î, Sa’deddîn Efendi örnek teşkil ederler. Sa’id mahlaslı şairin tumturaklı ve secili tanıtımı ise tek örnek durumundadır: Azmî-zâde Hâletî’nin kişiliği de secili

bir cümleyle tanıtılır: Cömertliği ve hāmiliği yanları takdir edilen Fikrî iyi huyları ile övgüye mahzar olan şairlerdir.

Tezkire’de olumlu kişilik özellikleri övülen şairlerin yanında farklı ve olumsuz değişik huy ve mizaçlarıyla tanınan şairlere de gönderme yapılır. “*Ṭab’ı hecv ü tezyîfe ve her şey’i şifâyla ta’rîfe mâ’il*” olan Bahâyî ve “*Ṭab’-ı mu’cize-şemâ’ili hecv ü hezle mâ’il olup*” cümlesinde, yergici kişiliğine atıfta bulunulan Nef’î, *Künd-tabî’at u ‘abūs-likā*” olarak nitelenen ‘İydî, Tezkire’de olumsuz veya farklı huy ve mizaçlarıyla anılan şairlerdir. Mevlevî “*Lâ’übālî şūh-tabî’at ve vāsi’-meşreb*” olarak tanımlanırken, Hâkî: “... *ol mu’ānid-i kec zātūn ismi Yahyā’dur*” cümlesinde inatçı olarak nitelenir. Āzerî de “*Edirne Dih-bāzār-sitānında dolablı sahhāf ve haylî leffāf kimesnedür*” cümlesinde çok konuşan (geveze) sıfatıyla takdim edilir.

10) ŞAİRLERİN ŞİİR DIŞI YETENEKLERİ

Şairler hakkında verilen bilgilerden bir kısmı da onların şiir dışındaki becerileriyle ilgilidir. Özellikle inşā ve güzel yazı (hat sanatı) şairlerin ilk planda zikredilen yetenekleri arasındadır. Şairlerin bu yeteneklerini belirtmede “*Şi’r ü inşā ile meşhūr u mevsūf, nükte-dān u münşî, hassı hūb ve inşāsı mergūb, hassās-ı ta’lîk-nüvîs, inşā vü ma’ārif ile pîrāste*” vb. ifadelerle başvurulur. Hattı ve inşasının güzelliği övülen şairler arasında Fütūhî, Beyānî, Beyāzî, Kādîrî, Mehmed Efendi, Mevcî, Nergîsî, Nüvidî, Sabrî, Ünsî ve Veysî’nin adları anılabilir.

Hāşimî, Kisbî, Sā’î, Bākî (Bî-mahlas), Mevlevî vd. müverrihlik (tarih düşürme) sıfatları öne çıkan şairlerdir. 17 ve 18. yüzyıllarda yaygınlaşan önemli gün, yapı ve olaylara manzum tarih düşürme geleneği Rızā’yı da etkilemiştir. Tezkire’de Azîzî’nin ölümüne düşürdüğü tarih mısra’ı buna bir örnektir. Devrin önemli olaylarından Sultan IV. Murād’ın Bağdād ve Revān fetihlerine düşürülen tarihler Tezkire’de en çok rastlanan tarih örnekleridir. Şeyhülislām Yahyā, Hîbrî, Bākî ve Hüsāmî’nin tarihleri, Bağdād ve Revān fetihlerini konu alan dört örnektir. Hüsāmî ve Ahmed ise muammadaki, Nutkî de müsikîdeki bilgi ve yetenekleri ile anılırlar.

11) ŞAİRLERİN ÖLÜMLERİYLE İLGİLİ BİLGİLER

Rızā Tezkiresi’nde, hayatta olmayan şairlerin ölüm tarihlerinin belirtilmesine önem verilmiştir. Şairlerin ölüm tarihi, yeri ve şekli farklı ifade biçimleriyle sunulmuş, bazı şairlerin ölümüne düşürülen tarihlere de yer verilmiştir. Ölümün ifadesi için “*fevt oldı, vefāt eyledi,*

rihlet eyledi” gibi ifadeler zikredilir. Bazı şairlerde yüklem dışında diğer kelimeleri Arapça olan bir tamlamayla ölümün ifade edildiği görülür. Ölüm tarihleri genellikle Türkçe olarak belirtilse de bazı şairlerde Farsça ve Arapça ifadeler kullanılır. Az sayıda (bir veya iki) şairin ölümü için de daha farklı ifadelere yer verilir.

B) ŞAİRLERİN EDEBİ KİŞİLİKLERİ İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

1) ESERLERİN TANITIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tezkire’de şairlerin kişiliklerinin yanı sıra eserleri hakkında bilgilere de yer verilir. Şairler ve şiirleri hakkındaki olumlu düşünceler eserler hakkında da sürdürülür. Farklı konulardaki biyografik bilgiler içerisinde şairlerin eserleri de tanıtılır ve bazıları hakkında fikir beyanında bulunulur. Rızâ Tezkiresi’nde eserler hakkında olumsuz bir ifadeye rastlanmaz. Rızâ’nın değerlendirmelerdeki olumlu tavrının nedenleri ne olabilir? Bunun nedeni dostlarını kırmamak ve yapacağı olumsuz değerlendirmeler karşısında maruz kalacağı tepkiler olmalıdır. Rızâ, “...*bu tâ’ife beni siper-i şemşîr-i zebân ve tu’me-i tîğ-i hezeyân itmekden hâlî degüllerdür*” cümlesinde belirttiği üzere, eserine almayacağı müteşâirlerin tepkisini, eserine alıp olumsuz görüş bildireceği şair ve eserler için de düşünmüş olmalıdır. Bu tavrıyla Tezkire’sine aldığı vefâlı ve sâdık dostlarına (*yârân-ı bâ-safâ ve nice hullân-ı bâ-vefâ*) gereken değeri verdiğini ve onları kırmak istemediğini göstermek istemiştir diyebiliriz.

Tezkire’de eserlerine atıfta bulunulan şair sayısı yirmi birdir. Bu şairler içerisinde en fazla esere sahip olanlar Âlî ve Bâlî-zâde Mustafâ Efendi’dir. Rızâ, Hocası Bâlî-zâde Mustafâ Efendi’ye tanıtımda gereken saygıyı göstermiş, eserlerinin adlarını tek tek anıp eserler hakkında övgü dolu sözler söylemiştir. Nev’î-zâde Atâyî’nin mesnevilerini adlarını anmadan birkaç pâre olarak anmıştır. Diğer şâirlerin kitaplarını da ya isimlerini zikrederek ya da sadece kitabı ve niteliği ile birlikte anmıştır.

2) ŞAİRLERİN ESERLERİNDEN ÖRNEKLER

Tezkire’de örnek olarak sunulan şiir metinleri ünlü bir kaç şairde (Bâkî, Nefî, Fehîm vb.) gazel ve kasîde, diğer şairlerde ise beyit ve beyitlerden oluşur. Bir-iki şairin ise mesnevî ve

şehr-engizinden örnek beyit aktarılmıştır. Şiir örneği sunmada ise belirli bir ölçü gözetildiği söylenemez.

a) Örnek verme şekli: Şiir örnekleri şairlerin hal tercümelerinin sonunda yer alır. Birkaç cümleyle şaire ait biyografik bilgilerin aktarılmasını takiben şiir takdiminde esas alınan ifadelere başvurulur. Şiir takdiminde genellikle beğeni ve övgü içerikli cümleler kurulur. Bazı şiirlerde ise tamamen Arapça-Farsça kelimelerden oluşan farklı takdim ifadelerine başvurulur. Bu takdimlerin ardından şiir örnekleri *Şi'r*, *Beyt*, *Gazel*, *Ebyât* vb. başlıklar ile sunulur. Genellikle fazla şiir örneğine yer verilen ünlü şairlerin sonraki şiir örneklerine geçişte *ve lehu*, *Dîger*, *Beyt-i Dîger* başlıkları seçilmiş, aralardaki açıklamalar ise *Nesr* başlığıyla sunulur. Mesnevilerinden seçilen örnek beyitler ise *Ser-âgâz*, *ez-Ĥamd-i Bârî*, *ez-Münâcât* ifadelerini takiben aktarılmıştır.

b) Örnek Seçimi ve Çeşitleri: Tezkire'de yer yer zayıf örneklerle karşılaşılrsa da şiirlerin özenle seçildiği ve bu konuda titiz davranıldığı söylenebilir. Şiirlerden örnek seçerken, Rızâ'nın güzel şiirleri eserine almaya özen gösterdiği sezilir. Bu, Rızâ'nın şiirle ünsiyeti ve şair kimliği ile uyuşan bir durumdur. Yazarın bu gayreti bazı şairlerin kasîde, gazel, kıta, rübâ'î ve târihleri, bazılarının da beyt ya da beyitleriyle Tezkire'ye girmesine sebep olmuştur.

3) RIZÂ'NIN ŞİİRE VE ŞAİRE DAİR GÖRÜŞLERİ

Rızâ, Tezkire'de şairlerin hemen hepsi hakkında iyimser bir tavır takınmış, olumlu sözler söylemiştir. Bazı şairlerin farklı tabiatları ve mizaçları hakkında bilgi vermeğe özen gösteren yazarın, şiirleri değerlendirmede, şairleri dile tasarruf, bilgi ve yeteneğe göre titiz bir sınıflamaya tabi tutmayı dikkat çekicidir. Eserinin başında birkaç beyit yazarak kendine bir mahlas edininip şair geçinen ama şairlik vasfı olmayan kişileri (müteşâ'irleri) tezkireye dâhil etmeyeceğini söyleyen Rızâ, böyle bir fikir beyan etmesine karşı eserinde bir tek şair hakkında bile olumsuz görüş bildirmez. Tezkire'de zikredilen birçok şair için takdir ifadeleri kullanarak olumlu düşüncelerini aktarır. Hatta Bahâyî (Küfrî) mahlaslı şairin hezliyatından seçtiği beytin takdimindeki "... *berây-ı ta'accüb nüvişte*" ifadesinde bile olumsuz ve tenkitçi bir tutum sergilediği söylenemez. Bu ifadelerin yanında bazı şairleri hakkında "*tarz-ı 'acîb eşarı ve tavr-ı garîb güftârı vardur*" şeklinde görüş beyan ettiği görülür. Yazarın bununla neyi kastedtiğini anlamak güçtür. Diğer şairlerden farklı bir ifade tarzına sahip olduğunu söylemiş olabilir. Tezkire'de bu sözlerle tavsif ettiği şairlere Nihâlî ve Ferîdî'yi örnek gösterebiliriz. Adı fazla duyulmamış Husûsî'nin şiiri hakkında övgü dolu sözler sarfederken benzer övgüyü bazen ünlü ve yetenekli şairler için bile yapmayı şairler arasında titiz bir tasnife gitmediği izlenimi verir.

Nefî, Sabrî, Bakî ve Yahyâ gibi az sayıdaki şair hakkında güzel sözler sarfetse de şiir ve şair değerlendirmelerinde yeterince tarafsız davrandığı söylenemez. Yine de Rızâ'nın şairler hakkındaki görüşlerinin şiir değerlendirmelerinden daha dikkatli olduğunu söylemek mümkündür.

TEZKİRE'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1) RIZA TEZKİRESİ'NİN KAYNAKLARI

Rızâ, eserini yazarken sağlığına yetişemediği şairleri ya onları tanıyan büyüklerinden dinleyerek, ya da kendisinden önce yazılmış tezkirelerden yararlanarak yazmıştır. Özellikle, sağlığına yetişemediği şairlerin biyografisini daha önce yazılmış tezkirelerden hareketle yazdığı kuvvetle muhtemeldir. Onun bazı şairler hakkındaki bilgi ve şiir örneklerini *Hasan Çelebi ve Riyâzî Tezkireleri*'nden aldığını söyleyen kaynaklar vardır. Ancak, -daha önce de belirttiği üzere- iki tezkire yazarının anlatım biçimi farklı olduğu için şair biyografilerinde Rızâ'nın Hasan Çelebi'den yararlandığı izlenimini veren cümlelere rastlanmaz. İki tezkiredeki ortak şiir örneği ise fazla değildir. *Hasan Çelebi Tezkiresi* ile *Rızâ Tezkiresi*'nin karşılaştırılması sırasında göze çarpan ortak beyitler vardır. Fakat şiir örneklerindeki benzerlik iki tezkire arasındaki etkileşim için yeterli neden değildir. *Rızâ Tezkiresi*'nde etkisi görülen *eser Riyâzî's-Şu'arâ* dır. Rızâ'nın, eserini hazırlarken *Riyâzî's-Şu'arâ* dan etkilendiği yolundaki düşüncemiz, bazı şairlerin biyografilerinin benzer oluşundan kaynaklanır. Husrev, Sâ'î, Bekâyî, Hâkânî ve diğer bazı şairlerin tanıtımında Rızâ'nın kendisinden 39 yıl önce tezkire yazan Riyâzî'nin eserinden faydalandığı anlaşılır. Bizi bu düşünceye sevkeden nedenlerden biri de, her iki tezkirenin de iki bölüm halinde tertip edilmiş olmasıdır. *Riyâzî's-Şu'arâ Ravza* adı verilen iki bölümden oluşurken iki bölümden oluşan *Rızâ Tezkiresi*'nde bölümlere her hangi bir ad verilmemiştir. Bu tertip tarzı Rızâ'nın eserin tertibinde *Riyâzî's-Şu'arâ* dan esinlendiği izlenimi verir.

2) RIZÂ TEZKİRESİ'NİN ETKİLERİ

Rızâ Tezkiresi, kendisinden sonra yazılan tezkireler üzerinde etkili olmuştur. Yümnîve Mucîb tezkirelerini yazarken, Rızâ Tezkiresi'nden faydalanmışlardır. Özellikle Mustafâ Mucîb Rıza Tezkiresi'nden çok faydalanmıştır. Mucîb'in faydalandıkları şairler Sultan IV. Murâd, Es'ad-ı Selânîkî, Edâyi, Ebül-hayr, Âzerî, Emîni Ünsî, Bâkî, Bahâyî, Bahşî, Pendî, Bezmî, Beyânî, Sebâtî, Cevrî ve hemen hemen Tezkire'de yer alan diğer bütün şairler, onların

haltercümeleri ve şiir örnekleridir. Diyebiliriz ki Mucîb, Rızâ'yı Riyâzî ve Hasan Çelebi Tezkireleri'nden birçok şair almakla sultana şikâyet ederken, kendisi *Riyâzî Tezkiresi*'ne zeyl yazma adına *Rızâ Tezkiresi*'ni kopya etmiştir.

3) TEZKİRE'NİN ÖZELLİKLERİ

Rızâ Tezkiresi giriş mahiyetinde kısa bir bölümden sonra şairlerin hal tercümeleri ve şiir örneklerine yer verilen iki ana bölüm ve bir hâtimeden meydana gelir. Tezkire'de gerek sultan şairler bölümü, gerekse şairler bölümüne Rızâ ne bir isim ne de numara vermiştir. Sehî, Latîfî, Riyâzî vd. tezkirecilerin eserlerindeki gibi *tabaka*, *behişt*, *ravza*, *meclis* gibi adlarla anılmayan bölümlerin başlangıcı *Zikr-i Eş'ar-ı Selâtin-i Mâziye* ve *Zikr-i Şu'arâ-yı Ma'rifet-Peymâ* takdimlerinden anlaşılır.

Eserin başındaki kısa giriş kısmında Rızâ “*tezkiretüş-şu'arâ imlâsı kaydına mübtelâ*” olduğunu belirttiikten sonra on beyitlik bir medhiye ile devrin padişahı İbrâhim'i övüp ömrü ve saltanatı için hayır duâda bulunur. Bu övgüden, eserin Sultan İbrâhim'e sunulduğu anlaşılır. Daha sonra şu'arâ tezkiresi yazmakla bazı dostlarının düşmanlığını kazanacağını, ama bunu göze aldığını, şair geçinenleri (müteşâ'irleri) eserine almayacağını dile getirir.

Bu kısa girişten sonra *Zikr-i Eş'ar-ı Selâtin-i Mâziye* başlıklı *Sultan Şairler* bölümüne geçilir. Bu bölümde Rızâ, kuruluşundan yaşadığı devre kadar saltanat sürmüş Osmanlı sultanlarından şiir söyleyen on sultanın³⁷ yaşamöyküleri, icraatları, saltanat süreleri ve şiirlerinden örneklere yer verir.

Şair sultanlar bölümünden sonra gelen ikinci bölüm, Tezkire'nin en önemli kısmıdır. *Zikr-i Şu'arâ-yı Ma'rifet-Peymâ* başlıklı bu bölümde alfabe sırasıyla 259 şairin biyografileri (hâl tercümeleri) ve şiir örneklerine yer verilir. Biyografilerinin genellikle kısa, şiir örneklerinin de az olduğu bu bölümde tanıtılan 259 şair *Es'ad Efendi* ile başlayıp *Yahyâ* ile sona erer.

Şairlerin tanıtıldığı ikinci bölümden sonra eserin bitirildiği *Hâtime* kısmına geçilir. Farklı nüshalarda *Hâtime* veya *Hâtimetü'l-kitâb* başlığıyla belirtilen bu kısım kısa olup eserin tamamlanışını beyan eden bir bitiş mahiyetindedir. Yazar, bölümün sonunda “*Câmi-i mazmûn*” tamlamasında eserin bitişine ebced hesabıyla târih düşürür (*H. 1050*).

³⁷ Bu bölümdeki şair sayısı M nüshasında 10, diğer üç nüshada 9'dur.

Rızâ Tezkiresi, İkdâm Matbaası sahibi Ahmed Cevdet tarafından H.1316 / M.1900 yılında basılmıştır. Tezkire'nin eski harflerle ikinci baskısı 2002 yılında yapılmıştır. Yazar bu baskıya bir önsöz ve Tezkire'de yer alan şairlerin günümüz harfleriyle bir dizinini eklemiştir.³⁸ *Rızâ Tezkiresi* Hamit Bilen Burmaoğlu tarafından bir bitirme tezi bünyesinde Türkiye Türkçesine çevrilmiştir.³⁹ *Riyâzû'ş-şu'arâ* ile birlikte onyedinci yüzyılın önemli iki biyografik eserinden biri olan *Rızâ Tezkiresi*'nde hayatta olmayan şairlerin ölüm tarihleri belirtilmiştir. Geçmiş devir şairleri hakkında yazılan biyografik eserlerin verdiği bir tarih veya tarih mısra'nın bazen karanlık noktaların aydınlatılmasına katkıda bulunabileceği düşünülürse Tezkire'nin bu özelliği önem arzeder.

Şairler hakkındaki bilgilerin bir kaç cümleden ibâret olduğu *Rızâ Tezkiresi*'nde, bazı şairler hakkındaki bilgiler oldukça kısadır. Bir cümle, bazen bir kelimedden oluşan bilgilerin şairi tanıtmada yetersiz olacağı şüphesizdir. Bu tarz tanıtlara paralel olarak şiir örneklerinin de bazı şairlerde bir-iki beyitle sınırlı oluşu, bu şiirlerin şairi hakkında fikir beyanında bulunmayı güçleştirici bir nedendir.

Tezkire'nin kusurlu yanlarından biri üst düzey devlet görevlileri ile eş-dost çevresinden şairlik sıfatı zayıf kişilerin abartılı bir övgüyle sunulmasıdır. Kafîye ve vezin bilmediği halde birkaç beyit ya da şiir yazmakla kendini büyük şair sananların tezkireye alınmasına şiddetle karşı çıkan Latîfî de bu durumdan yakındır. Rızâ'nın yukarıda belirttiğimiz bu tavrı eserin başında ileri sürdüğü düşünceyle çelişmektedir. Eserinin başında müteşâ'irleri eserine almayacağını söylemesine rağmen bu düşüncesine bağlı kalmayışi bir tutarsızlık olarak nitelenebilir. Tezkire'de Huşûşî hakkındaki cümleleri şairlik vasfı zayıf üst düzey devlet görevlileri hakkındaki biyografik bilgilere örnek teşkil etmektedir.

Biyografik bilgilerin kısalığı ve şiir örneklerinin yetersizliğine rağmen, *Rızâ Tezkiresi* on yedinci yüzyılın önemli iki tezkiresinden biridir. *Rızâ Tezkiresi* muhtasar (kısaltılmış, özet) yapısıyla 16. yüzyılın dolgun tezkireleri ile 17 ve 18. yüzyılın antolojik tezkireleri arasında bir geçiş dönemi eseri görünümündedir. Onun şairler hakkında verdiği bilgiler, onaltıncı yüzyıl tezkireleri yanında kısa ve bazen yetersiz olsa da Râmiz, Güftî ve Kaf-zâde Fâ'izi'nin antolojik tezkireleri yanında küçümsenmeyecek düzeydedir. Tezkire türünün giderek önemini yitirdiğinin birer belgesi durumundaki antolojik tezkirelerin yanında, *Rızâ Tezkiresi* yaşadığı devir şairleri hakkında önemli bir kaynak durumundadır.

³⁸ Sâdık Erdağı (Hzl.) (2002). Seyyid Rızâ (Zehrimâr-zâde). Ankara: Barla Nşr. 109.

³⁹ Hamit Bilen Burmaoğlu (1970). *Rızâ Tezkiresi (Transkripsiyonlu Metin). Bitirme Tezi*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.

Rızā Tezkiresi'nin bir özelliği de sınırlı oluşudur. Kapsadığı dönem itibariyle 50 yıllık bir zaman diliminde (H.1000-1050) yetişmiş ve ölmüş şairleri bünyesine alan eser, bu devir şairleri için önemli bir kaynak durumundadır. Kendisinden önce yazılmış Kâf-zāde Fā'izî'nin eseri *Zübdetü'l-Eş'ār*'ın antolojik mahiyeti ve biyografik bilgilerinin yetersizliği ile kendisinden sonra yazılmış Yümni ve Mucib tezkirelerinin önemsiz eserler oluşu dikkate alınır, *Rızā Tezkiresi*'nin on yedinci yüzyıl tezkireleri içindeki yeri daha iyi anlaşılır.

Tezkire'nin dikkati çeken özelliklerinden biri de tarih manzumelerinin çokluğudur. Devrin önemli zaferleri Bağdād ve Revān fetihlerine düşürülen tarihler, Tezkire'deki şiir örnekleri içerisinde önemli bir yere sahiptir. Riyāzî'nin eseri *Riyāzū'ş-şu'arā* ile birlikte 17. yüzyılın önemli iki tezkiresinden biri olan *Rızā Tezkiresi* H. 1000 ile 1050 yılları arasında yaşamış ve ölmüş şairler için başvurulabilecek önemli bir kaynak durumundadır.

4) TEZKİRE'NİN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

Rızā Tezkiresi anlaşılır bir dille yazılmıştır. Kendisinden önce yazılmış *Hasan Çelebi Tezkiresi* ile 17. yüzyılda Veysi ve Nergisi'nin eserlerinde had safhaya ulaşan dönemin ağır dili yanında *Rızā Tezkiresi*'nin dilini devrine göre anlaşılır olarak nitelenecek uygun olacaktır. Şairleri tanıtıcı cümlelerde Arapça-Farsça kelime ve tamlamalara yer verilmekle birlikte bunlar hem kalıplaşmış ifadelerdir, hem de anlaşılır mahiyettedirler. Az sayıda şairin tanıtımında inşa örneği bir takdime gidilse de bu tarz tanıtımlar fazla değildir. Şair sultanların takdiminde bile ağır bir dil kullanmayan Rızā az sayıdaki üst düzey devlet ve din görevlisi (kazasker, şeyhülislām vb.) ile bir kaç ünlü şairi inşa örneği cümlelerle takdim yoluna gitmiştir. Ancak, bu tarz takdimlerin Bākī, Husūsi, Nef'ī, Rif'atī, Riyāzī ve Sa'id gibi az sayıda şair için yapılması, gerekse nispeten anlaşılır oluşları tezkire genelindeki anlatımda bir çeşni olarak nitelenebilir.

Şairlerin biyografilerinde ve şiirlerin takdiminde seci'li ifadelere sıkça başvurulması Tezkire'nin göze çarpan dil özelliklerinden biridir. Seci'li ifadelerin dīvān sahibi Rızā'nın şair kimliği ile ilgili olduğu ve şair yanını nesre taşıdığı söylenebilir. İslām ülkelerinin edebiyatlarına Kur'an'dan geçen ve Türk edebiyatında özellikle 15. yüzyıldan itibaren görülen seci'li anlatım nesre şiirsel bir hava katmıştır. Asıl süslü nesrin ögesi olmakla birlikte orta nesirde de başvurulan seci' sonraki devirlerde giderek yaygınlaşmış ve anlamı gölgelemediği oranda doğal karşılanmıştır.

5) TEZKİRE'NİN TÜRKİYE KÜTÜPHANELERİNDEKİ YAZMA NÜSHALARI

Rıza Tezkiresi'nin dördü İstanbul kütüphanelerinde olmak üzere beş yazma nüshası mevcuttur. Bu yazmalar;

Millet Kütüphanesi, Ali Emiri (AE) Tarih, no: 764

Süleymâniye Kütüphanesi, Âşir Efendi, no.: 243

Köprülü Kütüphanesi, Âsım Bey, no.: 387

İstanbul Üniversitesi (İÜ) Kütüphanesi, Türkçe yazmalar (TY) no.: 2563

Edirne Selimiye Kütüphanesi (eksik) no.: 2110'da kayıtlıdır.

Yazmalar içerisinde en hacimli olanı, 256 şairi bünyesinde toplayan Millet Kütüphanesi, Ali Emîri (AE) Tarih numara 764'te kayıtlı nüshadır. Nüshanın sonunda bulunan ketebe (yazdı) kaydından H.1187 yılında istinsah edildiği anlaşılır. Millet Kütüphanesi AE nüshasından sonra diğer önemli nüsha Köprülü Kütüphanesi Âsım Bey numara 387'de bulunan nüshadır.

Süleymâniye Kütüphanesi Âşir Efendi Bölümü numara 243'de bulunan nüsha diğerlerine göre bir özet görünümündedir. Bünyesine aldığı 177 şairle en az şair sayısına sahip bu nüsha, gerek dil özellikleri gerekse Hicri 1050 yılından sonra ölen bazı şairlerin ölüm tarihlerini belirtmesiyle, yakın tarihte istinsah edilmiş izlenimi vermektedir.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, Abdülkerim (Hızl.) (1999). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Āşār Li-Zeyl-i Zübdeti'l-Eş'ār*. Ankara: AKM Yay.
- Açıkğöz, Namık (1982). *Riyāzū'ş-Şu'arā: Riyāzī Mehmed Efendi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Akkuş, Metin (1995). "Osmanlı Tezkirecilik Geleneğinde Tek Tarih-Tezkire Örneği: Kühnü'l-Ahbār". *Yedi İklim* (Kasım) (68): 24.
- Alpay, Günay (1970). "Rızā". C. 9. İstanbul: MEB Yay. 727.
- Altuner, Nuran (1989). *Safāyī ve Tezkiresi: İnceleme-Tenkitli Metin-İndeks*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi.
- Ayverdi, İlhan (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük*. C. I. İstanbul: Kubbealtı Nşr.
- Bilici, Faruk (1991). "Büyük bir Şeyhülislam Ailesinin Son Halkası: Dürri-zāde Abdullah Beyefendi". *Prof. Dr. Bekir Kütükoğlu'na Armağan*. İstanbul: İÜ Ed. Fak. Tarih Arş. Mrk. Ed. Fak. Basımevi. İst. 307.
- Burmaoğlu, Hamit Bilen (1970). *Rızā Tezkiresi (Transkripsiyonlu Metin)*. Bitirme Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Canım, Rıdvan (2000). *Latīfī, Tezkiretü'ş-Şu'arā ve Tabsıratu'n-Nuzamā (İnceleme-Metin)*. Ankara: AKM Yay.
- Çağbayır, Yaşar (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*. C. 1-5. İstanbul: Ötüken Yay.
- Çapan, Pervin (Hızl.) (2005). *Muştafa Safāyī Efendi, Tezkire-i Şafāyī (Nuhbetü'l-Āşār Min Fevā'idü'l-Eş'ār)*. Ankara: AKM Yay.
- el-Aclūnī İsmā'īl b. Muhammed (1351). *Keşfü'l-Hafā ve Muzīlu'l-ilbās 'amme'ş-tehere mine'l-ehādīsī 'alā elsineti'n-nās*. C. II. Beyrut. 132
- Elmalılı Hamdi Yazır (2012). *Kur'an-ı Kerīm ve Yüce Meali*. İstanbul: Ravza Yay.
- Erdağı, Sadık (2002). *Seyyid Rızā (Zehrimār-zāde)*. Ankara: Barla Nşr.
- Genç, İlhan (Hızl.) (2000). *Esrar Dede, Tezkire-i Şu'arā-yı Mevleviyye*. Ankara: AKM Yay.
- Horata, Osman (1987). "Nedīm-i Kadīm, Hayatı-Sanatı ve Eseri". *Hacettepe Üni. Edebiyat Fak. Dergisi* 1: 120-152.
- İnce, Adnan. *Sālim Tezkiresi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- İpekten, Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu, Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bak. Yay.
- İpekten, Haluk (1991). *Türk Edebiyatının Kaynaklarından Türkçe Şu'ara Tezkireleri*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- İsen, Mustafa (1989). "Dîvân Edebiyatı'nda Mahlasdaş Şâirler". *Milli Eğitim Dergisi*: 22-29.
- İsen, Mustafa (1989). "Divan Şairlerinin Mesleki Konumları". *Milli Eğitim Dergisi* 83 (Mart): 35-41.
- İsen, Mustafa (1989). "Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatı'na Bakışlar- Divan Şairlerinin Tasavvuf ve Tarikat İlişkileri". *Milli Eğitim Dergisi* 84: 21-27.
- İsen, Mustafa (1990). *Latîfî Tezkiresi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yay. 22
- İsen, Mustafa (Hzl.) (1994). *Kühü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*. Ankara: AKM Yay.
- İsen, Mustafa (1998). *Sehî Tezkiresi: Heşt Bihişt*. Ankara: Akçağ Yay.
- İsen, Mustafa (2003). "Tezkirelerin Işığında Divan Edebiyatı'na Bakışlar-Osmanlı Kültür Coğrafyasına Bakış". *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay. 351-357.
- İsen, Mustafa, Filiz Kılıç, İ. Hakkı Aksoyak, Aysun Eyduran (2002). *Şair Tezkireleri*. Ankara: Grafiker Yay.
- İslam Ansiklopedisi* (2001). C. 12/1. Eskişehir: MEB. Yay.
- Karahan, Abdülkadir (2001). "Tezkire". *İslam Ansiklopedisi*. C. 12/1. Eskişehir: MEB Yay.
- Kılıç, Filiz (1995). *Meşâ'irü'ş-Şu'arâ, İnceleme-Tenkitledi Metin*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Me'âli* (1993). Hzl. A. Özek vd. Ankara: TDV Yay.
- Kurnaz, Cemal (1997). *Divan Edebiyatı Yazıları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kurnaz, Cemal (1997). "Seyyid Mehmed Rızâ'nın Kızanlık Kasidesi". *Divan Edebiyatı Yazıları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kurnaz, Cemal (Hzl.) (1992). *Ahmet Talat Onay, Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*. Ankara: TDV Yay.
- Kurnaz, Cemâl (2003). "Divan Şairi Kimdir?". *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yay. 359, 360.
- Kutluk, İbrahim (Hzl.) (1989). *Kınalı-zade Hasan Çelebi, Tezkiretü'ş-Şuarâ*. C. I. Ankara: TTK Yay.

- Levend, Âgah Sırrı (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi I (Giriş)*. Ankara: TTK Yay.
- Lugal, Necati (Hzl.) (1990). *Devletşah, Tezkire-i Devletşah*. İstanbul: MEB Yay.
- Macit, Muhsin (1993). “Mukaddimelere Göre Tezkire Türünün Teşekkülünde Herat Tezkirelerinin Rolü”. *Yedi İklim Aylık Kültür, Sanat ve Edb. Dergisi* 35 (Şubat): 5-8.
- Meydan Larousse* (1992). C. 6. İstanbul: Meydan Yay.
- Mustafa Mucîb Efendi. *Tezkire*. Nûruosmâniye Ktp. Nu. 4965. yk. 287-293.
- Pakalın, M. Zeki (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*. C. I-III. İstanbul: MEB Yay.
- Pala, İskender (1991). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü I, II*. Ankara: Akçağ Yay.
- Parlatır, İsmail (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yay.
- Peremeci, Osman Nuri (1940). *Edirne Tarihi*. İstanbul.
- Riyâzî Mehmed. *Riyâzû’ş-Şu’arâ*. Süleymâniye Ktp. Lala İsmâ’il. No. 314, 159 yk.
- Sertoğlu, Midhat (1986). *Osmanlı Tarih Lugati*. İstanbul: Enderun Ktb.
- Seyyid Rızâ (1316). *Tezkire-i Rızâ*. Tâb’i vü Nâşiri: Ahmed Cevdet. Der-sa’âdet: İkdâm Matb.
- Özcan, Abdülkadir (1989). *Şeyhî Mehmed Efendi, Şakâ’ikü’n-Nu’mâniyye ve Zeylleri, “Vekâyi’ü’l-Fudalâ”*. C. I. İstanbul: Çağrı Yay.
- Tolasa, Harun (1975). *Sehî, Latîfî ve ‘Âşık Çelebi Tezkirelerinde Şair Tetkik ve Tenkîdi*. Doçentlik Tezi. Erzurum.
- Türk Ansiklopedisi* (1978, 1982). C. 27, 32. Ankara.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1998). C. 8. İstanbul: DergâhYay.
- Türkçe Sözlük* (1988). Ankara: TDK Yay.
- Unat, Faik Reşit (1988). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*. Ankara: TTK Yay.
- Üzgör, Tahir (1991). *Fehîm-i Kadîm-Hayati, Sanati, Dîvânı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKM Yay.
- Yılmaz, Kaşif (1983). *Güftî, Hayati-Eserleri-Edebi Kişiliği-Tezkireciliği ile Dîvânı-Zafernâmesi ve Teşrîfâtü’ş-Şu’arâsı’nın Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yılmaz, Mehmet (1992). *Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözcükler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Enderun Ktb.
- Yümnî. *Tezkire*. Millet Ktp. AE Tarih. No. 780.

Zavotçu, Gencay (2007). “Vişnezâde İzzetî”. Uluslararası Türklük Bilgisi Sempozyumu. Atatürk Üni. Fen-Edebiyat Fak.Türk Dili ve Ed. Bl., 25-27 Nisan.

VI. BÖLÜM

TEZKİRE'NİN TENKİTLİ
METNİ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ⁴⁰ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَ الصَّلٰوةُ عَلٰی رَسُوْلِهِ الْمُجْتَبٰی مُحَمَّدٍ الْمُصْطَفٰی وَ عَلٰی آلِهِ وَ صَحْبِهِ اَجْمَعِیْنَ⁴¹

بِحْمْدِ اللّٰهِ ذٰی الْمَنِّ الْعَظِیْمِ
وَ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Ḥudâyâ cümle eşyâ saña merhûn
Ta‘âlâ şânühü ‘ammen yeķülûn⁴²

Ḳıṭ‘a li-Mü’ellifihî⁴³

Ne zâhir kim mezâhirde hüveydâ
Senûñ emrûñledür pinhân ü peydâ

İder bād-ı şabâ bir gâhi taḥrîk
Bilürsün sen anı cümle bed ü nîk

Ḥudâyâ ‘izzetûñ ḥaķķı du‘âmı müstecâb eyle
Serüm baḥr-ı maḥabbet içre güyâ bir ḥabâb eyle

Süveydâ-yı derûnumda ḳoma hiç ğıll u ğış yâ Rab
Ki mir‘ât-ı zamîrüm⁴⁴ reşk-i feyz-i âfitâb eyle

Ve ba‘de bu faķır-i bî-riyâ Seyyid⁴⁵ Mehmed Rızâ⁴⁶ tezkiretü’ş -şu‘arâ imlâsı kaydına mübtelâ olup selâṭîn-i mâziyenüñ⁴⁷ eş‘ar-ı sâhib-iz‘ânı⁴⁸ ve biñ târîḥinden berü şî‘rle âzmâyiş-i tab‘ iden süḥan-verânı taḥrîre cür‘et ve taṣṭîre⁴⁹ mübâşeret itmîşdür⁵⁰.

⁴⁰ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ (*Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla!*): S, M, İÜ.

⁴¹ *Hamd O (yüce) Allah'a mahsustur (yüce Allah içindir), dualar o seçilmiş peygamber Muhammed Mustafâ'nın, evlâdının ve ashâbının cümlesi üzerine olsun!*

⁴² Bu iki beyt İÜ, K, S nüshalarında yoktur.

⁴³ Ḳıṭ‘a li-mü’ellifihî;:-S.M: Rübâ‘î li-nâmkihi:K, İÜ

⁴⁴ Zamîrüm: S: derûnum

⁴⁵ Seyyid: es-Seyyid: S

⁴⁶ Mehmed Rızâ: Rızâ: M, K, İÜ

⁴⁷ Mâziye’nün: M: ‘Osmâniye’den

⁴⁸ Eş‘ar-ı sâhib-iz‘ânı: eş‘arını: S, K, İÜ

⁴⁹ Taḥrîre cür‘et ve taṣṭîre: taḥrîr ü taṣṭîre:S, K, İÜ

⁵⁰ İtmîşdür: S: itmîşdüm

ZİKR-İ PÂDİŞÂH-I İSLÂM halledet hilâfetuhu ilâ yevmi'l-kıyâm ⁵¹

Bir şehen-şâh-ı cihân-ı Ferîdün-fer ve bir ⁵² pâdişâh-ı zamân⁵³-ı Cem-şîd-efser ⁵⁴ evân-ı 'adlındeki zümre-i 'ulemâ vü ⁵⁵ sühan-verân ihsânınıñ şermendesı ve şu'arâ vü erbâb-ı 'irfân ez-dil ü cân halka-begüş-bendesidür ⁵⁶.

Ş'ir ⁵⁷

Ne şehdür kim sehâsın görse Hâtem
Kelâm itmez kalurdı şöyle ebkem ⁵⁸

İderdi kendüyi pür-şerm ü ⁵⁹ bî-tâb
Olurdı şanki ebr içinde meh-tâb

'Adâletde ⁶⁰ nazîr olmaz o şâha
Ki çekmez tîğ aşlâ bî-günâha

İder mazlûmı zâlimden himâyet
Kimesne idemez zulm ü ⁶¹ şekâvet

Ne şehdür kim nice Cem-şîd-efser
Rikâbınca yürür 'abd-ı muğarrer ⁶²

(2a)

Ne şehdür kim yedi iklîm anuñdur
Ki tâc ⁶³-ı salţanat dîhîm anuñdur

⁵¹“ Kıyâmet gününe kadar Onun hilâfeti dâ'im olsun!; ilâ yevmi'l- kıyâm: ilâ gâyeti'z-zamân: M; Zıkr... kıyâm:: -: K, İÜ

⁵² Bir: S: zıkr

⁵³ Pâdişâh-ı zamân:- İÜ, K

⁵⁴ Cem-şîd-efser: M: Cem-şîd-güster

⁵⁵ vü:-M

⁵⁶ Bendesidür: bendesi:S.

⁵⁷ Şi'r: Nazm: S

⁵⁸ Ebkem: bî-fem: S

⁵⁹ ü: - S

⁶⁰ 'Adâletde: 'adâletle: İÜ

⁶¹ ü:-S

⁶² Mukarrer: muhakkar: S

⁶³ Tâc: tâb: S

Şeh İbrâhîm⁶⁴ Hân-ı ‘adl-peymâ
Ki nûr-ı ‘adli birle taldı dünyâ

İlâhî zâtını hıfz it belâdan
Maşûn eyle haţâdan hem kazâdan

Cihân turduķca⁶⁵ var eyle vücûdın
İde ehl-i dile ihsân ü cûdın⁶⁶

Ola taht-ı zer üzre şâd u handân⁶⁷
İde ‘ömrin ziyâde Hayy ü Yezdân

Pes bu fakîr-i⁶⁸ pür-takşîr⁶⁹ fi-zemâninâ tezkiretü’ş-şu‘arâ imlâ vü inşâ eylemek haţâ-i mahz⁷⁰ olup belki ma‘rifet degül sefâhat ‘add olunmaķ mertebesinde olduğı zâhir ü hüvevdâdur⁷¹. Zîrâ gürûh-ı şu‘arâya vuķûf muhâl olduğundan mâ‘adâ nice yârân-ı⁷² bâ-şafâ⁷³ ve nice hullân-ı bâ-vefâ⁷⁴ saķâmet-i tab‘ını fehme kâdir degül iken kendüye bir maķlaş⁷⁵ isnâd ve elbette şâ‘irem deyü⁷⁶ feryâd ider. Bu fakîr-i⁷⁷ keşîrü’t-takşîr ise müteşâ‘irleri maķrûh u merdûd idüp bu⁷⁸ cerîde-i muhtaşar u müfîdeye⁷⁹ tedhîl ü taķrîr itmemek⁸⁰ üzere karar virmişemdür. Öyle⁸¹ olsa bu tã’ife beni siper-i şemşîr-i zebân ve tu‘me-i tîğ-i⁸² hezeyân itmekden hâlî degüllerdür.⁸³ Ne çâre kazâyâ rızâ⁸⁴ virmeden ğayra mecâl muhâldür.

⁶⁴ İbrâhim: İbrâhim: S

⁶⁵ Turduķca: ola durduķca: İÜ

⁶⁶ İhsân ü cûdın: İhsân-ı cûdın: S; Bu mısra K, İÜ nüshalarında yoktur.

⁶⁷ Taht-ı zer üzre şâd ü handân: taht-ı sa‘âdet üzre handân: K, İÜ

⁶⁸ Fakîr: hakîr: İÜ

⁶⁹ Taksîr: tefhîm: K

⁷⁰ Hatâ-i mahz: mahz-ı hatâ: M

⁷¹ Mertebesinde olduğı zâhir ü hüvevdâdur: mertebesindedür: S, K, İÜ

⁷² Yârân:zamân: İÜ

⁷³ Bâ-şafâ: Müşfik: S

⁷⁴ Hullân-ı bâ-vefâ: ihvân-ı ğayr-ı muhakkık: S

⁷⁵ Mahlas:mahlası: S, K, İÜ

⁷⁶ Deyü: diyü: S

⁷⁷ Fakîr: hakîr: İÜ

⁷⁸ Bu:-: S, K, İÜ

⁷⁹ Müfîdeye: müfîde: S, K, İÜ

⁸⁰ İtmemek: eylemek: İÜ

⁸¹ Öyle: eyle: M

⁸² Tîğ:-:S

⁸³ Degüllerdür: olmamaları mu ķarrerdür: S

ZİKİR-İ EŞ‘AR-I SELÂTİN-İ MÂZİYE Nürullâhü Merķadühüm

HAZRET-İ SULTÂN MURÂD HÂN İBN-İ SULTÂN MEHMED HÂN⁸⁵

Ol Pâdişâh-ı pür-edeb *Ebü’l-ḥayrât* lakabı ile mülaḳḳabdur. Ḥayrât u ḥasenâtlarınıñ nihâyeti olmayup Burûsa’da câmi‘-i şerîf ü medrese vü imâret ve Edirne’de Murâdiyye Câmî‘i ve Mevlevî-ḥâne vü ‘imâret ve Üç Şerefelü Câmî‘i ve medâris ü Dârü’l-ḥadîs (2b) Câmî‘i vü medrese ve ḥayret-efzâ-yı ‘âlem ü ‘ibret-nümâ-yı benî Âdem olan Ergene Köprüsi ki yüz yetmiş dört ṭâḳ-ı büleddür bunların eşer-i ḥâşş-ı bî-mânendidür. Ve ol pâdişâh-ı be-nâm bilâd-ı müteferriķada on ṭoḳuz ḥammâm binâ itdürmişlerdür ki her biri ḥayret-dih-i ḥavâşş u ‘avâmdur. Hoş-tâb u nîk-nihâd ve eş‘âr dimege mu‘tâd idiler. Bu iki beyt-i leṭâfet-şi‘âr zâde-i ṭab‘-ı durer-bârlarıdır:

Şi‘r

Sâḳî getür [getür] yine dünki şarâbumı
Söylet dile getür yine çeng ü rebâbumı

Ben var iken gerek baña bu zevḳ ü bu şafâ
Bir gün gele ki görmiye kimse türâbumı

Neşr: Sekiz yüz yigirmi dördte cülûs buyurup ve ol şâhib-devlet otuz sene ḥilâfet idüp vedâ‘-ı ‘âlem-i fânî eylediler.

HAZRET-İ EBÜ’L-FETH SULTÂN MEHMED İBN-İ SULTÂN MURÂD HÂN⁸⁶

Fâtih-i Ḳoştanîniyye’ dür. Maḥlaş-ı şerîfleri ‘Avnî olup evşâf-ı cemîlleri⁸⁷ takrîr ü tahrîrden müstaḡnîdür⁸⁸. Elsine-i nâsda ma‘rûf u ma‘lûm ve ketb-i tevâriḳde mestûr u merḳûm olduğına binâen beyândan müstaḡnîdür. Ri‘âyet-i erkân-ı dîn-i metîn pişesi ve hem-vâre şalâḥ u taḳvâ endîşesi olup ḥattâ ḳable’l-feth feth-i Ḳoştanîniyye tariḳhin beyân ve gencîne-i keşf ü

⁸⁴ Rızâ: -: İÜ

⁸⁵ Hazret-i Sultân Murâd Hân İbn Sultân Mehmed Hân:M:2b; -: S, K, İÜ

⁸⁶ Hazret-i Ebü’l-feth Sultân Mehmed Hân: 3a ; S:2b, 3a; İÜ:2b; Hazret-i Ebü’l-feth Sultân Mehmed Hân Gâzi: K; 49a

⁸⁷ Evşâf-ı Cemîlleri: tavsif-i evşâf-ı cemîli: S

⁸⁸ Takrîr ü tahrîrden müstaḡnîdür: -: M

kerâmeti ‘ayân iden ⁸⁹ kutbü’l-‘ârifîn hazret-i Şeyh Ak Şemse’d-dîn’den ba‘de’l-feth inâbet murâd eyledükde hazret-i Şeyh-i lezâ’iz-i bâtıniyye_ıtab‘-ı şerîfe çâşnî-i hulüvv-i ma‘nevî irâs idüp aıhvâl-i ‘âleme taıayyüdden berî olursaz hâl-i salıanat muıhtell ü müşevveş olur deyü ⁹⁰ tecvîz itmemişler idi. Hayrât u hasenâtları hayret- efzâ-yı selâıın ve ‘ibret-nümâ-yı havâkıındır. (3a) Şehr-i Kostaıınıyye’de câmi‘-i şerîf ve sekiz ‘aded medrese-i münîfe vü ‘imâret ü dârü-ş-şifa müceddeden ihdâs ü binâ itdürmişlerdür ki her biri hayret-efzâdur. Gâh u bî-gâh semend-i ıtab‘-ı çâlâkları ‘arşa-i ma‘ânîde cevelân idüp şadâ-yı tâzî-yâne-i ebyât ü eş‘arları güş-ı erbâb-ı ‘irfâna irişür idi ⁹¹. Bu iki beyt-i dil-güşâ ⁹² hazret-i bî-hem-tânuñ ⁹³ zâde-i ıtab‘-ı ‘âlem-ârâlarıdur ⁹⁴:

Beyt ⁹⁵

Selâmet bâğına ‘işret için başdum kadem cânâ
Medîd olmadı zevkum ‘aııbet faşl-ı hazân ⁹⁶ oldu

Beyt-i Diger

Sâkıyâ mey şun ki bir dem lâle-zâr elden gider
İrişür vaııt-ı hazân faşl-ı bahâr ⁹⁷ elden gider

Neşr ⁹⁸: Sekiz yüz elli beşde evreng-nişîn-i taııt-ı zer-endüd-ı pâdişâhî olup ⁹⁹ müddet-i salıanatları otuz bir ve müddet-i ‘ömleri elli ¹⁰⁰ bir senedür.

⁸⁹ “Elsine-i (...) ‘ayân iden”:-: K, S, İÜ

⁹⁰ “Kutbü’l- ‘ârifîn (...) deyü” :-: K, S, İÜ

⁹¹“Tevvîz (...) irişür idi” :-: S, K, İÜ

⁹² Dil-güşâ: garrâ: S, K; -: İÜ

⁹³ Bî-hem-tânuñ: ‘âlî-cenâbuñ: S

⁹⁴ ‘Âlem-ârâlarıdur: bî-hem-tâlarıdur: S: dil-güşâlarıdur: K, İÜ

⁹⁵ Beyt: Şi‘r: S; Diger: M

⁹⁶ Faşl-ı hazân: vakt-ı hazân: S, K

⁹⁷ Faşl-ı bahâr: vakt-ı bahâr : M, İÜ

⁹⁸ Neşr:-: S, K, İÜ

⁹⁹ Evreng-nişîn-i taııt-ı zer-endüd-ı pâdişâhî olup: Evreng-nişîn-i taııt-ı şehen-şâhî ve serîr-i pâdişâhî ve cülûs idüp: M

¹⁰⁰ Elli: -: M

HAZRET-İ SULTÂN BÂYEZİD HÂN İBN-İ SULTÂN MEHMET HÂN ¹⁰¹

Mağlaş-ı şerifleri ‘Adlî olup vücūd-ı laṭifleri ¹⁰² pür-seḫā vü kerem ve zāt-ı sūtūde-şiyem-i ‘ālî-himemleri ¹⁰³ rūḫ-ı mücessem-i şehen-şāh-ı mu‘azzem idiler. Maḥdūm-ı Sāmî Hazret-i Monlā ¹⁰⁴ Cāmî’ye her re’s-i senede ‘aṭıyye-i ḫüsrevānîlerinden şurre İşār idüp anlar daḫı medḫ ü şenâlarında ḫaşâ’id-i bî-hem-tâ peydâ vü ¹⁰⁵ işdâr iderler idi.

Kıt‘a li- Nāmıḫihi ¹⁰⁶

Ne ḫadar pādişeh ¹⁰⁷ olmaḫ gerek ey dil aṅla
Ki anı medḫ ü şenâ eyleye Monlā ¹⁰⁸ Cāmî

Ehl -i ‘irfāna maḫabbetle ri‘ayet idenün
ḫaşr olunca unudılmaz (3b) bu ¹⁰⁹ cihānda nāmı

Nesr¹¹⁰ : Bunlar daḫı peder-i vālā-güherleri gibi maḫrūsa-i mezbūrede cāmî‘ vü medrese ve ‘imāret-i bî-hem-tâ [vü] mücedded inşā itdürmişlerdür ki ḫazîne-i bî ‘aded ü bî-intihā ḫarc u şarf olunmuşdur ¹¹¹. Bu iki beyt-i laṭif ol zāt-ı şerîfün ¹¹² zāde-i ṭab‘ -ı nazîfleridür:

Beyt ¹¹³

Beni lâ-y‘aḫıl iden ¹¹⁴ şerbet-i la‘l-i lebidür
Beni ser-geşte ḫılan ¹¹⁵ āh-ı çeh-i ğebğebidür

¹⁰¹ Hazret-i Sultân Bâyezid Hân İbn Sultân Mehmed Hân: S 3a; M 3a,b; K 49b; İÜ 3a

¹⁰² Latîfleri: şerîfleri: S

¹⁰³ Zāt-ı sūtūde-şiyem ‘ālî-himemleri: zāt-ı sūtūdeleri ve şiyem-i ‘ālî-himemleri: S; zāt-ı sūtūde-şiyem-i ‘ālî-himmetleri: İÜ

¹⁰⁴ Monlā: Mollā: S, M

¹⁰⁵ Kasâ’id-i bî-hem-tâ peydâ vü: kasâ’id ü eş‘âr: S

¹⁰⁶ Kıt‘a li-nāmıḫihi:li-nāmıḫihi: K, İ; Kıt‘a: M

¹⁰⁷ Pādişeh: pādişāh: M, S

¹⁰⁸ Monlā: Mollā: M, S

¹⁰⁹ Bu: -: S, M

¹¹⁰ Nesr: -: S, K, İÜ

¹¹¹ “Bunlar (...) olunmuşdur”: -: S, K, İÜ

¹¹² Şerîfün: zî-zarîfün: İÜ

¹¹³ Beyt: Şi‘r: S; Dîğer: M

¹¹⁴ İden: -: S

¹¹⁵ ḫılan: kıl: S

Beyt-i Dîger ¹¹⁶

Ey süvâr-ı esb-i nâz olan riķâb-ı câna baş
Şimdilik meydân senüñdür ayağũñ merd-âne baş

Nesr¹¹⁷ : Sekiz yüz seksan ¹¹⁸ altıda ¹¹⁹ pîrâye-bahş-ı ¹²⁰ evreng-i şehen-şâhî ve câlis-i taht-ı pâdişâhî ¹²¹ olup müddet-i saltanatları otuz iki ve müddet-i ‘ömleri altmış iki senedir.

**HAZRET-İ SULTÂN SELİM HÂN İBNÜ’S- SULTÂN BÂYEZİD HÂN
FÂTİHÜ’L-ĦAREMEYN-İ ŞERİFEYN**

Mağlaş-ı şerîfleri Selîmî’dür ¹²². Bunlar dağı maħrûsa-i mezbûrede ‘imâret ü medreseyi müştemil câmi‘-i bî-hem-tâ ve ma‘bed-i dil-güşâ ihdâs ü peydâ itdürmişlerdür ki hayret-efzâdur. Kıvvet-i Kâhireye mâlik ve bi’z-zât tarîķ-i cihâda sâlik pâdişâh-ı cihân ve şâhib-ķırân-ı zamân idiler. Fârisî ve Türkî eş‘âr-ı belâgat-‘unvânları olup ¹²³ bu beyt-i süz-nâk ¹²⁴ ol tıynet-i pâküñ kelâm-ı çâlâkıdur ¹²⁵:

Şi‘r ¹²⁶

Hücûm-ı neşveden bî-tâb-ı çeşmi
Anuñ-çün ‘âşıkũñ da âb-ı çeşmi

Beyt ¹²⁷

Fıkr mî-kerdem şebi k’ân mâh-râ bînem be-ķyâb
Men der-în bûdem ki nâ-geh şod tũlũ‘-ı âfitâb ¹²⁸

¹¹⁶ Beyt-i Dîger: Beyt: M: ve lehu: İÜ; -: S

¹¹⁷ Nesr: -: K, S, İÜ

¹¹⁸ Seksan: seksen: M

¹¹⁹ Altıda: altıdur: M

¹²⁰ Pîrâye-bahş: pîrâye pîrâye-bahş: K

¹²¹ ve câlis-i taht-ı pâdişâhî: -: S, K, İÜ

¹²² Selîmî’dür: Selîmî: S

¹²³ “Bunlar (...) olup”: -: S, K, İÜ

¹²⁴ Beyt-i süz-nâk: eş‘âr: S

¹²⁵ Pâküñ kelâm-ı çâlâkıdur: pâkden bedîdârdur: S

¹²⁶ Şi‘r: -: M, İÜ, K

¹²⁷ Beyt: Fârsî: S

Neşr¹²⁹ : Tokuz yüz on sekizde evreng-nişin-i taht-ı ‘ālī-baht olup müddet-i salṭanatları sekiz sene ve tokuz (4a) ay¹³⁰ ve müddet-i¹³¹ ḥayātları elli beş senedir. Müddet-i ḳalīl-i salṭanatlarında Fātīḥ-i Mıṣrū’l-Ḳāhire ve ḥaremeyn-i Şerīfeyn olduklarında merhūm Kemāl Pāşā-zāde ḥazretleri’nden şādır olmuştur:

Ḳıṭ ‘a-i Kemāl Pāşā-zāde¹³²
Az müddetde çok iş itmiş-idi
Sāyesi¹³³ olmuşdı ‘ālem-gīr

Şems-i ‘aşr idi ‘aşrda şemsün
Zıllı memdūd olur zamānı¹³⁴ ḳaşīr

ḤAZRET-İ SULTĀN SÜLEYMĀN ḤĀN İBNÜ’S-SULTĀN SELĪM ḤĀN¹³⁵

Maḥlaş-ı şerīfleri Muḥibbī olup bunlar daḥı maḥrūsa-i mezbūrede ecdād-ı ‘ālī-nijādları gibi cāmi’-i ‘ālī vü medāris-i mevālī ve ‘imāret ü dārü’ş-şifā ihdāş ü binā itdürmişlerdür ki her biri ḥayret-efzā vü ‘ibret-nümādur. Evşāf-ı cemīlleri sâ’ir tezākırde tastīr olunduḡına bināen¹³⁶ taḥrīr-i kil-k-i nādire-perdāzdan müstaḡnīdür. Zamān-ı salṭanatlarında erbāb-ı ma’rifete raḡbet buyurup her şā’ire¹³⁷ miḳdār-ı mertebe¹³⁸ ‘atiyye-i ḥüsrevānīden vazīfe ta’yīn¹³⁹ buyururlar idi. Kendiler¹⁴⁰ daḥı Selāṭīn-i ‘Oṣmāniye’nün eş’arı ve ḥavāḳīn-i māziye’nün hüner-veri olup Türki ve Fārsī iki dīvān-ı belāḡat-‘ünvānı vardur¹⁴¹. Bu¹⁴² ebyāt-ı laṭīf ol zāt-ı şerīfuñ zāde-i ṭab’-ı nazīfleridür:

¹²⁸ “O ayı (ay yüzlüyü) rüyada görmeḡi düşündüḡüm bir gece ben bunda (bu düşünce) idim ki ansızın güneş doğdu.” y.ç.

¹²⁹ Neşr: -: S, K, İÜ

¹³⁰ Sekiz sene ve tokuz ay :tokuz sene: S

¹³¹ “Müddet (...) olmuşdur”: -: S; şadır olmuşdur: şadır olmuşdur: İÜ; Kıt’adur: M

¹³² Kıt’a-i Kemāl Pāşā-zāde: Kıt’a: M, K, İÜ

¹³³ Sāyesi : sāye: S

¹³⁴ Zamānı: zamān: S

¹³⁵ Ḥazret-i Sultān Süleymān Ḥān İbnü’s-Sultān Selīm Ḥān: M 4a; S 3b, 4a; K 49b; Hazret-i Sultān Süleymān Ḥān İbn Sultān Selīm Ḥān: İÜ 3a, b;

¹³⁶ Sâ’ir tezākırde tastīr olunduḡına bināen: -:S, K, İÜ

¹³⁷ Sâ’ire: şā’ir İÜ, S

¹³⁸ Miḳdār-ı mertebe: mertebesi miḳdārı: S

¹³⁹ Ta’yīn: ta’ayyün: S

¹⁴⁰ Kendiler: kendileri: S, M

¹⁴¹ Dīvān-ı belāḡat-‘ünvānı: Dīvānı: S

¹⁴² Bu: ve: İÜ

Beyt ¹⁴³

- 1) Va‘de-i vaşl eyledi çün kim bize cānānumuz
Ey ecel bir dem tevaḳḳuf eyle alma cānumuz

Dîger ¹⁴⁴

- 2) ¹⁴⁵ Rindler bezminde sāḳī bir ‘aceb nām eyledi
Mescidüñ ḳandīlini mey-ḥānede ¹⁴⁶ cām eyledi ¹⁴⁷
- 3) Gitme ey cānum giderseñ āh ü zār itsem gerek
Şanma kim dünyāda sensiz ben ḳarār itsem gerek

(4b)

- 4) Halk içinde mu‘teber bir nesne yok devlet gibi
Olmaya devlet cihānda bir nefes şıḥhat gibi

Beyt-i Dîger ¹⁴⁸

- 5) Olsa ḳumlar şaḡışınca ‘ömrüñe ¹⁴⁹ ḥadd u ‘aded
Gelmeye bu şıḣe-i çarḫ içre bir sâ‘at gibi

Nesr¹⁵⁰ : Toḳuz yüz yigirmi altıda evreng-nişin-i ḳayseri olup müddet-i salṭanatları kırḳ sekiz ve müddet-i ‘ömrleri yetmiş dört senedir.

HAZRET-İ SULTĀN SELĪM ḤĀN İBNÜ’S- SULTĀN SÜLEYMĀN ḤĀN ¹⁵¹

Bunlaruñ daḡı maḡlaş-ı şerifleri Selimî’dür. Pâdişāh-ı ‘ālī-baḡt ve bir şehen-şāh-ı şāḡib-taḡtdur ki selātīn-i māziye’den eşbeh ü a‘lem ve seḡā vü kerem nām-ı nāmilerine ‘alem olmuş-

¹⁴³ Beyt: Eş‘âr: S

¹⁴⁴ Bu beytler S, K, İÜ nüshalarında yoktur.

¹⁴⁵ Dîger: ve lehu: İÜ; Beyt-i Dîger: K; -: S

¹⁴⁶ Mey-ḥānede: mey-ḥāneye: İÜ

¹⁴⁷ Eyledi: eyledüñ: S

¹⁴⁸ Bu beytler S, K, İÜ nüshalarında yoktur.

¹⁴⁹ ‘Ömrüñe: ‘ömrüñe: İÜ

¹⁵⁰ Nesr: -: S, K, İÜ

¹⁵¹ Ḥazret-i Sultān Süleymān Ḥān İbnü’s-Sultān Selim Ḥān: S 3b, 4a; K 49b; ḥazret-i Sultān Süleymān Ḥān İbn-i Sultān Selim Ḥān: İÜ 3a,b; ḥazret-i Sultān Süleymān Ḥān İbnü’s-Sultān Süleymān Ḥān: M 4a.

ıdı. Dârü'l-‘izz ve’n-naşr maḥmiye-i Edirne’de binā eyledükleri cāmi‘-i şerīf ü ma‘bed-i laṭīf ḥayret-efzā-yı kavī vü za‘īfdür. Gāhī şî‘r-i āb-dār-la daḥı āzmāyış-i ṭab‘-ı nām-dār iderler idi ¹⁵². Bu iki beyt-i bî-hem-tâ zāde-i ṭab‘-ı ‘ālem-ārālarıdır:

Beyt ¹⁵³

Nevāda yine rūḥ-efzā olur ‘uşşāka bir dem var
Dilānı gibi nālān ¹⁵⁴ olmada bir özge ‘ālem var

Dīger ¹⁵⁵

Gönül benden umardı çok vefālar
Münāsib düşdi ammā kim cefālar

Beyt-i Dīger ¹⁵⁶

Şatıldı Mışr içinde Yūsuf altuna cevāhırla ¹⁵⁷
Seni ey şūḥ-ı ‘ālem kim alur dünyāya virmezler

Neşr¹⁵⁸: Maḥrūsa-ı Edirne’de bir cāmi‘-i şerīf ve ma‘bed-i laṭīf binā itdürmişlerdür ki dört mināre-i bālā üç şerefelü maḥrūsa-i mezbūreye şeref virmişdür. Selāṭin-i māziye-i Oşmāniye’nün Bilād-ı Şelāse’de binā eyledükleri cevāmi‘ün cümlesinden nāzük ü hem-vār vāki‘ olmuşdur ¹⁵⁹. Cülūs-ı hümāyün-ı ‘izzet-maḥrūnları ¹⁶⁰ tokuz yüz yetmiş dörtde vāki‘ ¹⁶¹ olup müddet-i ¹⁶² salṭanatları sekiz ve müddet-i ‘ömrleri ¹⁶³ elli altı senedür ¹⁶⁴.

¹⁵² “Pādişāh-ı ‘ālī-baht (...) iderler idi” : -: S, K, İÜ

¹⁵³ Beyt: Şî‘r: S

¹⁵⁴ Nālān: nālānı: S

¹⁵⁵ Bu beyt İÜ, K ve S nüshalarında yoktur.

¹⁵⁶ Beyt-i Dīger: ve lehu: İÜ

¹⁵⁷ Cevāhırla: cevherle: S; cevāhırlene: K

¹⁵⁸ Neşr: -: S, K, İÜ

¹⁵⁹ “Maḥrūsa-i Edirne’de (...) olmuşdur”: -: S, M

¹⁶⁰ Cülūs-ı hümāyün-ı ‘izzet-i maḥrūnları: cülūs-ı hümāyünları: S, K, İÜ

¹⁶¹ Vāki‘: -: S, K, İÜ

¹⁶² Müddet: -: S

¹⁶³ ‘Ömrleri: ‘ömri: İÜ

¹⁶⁴ Elli altı: elli: S

HAZRET-İ SULTÂN MURÂD HÂN İBNÜ'S- SULTÂN SELİM HÂN ¹⁶⁵

Mağlaş-ı şerîfleri Murâdî'dür. Muhibb-i 'ulemâ ve mu'tekid-i evliyâ olup şalâh u takvâyıyla meşhûr û ma'rûf ve ri'âyet-i ahâlî itmekle zât-ı 'âlîleri mevşûf idi. Bu iki beyt-i (5a) taşavvuf-âne ol pâdişâh-ı zemânenüdüdür ¹⁶⁶:

Şi'r ¹⁶⁷

- 1) Vefâya va'de kıılır mı Murâd'e ol gül-i ter
Yalancı gül ¹⁶⁸ gibi bir tâze nev-civânım var
- 2) Cân reşha-i nûruñ lem'eâtın gözedürmiş
Ğavvâş bihâruñ қаtarâtın gözedürmiş

Her lahza mü'eşşirden eşerdür bu Murâdî
Hep cümle hâlâyık 'araşâtın gözedürmiş ¹⁶⁹

Nesr¹⁷⁰ : Toğuz yüz seksen ¹⁷¹ ikide evreng-nişin-i kayserî olup müddet-i salţanatları yigirmi bir ve müddet-i 'ömleri elli senedür.

HAZRET-İ SULTÂN MEHMED HÂN İBNÜ'S-SULTÂN MURÂD HÂN ¹⁷²

Bunlaruñ dahı mağlaş-ı şerîfleri 'Adlî olup evşâf-ı zât-ı sütüde-şiyemleri ¹⁷³ hürşid-emşâl iştihârlarına binâen taħrîr-i қalem-i hoş-refţardan müstağnidür. Bu iki beyt-i ra'nâ ol hazret-i bi-hem-tânuñ zâde-i tab'-ı 'âlem-ârâlarıdur:

¹⁶⁵ Hazret-i Sultân Murâd Hân İbnü's-Sultân Selim Hân: M 4b-5a; K 50a; İÜ 4a-b; hazret-i Murad Hân İbn Sultân Selim Hân: S 4b

¹⁶⁶ Bu iki beyt-i taşavvuf-âne ol pâdişâh-ı zemânenüdüdür: Bu beyt-i latif zâde-i tab'-ı şerîfleridür: S, K, İÜ

¹⁶⁷ Şi'r: Beyt: S, K, İÜ

¹⁶⁸ Gül: gül gül: S

¹⁶⁹ 2 ve 3 numaralı beyitler S, K, İÜ nüshalarında yoktur.

¹⁷⁰ Nesr: -: S, K, İÜ

¹⁷¹ Seksen: seksan: S, İÜ

¹⁷² Hazret-i Sultân Mehmet Hân İbnü's-Sultân Murâd Hân: Hazret-i Sultân Mehmet Hân İbn Sultân Murâd Hân: S 4b; M 4b-5a; İÜ 4a, b

¹⁷³ Sütüde-şimlari: 'âlî-medârları: M

Şi'r¹⁷⁴

Ol şaçı Leylî¹⁷⁵ umarum baña Mecnûn'um diye
Gezmesün gelsün belâ tağında maḥzûnum diye

Umarum şi'r-i güher-bârum işitdükde o mâh¹⁷⁶
Kandedür gelsün berü¹⁷⁷ ol dürr-i meknûnum diye

Nesr¹⁷⁸: Kendiler bi'z-zât Yanık ve Eğri Qal'aları üzerine ğazâ vü cihâd eyledükleri meşhûd-ı ahâlî-i bilâddur¹⁷⁹. Biñ üçde taht-ı 'âlî-bahta cülûs buyurup toköz sene pâdişâh ve kırk¹⁸⁰ sene mu'ammer olmışlardur¹⁸¹.

ḤAZRET-İ SULTÂN AHMED ḤÂN İBNÜ'S- SULTÂN MEḤMED ḤÂN¹⁸²

Maḥlaş-ı şerîfleri Baḥtî'dür. Evşâf-ı cemîl-i 'âlem-ârâları¹⁸³ şöhret-i bî-hem-tâlarına binâen¹⁸⁴ tavşîf ü tafşîlden müstağnî¹⁸⁵ olup maḥrûsa-i İstanbul'da *li-vech-illâhite'alâ* bir câmi'-i zîbâ ihdâş ü binâ itdürmişlerdür ki Yeni Câmi'-i Şerîf demekle meşhûr-ı dünyâdur. Tab'-ı 'âlem-ârâları iştiḥâ-yı 'arûs-ı 'arûz-ı (5b) zîbâ olup gâh u bi-gâh kalem-i dil-güşâları taḥrîr-i eş'âr u inşâ ider idi¹⁸⁶. Bu eş'âr-ı¹⁸⁷ laṭîf ol zât-ı şerîfüñ zâde-i ṭab'-ı nazîfleridür¹⁸⁸:

¹⁷⁴ Şi'r: Beyt: K, İÜ

¹⁷⁵ Leylî: Leylâ: İÜ

¹⁷⁶ O mâh: O yâr: K, İÜ; nigâr: M

¹⁷⁷ Berü: berü a: M

¹⁷⁸ Nesr: -: S, K, İÜ

¹⁷⁹ "Kendiler (...) bilâddur": -: S, K, İÜ

¹⁸⁰ Kırk : kırk bir: S

¹⁸¹ Sene mu'ammer olmışlardur: senedür: S

¹⁸² Ḥazret-i Sultân Ahmet Ḥân İbnü's-Sultân Mehmed Ḥân: M 5a, b; K 50a.b; İÜ 4b; ḥazret-i Sultân Ahmet Ḥân İbn Sultân Mehmet Ḥân: S 5a

¹⁸³ Cemîl-i 'âlem-ârâları: cemîlleri: K, İÜ

¹⁸⁴ Şöhret-i bî-hem-tâlarına binâen: -: S, K, İÜ

¹⁸⁵ Tavşîf ü tafşîlden müstağnî: tenmîk ü inşâdan müstağnî: M

¹⁸⁶ "Maḥrûsa (...) ider idi" : -: S, K, İÜ

¹⁸⁷ Eş'âr: ebyât: M

¹⁸⁸ Nazîfleridür: nazîfidür: M

Beyt ¹⁸⁹

Didüm ol dil- dâre bir dem kııl vefâ ¹⁹⁰
 Didi kim itmem saña her ¹⁹¹ dem cefâ ¹⁹²

Dîger ¹⁹³

- 2) Bûy irse cân meşâmmına faşl-ı ¹⁹⁴ bahârdan
 Murğân şadâsı gelse dile ¹⁹⁵ merg-zârdan
- 3) Bolsa nevâda gül gibi nev-besteler zuhûr
 Kim tâze şavt u nakş ¹⁹⁶ işidilse ¹⁹⁷ hezârdan

Neşr ¹⁹⁸: Cülûs-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnları ¹⁹⁹ biñ on ikide vâkı' olup müddet-i salţanatları on dört ve müddet-i 'ömrleri kırk toköz senedür.

HAZRET-İ SULTÂN MURÂD HÂN İBNÜ'S-SULTÂN AHMED HÂN ²⁰⁰

Bunlaruñ dahı maħlaş-ı şerifleri Murâdî'dür. Kilk-i seri'ü'l-ħarekât-ı taħrîrinden vaşf-ı zât-ı ²⁰¹ celâlet-me'âbları müstağnidür. Taħt-gâh-ı Hulefâ-yı Râşidîn ²⁰² olan Bağdâd-ı Dârü's-selâm üzerine sefer ²⁰³ edüp endek zamânda ol ħal'a-i Ķâf-simâ ve ħışn-ı ħaşin-i bî-hem-tâyı zür

¹⁸⁹ Beyt: Şi'r: M

¹⁹⁰ Vefâ: cefâ: S

¹⁹¹ Her: bir: S

¹⁹² Cefâ: vefâ: S

¹⁹³ Dîger: ve lehu: İÜ; -: S

¹⁹⁴ Faşl: fazl: S

¹⁹⁵ Dile: yine: İÜ

¹⁹⁶ Savt u nakş: savt-ı nakşı: S; nakş u savt : İÜ

¹⁹⁷ İşidilse: işidse: S

¹⁹⁸ Neşr :-:S, K, İÜ

¹⁹⁹ Cülûs-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnları: cülûs-ı hümâyûnları: S, K, İÜ

²⁰⁰ Ķazret-i Sultân Murâd Hân İbnü's-Sultân Ahmed Hân: Ķazret-i Sultân Murâd Hân İbn Sultân Ahmed Hân: S 5a, b; M 5b; İÜ: 4b-5a; K 50b

²⁰¹ Zât: -: S

²⁰² Taħt-gâh-ı Hulefâ-yı Râşidîn: Taħt-gâh-ı kadîm ve makarr-ı Hulefâ-yı Râşidîn: M

²⁰³ Bağdâd-ı Dârü's-selâm üzerine sefer: Bağdâd-ı Dârü's-selâm ve'n-nâ'im üzerine bi'zzât sefer: M

u cebr ü zecr ü kahr²⁰⁴ feth ü teşhîr eylemişlerdür. Nitekim ol hinde kendiler buyurmuşlardur²⁰⁵:

Beyt

- 1) Hızr gibi geldi yetdi himmet-i kuṭb-ı zamān
Bî-ta‘ab feth eyledüm Bağdād şehrin rāygān

Neşr²⁰⁶: Bu beyt-i pür- nikāt²⁰⁷ daḡı ol zāt-ı sūtüde-şifātuñdur²⁰⁸:

Beyt

Benem kim pâdişāh Cem-i mu‘azzam ḡüsrev-i ḡākān
Cihānuñ faḡrıyam hergiz yanumda zerredür eyvān

Neşr²⁰⁹: Cülüs-ı hümāyūnları biñ otuz iki de olup müddet-i salṡanatları on yedi ve müddet-i ‘ömrleri otuz senedür²¹⁰.

²⁰⁴ Kal‘a-i Kāf-simā ve hısn-ı hasin-i bi-hem-tāyı zūr u cebr ve zecr ü kahr: kal‘a-i Kāf-simāyı zūr u cebr ile: S, K, İÜ

²⁰⁵ Buyurmuşlardur: buyurmuşdur: S

²⁰⁶ Neşr: -: S, K, İÜ

²⁰⁷ Beyt-i pür-nikāt: beyt-i nikāt: M

²⁰⁸ Ol zāt-ı sūtüde-sıfātundur: zāde-i tabi‘atlarıdur: S

²⁰⁹ Neşr: -: S, K, İÜ

²¹⁰ “Bin otuz...senedür” : -: M

ZİKR-İ ŞU‘ARÂ-YI MA‘RİFET- (6a) PEYMÂ Keşrehümallâhu Te‘alâ

Harfû'l-elif

HAZRET-İ ES‘AD EFENDİ²¹¹

Merhûm-ı mağfîret-nişân ²¹² Sultân Murâd Hân-ı Şâliş ²¹³ hazretleri'nün hâvesi Sa‘de‘d-dîn Efendi'nün ferzend-i fazîlet-mendleridür ²¹⁴:

Beyt

‘İlmine göre anuñ kaçre degül baħr-ı sefid ²¹⁵
Fazlına göre anuñ zerre degüldür hürşid

Neşr ²¹⁶: Hâkka ki bir fâzıl-ı yegâne ve bir ‘âlim-i ferzânedür ki hürşid-hibâl-i seyyid ü Sa‘de‘d-dîn âfitâb²¹⁷-ı efkâr-ı daķiķi ²¹⁸ yanında zerre-i kem-terindür. Maṭlabu‘l-ulemâ ve ḥasretü‘l-fuzalâ ²¹⁹ olan manşib-ı şeyhü‘l-islâmî zât-ı sûtüde-ḥıṣâlleri ile müşerref erbâb-ı istihfâfdan ğam u elem ber-ṭaraf²²⁰ olmuş-ıdı. Bu eş‘âr-ı ²²¹ lâ-nażır ²²² ol hazretüñ zâde-i ṭab‘-ı dil-peżirleridür :

Eş‘âr ²²³

Mâdâm ğamze mest-i kadeḥ-nüş-ı fitnedür
Müjgân-ı çeşm-i yâr hem-âĝûş-ı fitnedür

Şahbâ-perest-i ‘işve degül şâhid-i nigâh
Mest-i mey-i girişme vü ser-ḥôş-ı fitnedür

²¹¹ Es‘ad Efendi: S 5b-6a; M 6a; K 50b-51a; İÜ 5a,b

²¹² Merhûm-ı mağfîret-nişân: merhûm u mağfûrleh: S, K; merhûm u mağfûr: İÜ

²¹³ Şâliş: -: S

²¹⁴ Fazîlet-mendleridür: fazilet-mendidür: S

²¹⁵ Baħr-ı sefid: deryâ: S, K, İÜ

²¹⁶ Neşr: -: S, K, İÜ

²¹⁷ Âfitâb: -: S

²¹⁸ Daķiķi: de kâyı kı: M

²¹⁹ Maṭlabu‘l-‘ulemâ ve ḥasretü‘l-fuzalâ: tekemmül-i ‘arz-ı ‘ulemâ: S, K, İÜ

²²⁰ “ve (...) ber-ṭaraf”: -: S, K, İÜ

²²¹ Eş‘âr: Ebyât: S

²²² lâ-nażır: bî-nażır: S

²²³ Eş‘âr: Beyt: M, K, İÜ; bu gazelin ilk üç beyti M nüshasında Es‘ad-ı Selânikî'nin şiiri olarak sunulmuştur.

Eyler mezād kâle-i âşûb-ı hüsni
Dellâl-ı gamze emti‘a-ber-düş-ı fitnedür

Hün-ı nigâh-ı dil-bere kan itdüren müdâm
Hep keyf-i cām-ı bâde-i pür-cüş-ı fitnedür

Mümkün mi Es‘ad olmaya âteş-zen-i şalâh
Çerç-i sitem-fürüş şerer-püş-ı fitnedür

Dîger ²²⁴

Mādâm cām-ı bâde-i ‘işret elümeddür
Miftâh-ı kâr-ğâne-i devlet elümeddür

Hüsrân-ı kâr-ı ‘aşk nedür bilmezem dahı
Ser-māye-i mecâz ü haqîkat elümeddür

Beyt ²²⁵

Hevâ-yı sünbülîde seyr-i sünbül-i zâr a‘lâdur
Zemîni âsmâni gösterür özge temâşâdur

Dîger ²²⁶

Sîneme olmaz berâber âyine bir vech-ile
Zâhir u bâtın keder yok sîne-i bî-kîne

Kâdrin aña kıymetin bil eşk-i hün-âlûdumuñ
La‘l-i zîbâdur bulunmaz degme bir gencîne

Neşr ²²⁷: Biñ otuz beşde ²²⁸ İstanbul’da civâr-ı hayy ü ²²⁹ Kâdir’de cāy-gir olmuştur.

²²⁴ Dîger: -: M

²²⁵ Beyt: -: S, K, İÜ

²²⁶ Dîger: -: S, K, İÜ

²²⁷ Neşr: -: S, K, İÜ

²²⁸ Otuz beşde: yigirmi tokuzda: S; otuz birde: K; otuz dördte: İÜ

²²⁹ ü: -: S

ES‘AD-I SELÂNİKÎ²³⁰

Pāye-i erba‘îne vâsıl ve andan daħı munfaşıl Selānikî Es‘ad Çelebi’dür. Tāze vü nev-zuhūr ve mir‘āt-ı tab‘ı mihr-āsâ pür-nūr olup eş‘arı muħayyel ve güftarı bî-bedeldür. Bu eş‘âr zāde-i tab‘-ı dürer-bārıdır :

Şi‘r²³¹(6b)

EDİBİ²³²

Burūsevî ‘Alî Çelebi’dür²³³. Gencîne-i ma‘arife mâlik ve²³⁴ mevālî-i ‘izām silkine sâlik olmuş-ıdı. Bir şâ‘ir-i sıhr-āferīn ü nükte-güyādur ki eşer-i kilik-i nādire-perdāzı hem-çü hūrşid-i cihān-nümā ‘āleme ziyā-efzā olmuşdur . Bu eş‘ār²³⁵-ı bî-hem-tā zāde-i tab‘-ı dil-güşālarıdır²³⁶ :

Beyt²³⁷

Gedā çekse o şāhı sinesine
Olur sulţān-ı ‘ālemle berāber

Diger²³⁸

Hıçe şatılur vaşlum²³⁹ umanlar dimiş ol yār
Ey ‘āşık-ı dīdār seyirci zarar itmez

²³⁰ Es‘ad-ı Selānikî: -: M 60b; S, K, İÜ

²³¹ Şi‘r başlığı altında şiir örneği olarak sunulan

Mādām ğamze mest-i kadeħ-nüş-ı fitnedür
Müjgān-ı çeşm-i yār hem-āğüş-ı fitnedür

Şahbā-perest-i işve degül şāhid-i nigāh
Mest-i mey-i girişme vü ser-hōş-ı fitnedür

Eyler mezād kâle-i āşüb-ıhüsni
Dellāl-ı ğamze emti‘a-ber-düş-ı fitnedür

beyitlerinin de içinde bulunduğu gazel S, K, İÜ nüshalarında Es‘ad Efendi’nin şiiri olarak sunulmuştur.

²³² Edîbî: S 6b; K 51a; İÜ 5b-6a

²³³ “Gencîne (...) ve”: -: S, K, İÜ

²³⁴ Hem-çü hūrşid-i cihān-nümā ‘āleme ziyā-efzā olmuşdur: hem-çü hūrşid-i táb-dār-ı ‘āleme ziyā virmişdür: K, İÜ; mu‘cize-i ‘İsā’dān nişān virmişdür: S

²³⁵ Eş‘ār: Ebyāt: S

²³⁶ Dil-güşālarıdır: ‘ālem-ārālarıdır: S

²³⁷ Bu beyit M nüshasında yoktur.

²³⁸ Diger: ve lehu: İÜ; -: M

²³⁹ Vaşlum: vişālüm : S

Ve lehu ²⁴⁰

İtsem ‘aceb mi dehr-i cefā-pīşeden fiğān
Cevriyle öldürür beni virmez emān zamān

Dīġer ²⁴¹

Ol ekdi güllerin ben ‘arızuñ gül-şende vaşf itdüm
Bir olduġ ‘andelīb-i zārla ağlayı ağlayı

Şi’r

Cān virmek ise ġamzeñe ger vuşlata bā’iş
Bir tīr-i nigāhuñ olur ol devlete bā’iş ²⁴²

ÜMİDİ ²⁴³

Merzifonī Receb Çelebi’dür ²⁴⁴. Koşantiniyye’de mutaşarrıf-ı cihet-i imāmet ²⁴⁵ ve vücūd-ı pür-ma’rifet ²⁴⁶ idi. Bu beyt-i ra’nā zāde-i ṭab’-ı bī-hem-tālarıdur ²⁴⁷:

Beyt

Tīr-i müjesine dime dil murġı urılmaz
Ebrūlarınuñ yayı kolayına ġurılmaz

Neşr ²⁴⁸: Biñ on toġuzda ²⁴⁹ İstanbul’da fevt oldu. Peyrev-i Bâķī olan Ümīdī-i meşhūr ki ma’arifle cevabını ma’mûrdur. Biñden muġaddem fevt olmaġla bu ceridedenṭayy olındı.

²⁴⁰ Ve lehu: Dīġer: M, K; -: S

²⁴¹ Dīġer: Ve lehu: İÜ; S’de başlıksız; -: M

²⁴² Bu beyit S, K ve İÜ nüshalarında yoktur.

²⁴³ Ümīdī: M 6b; S 6a, b; K 51a; İÜ 6a

²⁴⁴ Çelebi’dür: Efendi’dür: S

²⁴⁵ İmāmet: emānet: S

²⁴⁶ Vücūd-ı pür-ma’rifet: -: S

²⁴⁷ Bī-hem-tālarıdur: bī-hem-tāsıdur: K, M, İÜ

²⁴⁸ Neşr: -: S, K, İÜ

²⁴⁹ Tokuzda: tokuz: M

(7a) **ÂLÎ**²⁵⁰

Selânik *Çazâsı*'ndan²⁵¹ munfaşıl seyyid-i şaḥîḥü'n-neseb²⁵² şâhibü'l-ḥulḳ ve'l-edeb erbâb-ı 'irfânuñ ser-bülendi²⁵³ Yavuz-zâde Muştafâ Çelebi Efendi'dür²⁵⁴. Erbâb-ı ma'rifetden şâhib-fazîlet maḥdûm-ı 'âlî-fiṭnetdür. Bu iki beyt-i bî-naẓîr zâde-i ṭab'-ı dil-peẓîrleridür:

Şi'r²⁵⁵

- 1) Âhı dem-â-dem idegör sâḥil-i vaşl ise²⁵⁶ murâd
Menzil alur mı fülk-i dil esmeyicek ribâḥ-ı 'aşḳ
- 2) Hanceri çekse bir elif sîneye yazılır göñül
Olur o şerḥa 'âşıkâ mâye-i inşirâḥ-ı 'aşḳ

ÂLÎ²⁵⁷

Adanevî Hüseyin Efendi'dür. Der-gâḥ-ı 'âlî müteferriḳalarından idi²⁵⁸. Şâ'ir-i muḥter'ü vâşıl-ı netâ'ic-i aşl u fer'dür. Bu ğazel-i laṭîf zâde-i ṭab'-ı nazîfleridür:

Âazel

Ġamze leb-rîz-i tebessüm nigeḥ âşüfte-i ḥ^vâb²⁵⁹
Ḥande-ber-leb-i girih ü nâz hem- âġuş-ı 'itâb

Gerçi nâz²⁶⁰ olmış-ıdı mest-i şarâb-ı ġamze [dün]
Ġamze de bâde-i nâz-ıla bugün mest ü ḥarâb

Gâḥ ider rüy-ı mehi pençe-i ḥürşid nihân
Gâḥ olur berg-i güle sünbül-i gül-pūş niḳâb

²⁵⁰ Âlî: M:7a; K: 51b; İÜ: 6a, b; -:S

²⁵¹ Selânik *Çazâsı*'ndan:hâlâ Selânik'den: K, İÜ

²⁵² Seyyid-i sâhibü'n-neseb: seyyid-i şaḥîḥü'l-ensâbdan: K, İÜ

²⁵³ "Şâhibü'l-ḥulḳ (...) ser-bülendi": -: K, İÜ

²⁵⁴ Efendi'dür: -: K, İÜ.

²⁵⁵ Şi'r: Beyt: K, İÜ

²⁵⁶ İse: eyle: M, K, S.

²⁵⁷ Âli: M; 7a; K: 51b; İÜ:6a,b; -: S

²⁵⁸ İdi: -: K, İÜ

²⁵⁹ Ḥ^vâb: ḥûb: M

²⁶⁰ Nâz: -: M

Gül gül olmuş ruḡ-ı rengini gülüp açılmış
Yine görmüş gibi bir iki kadeh bāde-i nāb

Āfitāb-ı felek-ārā-yı süḡandur Ālī
Feyz-yāb olsa n'ola cümle sözinden aḡbāb

Biñ ellide İstanbul'da ²⁶¹ fevt oldı ²⁶².

Āşār-ı ilmiyelerinden Miftāḡü'l-Cenne ki Fir'avn ĩmānı ḡaḡında. Riyāzü'l-Cenne aḡlāka dā'ir. ḡurūb-ı Emşāl Şerḡi ḡazret-i 'Alī'den şādır olan ḡurūbdur. Gül-deste-i Belāḡat-ı Türkī, Ṭabaḡāt-ı Şu'arā ve Üdebā-ı 'Arab, Müretteb Münşe'āt, Müretteb ü Mükemmel Dīvān. Mecmū'ı ḡüseyn Ālī'nüñdür, rü'yet olunmuşdur. ²⁶³

EDĀYİ²⁶⁴

İstanbulī Receb Efendi'dür. Mazḡar-ı elṭāf-ı Bārī Merḡum²⁶⁵ Mollā Ahmed Ensāri'den²⁶⁶ nā'il-i şeref-i mülāzemet olup ṭarīḡ-i ḡazāya rızā virmişdür. Ehl-i 'ilm ü fazīlet ²⁶⁷ (7b) vücūd-ı pür-ma'rifet ²⁶⁸ olup semend-i fikreti 'arşa-i ma'rifetde cilve-gerdür ²⁶⁹ ḡūb Fārsī-dān ve müverriḡ-i bī-ḡem-tā-yı zamān olup²⁷⁰ tevāriḡi bī-naḡir ve taḡmīsātı dil-peḡirdür ²⁷¹. Bu eş'-ār zāde-i ṭab'-ı dürer-bārlandır²⁷²:

Beyt ²⁷³

Nāle eyler mā-cerā-yı devrden dōlāblar ²⁷⁴
Gözlerinden ṭurmayup ²⁷⁵ aḡar anuñ-ḡün āblar

²⁶¹ İstanbul'da: Stanbul'da: İÜ

²⁶² Oldı: olmuşdur: İÜ

²⁶³ Āşār-ı ilmiyelerinden (...)rü'yet olunmuşdur: -: İÜ, K, S.

²⁶⁴ Edāyi : Edāli : M7a, b ; S ; 6b-7a; K : 51b-52a ; İÜ : 6b-7a

²⁶⁵ "Mazḡar ...merḡum" : - : S, K, İÜ

²⁶⁶ Ahmed Ensāri' den : Ahmed Efendi' den : S, K, İÜ

²⁶⁷ Fāzilet : fazl : S

²⁶⁸ Vücūd-ı pür-ma'rifet : - : S

²⁶⁹ "Semend (...) cilve-gerdür": -: M, K, İÜ

²⁷⁰ olup : ve : M, K, İÜ

²⁷¹ Tevāriḡi bi-naḡir ü dil-peḡirdür: tevāriḡi ve taḡmīsātı bi-naḡir ü dil-peḡirdür: K, İÜ; bi-naḡir tāriḡleri ve latīf taḡmīsleri vardır: S

²⁷² Dürer-bārlandır: dürer-bārdur: M

²⁷³ Beyt: Şi'r : M

²⁷⁴ Dōlāblar: dōllāblar: M

²⁷⁵ Ṭurmayup: dā'mā: S

Mâlik-i deryâ saña beñzetdi diyü hüsnini
Burnına tuzlu şular koydı anuñ girdâblar ²⁷⁶

‘Âşık isterseñ ‘arūs-ı vaşl-ı yâre bir nişân
İki kaçlu la‘l ²⁷⁷ hâtemdür o la‘l-i nâblar

Neşr ²⁷⁸: Erbâb-ı fazl u ‘irfānuñ meşhūr-ı ser-bülendi ²⁷⁹ merhūm Es‘ad Efendi Rūm İli
²⁸⁰ şadrını ²⁸¹ teşrîfide didüğü ²⁸² târîhdür ²⁸³:

Târîh

Mihr-i ²⁸⁴ felek-i ‘ilm ü hüner Es‘ad Efendi
Kim fazl u kemâlât-ıla dünyâda meşeldür

Bir nüshadur ol zât-ı mükerrerem ki ser-â-pâ
Maṭlabları ma‘nâları hep ‘ilm ü ‘ameldür ²⁸⁵

Sa‘d oldı yine ²⁸⁶ kevkebe-i bahtı kuzâtuñ
Bu fazl-ı Hudâ anlara bir ²⁸⁷ luṭf-ı ezeldür

Ol zât-ıla şadr-ı ‘ulemâ k’oldı müşerref
Şimden gerü cümle ‘ulemâ müşkili ḥalldür

Rūm İli’ni teşrîfine hâtif didi târîh
Şadr-ı ‘ulemâ Es‘ad Efendi’ye maḥaldür (1012)

²⁷⁶ Bu beyit M, K ve İÜ nüshalarında yoktur.

²⁷⁷ La‘l: la ‘li: S

²⁷⁸ Neşr: -: M, K, İÜ

²⁷⁹ “Erbâb (...) Ser-bülendi”: -: S, K, İÜ

²⁸⁰ İli: -: S; İli’ni: K

²⁸¹ Sadrını teşrifinde: Sadrına teşrif itdükde: S, K, İÜ

²⁸² Didüğü: Didigi: S

²⁸³ Târîhdür: târîhidür: İÜ

²⁸⁴ Mihr: o mihr: S

²⁸⁵ ‘Ameldür: ‘alemdür: S

²⁸⁶ Yine: meger: S, K, İÜ

²⁸⁷ Bir: -: S

AḤMED²⁸⁸

Şāhibü'l-edeb²⁸⁹ seyyid-i şāhīḥü'n-neseb²⁹⁰ İstanbūlī Aḥmed²⁹¹ Çelebi'dür. Ol zāt-ı 'azīz Cızbız laḳabı ile mūlaḳḳab idi²⁹². Rākımu'l-ḥurūfuñ pederinüñ ḥammālī olup şāhib-fazīlet ehl-i ma'rifet²⁹³ 'ārif ü nazīf-i vücūd-ı şerīf olup²⁹⁴ ḳaṭ'-ı merātib-i mu'tāde ile²⁹⁵ Merḥūm Zekerriyā Efendi Medresesi'nde ders ü ifāde²⁹⁶ olmuşlar idi. Fenn-i mu'ammāda fā'ikü'l-aḳrān ve fazl u ma'ārifle müşārün-ileyhi bi'l-benān idiler. Bu beyt-i bī-hem-tā zāde-i ṭab'-ı dil-güşāsıdur²⁹⁷:

Beyt²⁹⁸

Cānān odur ki meyl ide 'uşşāḳ-ı zārına
'Āşık odur ki **(8a)** yalvara dā'im nigārına

Neşr²⁹⁹: Be-nām-ı şāh ü şāhīn bu mu'ammā-yı metīn³⁰⁰ daḳı³⁰¹ zāde-i ṭab'-ı rengīnidür³⁰²:

Mu'ammā

N'ola ser-keşlik iderse felek-i nā-hem-vār
Āh-ı dil dāmenini ṭıtdı perişānlığı var

Biñ yigirmi sekizde³⁰³ İstanbul'da fevt oldı.

²⁸⁸ Ahmed: M: 7b-8a; K: 52a; İÜ:7a; -:S

²⁸⁹ Şāhibü'l-edeb: -: K, İÜ

²⁹⁰ Şāhibü'n-neseb: sāhibü'l-ensābdan: K, İÜ

²⁹¹ Aḥmed: Cızbız Aḥmed

²⁹² "Ol (...) idi" : -: K, İÜ

²⁹³ "Rākımü'l-ḥurūfuñ (...) ma'rifet" : -: M

²⁹⁴ olup: idi: K,İÜ

²⁹⁵ İle: -: K

²⁹⁶ Ders ü ifāde: ders-i üfāde: M

²⁹⁷ "Bu (...) dil-güşāsıdur" : -: K, İÜ

²⁹⁸ Beyt : -: K, İÜ

²⁹⁹ Neşr : -: K, İÜ

³⁰⁰ Metīn: latīf: K, İÜ

³⁰¹ daḳı: -: K, İÜ

³⁰² Rengīnidür: nazīfleridür: K, İÜ, S.

³⁰³ Sekizde: birde: İÜ

AḤMED³⁰⁴

Erbâb-ı ‘irfānuñ ser-bülendi³⁰⁵ rākımu’l-hurūfuñ ‘ammi olup ser-rişte-i nesebi Āl-i ‘Abâ’ya peyveste olan³⁰⁶ Lârendevî Seyyid Aḥmed Efendi’dür. Kuzât-ı sencide-şifâtdan idi. Ehl-i ‘ilm ü şâhib-ḥilm olup bundan aqdem vilâyet-i Anaṭolı’da zuhûr iden Celâlî-i Ṭavîl’uñ menkâbesin Fuzûlî’nüñ *Hadîkatü’s-Sü’edâ*’sı üslûbında bir kitâb-ı müstetâb³⁰⁷ itmişdür. Haḳḳâ ki eşer-i nâ-yâbdur³⁰⁸. Ebyât-ü eş’ârla daḥı ser ü kârı olup bu beyt güftârındandır:

Beyt

İtse germiyyet ‘aceb mi bu gice mâh-ı münîr
Dâğ-ı mihrin götürür tende Muḥammed Şâh’uñ

Biñ otuzda İstanbul’da fevt oldı.

ÜNSİ³⁰⁹

Zümre³¹⁰-i mevâlî-i kirâmdan³¹¹ İstanbulî sîr-âb-ı feyz-i kudsî ‘Abdü’l-laṭîf Efendi’dür. Ol gül-i gül-bün-i şî’r ü inşâ şehâ vü keremle fî-zemâninâ Hâtem-i Sânī dinilse revâdur³¹². Hattı hûb u inşâsı mergûb olup³¹³ bu beyt-i bî-hem-tâ zâde-i ṭab’-ı dil-güşâlarıdır:

Beyt³¹⁴

Yıķılsa cümle ‘âlem³¹⁵ ḳalmasa ḥacer ḥacer üzre
Yine düşer dil-i dîvâneye³¹⁶ sefer sefer üzre

³⁰⁴ Bu şair S nüshasında yoktur.

³⁰⁵ Erbâb-ı ‘irfānuñ ser-bülendi: -: K, İÜ

³⁰⁶ “Rākımu’l-hurūfuñ (...) olan”: -: M

³⁰⁷ Müstetâb: -: K, İÜ

³⁰⁸ Nâ-yâbdur: ḥâsdur: K, İÜ

³⁰⁹ Ünsî: M 8a; S 7a, b; K 52b; İÜ 7b

³¹⁰ Zümre: -: M

³¹¹ Kirâmdan: kirâmdur: S

³¹² “İstanbulî (...) revâdur”: -: S; Ol gül-i gül-bün-i şî’r ü inşâ şehâ vü keremle fî-zamânınâ Hâtem-i sânī denilse revâdur: -: K, İÜ

³¹³ İnşâsı mergûb olup: inşâsı mergûbdur: K, İÜ; mergûb inşâsı vardır: S

³¹⁴ Beyt: -: S

³¹⁵ Cümle ‘âlem: gitse cihân: M

³¹⁶ Dîvâneye: âvâreye: M

Beyt ³¹⁷

Âh itdüm âsümânda oldı peydâ ra‘d u berķ
İltifât itdi felek baña çalındı nevbetüm

EHLİ ³¹⁸

Ĥekîm-zâde Meĥmed Çelebi’dür. Şehr-i zevķ ü şafâya reh ³¹⁹-i râstdur deyü ol zât-ı bî-hem-tâ ³²⁰ sâlik-i țarîķ-i kaźâ olmış-ıdı. Ĥaķķâ ki âhâli-i ‘irfân meyânında **(8b)** mânend-i hilâl ³²¹ müşârün ileyhi bi’l-benân idi. Bu eş‘âr ol zât-ı büzürg-vâruñdur:

Şi‘r ³²²

Alur göñlin ele aġyâruñ ol yâr
Dimez kim ‘âşıķuñ da ĥâtırı var

Diġer ³²³

Yolda görmezlenüp itdün beni eflâke nazâr
Gıtdün ³²⁴ ey rûĥ-ı revân eylemedün ĥâke nazâr

Gözedür sâ‘id-i siminüñi cümle-i ‘uşşâķ [hep]
Fuķarâ cümle baķarmış şeh-i ĥübâna elbette ³²⁵

Biñ toķuzda Mışru’l-Ĥâhire’de fevt oldı.

ÂDEM ÇELEBİ ³²⁶

Ol gül-i gül-bün-i leťâfet Antaliyye’den Meĥmet Çâvuş nâm zî-ķudretün veled-i şâĥib-ma‘rifeti olup ĥâlâ Ġalața’da vâķi‘ mevlevî-ĥânede şeyĥ-i şâĥib-irşâd vücüd-ı ‘âlî-nijâddur. Müşârün-ileyh Meĥmed Çâvüş Merĥûm Sulțân Selîm Maġnîsa’da muķîm iken Anțaliyye’ye

³¹⁷ Beyt: -: M, K, İÜ

³¹⁸ Ehlî: M 8a,b; K 52b-53a; S 7b-8a; İÜ 8a

³¹⁹ Reh: râh: S

³²⁰ Bî-hem-tâ: -: S, K, İÜ

³²¹ Mânend-i hilâl: M, K, İÜ

³²² Şi‘r: Beyt: M

³²³ Diġer: Ve lehu: İÜ; -: S

³²⁴ Gıtdün: gitdi: S, M, K

³²⁵ Bu beyit M, K, İÜ nüshalarında yoktur.

³²⁶ Âdem Çelebi: Âdem Çelebi el-Mevlevî: M

da‘vet ve anda ziyâfet eylemişdür. Cedd-i Devlet-i ‘Osmâniye’nün kadîmî dâ‘ileri ve râh-ı istikâmet ü vidâduñ sâ‘ileridür. Fârsî ve Türkî eş‘âr-ı belâgat-şi‘ârı olup bu beyt güftârındandır:

Beyt

Nîl-gün fûta miyânına şarınca cânân
Şanki nişfin buluda kapılır³²⁷ [o] mâh-tâbân

Nesr: Ma‘rifet ü kemâlla bi-hem-tâ olan Merhûm Hâfız Pâşâ vezîr olduğda bu mısrâ‘uñ her fıkrası bir târîh olmışdur:

Mısrâ

Hâtim be-Hâfız âmede bâ-zıll-ı Hâk maḥfûz bâd³²⁸

ĀZERİ³²⁹

İştâbl-ı Āmire ḥuddâmından Edirnevî Bostân-zâde İbrâhîm Çelebi’dür. Maḥmiye-i Edirne Dih-bâzâr-sitânında dolablı şahḥâf ve ḥaylî leffâf kimesnedür. Şu‘arâ-yı selefün dîvân mecmû‘alarına bakmış ve nice kütüb-i nefîse (9a) eline girmiş çıkmışdur³³⁰. Eş‘ârı mâlî olup³³¹ ḥayâlden ḥâlî degüldür³³². Bu ebyât-ı bî-hem-tâ³³³ zâde-i ṭab‘-ı dil-güşâlarıdır:

Şi‘r

Şöyle bârikdür ḥayâlüm kim
Çeng-i Nâhîde târ-ı ma‘nâdur³³⁴

Şîr-i³³⁵ Düldül-süvârdur ṭab‘um
Kalemüm Zü’l-feḫâr-ı ma‘nâdur³³⁶

³²⁷ Kapılır: kapıldı: M

³²⁸ “Hâfız’a mühür geldi, Hakk’ın gölgesiyle saklanmış (korunmuş) ola!”

³²⁹ Āzerî: M 8b, 9a; K 52b; İÜ 7b; S 7b

³³⁰ “Muḥammediye (...) çıkmışdur”: -: S, K, İÜ

³³¹ Olup: -: S

³³² “Eş‘ârı (...) degüldür” : -: M

³³³ Bî-hem-tâ : - :M

³³⁴ Ma‘nâdur: ma‘ndur: S

³³⁵ Şi‘r: tîr: İÜ

³³⁶ Bu beyt S nüshasında yoktur.

Dil-i deryā-miṣālüm Āzeriyā
Lücce-rîz-i kenâr-ı ma'nâdur

EMİNİ³³⁷

İstanbülî Muṣṭafâ Ağa'dur³³⁸. Zümre-i sipâhdan³³⁹ iken nuḳûd-ı gencîne-i süḫanuñ emîni ve erbâb-ı 'irfânuñ süḫan-âferîni olup³⁴⁰ bu iki beyt-i laṭîf zâde-i tab'-ı nazîfleridür³⁴¹:

Beyt³⁴²

Dür olaldan ol perî-rû dîdeden yaşum gibi
Yalıñız ḳaldum cihânda onmaduḳ başum gibi

Dîger³⁴³

Görmesek cām-ı muṣaffâyı açılmaz gözümüz
Gül gibi elde ḳadeḫ olmasa gülmez yüzümüz

Biñ sekizde İstanbul'da fevt oldu.

EBÜ'L-ḤAYR³⁴⁴

Şamîdür. Ticâretle vilâyet-i Rûm'a gelüp yine diyârına gitmişdür. Eş'arı pindârî mertebesinde degüldür. Bu beyt nümüne-i güftâridur³⁴⁵:

Beyt

Ebü'l-ḫayr'a iderse luṭf ü iḫsân
Ebü'l-ḫayrât olur ol şâh-ı ḫübân

³³⁷ Emîni: S 7b; M 8b; K 52b; İÜ 8a

³³⁸ Ağa'dur: Çelebi'dür: S

³³⁹ Sipâhdan: sipâhiden: M

³⁴⁰ Süḫan-âferînidür: M, K, İÜ

³⁴¹ Beyt-i laṭîf zâde-i tab'-ı nazîfleridür: beyt-i bî-hem-tâ anlaruñdur: S

³⁴² Beyt: Şi'r: S, K, İÜ

³⁴³ Dîger: ve lehu: İÜ: -: S

³⁴⁴ Ebü'l-ḫayr: S 7b; M 9a; K 52b; İÜ 7b

³⁴⁵ Nümüne-i güftâridur: anuñdur : S, K, İÜ

Harfî'l-bâ,

BÂKÎ EFENDÎ ³⁴⁶

‘İlm ü fazîletde ‘alem ³⁴⁷ ve kaşâ'id ³⁴⁸ ü eş'ârda müselle-i ‘âlem olup nazm-ı şafâ-bağşı hüsni ³⁴⁹ dil-berân gibi perrân u şî'r-âb-dâr-ı dil-güşâsı rüy-ı hübân gibi ferağ-bağşı-ı kulüb-ı 'irfândur. Evşâf-ı cemîli ³⁵⁰ sâ'ir tezâkirde meşûr ³⁵¹ ve evvâh-ı ‘âlemde mezkûr ³⁵² u meşûr ³⁵³ olmağla beyândan müstağnî olup iki ³⁵⁴ def'a Rûm İli kâzî-'askeri ve ³⁵⁵ selâtin-i (9b) mâziye-i 'Osmâniye'nün ³⁵⁶ 'ayn-ı iltifâtları ile nazâr-gerdeleri ³⁵⁷ olmuşlardır. Bu ebyât-ı leţâfet-me'âb ³⁵⁸ hazret-i Sultân Süleymân Hân'a ³⁵⁹ buyurdıkları kaşîde-i müstetâbından berâ-yı nümüne intihâb olındı ³⁶⁰:

Şî'r

Cihân-ı kerem Hân Süleymân Gâzî
Şeh-i âsümân-taht ³⁶¹ u hürşîd-efser

Vücûd-ı şerîfiyle dünyâ müşerref
Zamîr-i münîriyle ³⁶² ‘âlem münevver

Mülûk-ı zamâne önince revâne
Rikâb-ı hümâyûnda ³⁶³ hâkân u kayşer

³⁴⁶ Bâkî Efendi: S 8a-b; 9a,b; M 9a,b-10a,b; K 53a,b; İÜ 8a,b-9a.

³⁴⁷ ‘Alem: -: S

³⁴⁸ Kaşâ'id: inşâ: M

³⁴⁹ Hüsni:hiss: M

³⁵⁰ Cemîli: cemîlleri: İÜ

³⁵¹ Meşûr: taḥkîk: S; -: K, İÜ

³⁵² “ve (...) mezkûr”: -: K, S, İÜ

³⁵³ Meşûr: tafşîl: S, K, İÜ

³⁵⁴ İki: üç: M

³⁵⁵ ve: olup: S

³⁵⁶ Selâtin-i Mâziye-yi 'Osmâniye'nün: selâtin-i Mâziyenün: S

³⁵⁷ Nazâr-gedeleri: nazâr-gerde: S

³⁵⁸ “Bu (...) leţâfet-me'âb”: -: S, K, İÜ

³⁵⁹ Süleymân Hân'a: Süleymân'a: M, K, İÜ

³⁶⁰ Kaşîde-i müstetâbından berâ-yı nümüne intihâb olındı: kaşîde-i bî-hem-tâ vü bî-behâlarındandır: S; kaşîde-i bî-hem-tâlarındandır: K; kaşîde-i bî-hem-tâdandır: İÜ

³⁶¹ Âsmân-taht: 'Osmân-baht: S

³⁶² Münîriyle: münevverile: K

³⁶³ Hümâyûnda; hümâyûnında: M,S,K

Eger peyk olur[lar]sa lâyıķ öñince
İnüp tâc-ı zerrîn ile heft aķter

Şaçar bezme nûrı döker rezme nârı
O tâc-ı muraşsa‘ o tiĝ-i mücevher

Neşr ³⁶⁴: Sulţân Selîm ³⁶⁵ Hân-ı Şânî ³⁶⁶ ĥazretleri'nüñ tehniyet-i cülûs-ı sa‘âdet-me‘nûslarına ³⁶⁷ eyitdükleri kaşîde-i bî-hem-tâlarından bu birkaç beyt-i ra‘nâ bu maħalle taħrîr olındı ³⁶⁸:

Şi‘r

Bi-ħamd-illah şeref buldı yine mülk-i Süleymânî
Cülûs itdi sa‘âdet taħtına İskender-i Şânî

Toĝup gün gibi zerrîn tâc ile burc-ı sa‘âdetden
Yetişdi şarkdan ĝarba ziyâ-yı ‘adl ü ³⁶⁹ iĥsânı

Beşâretler zemîne âsümânuñ gözleri aydın
Cihânı şöyle nûrânî idüpdür rüy-ı raĥşâmı

Ķafâ-dâr oldılar şîr ü peleng âhûya şahrâda
İdüpdür şol Ķadar şimdi ri‘âyet ĥaĶķ-ı cîrânı

Neşr ³⁷⁰: Sulţân Murâd Hân-ı Şâliş ĥazretleri'nüñ ³⁷¹ tehniyet-i cülûslarında gevher-eşânî oldukları eş‘ardan bu birkaç beyt-i ma‘ânî-nihâd berây-ı numüne îrâd olındı ³⁷²:

³⁶⁴ Neşr: -: S, İÜ

³⁶⁵ Selîm: Süleymân: M

³⁶⁶ Şânî: -: M

³⁶⁷ Tehniyet-i cülûs-ı sa‘âdet-me‘nûslarına: tehniyet-i cülûslarına: S, K, İÜ

³⁶⁸ Eyitdükleri kaşîde-i bî-hem-tâlarından bu bir kaç beyt-i ra‘nâ bu mahalle taħrîr olındı: bu güne gevher-eşânî itmişlerdür: K, İÜ; bu güne gevher-eşânî eylemişlerdür: S

³⁶⁹ ü: -: M

³⁷⁰ Neşr: -: K, İÜ

³⁷¹ ĥazretleri'nüñ: ĥazretleri'ne: S ; ĥazreti'nüñ: K

³⁷² Tehniyet-i cülûslarında gevher-eşânî oldukları eş‘ardan bu bir-kaç beyt-i ma‘ânî-nihâd berây-ı numüne îrâd olındı: tehniyet-i cülûslarına bu güne gevher-eşânî itmişlerdür: K, İÜ; bu güne buyurmuşlardur: S

Şi'r ³⁷³

Ṭâli' oldı neyyirâ iḳbâl-ı devlet şubḥ-dem
Şu'le şaldı 'âleme necm-i hidâyet şubḥ-dem

Kâ'inâtı kıldı mir'ât-ı cemâl-i şâhdan
Ġarḳ-ı envâr-ı hidâyet nûr-ı 'izzet şubḥ-dem

Âfitâb-ı 'âlem-ârâ gibi zerrîn tâcla
Taḥt-ı sîmîn üzre şaldı fer ü şevket şubḥ-dem

Nesr ³⁷⁴: Sulṭân Mehmed Ḥân ³⁷⁵-ı Şâliş ḥazretleri'nün ³⁷⁶ sefer ³⁷⁷-i zafer-i rehberlerinde didükleri ḳaşîde-i ra'nâlarından bu birkaç beyt taştîr ü imlâ olındı ³⁷⁸:

Şi'r

Dil-âverler oyunlar oynadı ³⁷⁹ küffâra ol gün kim
Gören bazıçe-i taḳdîrûn oldı deng ü ḥayrânı

Çıḳup yelkenliler Rûmî siperden bād-bânlarla ³⁸⁰
Yine gösterdiler cûş-ı ḥurûş-ı baḥr-ı 'ummânı

Neheng-âsâ dil-âverler 'adûyı yutdılar ³⁸¹ gitdi
'Aceb deryâ-y-ımuş ḥaḳḳâ bu leşker-gâh-ı 'Oşmânî

Nesr ³⁸²: Ne sa'âdet bundan ziyâde olur ki ³⁸³ dört pâdişâh-ı 'azamet-penâhuñ ³⁸⁴ girişme-i iltifât-ı nazarlarına maḫzar olup medḥ ü şenâlarında âzmâyiş-i ṭab'-ı siḫr-sâz ideler ³⁸⁵. F'efhem bu eş'-âr-ı dil-güşâ ³⁸⁶ daḫı ol ḥazret-i bi-hem-tânuñ ³⁸⁷ zâde-i ṭab'-ı 'âlem-ârâlarıdur:

³⁷³ Şiirin 2 ve 3. beyitleri K, İÜ nüshalarında yoktur.

³⁷⁴ Nesr: -K, İÜ

³⁷⁵ Ḥân: -: M

³⁷⁶ ḥazretleri'nün: ḥazretüñ: K

³⁷⁷ Sefer: safer: S

³⁷⁸ Didükleri ḳaşîde-i ra'nâlarından bu birkaç beyt taştîr ü imlâ olındı: bu güne ḳaşîde-perdâzî olmışlardur: K, İÜ: bu güne gevher-efşânî etmişlerdür: S

³⁷⁹ Oynadı: oynad: M

³⁸⁰ Bād-bânlarla: bād-bânlarla: S, K

³⁸¹ Yutdılar: yutular: S

³⁸² Nesr: -: K, İÜ

Şi'r³⁸⁸

N'ola gelse dil-i mecrûha derd-i dil-rübâdan hazz
İder haste ne deñlü nâ-ümîd olsa devâdan hazz

Be-her taqdîr olur mâ'il güzeller³⁸⁹ 'aşık-ı zâra
Tabîb olanlar elbette iderler mübtelâdan³⁹⁰ hazz

Çerâğ-ı nûr-ı hüsnüñ karşı tütme çeşm-i nâdâne
Gözüm nûrı ne deñlü eyleye a'mâ ziyâdan hazz³⁹¹

Şi'r-i Dîger³⁹²

Cânân odur ki meyl ide anı görince cân
Esbâb-ı hüsnî hûb ola ammâ be-şart-ı ân

Cânâ metâ'-ı vaşluña delv müşterî iken
Olmamış idi 'aşk iline kâr-vân revân³⁹³

Dîger³⁹⁴

Ruñuñ berg-i (10b) gül-i sîr-âbe beñzer
Leb-i la'lüñ şarâbı-nâbe beñzer

Fürûğ-ı dâğ-ı 'aşkum sînem üzre
Şu'â'-ı mihr-i 'âlem-tâbe beñzer³⁹⁵

³⁸³ Olur ki: olur mu ki: İÜ

³⁸⁴ Pâdişâh-ı 'azâmet-penâhuñ: pâdişâhuñ: K, İÜ

³⁸⁵ İdeler: iderlerdi: S

³⁸⁶ Dil-güşâ: bî-hem-tâ: S

³⁸⁷ Bî-hem-tânuñ: olhâzretüñ: S

³⁸⁸ Şi'r: Eş'âr: S

³⁸⁹ Güzeller: gözler: S

³⁹⁰ Mübtelâdan: mübtelâlardan: K

³⁹¹ Bu beyt S, K ve İÜ nüshalarında yoktur.

³⁹² Şi'r-i Dîger: Dîger: M; ve lehu: İÜ

³⁹³ Bu beyt S, K ve İÜ nüshalarında yoktur.

³⁹⁴ Bu gazel K ve İÜ nüshalarında yoktur.

³⁹⁵ Bu mısra S nüshasında yoktur.

İşigün Mescid-i Akşâ'ya mânend
Yüzün kıble kaşuñ mihrâbe beñzer

Şeb-i ³⁹⁶ zülf-i siyeh-kâruñ şeb-i târ
'İzâruñ pertev-i meh-tâbe beñzer

Cihân efsânedür aldanma Bâkî ³⁹⁷
Gam ü ³⁹⁸ şâdi ħayâl-i ħvâbe beñzer

Neşr ³⁹⁹: İstanbul'da biñ sekizde vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyledükde ⁴⁰⁰ şu'arâdan ⁴⁰¹ Ĥüsâmî
bu mışrâ'ı târîĥ eyitmişdür:

Târîĥ ⁴⁰²

İntikâl eyledi Bâkî bu fenâ dünyâdan (H.1008)

BÂKÎ ⁴⁰³

İstanbülî Kepenkçi-zâde Meĥmed 'Abdülbâkî Çelebi'dür ⁴⁰⁴. Âhî-zâde 'Abdülĥalîm
Efendi'den nâ'il-i şeref-i mülâzemet olup tarîĥ-i kazâyâ rızâ virmişdür ⁴⁰⁵. Ĥaĥķâ ki Bâkî-i Sâni
dinmege ⁴⁰⁶ liyâķatı vardır. Nitekim kendiler ⁴⁰⁷ dimişdür:

Maķta' ⁴⁰⁸

Sebaķ-ĥvân ⁴⁰⁹ olsalar ⁴¹⁰ lâyıķ degül mi tıfl-ı nev-resler
Senüñ Bâkî-i Sâni'ñ mekteb-i 'irfâne düşmişdür ⁴¹¹

³⁹⁶Şeb: ser: M

³⁹⁷Bâkî: ey Bâkî : S

³⁹⁸ü: -: S

³⁹⁹Neşr: -: S, K, İÜ

⁴⁰⁰Eyledükde: itdükde: S

⁴⁰¹Şu'arâdan: -: S, K, İÜ

⁴⁰²Târîĥ: Mışra': M

⁴⁰³Bâ kî: M 11a; K 53b; İÜ 9b; Bâ kî-i Sâni: S 9b.

⁴⁰⁴'Abdülbâ kî Çelebi'dür: 'Abdülbâ kî'dür: K, İÜ

⁴⁰⁵Olup tarî ĥ-i kazâyâ rızâ virmişdür: olup ol vücüd-ı bi-hem-tâ tarî ĥ-i kazâyâ rızâ virmişdür: M

⁴⁰⁶Bâkî-i Sâni dinmege: Bâkî-i Sâni'dür ve Bâkî-i Sâ dinmege: M

⁴⁰⁷Kendiler: -: S, K, İÜ

⁴⁰⁸Ma ķta': Şi'r: K, İÜ

⁴⁰⁹Seba ķ-ĥvân: o seba ķ-ĥvân: S

⁴¹⁰Olsalar: olsa: İÜ

Neşr⁴¹²: Bu iki beyt-i ra'nâ daḥı⁴¹³ zāde-i ṭab'-ı dil-güşālarıdur⁴¹⁴:

Şi'r⁴¹⁵

Seyle virdi ḥāşıl-ı⁴¹⁶ 'ömrüm nice bir cūş ider
Nîl-i eşküñ bir ḳararı yoḳ mı tuḡyān tābuñı

Bāḳiyā dil-bersüz ādem bāḡ-ı dehri n'eylesün
Böyle bî-hūde temāşā-yı gül-istān-tābuñı

BĀĶĪ⁴¹⁷

Bî-māḥlaş olup⁴¹⁸ Edirnevî mühr-kār⁴¹⁹ derviş Bāḳî-i Zār'dur. Tevārîḡle meşḥūr ve ol vādide genc-i mestürdur⁴²⁰. Şu'arā-yı Fürs eş'arından çok eş'ar yazmış ve mühr-kenlikde ḥöd-ı sikkeyi mermerde ḳazmışdur⁴²¹. Feth-i Bağdād'a bu gūne tāriḡ-perdāzî olmışlardur⁴²²:

(11a) Tārîḡ

Didi gūş eyledüm tāriḡ-i fethin hātif-i⁴²³ ḳudsî
Dilā Dārü's-selām'ı seyfle Sulṭān Murād'alđı⁴²⁴ (1037)

BAĤĀYĪ EFENDĪ⁴²⁵

Merḥūm Ḥ'āce-zāde 'Abdü'l-'azîz Efendi'nün ferzend-i fazîlet-mendi Meḥmed Çelebi Efendi'dür⁴²⁶. Mevālî-i 'izām ve 'ulemā-yı kirāmdan⁴²⁷ olup ḥālā maḥmiye-i Ḳoşantiniyye'de

⁴¹¹ Düşmişdür: düşümdür: S

⁴¹² Neşr: -: S, K, İÜ

⁴¹³ Daḥı: -: M, K, İÜ

⁴¹⁴ Dil-güşālarıdur: bî-hem-tālarudur: S

⁴¹⁵ Şi'r: Diger: K

⁴¹⁶ Hāsıl: hāsılı: S

⁴¹⁷ Bāḳî: M 10b-11a; K 53b; İÜ 9b; -: S

⁴¹⁸ Olup: -: M

⁴¹⁹ Mühr-kār: mühr-kāre: K

⁴²⁰ Mestürdur: musavverdür: M

⁴²¹ "Şu'arā-yı Fürs (...) kazmışdur": -: K, İÜ

⁴²² Olmışlardur: olmışdur: M

⁴²³ Hātif: hā: M

⁴²⁴ Aldı: ledi: M

⁴²⁵ Bahāyî Efendi: S 9b-10a; K 53b-54a; M 11a, b; İÜ 9b-10a

⁴²⁶ Çelebi Efendi'dür: Çelebi'dür : S

mesned-nişîn-i şerî‘at-ı ‘izz olup ⁴²⁸ bir fâzıl-ı yegâne ve bir ‘allâme-i zemânedür ki ⁴²⁹ kemend⁴³⁰-i fazîleti şu‘le-i âfitâb ⁴³¹ gibi tâb-dâr ve rîsmân-ı ‘ilm ⁴³² ü ma‘rifeti şa‘şa‘a-i mâh-tâb gibi pür-envâr olup şu‘arâyı zamânuñ eş‘arı ve büleğâ-yı cihânuñ serveri vü ⁴³³ hünerevidür. Bu eş‘âr-ı laţîf ⁴³⁴ zâde-i şab‘-ı şerîfleridür ⁴³⁵:

Şi‘r

Müjde-i gül irse yine sū-yı şeh-i bahârdan
İtse hâlâs bülbülü miñnet-i intizârdan

Dîger ⁴³⁶

Hürmen-i nâzı eyleme mâye-i cevri-i bî-dilân
Ey gül-i ter şakın şakın âh-ı dil-i hezârdan

Nesr ⁴³⁷: Feth-i Bağdâd-ı Dârü’s-selâm’a ⁴³⁸ bu gûne târih-perdâzî olmışlardur ⁴³⁹:

Târih

Târihine bir ⁴⁴⁰ vechle bu feth-i celîlün
Erbâb-ı hünere olmayıcağ fâ’iz ü ⁴⁴¹ câ’iz

Rûhü’l-ğudüs ol dâver-i devrân tarafından
Fi’l-hâl didi fâtih-i iklîm-i ‘Irâk’uz (1037)

⁴²⁷Mevâlî-i ‘izâm ve ‘ulemâ-yı kirâmdan: mevâlî-i ‘izâmdan: S, K, İÜ

⁴²⁸Mañmiye-i Koşantiniyye’de mesned-nişîn-i şerî‘at-ı ‘izz olup: Şâm-ı şerîf-encâmdan munfaşıldur: M; Şâm-ı

Şerîf’den munfaşıldur: S

⁴²⁹Bir fâzıl-ı yegâne ve bir ‘alâmeti zemânedür ki: bir fâzıl-ı yegânedür ki: S, M

⁴³⁰Kemend: kemîne : İÜ

⁴³¹Āfitâb: āfitâbî

⁴³²‘İlm: -: S

⁴³³Serveri vü: -: S

⁴³⁴Laţîf: şerîf: S

⁴³⁵Şerîfleridür: güher-bârlarıdur: S

⁴³⁶Dîger: -: M, S, İÜ

⁴³⁷Nesr: -: S, K, İÜ

⁴³⁸Bağdâd-ı Dârü’s-selâm’a: Bağdâd’a :S, M

⁴³⁹Târih-perdâzî olmışlardur: târih buyurmuşlardur: S

⁴⁴⁰Bir: bu: İÜ

⁴⁴¹ü: İÜ

BAHĀYĪ⁴⁴²

İstanbulî Hasan Çelebi'dür. Tab'ı hecv ü tezyife ve her şey'i şifāyla ta'rife⁴⁴³ mā'il olmağın *Küfri* laqabıyla mülakabdur. Tab'-ı pür-nikātı zıbağ-ı belāğat u beyān olup bu beyt hüsniyyātındandır :

Beyt

Eyledi çünkim anı āb-ı sirişküm sîr-āb
Sînede dāğlarum her biri⁴⁴⁴ bir⁴⁴⁵ lāle olur

Neşr⁴⁴⁶: ve⁴⁴⁷ bu beyt hezliyyātından⁴⁴⁸ olup⁴⁴⁹ berāy-ı ta'accüb nüvişte⁴⁵⁰:

Beyt

Göt isterken gice biñ **(11b)** şermle ol āfitābumdan
Geçerdüm yer delinse yerlere cānā hiçābumdan

BEĶĀYĪ⁴⁵¹

Semend-i tab'-ı çālākla meydān-ı ma'rifetüñ şeh-süvār-ı ercümendi⁴⁵² Tursun-zāde 'Abdü'l-bāķi Efendi'dür. Kaṭ'-ı merātib-i mu'tāde ile Mıṣır'da mesned-niṣin-i hükümet olmuṣlar idi. Bu beyt-i ra'nā zāde-i tab'-ı 'ālem-ārālarıdır⁴⁵³:

Beyt (4)

Geh ü bi-gāh yolumda dime⁴⁵⁴ pā-māl olmaz
Hākden fark idemezün beni⁴⁵⁵ cānā yer olur

⁴⁴² Bahāyī: -: S; M 11a-b; K 54a; İÜ 10a

⁴⁴³ “ve (...) ta'rife”: -: K, İÜ

⁴⁴⁴ Biri: birisi: İÜ

⁴⁴⁵ Bir: -: K, İÜ

⁴⁴⁶ Neşr: -: K, İÜ

⁴⁴⁷ Ve: -: K, İÜ

⁴⁴⁸ Hezliyyātından: heliyyātındandır: K, İÜ

⁴⁴⁹ Olup: -: K, İÜ

⁴⁵⁰ Nüvişte: yazdı: M

⁴⁵¹ Be kāyī: M 11b; K 54a, b; S 10a,b; İÜ 10a, b

⁴⁵² “Semend (...) ercümendi”: -: S, K, İÜ

⁴⁵³ Beyt: Şi'r: K, İÜ

⁴⁵⁴ Dime: -: İÜ

Biñ on beşde Mışır'da fevt oldı.

BEKĀYĪ⁴⁵⁶

Erbâb-ı 'irfânuñ ser-bülendi⁴⁵⁷ İznîkî Meḥmed Efendi'dür⁴⁵⁸. Kaṭ'-ı merâtib-i mu'tâde ile Ğalaṭa'da mesned-nişin-i ḥükümet-i şer'iyeye⁴⁵⁹ olmışlar idi. Bu beyt-i ra'nâ zâde-i ṭab'-ı 'âlem-ârâlarıdur⁴⁶⁰:

Beyt⁴⁶¹

Ehl-i⁴⁶² dil kûy-ı yâre cem' olsun
Ḥâci ḥâciyi Mekke'de bulsun

Biñ üçde İstanbul'da fevt oldı.

BEKĀYĪ⁴⁶³

Ḳuzât-ı sencide-şifâtdan Yeñişehr'li Meḥmed Çelebi'dür. Ol merd-i âzâde beyne'n-nâs *Pehlevân* dimekle ma'rûf u mevşûf olup ḥattâ naḳş-ı ḥâtemi bu beyt-i âb-dârdur ki ism ü maḥlaş ü laḳabın iş'âr ider:

Beyt

Resûl ü Çâr-yârûñ ḥâk-i pâyi
Muḥammed Pehlevân-zâde Bekâyi

Neşr: Eş'ârı dil-peziñ ve tevâriḥi lâ-naziñdür. Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i ṭab'-ı zibâsıdur:

⁴⁵⁵ Beni: anı: İÜ

⁴⁵⁶ Bekâyi: S 10b; M 11b; K 54b; İÜ 10a, b

⁴⁵⁷ "Erbâb...ser-bülendi": -: S, K, İÜ

⁴⁵⁸ Efendi'dür: Çelebi'dür: S

⁴⁵⁹ Şer'iyeye: -: S, M

⁴⁶⁰ 'âlem-ârâlarıdur: bî-hem-tâlarıdur: M, K, İÜ

⁴⁶¹ Beyt: Şi'r: K, İÜ

⁴⁶² Ehl: al: M

⁴⁶³ Bekâyi: M 11b, 12a; -: S, K, İÜ

Şi‘r

Añlamaz herkes o şūh-ı serv-ķamet ne’ydügin
 Kıadd-i yāri görmeyen bilmez kıyāmet ne’ydügin

Hamdü li-llāh tā ezelden mest-i ‘aşķ-ı dil-berüz
 Bilmezüz aşlā ħumār-ı derd-i miĥnet ne’ydügin

Nesr: Yeñişehr’de yārānından birinüñ Şeyĥ Meĥmed nāmında (12a) veledi vücūda geldükde hezl-güne bedīĥi didügi tārīĥdür:

Tārīĥ

Toĥıcak devletile ibn-i İmām’uñ ibni
 ‘İyd olupdur şanasın vālid-i ferruĥ-demine

Üçi o ĥāl[de] gerek aña Beķāyī kim
 Şeyĥ Muĥammed Çelebi tārīĥ ola maķdemine (1045)

BĀLĪ-ZĀDE MUŞTAFĀ EFENDİ⁴⁶⁴

Mevālī-i ‘izām ve fużalā-yı kirāmdan beyne’l-emşāl ve’l-aķrān fazīlet-i bāhire ile müşārün ileyhi bi’l-benān olup *Metn-i Kenz-i Maķbūl* e şerĥ-i bī-hem-tāları ĥaķķā ki bi-nażīr ü ra’nā olup Dürer’de olan a’razāta ve işlāh-ü İzāĥa ve şurrāĥ-ı Hidāye’ye virilen cevābları maĥallinde dere ü ĥaylī nüķūd-ı fazā’il ĥarc eylemişlerdür. Ve fenā-dāde *Seyfū’l-Meslūl fī-Şerhi’[r-Ra]sūl* nām eşerleri beyne’l-‘ulemā merĥūb u maķbūl olmışdur. Ve *Mizānū’l-‘Amel* fetvāları iki cildde *Tātā[r]ĥāniye* kadar vardır ve ol mazĥar-ı elĥāf-ı ebediyyenüñ fıkıĥda *Aĥkām-ı Şamediyye* nām metn-i metīni ĥod maķbūl-ı ‘ulemā ve pesendīde-i fużalādur. Sā’ir fużalādan⁴⁶⁵ fazla ĥüb eş‘arı ve merĥūb güftarı vardır. Fārsī ĥaşīdelerinden bu iki beytuhu fā’iz olduķda taĥrīr ü taşīr olınmışdur:

Şi‘r

Be-pā-yı şāh-bāz-ı çeşm-i ü bestem reg-i cān-rā
 Ki ne’gşāyed be-her saydī ez-īn pes māl-i müjĥān-rā

⁴⁶⁴ Bālī-zāde Mustafā Efendi: M 12a; -: K, S, İÜ

⁴⁶⁵ Metinde “fużalā’ilden”.

Revem her-geh pey-i deryûze-dest-i la'1 nûşînet
Ber âmâl-i heves rîzed tebessüm-hâ-yı pinhân-râ⁴⁶⁶

BEYÂNÎ⁴⁶⁷

Ruscuk'lu Muştafâ Çelebi'dür. Kâdî ve mülâzemet olup⁴⁶⁸ ba'dehu tarîk-i meşîhata
'âzim olmuş-ıdı. Bu beyt-i ra'nâ zâde-i şab'-ı 'âlem-ârâlarıdır⁴⁶⁹:

(12b) Beyt⁴⁷⁰

Aldılar 'aqlum perî-rûlar perişân itdiler
Bir yere gelmez meger cem'iyet-i hûbân⁴⁷¹ ola

Biñ altıda İstanbul'da fevt oldu.

BEYÂNÎ⁴⁷²

Şahn-ı Şemâniyye müderrislerinden Mehmed⁴⁷³ Efendi'dür. 'İlm ü fazîlet ile ma'rûf ve
şi'r ü inşâ ile meşhûr u mevşûfdur. Bu beyt-i latîf zâde-i şab'-ı şerîfleridir:

Beyt⁴⁷⁴

Çāk çāk eyler ise sineñi yâr incinme
Pâre pâre olıcağ kâbil olur şare şadef

BAŞŞÎ⁴⁷⁵

Merhûm Ğani-zâde Efendi'nün kâtib ü perverdesi⁴⁷⁶ ve erbâb-ı 'irfânun hünere-ver ü
zübdesidür⁴⁷⁷. Bu iki beyt-i bî-naẓîr zâde-i şab'-ı dil-peẓîrleridir⁴⁷⁸:

⁴⁶⁶ “Kırpikleri her av için açılmasın diye, can damarını onun güzünün şahininin ayağına bağladım. Her zaman, onun, boş istekler üzerine gizli tebessümler döken tatlı dudagının dilenci elinin peşinden giderim.”

⁴⁶⁷ Beyânî: M 12a-b; S 10b; K 54b; İÜ 10b

⁴⁶⁸ Kâdî ve mülâzemet olup: kâdî oldu kıdan sonra: S; kâdî olup: K, İÜ

⁴⁶⁹ 'Âlem-ârâlarıdır: dil-güşâlarıdır: K, İÜ; dil-güşâsıdır: M

⁴⁷⁰ Beyt: Şi'r: S, İÜ

⁴⁷¹ Hûbân: hûbâna: S.

⁴⁷² Beyânî: M 12b, K 54b, İÜ 10b; -: S

⁴⁷³ Mehmed: Ahmed: M

⁴⁷⁴ Bu beyt M nüshasında yoktur.

⁴⁷⁵ Başşî: M 12b; S 10b; K 54b; İÜ 10b

⁴⁷⁶ Perverdesi: perverdesidür: K, İÜ

⁴⁷⁷ Zübdesidür: dîdesidür: M; “ve (...) zübdesidür”: -: K, İÜ

Şi'r⁴⁷⁹

Çalbümde olan derd ü meşakkat yeñilendi
Sīnemde olan âteş-i fūrkat yeñilendi

Destār-ı perīşānı n'ola yerlere çalsam
Başumda olan şāl-ı melāmet yeñilendi

Çırçdan ma'zül iken İstanbul'da biñ otuz sekizde fevt oldı.

BEZMİ⁴⁸⁰

Küttāb-ı Dīvān-ı Sulţānī'den ve erbāb-ı uşul⁴⁸¹ ü ma'āniden⁴⁸² İstanbuli Yaşakçı-zāde İbrāhīm Çelebi'dür. Hüb eş'arı ve mergüb güftarı vardır. Bu beyt-i bī-hem-tā zāde-i tab'-ı ra'nālarıdur⁴⁸³:

Beyt

Dil-berūñ 'āşık olan emrine⁴⁸⁴ münkād⁴⁸⁵ gerek
Yār olup sevdüğine⁴⁸⁶ ğayrılara yād gerek

BÜLENDİ⁴⁸⁷

Edirnevī Gülşenī⁴⁸⁸ Derviş Büleñdī'dür. Evvel maḥlaşı⁴⁸⁹ Köhenī olup soñra Büleñdī eylemişdür. Ḥaylī pāk ü nazīf şaḥş-ı zarīf⁴⁹⁰ idi. Rübā'ıyyātı bī-ḥadd olup⁴⁹¹ eş'arı daḥı bu deñlüdür⁴⁹². Bu beyt güftārındandır⁴⁹³:

⁴⁷⁸ Dil-peziñleridür: dil-peziñidür: M

⁴⁷⁹ Şi'r: Beyt: K, İÜ

⁴⁸⁰ Bezmī: M 13b; S 11a; K 55a; İÜ 10b

⁴⁸¹ Uşul: -:M

⁴⁸² "ve (...) ma'āniden" : -: S, K, İÜ

⁴⁸³ Ra'nālarıdur: ra'nāsdur: M; bī-bākidür: S

⁴⁸⁴ Emrine: -: M

⁴⁸⁵ Münkād: mu'tād: K, İÜ

⁴⁸⁶ Sevdüğine: sevdüğine: S, İÜ

⁴⁸⁷ Büleñdī: M 12b-13a; K 55a; İÜ 10b; -: S

⁴⁸⁸ Gülşenī: -: K, İÜ

⁴⁸⁹ Maḥlaşı: maḥlaş: M

⁴⁹⁰ Zarīf: -: K, İÜ

⁴⁹¹ "Rübā'ıyyātı (...) olup: -: K, İÜ

⁴⁹² Bu deñlüdür: bed degüldür : K, İÜ

⁴⁹³ Güftārındandır: anuñdur: K, İÜ

Beyt

Teng oldı o deñlü gözüme giryeden ‘âlem
Mihr-i ruhuñı görmeğe qalmadı mecâlüm ⁴⁹⁴

(13a) Biñ otuzda Edirne’de fevt oldı.

BEYÂZÎ ⁴⁹⁵

Müderrişinden Vardarî Mehmed Çelebi’dür. Şi’r ü inşâ ile ol diyâr-ı celîlü’l-i’tibârda
haylî iştihârı var idi ⁴⁹⁶. Bu iki beyt-i ra’nâ zâde-i tab’-ı bi-hem-tâsıdur ⁴⁹⁷:

Şi’r ⁴⁹⁸

‘Arz eyle metâ’-ı dili dil-dâre düşerse
Yirine düşer ol yüzi gül-zâre düşerse

Yaşum gibi gözden ⁴⁹⁹ bırağup itme fütâde
Gâhice nazâr eyle dil-i zâre düşerse

Biñ otuz altıda Vardar Yeñicesi’nde fevt oldu.

BEDRÎ ⁵⁰⁰

Qara Çelebi-zâde Maħmûd Efendi ħazretleri’nüñ mensûbatından şâhibü’l-uşûl kırqdan
ma’zûl Bedrî Aħmed Çelebi’dür. Anaħolı ħâkinden iken Rûmî-yâne eş’ârı ve şâ’ir-âne güftârı
vardur. Bu beyt-i ra’nâ zâde-i tab’-ı zîbâsıdur:

Beyt

Ėamzeñle şulħ olurdı göñül nağd-i cânla
Girmiş olaydı ħaçer-i ħûn-rizûñ araya

⁴⁹⁴ Mecâlüm: mecâl: M

⁴⁹⁵ Beyâzi: M 13a; K 55a; İÜ 11a; -: S

⁴⁹⁶ “Şi’r (...) idi”: -: K, İÜ

⁴⁹⁷ İki beyt-i ra’nâ zâde-i tab’-ı bi-hem-tâsıdur: iki beyt anuñdur: K, İÜ

⁴⁹⁸ Şi’r: Beyt: K, İÜ

⁴⁹⁹ Gözden: yüzden: M

⁵⁰⁰ Bedrî: M 13a; -: S, K, İÜ

PENDİ⁵⁰¹

Ahmed Çelebi'dür⁵⁰². İstanbul'da mutaşarrıf-ı cihet-i imâmet⁵⁰³ olup muharrir⁵⁰⁴-i tiryâkî ve erbâb-ı 'irfânuñ⁵⁰⁵ bi-bâki⁵⁰⁶ idi. Bu iki beyt zâde-i şab'-ı pâkidür⁵⁰⁷:

Şi'r⁵⁰⁸

Gerçi şâdam serîr-i 'izzetde
Tâli'im dâ'imâ nuhûsetde

Luţfi yok şimdi baña dünyâda
Vâşıl-ı vaşl olam kıyâmetde

Biñ kırk beşde İstanbul'da fevt oldu.

BELİĞİ⁵⁰⁹

Hudûd-ı 'işrinde vefât eylemişdür.

Şi'r

Yâd idüp ağıyârı itme şoşbetüm ey yâr telğ
'Ayş u nüşum eyleme ey la'l-i şekker-bâr telğ

BI'ATİ⁵¹⁰

Şüfiyyundan olup mürürü'l-elf vefât eylemişdür.

⁵⁰¹ Pendî: S 11a; M13a; K 54b-55a; İÜ 10b-11a

⁵⁰² Ahmed Çelebi'dür: -: S

⁵⁰³ İmâmet: emânet: S, K

⁵⁰⁴ Muharrir: mecrâ: S

⁵⁰⁵ 'İrfânuñ: belâgatuñ:K,İÜ

⁵⁰⁶ Bî-bâki:bî-pâki: M; pâki: S

⁵⁰⁷ Pâkidür: bâkidür: İÜ; anuñdur: S

⁵⁰⁸ Şi'r: Beyt: K, İÜ

⁵⁰⁹ Belîğî: -: M 13a; S, K, İÜ

⁵¹⁰ Bi'atî: M 13a; -: S, K, İÜ

Şi'r

Ġonce Şen blbln ey dil yaġası ĉâk ancak
Giryeden dde-i ġam-ddesi nem-nâk ancak

(13b) Ĥarf't-tâ

TĠ⁵¹¹

Edirnev sipâh⁵¹² Mehmed Big'dr. Şâ'ir-i meŐhr ve nâzm- ma'mr olup⁵¹³ semend-
i⁵¹⁴ tab'- ĉâlâk⁵¹⁵ ve ŐemŐr⁵¹⁶-i zebânla⁵¹⁷ 'arşa-i ma'ânnn Şeh-süvâr- b-bâki idi⁵¹⁸. Ol
Şâhib-belâġat u beyânn tab' taġmis  tesdise begâyet ĉespân idi⁵¹⁹. Bu iki⁵²⁰ beyt-i laġf zâde-i
tab'- Őerfleridr⁵²¹:

Şi'r⁵²²

Őunma aġyâra ġadeġ ġalka-i meclisde iken
Ey per taşra uzatma ayaġn dâ'ireden

Yanunda düşmen-i bed-ġ'âh zemm etme benüm cânm
Kelâm- nâ-sezâ n'eyley ŧururken⁵²³ dostm cânm

Nesr⁵²⁴: Vezr-i a'zam 'Al Paşa-y muġterem⁵²⁵ Edirne'de sġ binâ v peydâ eyledükde didüġi
târiġ-i zibâdur⁵²⁶:

⁵¹¹ TĠ: M 13b; S 11a; K 55a; İ 11a

⁵¹² Sipâh: -: İ

⁵¹³ Şâ'ir-i meŐhr ve nâzm- ma'mr olup: -: S, K, İ

⁵¹⁴ Semend: -: K, İ

⁵¹⁵ ĉâlâk: ĉâlâkla: M

⁵¹⁶ ve ŐemŐr: -: M

⁵¹⁷ Zebânla: -: M

⁵¹⁸ 'Arsa-i ma'ânnn Şeh-svâr-i bi-bâki idi: ĉâpk-svâr- 'arsa Şâiri: S, K, İ

⁵¹⁹ Ol Şâhib-belâġat-u beyânn tab' taġmis  tesdise begâyat ĉespân idi: ve belâġat u beyan ve tab'
taġmis  tesdise begâyet ĉespâdur: K, İ: ve belâġat- beyâdur: S

⁵²⁰ İki: -: M, K, İ

⁵²¹ Őerfleridr: nazfleridr: M

⁵²² Şi'r: Beyt: M, K, İ

⁵²³ ŧururken: dururken: K, İ

⁵²⁴ Nesr: -: S, K, İ

⁵²⁵ Muġterem: -: K, İ

⁵²⁶ Vezr-i a'zam 'Al Paşa-y muġterem Edirne'de sġ binâ v peydâ eyledükde didüġi târiġ-i zibâdur: -S

Tārīḥ⁵²⁷

Āşaf-ı a'zam 'Alī pāşā-yı ḥās
Yapdı çün bir çār-sū-yı bī-bedel

Tiğiyā tārīḥin eylerse su'āl
Sūḳ-ı ra'nā-yı 'Alī Pāşā'ya gel (976)

Biñ yigirmide⁵²⁸ vefāt eyledi

Ḥarfü's-ge

ŞEBĀTİ⁵²⁹

Ḳaramanī Meḥmed Çelebi'dür. Eş'arı ḥüb güftarı merğüb vücūd-ı maḥbübü'l-ḳulüb idi⁵³⁰. Mülâzım ü müderris olmışdur. Ḥaylī nāzük zarīf idi⁵³¹. Bu iki⁵³² beyt-i laṭīf zāde-i ṭab'-ı münīfidür⁵³³:

Şi'r⁵³⁴

Yalıñız şanma cemālün görmege cān muntazır
Gel ḳadem rencide⁵³⁵ eyle cümle yārān muntazır

Vaşluñı ey meh-liḳā 'āşık umar ağyār umar
Görmege didāruñı kāfir müselmān muntazır

Biñ yigirmi sekizde Rüm İli'nde⁵³⁶ fevt oldı.

⁵²⁷ Tārīḥ: -: S

⁵²⁸ Yigirmide: yirmidede: İÜ

⁵²⁹ Şebātī: S 11a-b; M 13b; K 55b; İÜ 11b

⁵³⁰ Eş'arı ḥüb güftarı merğüb vücūd-ı maḥbübü'l-ḳulüb idi: -: K, S, İÜ

⁵³¹ Mülâzım ü müderris olmışdur. Ḥaylī nāzük zarīf idi: -: M

⁵³² İki: -: S, K, İÜ

⁵³³ Münīfidür: şerīfleridür: S

⁵³⁴ Şi'r: Beyt: S, K, İÜ

⁵³⁵ Rencide: rencid: M

⁵³⁶ Rüm İli'nde: Rüm ili'de: M, S

Harfû'l-cîm**CEVRÎ⁵³⁷**

Beyne'l-'irfân zebân-ı tâze ile eş'ârı bî-hem-tâya âgâze iden İstanbülî İbrâhîm Çelebi'dür⁵³⁸. Perveriş-i güfte-i zebân-ı tâze olup emti'a-ı eş'âr-ı dil-pezîri bî-endâzedür⁵³⁹. Kasâ'id ü gâzeliyyâtı selîs ü dil-güşâ ve terci'-bendleri hüd biribirinden a'lâdur. Haqqâ ki 'arûs-ı ma'ânîye bu mertebe zîb ü ziynet virmek dâd-ı Hudâ'dur⁵⁴⁰. Bir şâ'ir-i sihr-sâzdur ki elindeki kaçab-ı kîlk-i nâdire-perdâzı⁵⁴¹ nîze-i meydân-ı belâgat olup kaçabü's-sabk-ı i'câzdur⁵⁴². Bu eş'âr-ı laţîf zâde-i tab'-ı nazîfleridür⁵⁴³:

Şi'r (14a)

Olsa nigehe dest-be-şimşir-i teğâfûl
Lerzende ider fitneyi⁵⁴⁴ te'şir-i teğâfûl

Bir berç-i 'alev-güster olur hürmen-i şabra
Peykân-ı kaçâ sâhte-i tîr-i teğâfûl

Ma'nâsını çeşminde görür ol büt-i nâzuñ
Geldükçe dilüñ yâdına ta'bir-i teğâfûl⁵⁴⁵

İcrâ idicek â'ide-i naḥvet ü⁵⁴⁶ nâzı
Cibrîl'i ider gamzesi dil-gîr-i teğâfûl⁵⁴⁷

Cân virmegi itdük nigehe-i yâre tedârük
Cevrî katı müşkil hele tedbîr-i teğâfûl⁵⁴⁸

⁵³⁷ Cevrî: M 13b-14a; S 11b-12a; K 55b; İÜ 11b

⁵³⁸ Beyne'l-'irfân zebân-ı tâze ile eş'âr-ı bî-hem-tâya âgâze iden İstanbülî İbrâhîm Çelebi'dür: İstanbülî İbrâhîm Çelebi'dür: S, K, İÜ

⁵³⁹ "Perveriş (...) bî-endâzedür": -: M

⁵⁴⁰ "Kasâ'id (...) Hudâ'dur": -: S, K, İÜ

⁵⁴¹ Nâdire-perdâzı: nâdire-perdâz: K

⁵⁴² "Bir (...) i'câzdur": -: M

⁵⁴³ Nazîfleridür: şerîfleridür: K

⁵⁴⁴ Fitneyi: fitne-i: S

⁵⁴⁵ Bu beyt M nüshasında yoktur.

⁵⁴⁶ ü: -: S

⁵⁴⁷ Bu beyt S nüshasında yoktur.

⁵⁴⁸ Bu beyt K ve M nüshalarında yoktur.

D̄iger ⁵⁴⁹

Sāḳiyā āyine-i sāğarı göster görelüm
Nice seyr eyledi dünyâyı Sikender görelüm

Ḳays'ı lā-ya'ḳıl idüp kūh-keni ḳıldı helāk
Bāde-i mihr ü ⁵⁵⁰ maḥabbet ⁵⁵¹ bizi ne'yler görelüm

Ruḥsāruñı gül gibi ider ḥande-şüküfte
Revnaḳ virür ol gül-şene āşār-ı tebessüm ⁵⁵²

D̄iger ⁵⁵³

Zerre-veş gerçi ğubār-ālūdedür baksañ yine
Cevher-i āyine-i ma'nā vü şüretdür gönül

Reng-i şüretten müberrā bü'l-'aceb terkībdür
Ṭurfe-resm-i ḥāme-i naḳḳāş-ı ḳudretdür gönül ⁵⁵⁴

Seng-diller destine ⁵⁵⁵ düşmekden ey Cevrī ⁵⁵⁶ şaḳın
Şişe-i pür-bāde-i 'aşḳ u maḥabbetdür gönül

Biñ on ⁵⁵⁷ toḳuzda Narda'da ḳāḏī iken fevt oldı.

CĀMĪ ⁵⁵⁸

İstanbūlī 'Abdü'l-bāḳī Çelebi'dür. Ḥāric müderrisi iken ḳāzī ve ḳısmet-i taḳdīre rāzī olmuş-ıdı ⁵⁵⁹. Gencīne-i 'irfāna emīn ve şā'ir-i siḥr-āferīn olup ⁵⁶⁰ bu beyt-i dil-ğüşā ⁵⁶¹ zāde-i ṭab'-ı bī-hem-tāsıdur ⁵⁶²:

⁵⁴⁹ D̄iger: -: S

⁵⁵⁰ ü: -: S

⁵⁵¹ Maḥabbet: miḥnet: M

⁵⁵² Bu beyit M ve K nüshalarında yoktur.

⁵⁵³ D̄iger: -: S

⁵⁵⁴ Bu beyit M ve K nüshalarında yoktur.

⁵⁵⁵ Destine: cevrine: K

⁵⁵⁶ Düşmekden ey Cevrī: Cevrine düşürmekden: S, M

⁵⁵⁷ On: -: M

⁵⁵⁸ Cāmi: K 55b-56a; M 14a; S 12a; - :İÜ

⁵⁵⁹ Ḳāzī ve ḳısmet-i taḳdīre rāzī olmuş-ıdı: ḳazāya rızā vimişdür: S, K

Beyt

Nazar kııl zîr-i ebrûsında çeşm-i mest-i dil-dâre
Ne beñzer ol kemer altında içmiş rind-i mey-ḥvâre ⁵⁶³

CİNÂNRI ⁵⁶⁴

Burûsevî Muştafâ Çelebi'dür ⁵⁶⁵. Ol şâhib-i fehm ü firâset ⁵⁶⁶ ḥâric pâyesiyle seccâde-nişîn-i dirâset olmuş-ıdı ⁵⁶⁷. Âzerî'nün *Naķş u ⁵⁶⁸ Ḥayâl* ine cevâb-ı bâ-şavâb yazup ⁵⁶⁹ ṭab'[ı] taḥmîs ü tesdîe çeşpân ve ol vâdîde meşhûr-ı cihân ⁵⁷⁰ idi. Bu eş'âr-ı bî-naẓîr zâde-i ṭab'-ı lâ-naẓîridür ⁵⁷¹:

Şi'r ⁵⁷²

Ḥaṭuñ geldükçe ruḥsârûnda artar tâzelük terlük
Berât-ıla virilmiş gibi şâhum saña dil-berlük

(14b) Dîger ⁵⁷³

Var mı bir ruḥsâre ⁵⁷⁴ kim ḥaṭṭ-ı siyeh-fâm olmaya
Devr ⁵⁷⁵ içinde kaṅğı ⁵⁷⁶ gün gördük ⁵⁷⁷ ki aḥşam olmaya

⁵⁶⁰ Siḥr-âferî olup: siḥr-âferîndür: S

⁵⁶¹ Dil-güşâ: ra'nâ: S

⁵⁶² Bî-hem-tâsîdur: ra'nâsîdur: M

⁵⁶³ Mey-ḥvâre: mey-ḥâne: M

⁵⁶⁴ Cinânî: K 56a; M 14a, b; S 12a, b

⁵⁶⁵ Çelebi'dür: Çelebi: S

⁵⁶⁶ "Ol (...) firâset": - : S

⁵⁶⁷ Olmuş-ıdı: olmuşdur: K; olmuşdur ve: S

⁵⁶⁸ u: -: S, M

⁵⁶⁹ Cevâb-ı bâ-şavâb yazup: cevâb yazmışdur: S; cevâb vermişdür: K

⁵⁷⁰ "ve (...) cihân": -: K, S

⁵⁷¹ Bu eş'âr-ı bî-naẓîr zâde-i ṭab'-ı lâ-naẓîridür: Bu eş'âr divânından intiḥâb olup şebt olındı: K, İÜ.

⁵⁷² Şi'r: Beyt: K

⁵⁷³ Dîger: Şi'r: M

⁵⁷⁴ Ruḥsâre: ruḥsâr: M, K

⁵⁷⁵ Devr: dâr: M

⁵⁷⁶ Kaṅğı: kaṅ kı: S

⁵⁷⁷ Gördük ki göster: S

Dîger ⁵⁷⁸

Hevâ-yı ⁵⁷⁹ ğonce-i bâğ-ıla eyler efgâni
Alur yürekden ise ‘andelîb-i nâlâni

Dîger ⁵⁸⁰

Câmesiyle kucagör ol şanemi toyınca
Âdemüñ cânı çıkar câmesini şoyınca

Biñ dördte Burûsa’da fevt oldı.

CEM‘İ ⁵⁸¹

Çuzât-ı sencide-şifâtdan İstanbülî Meħmed Çelebi’dür. Müverrihlikde bî-hem-tâ ve eş‘ârı dil-güşâdur ⁵⁸². Bu iki beyt-i ra’nâ zâde-i şab‘-ı ra’nâsıdur ⁵⁸³:

Şi‘r ⁵⁸⁴

Hattuñ ki sâye-i gül-i ħandân-ı fitnedür
Ebr-i şarâvet-efgen-i böstân-ı fitnedür

Zâhir olunca fülk-i ⁵⁸⁵ dili kıldı muştarib
Ĥařř-ı ruħuñ ki mevce-i ‘ummân-ı ⁵⁸⁶ fitnedür

CEBİNİ ⁵⁸⁷

Edirnevî Dervîş Aħmed’dür. Ĥaylî şarîf kimesne olup ⁵⁸⁸ bu beyt-i münîf zâde-i şab‘-ı nazîfidür ⁵⁸⁹:

⁵⁷⁸ Diger: -: S

⁵⁷⁹ Hevâ-yı hevâyî: S

⁵⁸⁰ Dîger: -: S

⁵⁸¹ Cem‘î: M 14b; K 56a; -: S, İÜ

⁵⁸² Bî-hem-tâ vü eş‘ârı dil-güşâdur: bî-naşîr ve eş‘ârı dil-peşîrdür: K

⁵⁸³ Beyt-i ra’nâ zâde-i şab‘-ı ra’nâsıdur: beyt zâde-i şab‘-ı teridür: K

⁵⁸⁴ Şi‘r: Beyt: K

⁵⁸⁵ Fülk: mülk: M

⁵⁸⁶ ‘Ummân: şûfân: M

⁵⁸⁷ Cebîni: M 14b; K 56a; -: S, İÜ

⁵⁸⁸ Kimesne olup: kimesnedür: K

⁵⁸⁹ Beyt-i münîf zâde-i şab‘-ı nazîfidür: beyt-i laşîf anuñdur : K

Beyt

Yoğdur⁵⁹⁰ şebâtı ey Cebîni çarh-ı kec-revüñ
Bir dem murâduñ üzre dönerse geri döner

Biñ otuzda Edirne'de fevt oldı.

DERVİŞ ÇEVGÂNİ

el-Meddâh⁵⁹¹.Ba'z-ı sefâ'in-i mutavassıta da eş'arı taħrîr olunur ve âb ü tâbla naql-i *Şeh-nâme* eyledügi evfâhda taħrîr olunur. Bu beyt-i hûb taşarruf-ı zihni-i mergûbidur:

Beyt

Sînesine kim ki yağdı gül yüzüñ şevkiyle dâğ
Hân-kâh-ı dilde o yandurdu bir rûşen çerâğ

Ba'de mürürül-elf vefât itmişdür.

CÂHİ el-Ğâđi⁵⁹²

Vefât fî-sene-i aħadî 'aşer ü elf (H.1011).

ez-Şi'r-i Ū

Cân meşâmmı çin-i zülfüñden alurken bûy-ı misk
İtmiş-idi meskenin deşt-i (15a) Ğoten âhû-yı misk

CİVÂNİ EFENDİ⁵⁹³

Mevâliden olupudud-ı 'işrinde vefât itmişdür.

Ez-Şi'r-i Ū

Mübtelâ olalı dil zülfüne şâhum ezeli
Ğayra kılmadı heves gözlemedi her güzeli

⁵⁹⁰ Yoğdur : -: M

⁵⁹¹ Çevgâni: M : 14b ; -: S, K, İÜ

⁵⁹² Câhi: M 14b-15a; -: S, K, İÜ

⁵⁹³ Civâni Efendi: -: S, K; M 15a

CÜYİ⁵⁹⁴

Ba‘de mürürü’l-elf vefât eyledi.

Ez-Şi‘r-i Ü

La‘lüñe cân virdük-ise dil-berā kan itmedük
Yüzüñe bedrü’d-dücā didükse noğşān itmedük

CÜNÜNİ DEDE⁵⁹⁵

el-Mevlevî.

Ġazel

Ben tūti-i kudsem ten-i fānī kafesümdür
İhyā iden emvātı Mesīhā nefesümdür

Ben bār-ı emānet çekici ol sitrem kim
Nālem reh-i mağşūduma bāng-ı ceresümdür

Dil virmedi dünyāya olan ‘ārif-i billāh
Bunda sebab-i mekş hevā vü hevesümdür

Ol lem‘a-ı ruḡsār durur aṣl-ı semā‘m
Musā-şifātum nūr-ı şecer muğtebesümdür

Gencīne-i esrār olalı ḡalb-i Cününī
Nefs ejderi ḡaḡkā ki kemīne ‘asesümdür

Ḥarfü’l-ḡā-i**ḤĀLETİ**⁵⁹⁶

‘Azmi-zāde Muşṡafā Efendi’dür. Ol meydān-ı ma‘ārifüñ şehsüvār-ı nām-veri⁵⁹⁷ ḡaṡ‘-ı merātib-i mu‘tāde ile Rūm İli ḡāzi-‘askeri olmışlar idi⁵⁹⁸. Ḥaḡkā ki ‘arşā-i dehr-i denī ziyet-

⁵⁹⁴ Cüyî: -: S, K; M 15a

⁵⁹⁵ Cününî Dede: -: S, K; M 14b

⁵⁹⁶ Ḥāletî: 12b-13a; M 15a,b; K 56a,b; -: İÜ

⁵⁹⁷ “Ol (...) nām-veri”: -: S, K

⁵⁹⁸ Olmışlar idi: olmuşlardur: S

efzâ-yı benî Âdem olaldan *ilâ yevminâ hazâ** o maḳûle vücûd-ı pür-cûd mevcûd⁵⁹⁹ olmamışdur. Haleb-i fazîletde fâ'iz-i rehîne-i müsâbaḳat olup⁶⁰⁰ efkâr-ı daḳîḳi ḫayret-zede-i ehl-i ḫâl ve eş'âr-ı⁶⁰¹ dil-peḫîri pesendîde-i erbâb-ı kemâl⁶⁰² selîs ü pür-nikât u tecnîs olup ḳaşâ'id ü ḡazeliyyât ve⁶⁰³ muḳatṭa'ât ü rübâ'ıyyâtı sūz-nâk ü çespân ve bî-ḫadd u bî-pâyândur. Nitekim kendiler dimişlerdür⁶⁰⁴:

Beyt⁶⁰⁵

Güyâ sûtûn-ı ḫayme-i ma'nâ olup ḳalem
Ḥayyâm-ı çâr-sû-yı rübâ'î benem bu dem

Neşr⁶⁰⁶: Evşâf-ı cemîli beyândan müstaḡnî olmaḡla bu mertebe iktifâ olup⁶⁰⁷ bu eş'âr-ı bî-hem-tâsı bu maḫalle taḫrîr ü imlâ olındı⁶⁰⁸:

Şi'r⁶⁰⁹

Benüm zâ'fım gibi 'âlemde zâ'f-ı ber-devâm olmaz (15b)
Bu günden başlasam bir nâleye yarın tamâm olmaz

Diğer

Degül ḫâli gönülden ḫalka-ı zülf-i perî-zâdım
Ne murgam ben ki ayrılmaz yanumdan dâm ü⁶¹⁰ şayyâdım

* “Bu güne kadar.”

⁵⁹⁹Vücûd-ı pür-cûd-ı mevcûd: Pür-cûd-ı vücûd-ı pür-kerem zâhir ü peydâ: M

⁶⁰⁰“Haleb (...) olup”: -: M

⁶⁰¹Eş'âr: eş'âr ü: M

⁶⁰²Ehl-i ḫâl ü eş'âr-ı dil-peḫîri pesendîde-i erbâb-ı kemâl: erbâb-ı kemâl ve eş'âr-ı dil-peḫîri: S, K

⁶⁰³“Selîs (...) ve”: M

⁶⁰⁴Nitekim kendiler dimişlerdür: -: S, K

⁶⁰⁵Beyt: -: S, K

⁶⁰⁶Neşr: -: S, K

⁶⁰⁷Olnup: olındı: S

⁶⁰⁸Bî-hem-tâsı bu maḫalle taḫrîr ü imlâ olındı: dil-peḫîr zâde-i ṭab'-ı lâ-naḫîrleridür: S, K

⁶⁰⁹Şi'r: Beyt: K; Eş'âr: S

⁶¹⁰ü: -: M, S

D̄iger⁶¹¹

Bu bezmüñ şehd-i nâbından çekildüm neçe müddetdür
Gelen şimdi dehân-ı⁶¹² telhüme engüşt-i hayretdür

D̄iger⁶¹³

Alurdu bûsesini idenler⁶¹⁴ fiğân u zâr
Aldırmaz oldu şimdi fiğân etmeden o yâr

D̄iger⁶¹⁵

Ele câm alsa dünyâyı ser-â-ser seyr idermiş Cem
Ben alsam destüme ammâ⁶¹⁶ görünmez çeşmüme ‘âlem

Neşr⁶¹⁷: Bu rübâ‘î-i laṭîf daḥı zâde-i ṭab‘-ı şerîfleridür⁶¹⁸:

Rübâ‘î⁶¹⁹

Kâruñ senüñ şefâ‘ate kaldıysa Hâletî
‘Arz eyle ḥasb-i ḥâlüñi Hudâ’nuñ ceybine
Girdükde zîr-i ḥâke ider şef ḳati zühûr
Ehl-i kerem mürüvvet ider bir ğarîbine

⁶¹¹D̄iger: -: S

⁶¹²Dehân: zebân: K

⁶¹³D̄iger: -: M, S

⁶¹⁴İdenler: alanlar: K

⁶¹⁵D̄iger: -: S

⁶¹⁶Ammâ: ammâ ki: M

⁶¹⁷Neşr: -: S

⁶¹⁸“Bu (...) şerîfleridür”: -: S

⁶¹⁹Rübâ‘î: S, K

[Rübâ'î] ⁶²⁰

Çaddine göre dırâz idüp perçemini
Sâzende-i nâz düzdi zîr ü bemini
Ol tıfla gönül bağlamasam bilmez idim
Ser-hoş-ı mey-i melâhatûñ 'âlemini

Biñ kırkda İstanbul'da vedâ'-ı 'âlem ⁶²¹-i fânî eylediler ⁶²².

ĤĀLETİ ⁶²³

Niğdevî ⁶²⁴ Mehmed Beg'dür ⁶²⁵. Tâ'ife ⁶²⁶-i sipâhîden iken memleket-i ma'rifete şâh olup şâ'ir-i ma'mûr ve nâzım-ı meşhûrdur. Bu beyt-i laţîf zâde-i tab'-ı nazîfleridür ⁶²⁷:

Beyt

Ser-i kûyunda kalur murğ-ı dil-i nâlânım
Eve geldükçe gönülsüz gelürüm sulţânım

Biñ ikide ⁶²⁸ İstanbul'da fevt oldu.

ĤALİMİ ⁶²⁹

Âhî-zâde 'Abdü'l-ĥalîm Efendi'dür. Çat'-ı merâtib-i 'izz ü a'lâ ⁶³⁰ ile Rûm İli şadrına pirâye-bağş-ı kâm-rânî olmışlar idi. Fazîlet ü 'irfânla ⁶³¹ nâm-dâr ve ma'ârif ü kemâlâtla şöhre-i

⁶²⁰ Rübâ'î: -: M, S

⁶²¹ 'Âlem: -: K

⁶²² Eylediler: eyledi: S

⁶²³ ĥâletî: K 15b; M 15b; Diğerkĥâletî: S 13b; -: İÜ

⁶²⁴ Niğdevî: Niğde'li: S

⁶²⁵ Mehmed Beğ'dür: sipâhî Mehmed Beğ'dür: S, K

⁶²⁶ 'Tâ'ife (...) olup": -: S, K

⁶²⁷ Nazîfleridür: nazîfidür: S; şerîfidür: M

⁶²⁸ İkide: on ikide: S

⁶²⁹ Halîmî: S 13b; M 15b; K 57a; -: İÜ

⁶³⁰ 'İzz ü a'lâ: mu'tâde: K, M

⁶³¹ Fazîle ü 'irfânla: fazl u 'irfân ile: S

dār u diyār ⁶³² olup ⁶³³ gāhī şî'le dahı âzmâyiş-i şab'-ı leţâfet-şî'âr ⁶³⁴ iderler idi. Bu iki beyt-i laţîf büstân-ı şabî'atlerinüñ mîve-i menba'idur ⁶³⁵:

Beyt ⁶³⁶

Gerçi kim cām-ı Cem-i bādede hālet çoğdur
Şerbet-i la'l-i lebün gibi leţâfet yoğdur

Diğer ⁶³⁷

Cām-ı mey-i nābı şikest eyledi
Meclisümüz başdı ayak nā'ibi

Biñ on üçde İstanbul' da fevt olup ⁶³⁸ irte hale'l-'ulûmu ba'idü'l-'ulûmu* .

HALİMİ ⁶³⁹

Erbāb-ı 'irfānuñ dil-pesendi kızātđan Konevî 'Abdü'l-Ħalīm Efendi'dür. Bu beyt-i ra'nā zāde-i şab'-ı zībāsıdır:

(16a) Beyt

Rağş-ı ħüsñ üzre o dil-ber kām-rān olmış gelür
Mülk-i ħüsne güyiyā şāhib-kırān olmış gelür

HALİMİ ⁶⁴⁰

Burusevî Bostān Çelebi'dür. Dāħil müderrisi olduğđan şoñra bir miğđār rantıye-i teķā'üd ile ķenā'et ve iħtiyār-ı küşe-i 'uzlet itmiş-idi. Bu beyt-i bi-hem-tā zāde-i şab'-ı 'ālem-ārālarıdır ⁶⁴¹:

⁶³² Dār u diyār: dāver-i diyār: S

⁶³³ Olup: olmuşlardur: S

⁶³⁴ Leţâfet şî'âr: nām-dār: S, K

⁶³⁵ Beyt-i laţîf büstân-ı şabî'atlerinüñ meyve-i menba'idur: beyt-i laţîf ol zāt-ı şerîfün zāde-i şab'-ı münîfleridür: S

⁶³⁶ Beyt: Şî'r: S

⁶³⁷ Diğer: -: S, M

⁶³⁸ Olup: oldı: S

* "Bilgiler göçtü, bilgiler uzaklaştı."

⁶³⁹ Halīmî: M 15b-16a ; -: İÜ, S, K

⁶⁴⁰ Halīmî: M 16a; K 57a; Diğer Halīmî: S 13b-14a; - : İÜ

Beyt

Benüm derd-i derûnum ‘âşık-ı zâr olmayan bilmez
Maḥabbet bir belâdur kim ⁶⁴² giriftâr ⁶⁴³ olmayan bilmez

Biñ on dördte Şâm-ı şerîf-encâmı fevt oldı ⁶⁴⁴.

ḤİLMÎ ⁶⁴⁵

İnebolı’dan ⁶⁴⁶ ‘Alî Çelebi’dür. Zümre-i kuzât-ı sencîde şıfâtdan idi ⁶⁴⁷. Bu beyt-i ra‘nâ zâde-i tab‘-ı zibâsıdır ⁶⁴⁸:

Beyt

Yâri kapduk seyre çıkduk tuymadı ağıâr-ı dñn
Bir şafâ itdük efendi ‘ömr uğurladuk bugün

Biñ üçde Belgrad’da fevt oldı.

ḤÂFİZ ⁶⁴⁹

Vüzerâ-i ‘izâmdan Ḥâfız Aḥmed Pâşâ’dur. Selâṭîn-i kirâmla celîs ve eş‘âr-ı tâb-dârı selîsdür. Bu ğazel ⁶⁵⁰-i pür-nikât Bağdâd üzerinden ⁶⁵¹ der-i devlet-medâra ⁶⁵² irsâl eyledügidür ki vâқи‘ü’l-ḥâldür ⁶⁵³:

⁶⁴¹ ‘Âlem-ârâlarıdır: ‘âlem-ârâsıdır: K; dil-güşâsıdır: M

⁶⁴² Kim: ki: S

⁶⁴³ Giriftâr: -: M

⁶⁴⁴ “Biñ (...) oldı”: S

⁶⁴⁵ Hilmî: K 57a : M : 16a : - : İÜ; Diğer Halimi : S

⁶⁴⁶ İnebolı’dan: İnebolılı: S, K

⁶⁴⁷ Sıfâtdan idi : sıfâtdandır : S

⁶⁴⁸ Bu beyt-i ra‘nâ zâde-i tab‘-ı zibâsıdır: Bu beyt anuñdur: S, K

⁶⁴⁹ Ḥâfız Pâşâ: M 16a, b; S 14a; K 57b; -: İÜ

⁶⁵⁰ Ğazel: ebyât: S

⁶⁵¹ Bağdâd üzerinden: Bağdâd’dan: M; Bağdâd üzerinde: K

⁶⁵² Der-i devlet-medâra: der-i devlete: M, K

⁶⁵³ İrsâl eyledügidür ki vâқи‘ü’l-ḥâldür: ısdâr eyledügi ğazel-i bî-hemtâdur: S; ısdâr itdügüdür: K

Ġazel ⁶⁵⁴

Aldı eṭrāfı ‘adū imdāde ‘asker yođ mıdur
Dīn yolında baş virür merd-āne bir er yoğ mıdur

Bir ‘aceb gird-ābe düşdük çāresüz ıalduğ meded
Āřinālar zümresinde bir řināver yoğ mıdur

Ĥařm-ı bed-kişi evinde ruğ-be-ruğ şeh māt ider
Cengde at oynadur ferzāne-server yoğ mıdur

Cengde hem-pāmuz olup baş virüp baş almağa
‘Arşa-i ‘ālemde bir merd-i hüner-ver yoğ mıdur

Def‘-i bi-dāde tekāsülden ġaraz ne bilmezüz
Derd-i mazlümān su’āl olmaz mı maşser yoğ mıdur

(16b) Āteř-i sūzān-ı a’dāya bizümle girmege
Dehr içinde imtiĥān olmiş semender yoğ mıdur

Der-geh-i ‘ālem-medāre nāmemüz iřāline
Bād-ı şarşar gibi Ĥāfız bir kebüter yoğ mıdur

Neşr ⁶⁵⁵: Devr-i Murādī’de biñ kırđ birde Dīvān-ı Hümāyün’da ⁶⁵⁶ ıul řā’ifesi hücum idüp vezīr-i a’zam ⁶⁵⁷ iken ĥancer üşürüp pārelemiřlerdür.

ĤĀFIZ ⁶⁵⁸

Zümre-i rindān ve zübde-i ehl-i ‘irfāndan İstanbulī Ĥāfız Meĥmed Çelebi’dür. Ol rind-i nīk-ĥū tāze-gū olup eř‘ā[rı] dil-güřā ve güftārı bī-hem-tādur. Bu iki beyt-i ra’nā zāde-i řab‘-ı zībāsıdur:

⁶⁵⁴ Ġazel’in 5 ve 6. beyitleri S nüshasında yoktur.

⁶⁵⁵ Neşr: -: S, K

⁶⁵⁶ Dīvān-ı Hümāyün’da: -: S, K

⁶⁵⁷ Vezīr-i a’zam: řā’im-ma řām: S

⁶⁵⁸ Ĥāfız: M 16b; -: S, K, İÜ

Şi'r

İster iseñ ger huzûr-ı cāvidān
Ol kânâ'at kûşesinden münzevî

İtme gerdūndan şikāyet ey gönül
Var iken bahtun gibi haşm-ı kavî

HASİBÎ⁶⁵⁹

Sābikā şeyhü'-l-islām olan Ahî-zāde Hüseyn Efendi'nün Ferzend-i fazîlet-mendi Şerîf Mehmed Çelebi'dür⁶⁶⁰. Yed-be-yed Edirne'den Dārü's-salţanata⁶⁶¹ Kõstantiniyye kâdîsî olmişlar idi. Bir maḥdūm-ı mükerrrem idi ki hemîşe seḥâ vü bende-nevâzî⁶⁶² pîşesi ve hem-vāre⁶⁶³ erbābı-kemāle luţf u⁶⁶⁴ iḥsān endişesi idi. 'İlm ü 'irfānla fā'ikü'l-aḳrān ve şî'r ü⁶⁶⁵ inşāyla müşārün-ileyhi bi'l-benāndur. Bu kıt'a-i lâ-naẓîr zāde-i ṭab'-ı dil-peẓîrleridür⁶⁶⁶:

Kıt'a⁶⁶⁷

Ehl-i 'aşkuñ ne'aceb ḥāleti var
Gāh nāle vü⁶⁶⁸ gehî⁶⁶⁹ efgān eyler

Akıdur çeşm-i terinden ḥūnı
Rāh⁶⁷⁰-ı kūyuñ şanemā ḳan eyler

Bu beyt-i ḥūb zāde-i ṭab'-ı mergūbıdur⁶⁷¹:

⁶⁵⁹ Hasîbî: S : 14b ; M : 16b : K : 56b-57a ; - : İÜ

⁶⁶⁰ Çelebi Efendi'dür: Çelebi'dür: S, K

⁶⁶¹ Dārü's-saltanata: dārü's-sultāna: S

⁶⁶² Bende-nevâzi: aḥbāb – nevâzi: M

⁶⁶³ Hem-vāre : - : S

⁶⁶⁴ u: -: S

⁶⁶⁵ ü: -: S

⁶⁶⁶ “ Bu (...) dil-peẓirleridür”: - : M

⁶⁶⁷ Kıt'a: -: M

⁶⁶⁸ vü: - : K

⁶⁶⁹ Gehi : gāh : S

⁶⁷⁰ Rāh: reh: K

⁶⁷¹ “Bu (...) mergūbıdur”: -: S, K

Beyt

Ġurbetde çekdügüm ğam u endüh ü miñneti
Söylerdüm olmasa mutazammın şikāyeti

Biñ kırk üçde mesned-niñin-i şadr-ı İstanbuli⁶⁷² iken pederi vaq‘asında Kıbrıs’a sürilüp ba‘dehu Büyük Rodos’da fevt oldı⁶⁷³.

ĤASİBİ⁶⁷⁴

Rüstem Pāşā-zāde Ĥüseyn Çelebi’dür. Medīne-i Münevvere kādīsı olduğdan soñra Mışır’da bir miqdār şurre ile kanā‘at ve pes zānū-niñin-i künc-i ‘uzlet olmuşlar idi⁶⁷⁵. Bu iki beyt-i ra‘nā zāde-i (17a) tab‘-ı bī-hem-tālarıdur⁶⁷⁶:

Beyt⁶⁷⁷

‘Arız-ı gül-gün-ı⁶⁷⁸ yarı görelî düşdüm ğeme
Ey raķīb eyle hāzer kan görinüpdür çeşmüme

Diğer⁶⁷⁹

Pürdür derün-ı sine şehā dāğ-ı derd ü⁶⁸⁰ ğem
Şabra mecāl kalmadı senden ne gizleyem

Biñ yigirmi üçde Mışrū’l-Ĥāhire’de fevt oldı.

ĤASAN ÇELEBİ⁶⁸¹

Mevālī-i kirāmdan⁶⁸² Gelibolı’lı⁶⁸³ Ĥınālī-zāde⁶⁸⁴ Ĥasan Çelebi’dür⁶⁸⁵. Tezkiretü’ş-şu‘arā imlāsı kaydına mübtelā olup⁶⁸⁶ mezra‘a-ı tabī‘ata toħm-ı ‘ilm ü ‘irfān ekmiş ve kulle-i

⁶⁷² İstanbuli: Sitanbuli: K

⁶⁷³ Fevt oldı: vefāt eyledi: K; “Biñ... fevt oldı”: -: M

⁶⁷⁴ Hasibi: M 16b-17a; S 14b, 15a; K 58a; -: İÜ

⁶⁷⁵ Olmuşlar idi: olmuş-idi: M, K

⁶⁷⁶ Bi-hem-tālarıdur : bi-hem-tāsıdur : K. M

⁶⁷⁷ Beyt : Şi‘r : S

⁶⁷⁸ Gül-gün: gül-güntı: S

⁶⁷⁹ Diğer: -: M, S

⁶⁸⁰ ü: -: K

⁶⁸¹ Hasan Çelebi : S : 15a ; K :58a ;ħasan Efendi: M; - : İÜ

⁶⁸² Mevālī-i kirāmdan : - : S

hışn-ı şî'r ü inşâya kilik-i nâdire-perdâzını nîze-veş dikmişdür. Bu iki beyt-i laţîf⁶⁸⁷ zâde-i ʔab'-ı şerîfleridür⁶⁸⁸:

Şî'r

Hudâ virsün saña 'ömr-i dirâzi⁶⁸⁹ ey ƙadı⁶⁹⁰ servüm
Yoluñda cân virür⁶⁹¹ 'uşşâƙ yatduƙca yer altında

Gerek seng-i siyâh olsun gerekse aƙlas u dibâ
Ėarâz bir bâliş-i râhat bulunmaƙdur ser altında

Biñ on birde⁶⁹² İstanbul'da⁶⁹³ fevt oldı.

HÜSEYN EFENDİ⁶⁹⁴

Kefevî Hüseyñ Efendi'dür⁶⁹⁵. Mekke-i Mükerreme'de şadr-nişin-i mesned-i hükümet⁶⁹⁶ olmuşlar idi. Hâƙƙâ ki fâzıl-ı zemâne ve 'âlim-i yegâne olup BuĖhârî'ye⁶⁹⁷ şerhi ve şurûh u havâşisine⁶⁹⁸ nice maħalde daħl ü Ėarcı vardır ve Gülistân'a müsta'idd-âne şerh yazmışdur. Bu iki beyt-i bi-hem-tâ zâde-i ʔab'-ı dil-güşâlarıdır:

Şî'r⁶⁹⁹

Cefâyı her dem itme ƙıl vefâ⁷⁰⁰ gâhice gâhice
Dil-i meyyâle vir cânâ şafa gâhice gâhice

⁶⁸³ Gelibolı'-lı : - : M, K ; tezkiretü'ş-şu'arâ sâhibi Gelibolı'lı : S

⁶⁸⁴ Hinâlı-zâde : - : S

⁶⁸⁵ Hasan Çelebi'dür : Efendi'dür : M

⁶⁸⁶ Tezkiretü'ş-şu'arâ imlâsı kaydına mübtelâ olup: hakkâ ki : S

⁶⁸⁷ Bu iki beyt-i latif : bu ebyât-ı latif : S

⁶⁸⁸ Şerifleridür : nazifidür : M

⁶⁸⁹ Dirâzi: diâz: S

⁶⁹⁰ Kadı : boyı : M

⁶⁹¹ Virür : Viren : S

⁶⁹² Bin on birde: bin üçde: S

⁶⁹³ İstanbul'da: -: S

⁶⁹⁴ Hüseyñ Efendi: M : 17a ; S : 13a,b ; K : 56b-57a; - iÜ

⁶⁹⁵ Kefevî Hüseyñ Efendi'dür : Kefevî'dür: S

⁶⁹⁶ Sadr-nişin-i mesned-i hükümet: mesned-nişin-i hükümet: K, M

⁶⁹⁷ Buğhârî' ve : ticâri : S : secâriye : M

⁶⁹⁸ Havâşisine: havâşisinde: S

⁶⁹⁹ Şî'r: Beyt: K; -: M

⁷⁰⁰ Vefâ : cefâ : S

Dîger ⁷⁰¹

Mezâk ehli lebûn vaşf itse ⁷⁰² tûfî kandı vaşf eyler
‘Acebdür hâl-i ‘âlem bilmeyen söyler bilen söyler

Dîger ⁷⁰³

Baňa cevr eyler ol şûh-ı cihânum şâh-ı hûbânım
Yolında cân virürüm yüzüme bakmaz benüm cânım

Biñ on ikide Mekke-i Mükerrreme’de ⁷⁰⁴ kâdî iken rûh-ı pür-ferruḥı tebdîl-i câme eyledi ⁷⁰⁵.

HÜSEYNÎ ⁷⁰⁶

Zümre-i sipâhdan Edirnevî Hüseyn Çelebi’dür. **(17b)** Hâkḳâ ki ‘arşa-i ma‘rifetde çâpük-süvâr-ı semend-i melâhat olup hûb ⁷⁰⁷ eş‘ârı ve mergûb güftârı vardır. Bu iki beyt-i ra‘nâ ṭab‘-ı dil-güşâlarıdır:

Şi‘r

Semend-i nâza o nev-res süvâr olur giderük
Kemend-i zülfine diller şikâr olur giderük

O mâh burc-ı şerefden henüz toğmışdur
Şu‘â‘-ı mihr-i ruḥı tâb-dâr olur giderük

Biñ otuz dörtde Bağdâd seferinde fevt oldı ⁷⁰⁸.

HÜSÂMÎ ⁷⁰⁹

Mülâzım ü müderris olup ma‘rifet ü ⁷¹⁰ kemâlle mevşûf ve şan‘at-ı mu‘ammâda mâhir ü ma‘rûfdur. Bu iki beyt-i ra‘nâ zâde-i ṭab‘-ı zibâsıdır ⁷¹¹:

⁷⁰¹ Dîger : - : S

⁷⁰² İtse: eylese: S

⁷⁰³ Dîger : - : S, K

⁷⁰⁴ Mükerrreme’de : mükerrreme : M : Şerifde : S

⁷⁰⁵ Rûh-ı pür-ferruḥı tebdîl-i câme eyledi : fevt oldı : S, K

⁷⁰⁶ Hüseynî: M 17 a, b; K 57a, b; -: S, İÜ

⁷⁰⁷ Hûb: cûb: M

⁷⁰⁸ “Biñ (...) oldı”: - : M

⁷⁰⁹ Hüsâmî: K 58b; M 17b; -: S, İÜ

Şi'r

Dilâ o tıfla heves kıl ki yâr olur giderük
 Ğamını çekmeg-ile ğam-küsâr olur giderük

Ne ğam sefine-i dil kıalsa ⁷¹² baħr-ı hayretde
 Çıkar kenâre gelür rûzgâr olur giderük

HÛSÂMÎ ⁷¹³

Edirnevî ⁷¹⁴ tâkıyye-dûzî ⁷¹⁵ Gülşenî Dervîş Hasan'dur. Hakkâ ki hatt-ı 'işve-nihâdına rûh-ı 'imâd pesend eylemişdür. Eş'arı bî-nazîr ve güftarı dil-pezir olup ⁷¹⁶ fetħ-i Bağdâd'a bu güne târiħ-perdâzî olmuşdur ⁷¹⁷:

Târîħ

Lafzen ü ma'nen târiħ-i fetħe
 Gördüm ki yârân ħaylî ⁷¹⁸ 'acizde

Didüm Hüsâmî pes bî-tevaĸĸuf
 Bağdâd alındı biñ kırĸ sekizde

Neşr: Hakkâ ki işkât vechi üzre bundan a'lâ târiħ-i zîbâ olmaz ⁷¹⁹.

ĤARİMÎ ⁷²⁰

Merzifōnî 'Abdullah Çelebi'dür. Nev-heves ü nev-zuhûr ve şu'le-i şem'-i tabî'atı mir'ât-âsâ pür-nürdür. Bu beyt-i laţîf zâde-i tab'-ı nazîfleridür ⁷²¹:

⁷¹⁰ ü: -: M

⁷¹¹ Zibâsıdır: dil-güşâsıdır: K

⁷¹² Kalsa: kaldı: M

⁷¹³ Hüsâmî : S ; 15a, b ; M : 17b ; K : 58b ; - : İÜ

⁷¹⁴ Edirnevî : Edirne' de : S

⁷¹⁵ Dûzî : Dürzi : K, M

⁷¹⁶ "Hakkâ ki (...) olup": -: S

⁷¹⁷ Bu güne tarih-perdâzî olmuşdur : didügi tarihdür : S

⁷¹⁸ Ĥayli: ħayl: M

⁷¹⁹ Neşr: hakkâ ki işkât vechi üzre bundan a'lâ târiħ-i zîbâ olmaz: - : S, K

⁷²⁰ Ĥarîmî: M 17b-18a; K 58b; -: S, İÜ

⁷²¹ Nazîfleridür: nazîfidür: M

Beyt

Mihnet-i ‘aşka esîr itdi beni devr-i felek
Düşeyüm rāh-ı belāya (18a) der-i dil-ber diyerek

HİBRİ⁷²²

Şahn-ı Şemānī’de seccāde-nişin-i dirāset iken vefāt iden Hasan Efendi’nün ferzendi⁷²³ Edirnevî Şalbaş-zāde⁷²⁴ ‘Abdu’r-raḥmān Çelebi’dür. Ol şāhib-fehm ü firāset⁷²⁵ ḥālā Edirne’de ḥāric pāyesiyle⁷²⁶ seccāde-nişin-i dirāsetdür⁷²⁷. Muḳaddemā Dimetoḳa’da Oruç Pāşā Medresesi’nde müderris iken Yaḥyā Efendi Ḥazretleri’ne bir ḳaşıde-i zībā virüp bu beyt-i ra’nāsı pesendide olmışdur⁷²⁸:

Beyt⁷²⁹

Şā’imüm ḥayli zamāndur ki Oruç Pāşā’da
Muntazırdur dil-i zār itmege ‘ıyd-ı iftār

Nesr⁷³⁰: Feth-i Bağdād-ı behişt-ābād’a bu gūne tariḥ-perdāzī olmışlardur⁷³¹:

Tāriḥ

Bir seḥer gördüm idi⁷³² ḳāşid-i ferḥunde-peyām
Eyledi müjde-i feth-ile dil-i ‘ālemi⁷³³ şād

Neredür feth olan āyā deyü şorduḳda biri
Didi Ḥibrī aña tariḥ *bilād-ı Bağdād* (H. 1048)

⁷²² Ḥibrī: M : 18a ; S : 16a ; K : 58b : - : İÜ

⁷²³ “Şahn (...) ferzendi”: - : M, K

⁷²⁴ Edirnevî Salbaş –zāde : - : S

⁷²⁵ “Ol (...) firāset”: - : S, K

⁷²⁶ Ḥāric pāyesiyle : cāric ile : M : ḥāric : K

⁷²⁷ Seccāde-nişin-i dirāsetdür : müderrisdür : S ; Müderrisi olup : K

⁷²⁸ “Mukaddemā (...) pesendide olmışdur”: - : S , K

⁷²⁹ Beyt: - : S, K

⁷³⁰ Nesr : - : S, K

⁷³¹ Feth-i Bağdād-ı behişt-ābāb’a bu gūne tarih-perdāzi olmışlardur : feth-i Bağdād’a bu gūne tarih-perdāzi olmışdur : K ; bu tarih-i lā-naziri feth-i Bağdād’a dimişdür : S

⁷³² İdi: - : S

⁷³³ ‘Ālemi : ‘ālem : M

ḤAYRETİ⁷³⁴

Burūsevî Meḥmed Efendi'dür⁷³⁵. Müderrisîn-i 'izâmuñ 'ulemâsından⁷³⁶ ve şu'arâ-yı kirâmuñ ḳudemâsından idi. Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i ṭab'ı bî-hem-tâsıdır:

Beyt⁷³⁷

Reh-i 'aşḳuñda ḳodum başumı⁷³⁸ cānum ḳaldı
Luṭf it ey ḡamze-i dil-ber anı da bir yola ḳo

Dîger⁷³⁹

Ḥâneme gel deyü ṭuttum dâmen-i yâri hele
Ey dil-i bî-çâre sa'y it ṭuttuḡuñ âsân gele

Biñ otuz ṭoḳuzda Burûsa'da fevt oldı⁷⁴⁰.

ḤABİBİ⁷⁴¹

Bosnevî Ḥabîb Dede'dür. Küçük şâhib-i mesnevî olup⁷⁴² ekşer kelâmı⁷⁴³ ma'nevîdür. Ḥâlâ Belḡrad-ı behcet-âbâde ḳâri'-i Meşnevî'dür⁷⁴⁴. Bu beyti peşendide-i erbâb-ı 'irfân olmuşdur:

Beyt

Mevce-i nūr⁷⁴⁵ çîn-i⁷⁴⁶ zülf-i dū-tâ
Murḡ-ı dil şaydına duzâḡ olmuş⁷⁴⁷

⁷³⁴Hayretî: M : 18a ; S : 15b ; K : - : İÜ

⁷³⁵Efendi'dür : Çelebi'dür : S

⁷³⁶Müderrisin-i 'izâmun 'ulemâsından : müderrisin-i 'izâmdan ve 'ilmün zü'l-fazlı ve : S

⁷³⁷Beyt : Şi'r : S

⁷³⁸Başumı : başı : M

⁷³⁹Dîger: -: S

⁷⁴⁰“Bin (...) oldı” : - : S

⁷⁴¹Ḥabîbî: S 15b; M 18a; K 59a; -: İÜ

⁷⁴²Olup: olmaḡın: S

⁷⁴³Kelâmı: sözi: S

⁷⁴⁴“Ḥâlâ (...) Mesnevîdür” : -: M, K

⁷⁴⁵Nūr: enver: S

⁷⁴⁶Çîn: cebîn: S

⁷⁴⁷Olmış: olmuşdur: M

DERVİŞ HÂSAN ⁷⁴⁸

Kıssa-h'ân. Ba'de mürürü'l-elf fevt olmışdur.

Beyt

Şanma 'ıyd-ı vuşlat-ı cānāne geldüñ ey gönül
(18b) Nükbe-gāh-ı dehre sen kırbāne geldüñ ey gönül

Harfü'l-hā**HÂTEMİ** ⁷⁴⁹

Zümre-i sipāhdan ⁷⁵⁰ Edirnevî İbrāhîm Big'dür ⁷⁵¹. Evvel maḥlaşı Mātemî olup şoñra Hâtemî itmişdür. Hakkā ki ⁷⁵² şâ'ir-i muḥter' ve vāşıl-ı netā'ic-i ma'rifet ⁷⁵³-i aşl u ⁷⁵⁴ fer'dür. Bu ebyāt-ı lâ-nazîr zāde-i ṭab'-ı dil-pezi̇rlidür:

Beyt ⁷⁵⁵

Şîvesinden ṭuramaz ⁷⁵⁶ bir dem ayağ üstine yār
Tāze şāḥuñ yine kendüye olur meyvesi bār

Görüp nāfında dil-dāruñ siyeh bir ḥāl-i 'anber-bū
Nedür didüm göbek miski didi ol gözleri āhū

Diğer ⁷⁵⁷

Yāre şorınca şîve-i kıdd-i nihālini
Didi gel itme baña kıyāmet su'ālını

Biñ dörtde Edirne'de vedā'-ı 'ālem-i fānī eyledi.

⁷⁴⁸Dervîş Hasan: M 18a, b; -: S, K, İÜ

⁷⁴⁹Hâtemî: M : 18b : S : 15b-16a ; K : 59a ; -: İÜ

⁷⁵⁰Sipāhdan: sipāhiyāndan: S, İÜ

⁷⁵¹Big'dür : Beg'dür : S

⁷⁵²Hakkā ki: - : S, K

⁷⁵³Ma'rifet: - : K, S

⁷⁵⁴u: -: S

⁷⁵⁵Beyt: Şi'r : S

⁷⁵⁶Turamaz: turmamuz: S

⁷⁵⁷Diğer: - : S

ĤĀĶĀNĪ⁷⁵⁸

Merhûm Ayâs⁷⁵⁹ Pâşâ aĥfâdından İstanbûlî⁷⁶⁰ Meĥmed Aĝa'dur. Mîr-i mîrân iĥlîm-i sūĥan⁷⁶¹ olup müretteb-i dîvân itmişdür⁷⁶² ve⁷⁶³ ĥilye-i Resûl'ü nazm idüp ĥaylî revnaĥ virmişdür⁷⁶⁴. Şâ'ir-i selîs-ıtab'dur⁷⁶⁵. Bu beyt-i laĥîf taşarruf-ı zîhn-i şerîfidür⁷⁶⁶:

Beyt

Ķapılmıyoz bahârda meyden ferâĝuña
Billâh sâķiyâ düşerüz hep ayaĝuña

ĤÛSREVĪ⁷⁶⁷

Şâĥibü'd-dürer Ĥâzret-i⁷⁶⁸ Mollâ Ĥüsrev'ün aĥfâdından Muştafâ Efendi'dür⁷⁶⁹. Ol mâlik-i ma'rifet⁷⁷⁰ mevleviyetle⁷⁷¹ mesned-nişîn-i seccâde-i şerî'at olmuşıdı⁷⁷². Bu iki beyt-i laĥîf zâde-i ıtab'-ı şerîfleridür:

Beyt⁷⁷³

Kâkül-i yârla oldum dir imişsin⁷⁷⁴ hem-bû
Ey benefşe ne dir il ĥulaĝuñı arduña Ķo

⁷⁵⁸Ĥâĥânî: İÜ 16a, b; M 18b; K 59a; -: S

⁷⁵⁹Ayas: İlyâs: S

⁷⁶⁰İstanbûlî: -: M, S

⁷⁶¹İĥlîm-i sūĥan: -: S, K

⁷⁶²Mürtteb-i dîvân itmişdür: -: S

⁷⁶³ve: -: S

⁷⁶⁴İdüp: itmişdür: S

⁷⁶⁵Müretteb divânı vardır: -: M, K, İÜ

⁷⁶⁶Bu beyt-i laĥîf taşarruf-ı zîhn-i şerîfidür: bu beyt-i laĥîf zâde-i ıtab'-ı laĥîf taşarruf-ı zîhn-i şerîfleridür: K.

⁷⁶⁷Ĥüsrevî: K : 59a, B ; M : 18b-19a : S ; 16b : - : İÜ

⁷⁶⁸Şâĥibü'd-dürer ĥâzret-i: -: S

⁷⁶⁹Efendi'dür: Efendi: K

⁷⁷⁰Ol mâlik-i ma'rifet: -: S, K

⁷⁷¹Mevleviyetle: mevleviyetle: K

⁷⁷²Olmış-ıdı: olmuşdur: S, K

⁷⁷³Beyt: Şi'r: S

⁷⁷⁴Dir imişsin: dirmişsin: M : dir imiş: S

Dîger

Unut beni sen (19a) öldürürin yoḥsa dimişsin
Unutmam eyā şūḥ-ı cefā-pîşe ölince

Biñden soñra ⁷⁷⁵ Burūsa'da fevt oldı.

ḤÜSREV ⁷⁷⁶

İstanbülî Ḥüsrev-i Dīvāne'dür. Meşâyıḥa ḥizmet idüp 'aķıbet ğalebe-i vecd ü ḥāl ile 'aķlına ihtilāl gelüp mezḥebini azıtmış-ıdı ⁷⁷⁷ dirler ⁷⁷⁸. Eş'arı bî-şümār ve ğazeliyyāt[ı] bisyârdur ⁷⁷⁹. Bu beyt-i bî-hem-tâ bir meşhūr ğazel-i ra'nâsinuñ maṭla'-ı zîbâsıdır ⁷⁸⁰:

Beyt

Yeşiller geydüğünce tūṭi-i gūyāya beñzersin
Siyeh-pūş olduğıunca Ka'be-i 'Ulyā'ya beñzersin

Biñ dörtde Kili'de ḳal'a diz-dârı iken ⁷⁸¹ fevt oldı.

ḤAYLÎ ⁷⁸²

Ebnâ-i sipâhiyândan Burūsevî Aḥmed Çelebi'dür ⁷⁸³. Eş'arla ser ü kârı olup ḥüb ğüftârı ve mergüb eş'arı vardır ⁷⁸⁴. Bu kıṭ'a-i lâ-naẓîr zâde-i ṭab'-ı dil-peẓîridür ⁷⁸⁵:

Ḳıṭ'a ⁷⁸⁶

Ey gönül şaḥn-ı çemenle leb-i deryâ seyrin
Bir şanemle idegör kâm alasin dünyâdan

⁷⁷⁵Biñden sonra: biñden : S

⁷⁷⁶Ḥüsrev: S : 16b, M : 19a, K :59a : - : İÜ

⁷⁷⁷Azıtmış-ıdı: azıtmışdır : S, azıtmışdı : K

⁷⁷⁸Dirler: -: S, K

⁷⁷⁹Bisyârdur : bisyâr ve : M

⁷⁸⁰Beyt-i bi-hem-tâ bir meşhūr ğazel-i ra'nâsinun maṭla'-ı zibâsıdır : beyt-i bi-hem-tâ zâde-i tab ḳ-ı dil-ğüşâsıdır : K : beyt-i ra'nâ zâde-i tab ḳ-ı dil-ğüşâsıdır : S

⁷⁸¹Kal'a diz-dârı iken : - : M, K

⁷⁸²Ḥaylî: M : 19a ; S : 16b-17a ; K ; 59b ; - İÜ

⁷⁸³Çelebi'dür: Efendi'dür: M

⁷⁸⁴Ḥüb ğüftârı ve mergüb eş'arı vardır: ḥüb ğüftârı vardır: K ; - : M

⁷⁸⁵"Bu (...) dil-peẓiridür": - : S, K

⁷⁸⁶Ḳıṭ'a: -: S, K

Yoḥsa bir dişleri zer kâmeti serv olmayıcaḳ
Ne biter şaḥn-ı çemenden ne çıkar deryâdan

Neşr⁷⁸⁷: Bu beyt-i bî-hem-tâ⁷⁸⁸ daḥı zâde-i ṭab‘-ı zîbâsıdur⁷⁸⁹:

Beyt

Dâstân-ı ‘aşkı her meclisde taḳrîr eyleyen
Şimdi hep Ḥaylî‘den eylerler rivâyet ey göñül

Biñ kırık birde Bağdâd Seferi‘nde fevt oldı.

ḤULÛŞİ⁷⁹⁰

Üskübî Aḥmed Çelebi‘dür. Ḳuzât-ı sencide-şifâtdan olup Merḥûm Veysî Efendi‘nüñ nâ‘ibi olmaḡla ol sâhib-edeb Nâ‘ib Çelebi laḳabı ile mülâḳḳabdur. Mîve-i ṭabî‘atleri anlaruñ ḥürşid-i ta‘lîm ü terbiyeleri ile perveriş⁷⁹¹ bulmaḡın ḥûb inşâsı ve mergûb eş‘âr-ı dil-güşâsı (19b) vardır. Bu ebyât-ı laṭîf taşarruf-ı zihn-i nazîfidür:

Şi‘r

İtdi teşrîf cihânı yine mâ[h-ı]-rûze
İrdi ḡâyetde kesel meclis-i sâz u söze

Oldı ezkâr u ‘ibâdetle cihân mâl-â-mâl
N‘ola yer ḳalmasa yârân-ı safâ-endûze

Giceyi gündüze döndürdi ḳanādîl-i minâre⁷⁹²
Ḳalmadı minnetümüz mihr-i cihân-efrûze

⁷⁸⁷ Neşr : - : S, K

⁷⁸⁸ Bi-hem-tâ : ra‘nâ : S, K

⁷⁸⁹ Zîbâsıdur: bi-hem-tâsıdur: S, K

⁷⁹⁰ Ḥulûşî: M 19a, b; -: S, K, İÜ

⁷⁹¹ Perveriş: perviş : M

⁷⁹² Mısra‘ın vezni bozuktur.

ḤĀLİŞ⁷⁹³

Yanbolı'dan Dudaqlı-zāde 'Alī Çelebi'dür. Ol pîr-i edîb ol şehrde tabîbdür. Dünyâ-yı deninüñ esâsı bâbında bu beyt-i güşâyende anuñdur:

Beyt

Dîvârı ğamm esâsı belâ 'arş u ferş derd
Miḥnet-serây-ı dünye 'aceb kâr-ḫânedür

ḤĀLİŞ⁷⁹⁴

Müderrişinden Burüsevî Muştafâ Efendi'dür. Bir kaşîde-i zîbâsından bu beyt-i ra'nâsı der-tahrîri revâ görildi:

Beyt

Şerbet-i iḥsânıdır dârû-yı mecrûḫân-ı nâs
Neşve-i elṭâfidur râḫat-resân-ı 'âcizân

ḤİŞÂLÎ⁷⁹⁵

Konevî Pâşâ-zāde Muştafâ Beg'dür. Ḥizmet-kârı ve vâkıf-ı esrârı olan Muştafâ vefâtında didüğü tariḫ-i zîbâdur⁷⁹⁶:

Târîḫ

Hey yazık kim toymadın dünyâya gitdi Muştafâ (H.1045)

ḤİŞÂLÎ⁷⁹⁷

Şâhibü'l-edeb seyyid-i şâḫîḫü'n-neseb Niğdevî Müftî-zāde Abdu'r-raḫmân Çelebi'dür. Pâye-i erba'îne vâşıl u munfaşıl olup ḫârice dâḫil olmuşdur. Nev-heves ü nev-zuhûrdur. Bu iki beyt-i firûz nev-rûziyyesindendür:

⁷⁹³ Ḥâlîş: M 19b; -: S, K, İÜ

⁷⁹⁴ Ḥâlîş: M 19b; -: S, K, İÜ

⁷⁹⁵ Ḥîşâlî: - : S, İÜ ; M; 19b ; K : 59b

⁷⁹⁶ Tariḫ-i zibâdur: tariḫdür: K

⁷⁹⁷ Ḥîşâlî: - : M 19b-20a; K, S, İÜ

Şi'r

Çurdu nev-taht-ı zümürriid yine sultân-ı bahâr
 Hükümüñ icrâ eylese olmaz (20a) ‘aceb nev-rûzdu

Ey Hıŝâlî yâr-i gül-ruhlarla hem-ŝoĝbet olup
 N’ola itsek ‘işret-i gül rûz şeb nev-rûzdu

HÜŞÛŞÎ⁷⁹⁸

Anĝaravî Maĝmûd Efendi’dür. Mülâzım ü müderris olup ħâlâ bu’aŝrıla mu’aŝırdur ve nev’i ŝaĝsına münĝaŝırdur. Ma’nâ-i eş’âr-âb-dârı âb-ı ħayâtdur ki bir kimesne içmek müyesser ve fezâ-yı mazmûn-ı dürer-bârı saĝrâ-yı hey-hâtdur ki iriŝmek mutaŝavver degüldür. Semend-i naẓm-ı dil-güşâsı esb-i tâzî gibi çâpük ve kelimât-ı bî-hem-tâsı Lisân-ı ‘Arabî ve Yunanî gibi nâzük olup eş’ârında olan zebân-ı tâze devr-i Âdem’dan beri iŝidilmiş ve kelimât-ı siĝr-şi’ârında olan ħayâlat-ı mümtâze ‘aşr-ı Mûsâ’dan beri görülmüŝ degüldür. Mefhûmı üzre ma’nâ-yı eş’ârı kendüye münĝaŝırdür. Bu iki beyt-i bî-lügât büstân-ı tab’umuñ ŝemerâtıdur:

Beyt

Çıĝsa ħammâmdan civân kırmız güli hem-çü olur
 Derlese Hürmüz-i deryây bahrı çok inçü olur

Nerede ħoŝ sülfe tûti abûle
 Çalaruz mâzûya maĝlûta ŝabûle

HÂKÎ⁷⁹⁹

İstanbul Yehûdîlerinden olup ol mu’ânid kec zâtuñ ismi Yahyâ’dur. Tabîb. Âtîde muĝarrer olan Debîrî’nün birâderidür⁸⁰⁰. Kendi lisânları üzre taĝŝîl-i ma’rifet ve âyinleri üzre tekmîl-i tariĝat itdükten soñra elsine-i ‘Arabî vü Fârisî ve Türkî daĝı taĝŝîl ü ‘ilm-i ‘Arûz tekmîl eylemişdür. Bu ħadar iz’ân ü idrâk ve bu deñlü tab’-ı çâlâkla (20b) üstâd-ı hekîm iken tâbi’ deyü raĝîm olup dîn-i İslâm’ı teslim eylemişdür. Tâze-gû olan şu’arâ eş’ârı gibi naẓm-ı dil-güşâsı olup bu iki beyt-i ma’nî-dâr güftârındandır:

⁷⁹⁸ Hüşüşî: M 20a; -: S, K, İÜ

⁷⁹⁹ Hâkî: M 20a, b; -: S, K

⁸⁰⁰ “Tabîb (...) birâderidür.”: -: M, K, İÜ

Şi'r

Piyâle bezm-i yâre kisb için nûr intişâb eyler
Güher-veş kim fûrûğ-ı mihirden tâb iktisâb eyler

Şehâ mi'mâr-ı vaşluñla vücûdum şehrinî bâb bâb
Firâkuñ kor qarum âheste âheste hârâb eyler

Harfî'd-dâl

DERVİŞ PAŞA⁸⁰¹

Bosnevî'dür. Sarây-ı Âmire'den çarıkcı-başılık ile çıkup ol şeh-süvâr-ı 'arşa-i 'irfân mir-i mirân olup ve⁸⁰² Bînyâi'nün *Şehâ-nâme*'sini terceme itmişdür⁸⁰³. Bu ebyât-ı leţâfet-me'âb ol tercemededen berâ-yı nümüne intihâb olındı⁸⁰⁴:

Şi'r⁸⁰⁵

Bâz-ı devlet elümde kıldı qarâr
Oldı kârum toğancılık her bâr

Hamdü li-llâh ki farquma nâ-gâh
Sâye şaldı hümâ-yı himmet-i şâh

Mihr şanma toğan felek de seher
Rif'atım bâzı açdı zerrin-per

Kıt'a li-muharrir⁸⁰⁶

Gerçi Dervîş idi nâmı ammâ
Mesned-i ma'rifetüñ şâhı⁸⁰⁷ idi

⁸⁰¹ Dervîş Pâşâ: S 17a; Dervîş M 20b; K 59b

⁸⁰² "Sarây (...) ve": mir-i mirân olmışdur. Sarây-ı Âmire'den çarıkcı başılı k ile çı kdu kda: S; Sarây-ı Âmire'den çarıkcı başılı k ile çı kup mir-i mirân olmışdur: K

⁸⁰³ İtmışdür: idüp: K; itmişdi: M

⁸⁰⁴ Bu ebyât-ı leţâfet-me'âb ol tercemededen berây-ı nümüne intihâb olındı: bu ebyât andandur: S; andandur:

K

⁸⁰⁵ Şi'r: Beyt: S

⁸⁰⁶ Kıt'a li-muharrir Kıt'a li-nâmı kıhi: S; limü'ellifhi: K

⁸⁰⁷ Şâhı: şâh: S

Şu‘le virmişdi cihâna kâlemi
 Âsumân-ı hünerüñ mâhî idi

Neşr⁸⁰⁸: Bu beyt-i bî-hem-tâ⁸⁰⁹ dağı⁸¹⁰ zâde-i tab‘-ı ‘âlem-ârâlarıdur⁸¹¹:

Beyt

Lebiyle söyleşemezün⁸¹² şeh-i sühan-dānuñ
 Hemân ağızlığıdur⁸¹³ ğonce-i gül-istānuñ

Biñ on ikide Peşte Seferi’nde fevt oldu.

DEŞTİ⁸¹⁴

Çonevî Dervîş ‘Abdü’l-ħayy’dur. Bir maħbûb-ı Leylî-sîmānuñ ‘âşık-ı şeydâsı olup Mecnûn-âsâ bir zamân sâkin-i kûh⁸¹⁵ u şahrâ olmağın (21a) Deştî taħallüş eylemişdür⁸¹⁶. Seyâhat ile vilâyet-i ‘Acem ü Ğind’e varup nice zurefâyla konuşmuş ve nice ‘urefâyla görüşmüş⁸¹⁷ ħûb Fârsî-dân ve münşî-i cihân idi. Bu beyt-i laţîf zâde-i tab‘-ı nazîfidür⁸¹⁸:

Beyt

Râ kaşlarını⁸¹⁹ ‘âşığa her dem durer bûker
 Olmasa dil-rübâlarıñ ammâ bu râları

Biñ kırkıda Çonya’da fevt oldu.

⁸⁰⁸ Neşr: -: S, K

⁸⁰⁹ Bî-hem-tâ: ra‘nâ: M, K

⁸¹⁰ Dağı: -: S

⁸¹¹ ‘Âlem-ârâlarıdur: zibâsıdur: M; dil-güşâlarıdur: K

⁸¹² Söyleşemezün: söyleşemezün: S, K

⁸¹³ Ağızlığıdur: ağızlığıdur S

⁸¹⁴ Deştî: S 17b; M 20b-21a; K 60a

⁸¹⁵ Kûh: cibâl: M

⁸¹⁶ Eylemişdür: itmişdür: S; etmişdür: K

⁸¹⁷ Görüşmüş: görüşmüşdür: S

⁸¹⁸ Nazîfidür: münîfidür : M

⁸¹⁹ Kaşlarını: Kaşlarınıı : M

DÜRRİ⁸²⁰

Burûsevî⁸²¹ Bahrî Efendi'nün dürr-i sadef-i vücûdî⁸²² 'Abdü'l-bâkî Efendi'dür. Müderrisîn-i 'izâmuñ fuşalâsından ve muhaqqıķın-i kirâmuñ fuşahâsından⁸²³ idi. Bu beyt-i laţîf zâde-i şab'-ı řerîfleridür⁸²⁴:

Beyt

Dem-â-dem olmaĝa gönlince sen yâr-ı sitem-kâruñ
 atı sengin gerek cânâ cihânda 'âşık-ı zâruñ

Biñ yigirmi dördte İstanbul' da fevt oldı.

DÜRRİ⁸²⁵

İstanbul'da merhûm Bayram Pâşâ ihdâs ü binâ⁸²⁶ eylediĝi zâviyede şeyh olan Maĝmûd Efendi'nün ferzend-i fazîlet-mendi⁸²⁷ Muştafâ Efendi'dür⁸²⁸. Mülâzım ü müderris olmış-ıdı⁸²⁹. Bu beyt-i laţîf⁸³⁰ zâde-i şab'-ı řerîfleridür⁸³¹:

Beyt

Yaķında bir güzel sevdüm ırâķdan merĝabâ eyler
 'Aceb bilsem anuñ ile beni⁸³² kim âşinâ eyler

DÂYİ⁸³³

Kefevî Hüseyñ Beşe'dür. Zümre-i râcîlinden iken ma'rifet ü⁸³⁴ kemâlla mevşûf ve ři'r ü inşâyla meşhûr u ma'rûfdur. Bu beyt-i dil-pezîr zâde-i řab'-ı lâ-nażîrleridür⁸³⁵:

⁸²⁰ Dürri: S 17b; M 21a; K 60a

⁸²¹ Burûsevi: -: S

⁸²² Bahrî Efendi'nün dürr-i sadef-i vücûdî: dürr-i sadef-i şulbı: K; Bahri Efendi-zâde'dür: S

⁸²³ "ve (...) fuşahâsından" -: S

⁸²⁴ Şerîfleridür: şerîfidür: S

⁸²⁵ Dürri: S : 17b-18a; M 21a; K 60a

⁸²⁶ İhdas ü: -: S, K

⁸²⁷ Fazîlet-mendi: ercümendi: M

⁸²⁸ Efendi'dür: Çelebi'dür: M, K

⁸²⁹ Mülâzım ü müderris olmışdur: müderrisinden olup: S; Mülâzım ü müderris olmış-ıdı: M

⁸³⁰ Laţîf: ra'nâ: M

⁸³¹ Şerîfleridür: nażîfdür: S; zîbâsıdır: M

⁸³² Anuñ ile beni: beni anuñla: S

⁸³³ Dâyi: S 18a; M 21a; K 60a

⁸³⁴ ü: -: M

Beyt

Nuķre-i eşki çıkar dâ'im gözinden surh-fâm
Var-ısa qallâbdur aġyâr-ı bed-hû dũstum

Biñ kırk toķuzda İstanbul'da fevt oldu.

DĀNĀ⁸³⁶

Yanbolı'dan Fereздаķ İbrâhîm Çelebi'dür. Bahâdır Giray⁸³⁷ Sulţân'ũn yâr-ı qadîmi ve⁸³⁸ nedîmi (21b) olup sulţân-ı müşârün ileyh qaşr binâ eyledükde didüġi târiḥ-i bî-hem-tâdur ki ḥayret-efzâ-yı 'uķûl-ı Dānâ'dur⁸³⁹:

Târiḥ

Vücûd-ı pāk-ı Bahâdır Girây⁸⁴⁰ Sulţân'ũn
Belâ-yı dehrden olsun Ḥudâ nigeḥ-bānı

Müsâfirâna şeb ü rûz bezl-i ni'met için⁸⁴¹
Yol üzre kıldı binâ bu müferriḥ⁸⁴² eyvānı

Şalâ mücâvir ü aḥbâb hem⁸⁴³ buyursunlar
Döşendi qaşra⁸⁴⁴ müheyyâ simâṭ-ı ṭulānî

Meger bu ḥâne degül mîr 'imâd kıṭ'asıdır
Ki tâze ṭarzı alur⁸⁴⁵ fehm-i 'aql-⁸⁴⁶-ı insānı

⁸³⁵ Beyt-i dil-peḫîr zâde-i ṭab'-ı lâ-naḫîrleridür: beyt-i dil-peḫîr zâde-i ṭab'-ı lâ-naḫîridür: M; Beyt anundur: S

⁸³⁶ Dānâ: M 21a, b; S 18a, b; K 60a, b

⁸³⁷ Giray: -: S

⁸³⁸ Yâr-i qadîmi ve: - : S, K

⁸³⁹ "ki (...) Dānâdur": -: S

⁸⁴⁰ Bahâdır Giray: Giray Bahâdır: S

⁸⁴¹ Ni'met için: ni'metçün: M

⁸⁴² Müferriḥ: ferruḥ: K

⁸⁴³ Aḥbâbühüm: eḫibbāya: S

⁸⁴⁴ Qaşra: qaşra: S

⁸⁴⁵ Alur: olur: M

⁸⁴⁶ 'Aql-ı: 'aql u: S

Yıkardı reşk ile tāk-ı Havernaķ'ı görse
Bu tarh-ı tāzeyi Behrām-ı Gür-ı hākānī

Mübārek eyle Hūdāyā⁸⁴⁷ bu tākı⁸⁴⁸ şāhibine
Yanınca şād ola devletle cümle ihvānı

Dirīġ etme ilāhī kemāl-i luţfuñdan
Hemişe cümlesine maḥz-ı luţf-ı⁸⁴⁹ Rabbānī

Ġaraz du'ā-y-ısa⁸⁵⁰ ḥayrū'l-keḷām qıl ey Dānā⁸⁵¹
Yeter bu mertebe irād-ı nuţķ-ı çesbānī⁸⁵²

Didi bu ḥāneyi⁸⁵³ Dānā görince tāriḥin
Zihī maḳām-ı şerīf ü bülend-i sultānī⁸⁵⁴ (1034)

DĀNİŞİ⁸⁵⁵

Derviş-i dil-riş iken tarīķ-i kazāya sālīk olup ba'z-ı kaşabada kādī olmuşdur. Ḥaḳķā ki bu mısrā'-ı laṭīfi yek beyt-i 'āşīķ-āne bih ez-şād kaşīde est ḳabīlindendür:

Mısrā'

Gelelden bezm-i fāniye ne[ler] gördüm neler çekdüm

DEBİRİ⁸⁵⁶

İstanbul Yehūdīlerinden bālāda mestür olan Ḥāķī'nün birāderi olup⁸⁵⁷ şan'at-ı şī'riyyede māhir ve gerçekden şā'ir idi. Bu iki beyt-i ma'ni-dār güftārındandır:

⁸⁴⁷ Hūdāyā: -: S

⁸⁴⁸ Tā kı: kaşr: S

⁸⁴⁹ Maḥz-ı luţf: luţf-ı maḥz: S

⁸⁵⁰ Du'ā-y-ısa: du'āsına: S

⁸⁵¹ Dānā: dil: S

⁸⁵² 6, 7, 8. beyitler M nüshasında yoktur.

⁸⁵³ Ḥāneyi: ḥāneye: S

⁸⁵⁴ Şerīf ü bülend-i sultānī: şerīf ü bülend-i evvānı: K bülend-i şerīf ü sultānī: S

⁸⁵⁵ Dānişī: M 21b; -: S, K

⁸⁵⁶ Debīri: -: S, K; M 21b

⁸⁵⁷ Bālāda mestür olan Ḥāķī'nün birāderi olup: yukarıda adı geçen ṭabīb Ḥāķī'nün birāderidür: M (kenarda).

Şi'r

Muḥannâ ḥalka-i engüşt-i sâķī sāġer altında
Şanasın kâlib-ı zerdür muşanna' gevher altında

Ġubâr-ı ġamdan ey dil zâhir olmaz ḥâlet-i 'aşķum
Bir aḥker-pâredür ġüyâ yatur ḥâkister altında

Ḥudûd-ı ḥamsinde murġ-ı rûḥ-ı nesîmi nüzûl-ı cibâl-ı cahîm itmişdür.

Ḥarfü'z-zâil

ZİHNİ⁸⁵⁸

Ḥamîdî Mehmed Çelebi'dür. Aḥî-zâde 'Abdü'l-ḥalîm Efendi'den nâ'il-i şeref-i mülâzemet (22a) olup kâzî ve kısmet-i takdîre râzî⁸⁵⁹ olmuş-ıdı. Eş'ârı pesendide-i erbâb-ı 'irfân ve ebyât-ı pür-nikâti ḥırz-ı dil ü cândur⁸⁶⁰. Bu beyt-i ra'nâ zâde-i ṭab'-ı bî-hem-tâsıdur:

Beyt⁸⁶¹

İnleyüb dolâb-veş döküdüm gözümden yaşlar⁸⁶²
Döndürince ol mehi ķurdum neçe dölâblar

ZEKÂYİ⁸⁶³

Müderrişin-i kirâmuñ fuзалâsından ve muḥaķķıķın-i fiḥâmuñ bülegâsından İstanbulî Mehmed Efendi'dür. Tâze-ġû olan şu'arâ-yı zamân ve nużamâ-yı evândandur. Bu beyt-i zîbâ zâde-i ṭab'-ı ra'nâsıdur:

Beyt

Kem itsün ister ise mihr ü mâh-ı 'âlem-efrûzın
Ne 'ıydın isterüz şimden gerü dehrüñ ne nev-rûzın

⁸⁵⁸ Zihni: M 21b-22a; S 18b; K 60b; -: İÜ

⁸⁵⁹ ve kısmet-i takdire râzi: -: S, K

⁸⁶⁰ Hırz-ı dil ü cândur: bi-hadd ü bi-pâyândur: M

⁸⁶¹ Beyt: Şi'r: K

⁸⁶² Yaşlar: nice yaş: S, K

⁸⁶³ Zekâyî: -: K, İÜ, S; M: 22a

Harfû'r-râ-i

RİYÂZÎ⁸⁶⁴

Mevâlî-i 'izâmdan olup ism-i şerîfleri Meḥmed'dür. 'İlm ü fazîleti ve kemâl ü ⁸⁶⁵ ma'rifeti taḥrîr ü ⁸⁶⁶ tavsîf-i kîlk-i nâdire-perdâzdan müstağnî olup tıynet-i vücûd-ı pāk-ı bî-hem-tâları gül-âb-ı hoş-bü-yı ma'ârif ü kemâlla taḥmîr olmağın misk-âmîz-i zülf-i pür-çîn-i mahbûbân gibi 'aṭer ⁸⁶⁷ ve ⁸⁶⁸ ebyât ü eş'ârı meşâmm-ı erbâb-ı 'irfânı mu'aṭṭer itmekden ḥâlî degüldür ⁸⁶⁹. Biñ on tokuzda tezkiretü's-şu'arâ imlâ vü inşâ eylemişler idi ⁸⁷⁰. Bu ğazel-i bî-hem-tâ zâde-i ṭab'-ı 'âlem-ârâlarıdur ⁸⁷¹:

Ġazel ⁸⁷²

Yapma dil-i maḥzûnumı vîrân olacaḫdur
Cem' olmasun ol dil ki perişân olacaḫdur

Dirlerdi daḫı ṭıfl iken ol şûḫ-ı cihânı
Âşüb-ı cihân âfet-i devrân olacaḫdur

Kim gördi (22B) ise cüşîş-i seyl-âb-ı sirişküm
Hükm eyledi kim bir daḫı ṭûfân olacaḫdur

İncinmeyelüm cevr ü ⁸⁷³ cefâsına o şûḫuñ
Zirâ bilürüz soñra peşîmân olacaḫdur

Mir'ât-ı dili eyleme pā-māl-ı mezellet
Her pâresi bir ḫaçer-i bürrân olacaḫdur

Bil kadr-i dem-i vuşlat-ı yārânı Riyâzî
Her vuşlatuñ ⁸⁷⁴ âḫir soñı hicrân olacaḫdur

⁸⁶⁴ Riyâzî: M 22a, b; K 60b-61a; Riyâzî Efendi: S18b-19a, b; -:İÜ

⁸⁶⁵ ü: -: S

⁸⁶⁶ Taḥrîr ü: -: K, M

⁸⁶⁷ 'aṭer: 'ıṭr-nāk: S, İÜ

⁸⁶⁸ ve: -: K, M

⁸⁶⁹ Degüldür: degül idi: S

⁸⁷⁰ Biñ on tokuzda tezkiretü's-şua'râ imlâ vü inşâ eylemişler idi: Bu bilgi M ve S nüshalarında şiirlerden sonra, en sonda aktarılmıştır.

⁸⁷¹ 'Âlem-ârâlarıdur: ra'nâlarıdur: S

⁸⁷² Ġazel: Beyt: K

⁸⁷³ ü: -: M

Nesr⁸⁷⁵: Bu iki beyt-i ra'nâ dahı zâde-i tab'-ı bî-hem-tâlarıdur⁸⁷⁶.

Şi'r⁸⁷⁷

Yâr müstağnî velî⁸⁷⁸ 'uşşâka nâz itmek de güç
Dil-pesinde⁸⁷⁹ nâz⁸⁸⁰ olur 'âşık⁸⁸¹ niyâz itmek de güç

N'eyesün bî-çâre 'âşık dilde derd-i 'aşkuñı
Şaklamak da müşkil ammâ keşf-i râz itmek de güç

RIZÂYİ⁸⁸²

İsm-i şerîfleri 'Alî olup Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi Hazretleri'ne⁸⁸³ karâbeti olmağın⁸⁸⁴ Hışım⁸⁸⁵ 'Alî⁸⁸⁶ Çelebi demekle meşhûr u ma'rûfdur⁸⁸⁷. Kaṭ'-ı merâtib-i mu'tâde ile Mısır'da mesned-nişin-i hükümet-i şer'iyye olmuşlar idi. Şeyh-ü'l-islâm-ı müşârün-ileyh hazretleri⁸⁸⁸ ta'yîn⁸⁸⁹-i maḥlaş idüp buyurmuşlardur:

Kıṭ'a⁸⁹⁰

Medḥ eyle Cenâb-ı Muştafâ'yı
Aşhâbını⁸⁹¹ Âl-i Murtażâ'yı

⁸⁷⁴ Vuşlatuñ: vaşluñ: M

⁸⁷⁵ Nesr: -: S, K

⁸⁷⁶ Bî-hem-tâlarıdur: bî-hem-tâsıdur: ^S

⁸⁷⁷ Şi'r: Beyt: K

⁸⁷⁸ Velî: deli: M

⁸⁷⁹ Dil-pesinde: dil-pesend: M

⁸⁸⁰ Nâz: nâr: S

⁸⁸¹ 'Âşık: 'arz: S

⁸⁸² Rızâyî: S 19b-20a; M 22b-23a; K 61a, b; Riyâz-ı: İÜ 2a, b

⁸⁸³ Efendi hazretleri'ne: Efendi'ye: M

⁸⁸⁴ Şeyhü'l-İslâm Yahyâ Efendi Hazretleri'ne karâbeti olmağın: -: S

⁸⁸⁵ Hışım: hışım hışım: K; -: S

⁸⁸⁶ 'Alî: -: K, İÜ

⁸⁸⁷ "Hışım (...) ma'rûfdur.": -: S

⁸⁸⁸ Şeyhü'l-islâm-ı müşârün-ileyh hazretleri: Şeyhü'l-İslâm-ı müşârün-ileyh dâm-ı müşârün-ileyh hazretleri: M; Şeyhül-islâm Yahyâ Efendi Hazretleri: S

⁸⁸⁹ Ta'yîn: ta'ayyün: S

⁸⁹⁰ Kıṭ'a: Rübâ'î: M, K, İÜ

⁸⁹¹ Aşhâbını: aşhâbını ve: M, K

Geldüñ çü bu ⁸⁹² teng-nā-yı dehre
Maḥlaş idinegör ‘Alī Rızâyī

Neşr ⁸⁹³: Bu eş‘âr-ı dil-pezîr zāde-i ṭab‘-ı lâ-naẓîrleridür ⁸⁹⁴:

Şi‘r ⁸⁹⁵

Ḥāk isek de ṭavf ⁸⁹⁶-ı kûy-ı dil-rübâdan ḳalmazuz
Geşt-i kûy-ı yârda bād-ı şabâdan ⁸⁹⁷ ḳalmazuz

Deşt-i ğamda şevḳ-i dil-dârıla pûyânuz müdâm
Vâdi-i miḥnetde Ḳays-ı bî-nevâdan ḳalmazuz

Güşe-i şâḥ-ı emelde âşiyân-sâz olmazuz
Evc-i istignada ey dil biz Hümâdan ḳalmazuz

Fıkr-i cânânıla gül-geşt-i gül-istân eylerüz
Güşe-i miḥnetde yârân-ı şafâdan ḳalmazuz

Ey (23a) Rızâyī bildüğinden ⁸⁹⁸ ḳalmasun ‘âlim geçen ⁸⁹⁹
Ṭa‘n-ı yârânıla şi‘r-i dil-güşâdan ḳalmazuz

Dîġer ⁹⁰⁰

Fırḳatde yâre ḥüznile âhum niyâz ider
Vuşlatda nâzük-âne nigâhum niyâz ider

Ben ölmegile ⁹⁰¹ ḳurtulamaz ‘arz-ı ḥâlden
Dâ‘im lisân-ı ḥâl ⁹⁰²-i giyâhum niyâz ider

⁸⁹² Bu: -: S

⁸⁹³ Neşr: -: S, K, İÜ

⁸⁹⁴ lâ-naẓîrleridür: lâ-naẓîridür: S

⁸⁹⁵ Şi‘r: Beyt: K, İÜ; Eş‘âr: S

⁸⁹⁶ Ṭavf: ṭarf: S

⁸⁹⁷ Bād-ı şabâdan: bâ-şafâdan: M

⁸⁹⁸ Bildüğinden: bildüğiden: S

⁸⁹⁹ Geçen: ḳaçan: İÜ

⁹⁰⁰ Dîġer: ve lehu: İÜ; -: S

⁹⁰¹ Ölmegile: ölmekle: K

ve lehu ⁹⁰³

Dili şad-pâre itse ⁹⁰⁴ lâle- veş şemşîr-i bürrânun
Muğarrerdür yine her pâresinde ⁹⁰⁵ dâğ-ı hicrânun

Biñ kırk birde Mışır'da ⁹⁰⁶ vefât eyledi.

RİF'ATİ⁹⁰⁷

Mevâlî-i kirâmdan merhûm ⁹⁰⁸ Şadık Mehmed Efendi'nün ⁹⁰⁹ ferzend-i ercümendi ⁹¹⁰ İstanbulî ⁹¹¹ 'Abdü'l-hakık Muştafâ Çelebi'dür. Ba'de'l-mülâzeme çille-i merdân çekerek pâye-i erba'îne vâsıl ve andan dahı munfaşıl olup hâlâ müterakķıb-ı hâric ü dâhil ve netâ'ic-i ma'ârif-i külliye vü cüz'iyeye ⁹¹² vâsıl⁹¹³ mağdûm-ı pāk- ⁹¹⁴ nesldür. Yūsuf u Züleyhâ'sı ve Leylâ vü Mecûn'ı olup ⁹¹⁵ semend-i belâgat ü beyân ile'arşa-i ma'ânîde cilve-sâz ve bu iki cerîde-i mufaşşal u meşrûhaları mertebe-i i'câzdadur. Hâ hüner ki bir şâ'ir ⁹¹⁶-i sihr-âferin bu maķûle eşer-i belâgat-ķarîn ⁹¹⁷ peydâ ve şu'arâ-yı faşâhat ⁹¹⁸-rehîn ve büleğâ-yı şâhib-temkîne ⁹¹⁹ şalâ eyleye ⁹²⁰. Tâze-gû olup eş'ârı muhayyel ve güftârı bî-bedeldür. Bu eş'âr ⁹²¹-ı dil-güşâ zâde-i ũab'-ı 'âlem-ârâlarıdur ⁹²²:

⁹⁰² hâl:hâll: İÜ

⁹⁰³ ve lehu: Dîger: M, K; -: İÜ

⁹⁰⁴ İtse: etse: K, İÜ eyley: S

⁹⁰⁵ Pâresinde: küşesinde: M; yâresinde: İÜ

⁹⁰⁶ Mışır'da: Mışrû'l- Kâhire'de: S

⁹⁰⁷ Rif'atî: S 20a,b; M 23a; K:61b-62a; İÜ12b-13a

⁹⁰⁸ Merhûm: -: S, K, İÜ

⁹⁰⁹ Mehmed Efendi'nün: Mehmedî'nün: İÜ

⁹¹⁰ Ercümendi: fazîlet-mendi: S

⁹¹¹ İstanbulî: -: S

⁹¹² Cüz'iyeye: cüz'üye-i: S

⁹¹³ "ve (...) vâsıl": -: M

⁹¹⁴ Pâki: pākîze: S

⁹¹⁵ Olup: -: M, K, İÜ

⁹¹⁶ Şâ'ir: -: K, İÜ

⁹¹⁷ Belâgat- ķarîn: belâgat-müzeyyen: K

⁹¹⁸ "Eşer (...) faşâhat.": -: S

⁹¹⁹ Büleğâ-yı şâhib-temkîne: büleğâ-yı şâhit ve büleğâ-yı şâhib-temkîne: İÜ

⁹²⁰ "Hâ hüner ki (...) eyleye": -: M

⁹²¹ Eş'âr: Ebyât: S

⁹²² 'Âlem-ârâlarıdur::bi-hem-tâlarıdur: S; ra'nâlarıdur: M

Şi'r ⁹²³

Cur'a-i gamla gönül bezmini pür-cüş iderin
Cām cām ⁹²⁴ üstine ben hūn-ı ciger nūş iderin

Dāgumı merhem-i hūnīn ile dāğ-ı hecre
Bülbül-i bāğ-ı gamum gonce-i gül-püş iderin

Nükte-güyende-i gül-şen-geh-i 'aşk-ı yārüm
Nuḡḡ-ı āha gelicek bülbüli hāmūş iderin

ez-Kitāb-ı Leylā vü Mecnūn İbtidā-i Āgāz ⁹²⁵:

Ey şu'le-feşān-ı āteş-i 'aşk
Feryād-res-i belā-keş-i 'aşk

Ey mertebe-baḡş-ı pāye-i dil
Ārām-ı nihād-ı sāye-i dil

Ey jāle-nişān-ı lāle-ḡasen
Te'sirde piyāle-i ḡasen

Ey ḡāze-zen-i cemāl-i maḡşūd
Şirāze-keş-i cerīde-i cūd

ez-Ḥamd-i Bārī-i Te'ālā ⁹²⁶

Ḥamd olsun āña ki oldı ḡamid
Muḡtaşş-ı cenābıdur maḡāmıd

Feyyāz-ı ḡired ḡekim-i ber-ḡaḡḡ
Deyyān-ı ebed mecīd-i muḡlaḡ

⁹²³ Şi'r: Beyt: K, İÜ

⁹²⁴ Cām: Cem: K, İÜ

⁹²⁵ ez-Kitāb-ı Leylā vü Mecnūn ibtidā-i āgāz: -: M, S

⁹²⁶ ez-Ḥamd-i Bārī Te'ālā: -: M, S

Zîbende zihî Kemâl-i sâni‘
İşbât-nümâ-yı şad-bedâyi‘

ez-Münâcât ⁹²⁷

Yâ Rab kerem it ‘inâyet eyle
Bir dil-şüdeyem hidâyet eyle

Yâ Rab kerem it ki derd-mendüm
Dermân-de vü zâr ü mest-mendüm

Bir derd-keş-i ne-dîde çâre
Hûn-gerde ciger hârâb-kâre

ez-Na‘t-ı Resûl

Revnağ-dih-i bezm-i mahremiyyet
Belâ-şüde-i serîr-i devlet

Sultân-ı cihân-ı *li-ma‘Allah* *
Tenhâ-rev-i piş-gâh-ı der-gâh

Ârâyiş-i dest-gâh-ı kurbet
Pîrâye-i bâr-gâh-ı himmet

RİF‘ATİ ⁹²⁸

İstanbulî ‘Uşşâk-zâde ‘Abdu’l-lah Çelebi ⁹²⁹. Kuzât-ı sencîde-şifatuñ zübdesi ve erbâb-ı ‘irfânuñ ‘umdesi maḥdüm-ı pür-⁹³⁰ (23b) ma‘rifet ve maḥzar-ı devlet ü rif‘atdur. Bu beyt-i bî-naẓîr zâde-i ṭab‘-ı dil-peẓîridür:

⁹²⁷ ez-Münâcât: -: M, S

* *li-ma‘Allah*: “Benim Allah ile ...” me’âlinde bir söz (hadîs) olup “*Benim Allah ile öyle anlarım olur ki, ne bir mukarreb melek, ne de gönderilmiş bir nebi öyle yakınlığı elde edebilir.*” me’âlinde rivâyet edilen bir sözden yapılmış yarım iktibâstır (Bkz.: Mehmet Yılmaz (1992). *Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözcükler (Ansiklopedik Sözlük)*. İstanbul: Enderun Ktb. 115; el-Aclûnî İsmâ‘îl b. Muhammed (1351). *Keşfü’l-Hafâ ve Muzîlu’l-İlbâs ‘amme’ş-tehere mine’l-ehâdîsi ‘alâ elsineti’n-nâs*. C. II. Beyrut. 132).

⁹²⁸ Rif‘atî: 23a, b; -: S, K, iÜ

⁹²⁹ Çelebi’dür: Çelebi: M

⁹³⁰ Pür: pür pür: M

Beyt

Hecrūnle baña her yer olur cāy-ı kıyāmet
 Kıddūn hevesi ‘āşıka Tūbā-yı kıyāmet

RĀ’Ī ⁹³¹

‘Ulemā-yı kirām ve mevālī-i ‘izāmıdan erbāb-ı ‘irfānuñ ser-bülendi Sıtanbulī Merħabā-zāde Aħmed Efendi’dür. Ol vücūd-ı şerīf-i maħbūbü’l-ķulūbuñ inşā-yı zerāfet-şi‘arı ħūb ve eş‘ār-ı dürrer-bārı merġūbdur. Bu kıt‘a-i lā-naẓır zāde-i řab‘-ı lā-naẓırleridür:

Kıt‘a

Maħabbetden dem ursam şutuşur yanar dil ü cānum
 Zenāne kündidür ġüyā zebān-ı āteş-efşānum

Çok itme nāz u istingāyı şāyed doymaya cānum
 Muħaşşal ķor ķarum nādım olursun şoñra sulřānum

REZMĪ

Sābıkā Tātār Ĥān olan Selāmet Giray’uñ şeh-zāde-i civān-baħtı olup ħālā taħt-ı ‘ālī-baħt Cengīziye’de ħān olan ⁹³² Bahādır Giray’dur ⁹³³. Bir şehzāde-i civān-baħt ⁹³⁴-ı pür-seĥā vü kerem ve bir dürr-i şadef-i elřāf ü himemdür ki ehl-i ‘irfāna iħsān pīşesi ve Kūh-ı Elbürz-i kemāle destindeki ķalem-i cedīdü’l-minķār tīşesidür. Vücūd-ı şerīf-i pür-cūdı ħilye-i kemāl ile ārāste ve ķabā-yı vedā’ vü taķvā birle pīrāstedür ⁹³⁵. Ĥūb eş‘arı ve merġūb ġüftarı ⁹³⁶ olup ⁹³⁷ bu eş‘ār-ı ⁹³⁸ dil-peẓir ol zāt-ı sütüde ⁹³⁹-şerīfüñ enfās-ı dürrer-bārlarından bedīdar olmışdur ⁹⁴⁰:

⁹³¹ Ra‘i: M 23b; -: S, K, İÜ

⁹³² “Selāmet (...) olan”: -: M

⁹³³ Bahādır Giray’dur: Bahādır Giray Ĥān’uñ: S

⁹³⁴ Bir şeh-zāde-i civān-baħt: bir şeh-zāde: S; -:M

⁹³⁵ “Vücud (...) pīrāstedür”: -: M, K, İÜ

⁹³⁶ Ĥūb eş‘arı ve merġūb ġüftarı: ħūb ħatt u eş‘arı ve merġūb inşā-yı ġüftarı: S

⁹³⁷ Olup: vardur: S

⁹³⁸ Eş‘ar: ebyāt: S

⁹³⁹ Sütüde: -: M, K, İÜ

⁹⁴⁰ Şerīfüñ enfās-ı dürrer-bārlarından bedīdar olmışdur: Şerīf-i lā-naẓırüñdür: M, K, İÜ

Ġazel

Şunmazuz ednâ şikâre pençe-i teşhîrümüz
Şâh-bâz-ı himmetüz şadr-ı hümâdur yirümüz

Ġazel

Güft u gūdan fâriĝ ‘ankâ⁹⁴¹ gibi⁹⁴² ‘uzlet-meskenüz
Söylenür dillerde ammâ nâm-ı ‘âlem-gîrümüz

(24a) Eylesek hūsn-i beyân gül-ĝonciler vaşfinda ger
Bülbül-i gūyāya⁹⁴³ taqrîr öğredür ta‘bîrümüz

Mis ‘ayâr-ı kâlbe telkîn eylesek altun olur
Cevher-i hâk-ı vücūd-ı kîmyâ te‘şîrümüz

Güşîş-i merdân idüp taḥşîl-i ‘irfân eyledük
Oldı Remzî himmet-i merdân-ı ma‘nâ pîrümüz

Dîĝer⁹⁴⁴

Ne deñlü cāzibe varısa hūsn-i yârda
Ol deñlü dil-firîb olur ‘âlem bahârda

Rezmî sözünde ḥaḫ bu ki bir feyz var senüñ
Olmaz o neşve⁹⁴⁵ cām-ı mey-i ḥoş-güvârda

RÂMÎ⁹⁴⁶

Rûm İli Ḳâzî-‘askeri olan Mollâ⁹⁴⁷ ‘Alî’nüñ ferzend-i ercümendi ‘Abdu’r-raḥman Çelebi’dür. Ba‘de’l-mülâzeme çille-i merdân çekerek⁹⁴⁸ pâye-i⁹⁴⁹ erba‘îne vâşıl ve⁹⁵⁰ andan

⁹⁴¹ ‘Ankâ: ‘ankây: İÜ

⁹⁴² gibi: -: İÜ

⁹⁴³ Gūyāya: şeydāya: S

⁹⁴⁴ Dîĝer: ve lehu: İÜ; -: S

⁹⁴⁵ Neşve: neşve-i: İÜ

⁹⁴⁶ Râmî: S 21a, b; M 24a; K 62b; İÜ 13b-14a

⁹⁴⁷ Mollâ: monlâ: S

⁹⁴⁸ Çille-i merdân çekerek: -: S

⁹⁴⁹ Pâye-i: -: İÜ

dağı ⁹⁵¹ munfaşıl olmuş-ıdı. Nev-heves ü nev-zuhür iken eş'arı hayâlden hâlî degüldür ⁹⁵². Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı bî-hem-tâ-sıdur ⁹⁵³:

Şi'r ⁹⁵⁴

Yıllar geçer ki vâkı'ada görmezüz seni
Kendüñ gibi ⁹⁵⁵ hayâlünü bî-gâne eyledüñ

Bâl ü perümde kalmayıcak zerrece mecâl
Şem'-i cemâl-i hüsnüñe pervâne eyledüñ

Biñ kırk tokuzda nâ-murâd ⁹⁵⁶ İstanbul'da ⁹⁵⁷ vefât eyledi.

RİFQÎ ⁹⁵⁸

Kayseriyye'den 'Abdü'l-mecîd Efendi'dür. Sâdât-ı şahîhatü'l-ensâbdan ve erbâb-ı uşûl u âdâbdandır. Mevâlî-i 'izâm silkine sâlik gencîne-i 'irfâna mâlik olup tâze-gû olan şu'arâ-yı şöret-şî'ardan ve nîk-hû olan büleğâ-yı zü'l-i'tibârdandır. Bu gazel-i pâkîze vü nazîf gül-i gül-şen-i tabî'atlerinüñ bü-yı münîfidür:

Gazel

Ruħuñda hâl ile ol haṭṭ-ı 'anber-bâr bir yerde
Şebîhün eylemiş Hindüyı şan Tâtâr bir yerde

Gezer geh cüy-bâr-ı dîdede [geh] ravza-i dilde
(24b) Kârâr üzre degül naṣṣ-ı hayâl-i yâr bir yerde

Nigâhuñdan nevâziş-yâb gamzeñden sitem-ḥorde
Görür 'âşık kerem bir yerde vü âzâr bir yerde

⁹⁵⁰ ve: -: S, M

⁹⁵¹ Dağı: -: S

⁹⁵² Degüldür: olmayup: M

⁹⁵³ Zâde-i tab'-ı bî-hem-tâ-sıdur: ol zât-ı bî-hem-tânuñdur: S; netîce-i güftâridur: M

⁹⁵⁴ Şi'r: Beyt: K, İÜ

⁹⁵⁵ gibi: -: İÜ

⁹⁵⁶ Nâ-murâd: -: K, M, İÜ

⁹⁵⁷ İstanbul'da: -: M, S

⁹⁵⁸ Rif kı: M 24a, b; -: S, K, İÜ

Esîr-i kayd-ı dâm-ı zülf iken dil eylemez nâle
‘Acebdür mâr-la olmak hezâr-ı zâr bir yerde

Halâş olmak ne mümkün çeşm ü gamzeñden dil-i Rıfķı
Füsün itmekle dâ’im ol iki mekkâr bir yerde

RÂZÎ⁹⁵⁹

Mevâliden ⁹⁶⁰ Vardarî Yûsuf Efendi’dür. Müşâdif-i naẓar-ı iştiğâli ⁹⁶¹ olan muvâza‘a taḥrîr-i netâ’ic-i efkâr itmek pîşeleri ⁹⁶² ve ebyât u eş‘âr hem-vâre endîşeleri ⁹⁶³ idi. Bu beyt-i laṭîf zâde-i ṭab‘-ı şerîfleridür:

Beyt

Niçün ey meh-likâ ⁹⁶⁴ ‘uşşâķ-ı zâra raḥm itmezsün
Hele mey-hâneden geçdük vefâya bârî gitmezsün

Üsküdâr’dan munfaşıl iken ⁹⁶⁵ biñ yigirmi altıda İstanbul’da fevt oldı ⁹⁶⁶.

RÂZÎ⁹⁶⁷

‘Acem Mehmed Çelebi’dür. Şâ’ir-i siḥr-âferîñ ü nükte-güyâ ve i‘câz ⁹⁶⁸-ı eş‘ârı güyâ ki mu‘cize-i ‘İsa’dur. Bu iki beyt-i lâ-naẓîr ⁹⁶⁹ zâde-i ṭab‘-ı dil-peẓîrleridür ⁹⁷⁰:

Şi‘r⁹⁷¹

Ḳomayup ‘âşıkı ıẓhâr-ı niyâza ⁹⁷² nigeḥüñ
Ḳıldı âğâz yine şîve vü nâza ⁹⁷³ nigeḥüñ

⁹⁵⁹ Râzî: M 24b; S 21b; K 62b; İÜ 14a; Diğeri Râzî: S

⁹⁶⁰ Mevâliden: -: M, K, İÜ

⁹⁶¹ İstiğâli: -: K

⁹⁶² Pîşeleri: pîşesi: S, K, İÜ

⁹⁶³ ve ebyât u eş‘âr hem-vâre endîşeleri: -: S, K, İÜ

⁹⁶⁴ Meh-li kâ: bi-vefâ-yı: M

⁹⁶⁵ Üsküdâr’dan munfaşıl iken: -: S

⁹⁶⁶ Fevt oldı: vefât eyledi: M

⁹⁶⁷ Râzî: M 24b; K 62b; İÜ 14a; Diğeri Râzî: S 21s

⁹⁶⁸ İ‘câz:-:M

⁹⁶⁹ lâ-naẓîr: ğarrâ: M

⁹⁷⁰ Dil- peẓîrleridür: dil-güşâsıdur: M

⁹⁷¹ Şi‘r: Beyt: S, K, İÜ

⁹⁷² Niyâza: niyâz: İÜ;

Sâhîr-i Bâbil'i dem-beste vü hayrân eyler
Başlasa şîve-i i'câz-ı tırâza nîgehün

RÛHÎ⁹⁷⁴

Şadre'd-dîn-zâde Rûhu'l-lah Çelebi'dür. Hâlâ Medrese⁹⁷⁵-i Şemâniyye'de⁹⁷⁶ seccâde-nişîn-i ders⁹⁷⁷ ü⁹⁷⁸ ifâde olup şâhib-ihtirâ' şâ'ir ve beyne'l-emşâl⁹⁷⁹ akrânı⁹⁸⁰ nâdirdür. Pâdişâhumuz halledet hilâfetuhu cülûs-ı hümâyûnlarına⁹⁸¹ bu gûne târih-perdâzi olmışlardır:

Târih

Halled Allâh Mülk-i İbrâhîm (H. 1049)

Neşr⁹⁸²: ve⁹⁸³ bu iki beyt-i laîfî dağı (25a) zâde-i tab'-ı şerîfleridür⁹⁸⁴:

Şi'r

Al câmeyle çıkup seyr-i gül-istân eyle
Şeh-levend-âne şokun kırmızı şâl üstine gül

Tâb-ı mehden⁹⁸⁵ kızarup ruğları olmuş gül gül
'Aks şalmış şanasın âb-ı zülâl üstine gül

RÛHÎ⁹⁸⁶

Zümre-i râcilinden⁹⁸⁷ İstanbulî 'Ömer Çelebi'dür. Bu beyt-i laîfî zâde-i tab'-ı münîfidür⁹⁸⁸:

⁹⁷³ Nâza: nâra: İÜ

⁹⁷⁴ Rûhî: S 21b-22a; M 24b-25a; K 63a; İÜ 14a, b

⁹⁷⁵ Medrese: -: K

⁹⁷⁶ Şemâniyye'de:Şemân'uñ birinde: M

⁹⁷⁷ Ders: dersi: S

⁹⁷⁸ ü: -: S

⁹⁷⁹ Beyne'l-emşâl: beyne'l-'irfân: S

⁹⁸⁰ Akrânı: emşâli: S

⁹⁸¹ Cülûs-ı hümâyûnlarına: cülûsına:S

⁹⁸² Neşr: -: S, K, İÜ

⁹⁸³ ve: -: M, K, İÜ

⁹⁸⁴ Şerîfleridür: ra'nâsıdur: S; Bu gâzel Sulţân Murâd-ı Râbi'e nazîredür: M

⁹⁸⁵ Mehden: mekden: M

⁹⁸⁶ Rûhî: M 25a; S 22a; K 63a; İÜ 14b

Beyt

Tîğ-ı hecrûñ ⁹⁸⁹ sînemi şad pâre kıldı gel yetiş
Sûzen-i müjgânuñıla ⁹⁹⁰ rişte-i zülfüñle dik

Ĥudûd-ı'ıŝrînde İstanbul'da fevt oldu ⁹⁹¹.

RİNDİ⁹⁹²

Edirnevî Gülşenî Dervîş Hızır'dur. Ĥûb eş'arı ve mergûb güftarı vardır. Bu kıt'a-i ra'nâ zâde-i ŧab'-ı zîbâsıdur⁹⁹³:

Kıt'a

Rindî bu dehr-i dūnuñ zevkine lâ-tesellüm
Ehl-i hevânuñ evvel ŝevķine lâ-tesellüm

A'dâ-yı bed-nihâduñ lâzım mı añmañ adın
Yüz biñ olursa başdan cūkına lâ-tesellüm

Biñ otuz birde Edirne'de fevt oldu.

REFİKİ⁹⁹⁴

İŝşala sūĥtevâtından olup ĥudûd-ı ŝelâŝinde vefât itmiŝdür.

Ėazel

Beni fūrķat odına gel yaķa baķ [baķ] yaķa baķ
Hecrûñ ile neye döndüm baķa baķ baķ baķa baķ

Bilemezem ki nedendür seni gördükce şehâ
Ditrer endâm-ı za'îfüm ŝaķa ŝaķ ŝaķa ŝaķ

⁹⁸⁷ Râcilînden: râcilîden: S

⁹⁸⁸ Zâde-i ŧab'-ı münîfidür: anlaruñdur: S

⁹⁸⁹ Hecrûñ: ĝamzeñ: M

⁹⁹⁰ Müjgânuñıla: müjgânuñıla: S

⁹⁹¹ ĥudûd-ı'ıŝrînde İstanbul'da fevt oldu: -: S

⁹⁹² Rindî: M 25a; K 63a; İÜ 14b; -: S

⁹⁹³ Bu kıt'a-i ra'nâ zâde-i ŧab'-ı zîbâsıdur: kıt'a anuñdur: K, İÜ

⁹⁹⁴ Refîkî: M 5a; -: S, K, İÜ

Çünkü Mecnūnyam o Leyli şaçūñuñ şanemā
Bend idüp bunca zülüfüñ taça taç taç taça taç

Ĥamdü li-llāh ki refīki ser-i kūyuñda bulup
Başını taşlara urdum şaça şak şak şaça şak

Çün Refīkī'ye naşīb oldı [bu] 'ālemde vişāl
Ey gözüm yaşı demidür aça aç aç aça aç

RAĖBİ⁹⁹⁵

Hezārgradī Ĥasan Çelebi'dür. Nev-heves ü nev-zuhūr ve şem'-i tabī'atı (25b) pür-nūr olup bu beyt-i ĥüb zāde-i tab'-ı merĖubıdur:

Beyt

İrdi yine hengām-ı şafā ĥurrem-i nev-rüz
Geldi ĥarem-i dehre şeh-i a'zem-i nev-rüz

Ĥarfü'z-zā-i

ZĀRİ⁹⁹⁶

İstanbulī Noĥta-zāde Ca'fer Çelebi'dür⁹⁹⁷. Ol peyrev-i tarīkat-ı ma'nevī⁹⁹⁸ Yeñiçeri iken Gülşenī olup⁹⁹⁹ Mısır'a gitmiş idi¹⁰⁰⁰. Bu beyt-i laţif¹⁰⁰¹ zāde-i tab'-ı şerīfleridür¹⁰⁰²:

Beyt

Bu şeb ol dil-ber-i 'ālī cenābı ĥ'ābda gördüm
Öñinde 'arz-ı ĥāl itdüm¹⁰⁰³ ayağına yüzüm sürdüm

Biñ kırĥda Mısır'da fevt oldı.

⁹⁹⁵ RaĖbī: M 25a, b; -: S, K, İÜ

⁹⁹⁶ Zārī: S 22a; M 25b; K 63a; İÜ 14b

⁹⁹⁷ Ca'fer Çelebi'dür: Ca'fer'dür: S

⁹⁹⁸ Ol pir ü tarikat-ı ma'nevī: -: S

⁹⁹⁹ Olup: olmuş-ıdı: M

¹⁰⁰⁰ Mısır'a gitmiş idi: Mısır'a gitmişdi: K, İÜ: -: M

¹⁰⁰¹ Laţif: ra'nā: M

¹⁰⁰² Şerifleridür: şerifidür: S; zibāsıdur: M

¹⁰⁰³ İtdüm: itmedüm: İÜ

ZEKÂYÎ¹⁰⁰⁴

Kıbrıs'dan Mehmed Çelebi'dür. Anañolu'da kâzî ve kısmet-i taqdire râzî olmuş-ıdı. Bu beyt-i lañif taşarruf-ı zihni-i münîfidür:

Beyt

Görüben hüsni-i dil-ârâsını ol¹⁰⁰⁵ dil-dâruñ
Zülfî sevdâsına düşdük ise tül-ı¹⁰⁰⁶ emel

Ba'z-ı eş'arı şâh-beytinde mañlasını Zekî yazmışdur¹⁰⁰⁷.

Beyt

Kem itsün ister ise mihr ü mâh-ı 'âlem efrüzın
Ne 'ıydın isterüz şimden gerü dehrüñ ne nev-rüzın

Harfü's-sîn**SA'DE'D-DİN EFENDİ**¹⁰⁰⁸

Sultân Murâd Hân-ı Şâliş Hazretleri'nün edîb-i fazâ'il-perveri¹⁰⁰⁹ olup devri-i Sultân Mehmed'de¹⁰¹⁰ ol zât-ı şerîf-i fazîlet-peymâ ve ol vücüd-ı lañif-i ma'rifet-intimâ mesned-nişin-i şadr-ı şeyhü'l-islâmî¹⁰¹¹ olmuşlar idi. Hañkâ ki 'ilm ü fazîlet ile Sa'de'd-din-i Şânî ve¹⁰¹² kemâl ü¹⁰¹³ ma'rifet ile bedel-i hüsrev-i hañkânîdür. Evşâf-ı cemîlleri tañrîr-i kilki-i nâdire-perdâzdan müstağnî olup¹⁰¹⁴ gâhî şî'le dañı âzmâyiş-i tab'-ı nâm-dâr iderler idi. Bu beyt-i lañif ol zât-ı şerîfüñ zâde-i tab'-ı nazîfleridür¹⁰¹⁵:

¹⁰⁰⁴ Zekâyî: M 25b; K 63a; İÜ 14b-15a; -: S

¹⁰⁰⁵ Ol: o: K

¹⁰⁰⁶ Tül : tu : M

¹⁰⁰⁷ Ba'z-ı eş'arı şâh-beytinde mañlasını Zekî yazmışdur: -: İÜ, K

¹⁰⁰⁸ Sa'de'd-din Efendi: M 25b-26a; S 22a, b; K 63a, b; İÜ 15a

¹⁰⁰⁹ Şâlişhazretleri'nün edîb-i feza'il-perveri: Şâliş'ün h'âcesi: S

¹⁰¹⁰ Mehmed'de: Mehmedî'de: M, K, İÜ

¹⁰¹¹ Şeyhü'l-islâmî: şeyhü'l-islâm: M

¹⁰¹² ve: ve ve: M

¹⁰¹³ ü: -: S

¹⁰¹⁴ Müstağnî olup: müstağnîdür: S

¹⁰¹⁵ Nazîfleridür: lañifleridür: K, İÜ

Beyt

Sûz-ı cāna su seper yok dīde-i pür-nem gibi
Bu dil-i nā-şāduma eğlence olmaz gem gibi

Biñ sekizde ¹⁰¹⁶ İstanbul'da vedā'-ı 'ālem-i fānī eylemişlerdür ¹⁰¹⁷.

Tārīḫ

Nā-gehān göçdi Ḥ'āce Sa'de'd-dīn (H. 1008)

Neşr ¹⁰¹⁸: Āl-i (26a) 'Oşmān' uñ ibtidā-yı zuhūrından Sultān Meḥmed Ḥān'a gelince vāḳi' olan vaḳāyi' i inşā-yı 'acībe ve elfāz-ı ġarībe ile selīs ü hoş-āyende şebt ü taḥrīr eylemişdür. Ḥaḳḳā ki bī-naẓīr ü dil-peẓīr olup maḳdūr-ı beşer degüldür.

SA'İD¹⁰¹⁹

Bu cerīde-i dil-güşāda ser-defter-i şu'arā ¹⁰²⁰ olan Merḥūm Es'ad Efendi'nün ferzend-i faẓīlet-mendi Ebū Sa'īd Mehmed Efendi Ḥazretleri'dür ¹⁰²¹. 'İlm ü faẓīlet ile ārāste ve kemāl ü ma'rifet ile pīrāste ¹⁰²² olup iki def'a der-geh-i şadr-ı Rūm vücūd-ı şerīf ¹⁰²³-i bī-hem-tā vü zāt-ı laṭīf-i pür-sehā vü keremleriyle ¹⁰²⁴ müşerref olur. Ḥaḳḳā ki tarz-ı 'Oşmānī peydā ve tavr-ı sultānī hüveydā olaldan ilā-yevminā hazā ¹⁰²⁵ o şadr-ı şeref-fezāda ¹⁰²⁶ vücūd-ı şerīfi gibi memdūḥü'l-ḥiṣāl ve zāt-ı münīfi gibi maḥmūdü'l-fi'āl murabba'-nişin-i şadr-ı 'ālī-ḳadr olmamışdur ¹⁰²⁷. E'l-minnetü li-llāh ki zamān-ı sa'ādet ve evān-ı devletlerinde ḳuzāt-ı sencīde-şifāt müreffehü'l-bāl ve erbāb-ı istiḥḳāḳ muntazamü'l-aḥvāl olup muşannif-i cerīde-i dil-güşā ḳadar ednā ma'ārif ile ¹⁰²⁸ güşiş iden ¹⁰²⁹ iḥvān-ı bā-şafā girişme-i iltifāt-ı nazarlarına mezher ve elṭāf-ı mā-lā-nihāyelerinden behre-ver olup giderler. 'Ale'l-ḥuşuş bu faḳīr efgende iḥsān u

¹⁰¹⁶ Sekizde: kırk sekizde: S

¹⁰¹⁷ Vedā'-ı 'ālem-i fānī eylemişlerdür: vedā'-ı 'ālem-i fānī eyledi: M; fevt oldu: K, İÜ

¹⁰¹⁸ Neşr: -: K, S, İÜ

¹⁰¹⁹ Sa'īd: M:26a;K:63b-23a,b;İÜ:15a,b

¹⁰²⁰ Şu'arā: -: S, K, İÜ

¹⁰²¹ Efendi Hazretleri'dür: Efendi'dür: M

¹⁰²² ve kemāl ü ma'rifet ile pīrāste: -: K, İÜ

¹⁰²³ Şerīf: -: S

¹⁰²⁴ Pür-sehā vü keremleriyle: pür-sehāları ile: K, M, İÜ

¹⁰²⁵ İlā-yevminā hazā: -: S, K, İÜ

¹⁰²⁶ O şadr-ı şeref-fezāda: -: M, K, İÜ

¹⁰²⁷ Şadr-ı 'ālī-ḳadr olmamışdur: olmuşdur: S

¹⁰²⁸ Ma'ārifle: M

¹⁰²⁹ İden: -: S

luṭflarından şermende ve bî-iḥtiyâr halka-be-güş-bendeleri olmuştur. Der-gâh-ı vâhibül'l-mevâhibden ehemmi-i meṭâlib-i büstân-ı melâḥatda naḥl-ı kemâl ü 'irfân ve gülistân-ı belâgatda şükûfe-i faẓl u beyân olan vücûd-ı pür-cûdların şarşar-ı muḥâlif-i ḥazândan maşûn eyleyüp hem-vâre ¹⁰³⁰ ehl-i istihkâka luṭf u iḥsân pişeleri ve hemîşe erbâb-ı ma'ârifeye meyl-i girân endişeleridür ¹⁰³¹. Bu ğazel-i bî-hem-tâ vü ¹⁰³² lâ-naẓîr zâde-i ṭab'-ı dil-peẓîrlidür:

Ġazel

Zîb-i destârdur ol naḥl-i cemâl üstine gül
Kırmızı şâl şarar tâze nihâl üstine gül

Maḳdem-i şâh-ı bahârıla bezendi gül-şen
Câme-i sebz geyüp ¹⁰³³ altına al üstine gül

Ârzü-mend idi teşrîf-i şehen-şâha meger
Göz kulağ oldu çıkup şafḥ-ı cibâl üstine gül ¹⁰³⁴

Aṭlas-ı berg-i gül üstine revâ pây-endâz ¹⁰³⁵
Reh-güzâr-ı şeh-i ferḥunde-ḥısâl üstine gül

Ola iḳbâli Sa'idâ o şehûn gül gibi ter
Kondüğınca nitekim âb-ı zülâl üstine gül

(26b) SA'İDİ¹⁰³⁶

Ḳuzât-ı sencide-şifâtdan olup ol sâlik-i râh-ı ḥaḳîkî ¹⁰³⁷ Edirnevî bir bâzergânun müttefikî idi ¹⁰³⁸. Ḥüb eş'arı ve mergüb güftarı vardır. Bu iki beyt-i laṭîf zâde-i ṭab'-ı nazîfleridür ¹⁰³⁹:

¹⁰³⁰ Ale'l-ḥusus (...) hem-vâre": -: M, K, İÜ

¹⁰³¹ "Ehl-i istihkâka (...) endişeleridür": -: M, K, İÜ

¹⁰³² Bi-hem-tâ vü: -: M, K, İÜ

¹⁰³³ Geyüp: getüp: İÜ

¹⁰³⁴ Bu mısra S nüshasında yoktur.

¹⁰³⁵ Bu mısra M, K, İÜ nüshalarında yoktur.

¹⁰³⁶ Sa'idî: M 26b; K 64a: S 23b; İÜ 15b

¹⁰³⁷ Ol sâlik-i râh-ıḥa kı kı: -: S, K, İÜ

¹⁰³⁸ Edirnevî bir bâzergânun müttefikî idi: Edirnevî'dür: S, K, İÜ

¹⁰³⁹ Nazîfleridür: şerîfleridür: K, İÜ; münîfidür: M

Şi'r¹⁰⁴⁰

Zevk-ı 'aşkı anlamaz bilmez maḥabbet 'âlemin
Şem' gibi etmeyen¹⁰⁴¹ keşretde¹⁰⁴² vaḥdet¹⁰⁴³ 'âlemin

İtme bu¹⁰⁴⁴ bâzîçe-gâh-ı dehre çokluk iltifât
Aldanup kalma görüp ya'nî bu keşret 'âlemin

SELİSİ¹⁰⁴⁵

Hâlâ Burûsa'da mesned-nişin-i hükümet olan Āvâre-zâde Muştafâ¹⁰⁴⁶ Efendi'dür. 'İlm ü fazîlet ile ma'rûf u ma'mûr olduğu gibi şi'r ü inşâyla¹⁰⁴⁷ daḥı mevşûf u meşhûrdur. Bu ğazel-i vâkı'ü'l-beyân zâde-i tab'-ı pür-fazl u 'irfânlarıdır:

Ġazel¹⁰⁴⁸

Var idi dillerde¹⁰⁴⁹ çokdan ârzü-yı nev-bahâr
Açılup ezhâr şimdi geldi¹⁰⁵⁰ bûy-ı nev- bahâr

Maḥdeminden var ise aldı haber bād-ı şabâ
Devr idüp eṭrâfı eyler cüst ü cüy nev-bahâr

Leşker-i ezhâr geldi aldı mülk-i gül-şeni
N'ola olursa müzeyyen çâr-sû-yı nev-bahâr

Rûy-ı gül-şende zuhûr itdi benefşe cā-be-cā
Güiyâ kim geldi ḥaṭṭ-ı müşk-bû-yı nev-bahâr

¹⁰⁴⁰ Şi'r: Beyt: K, İÜ

¹⁰⁴¹ Etmeyen: eyleyen: İÜ

¹⁰⁴² Keşretde: vahdetde: S

¹⁰⁴³ Vaḥdet: keşret :S

¹⁰⁴⁴ Bu: -: S

¹⁰⁴⁵ Selîsî: M 26b; S 23b-24a; K 64a; İÜ 15b-16a

¹⁰⁴⁶ Mustafâ: Mehmed: S

¹⁰⁴⁷ İnşâyla:inşâ ile:M; inşâda: S

¹⁰⁴⁸ Ġazel: Beyt: K

¹⁰⁴⁹ Dillerde:dil-berde: S

¹⁰⁵⁰ Geldi: -: S

Açılıp gül-zârda ¹⁰⁵¹ güller Selîsî oldılar
Her birisi bir cevân ¹⁰⁵²-ı hûb-rû-yı nev-bahâr

SİNÂNÎ ¹⁰⁵³

Ergenevî Şeyh Sinân ¹⁰⁵⁴ Efendi'dür. Mülâzım ü müderris olduğdan sonra müfessir ü ehl-i 'ilm ü muhaddis ve ¹⁰⁵⁵ şâhib-ıhilm olmağın sâlik-i tarîk-i meşîhat olmuş-ıdı. 'Ârif bi'l-lâh-ı bilge ehl-ullâhdur. Mervîdür ki külliyetle Ergene'den Varna'ya hicret idüp bir gün Varna'dan dağı hicrete mübâşeret ve tayy-ı mekâna cür'et eyledükde a'yân-ı vilâyet: "*Sultânüm bâ is-i (27a) hicret nedür?*" didüklerinde ol gül-i gül-bün-i keşf ü ¹⁰⁵⁶ kerâmet cevâblarında: "*Siz dağı bu şehrden hicret idüñ. Üç güne dek bir belâ-yı âsümânî ve kazâ-yı nâ-gehânî işâbet idecekdür*" deyü ¹⁰⁵⁷ kendiler hicret ider ¹⁰⁵⁸. Fi'l-vâkı' üç gün mürürında ¹⁰⁵⁹ şehr-i mezbûrî firâk-ı bî-mezâk tâ'ifesi istilâ idüp malların gâret ve sükkânın esîr ü hasâret iderler ¹⁰⁶⁰. Bu ebyât-ı bî-hem-tâ ¹⁰⁶¹ ol zât-ı behcet-liqânuñdur:

Şi'r ¹⁰⁶²

Derd ü gama had yok dil ise teng begâyet
Hiç 'aqla şığar kâr degül 'aşk u mağabbet

Öykünmez idi çeşm-i siyâhına o şûhuñ
Nergisde Sinânî eger olsaydı başîret

Dîger ¹⁰⁶³

Rüyuñda berķ urur şanemâ nür-ı Aḫmedî
Kâfir görürse ḫüsnüñi olur Muḫammedî ¹⁰⁶⁴

¹⁰⁵¹ Gül-zârda-gül-zâr: S

¹⁰⁵² Cevân:nev-cevân: S

¹⁰⁵³ Sinânî:S:24a-b;M:26b-27a; K 64a,b;İT:16a,b

¹⁰⁵⁴ Sinân: Bostân: İÜ

¹⁰⁵⁵ ve: -: M

¹⁰⁵⁶ Deyü: deyüp: S

¹⁰⁵⁷ ü: -: S

¹⁰⁵⁸ İder: itdi: S

¹⁰⁵⁹ Mürürında: mürurından: M

¹⁰⁶⁰ İderler:itdiler:S

¹⁰⁶¹ Bî-hem-tâ: -: S

¹⁰⁶² Şi'r: Beyt: K, İÜ

¹⁰⁶³ Dîger: ve lehu:İÜ; -: S, K

¹⁰⁶⁴ Muhammedî: Muhammed: M

li-Mü'ellifihî ¹⁰⁶⁵

Ey ğam senüñle eyleyelüm zevk-i sermedî
Sensün benümle hem-dem-i şâbık hoş- âmedî

Biñ kırk dörtde Yeñişehir'de fevt oldı ¹⁰⁶⁶.

SEZÂYİ¹⁰⁶⁷

Kuzât-ı Rûmiye'den Meħmed Efendi'dür. Ol nîk-ĥû tâze-gû olup eş'arı bî-hem-tâ ve güftarı dil-güşâdur. Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı zîbâsıdur:

Şi'r

Nâr-ı firâkı sevĥ-i şerârından isterüz
Ser-mest-i tâb-ı 'aşkı ĥumârından isterüz

Pâ-büs-ı yâri turrenden itsek n'ola taleb
Penc-i dirâht-i cenneti bârından isterüz

SİPÂHİ¹⁰⁶⁸

Bosnevî Ĥüseyn Aĝa'dur ¹⁰⁶⁹. Zu'amâdan ve şuarâdan ¹⁰⁷⁰ idi. Bu beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı zîbâsıdur ¹⁰⁷¹:

Beyt

Nice efsün okudum¹⁰⁷² zâyi' idüp evĥatı
Oda yansun göreyüm¹⁰⁷³ nüsha¹⁰⁷⁴-i nâr-ı necâtı

¹⁰⁶⁵ li-Mü'ellifihî: -: M, S

¹⁰⁶⁶ Biñ kırk dörtde Yeñişehir'de fevt oldı; târîĥ-i vefâtları nâ-ma'lümdur: M

¹⁰⁶⁷ Sezâyî: -:S, K, İÜ; M: 27a

¹⁰⁶⁸ Sipâhî: M:27a;S:24b;K;64b;İÜ;16b-17a

¹⁰⁶⁹ Bosnevî Ĥüseyn Aĝa'dur: İstanbulî Ĥüseyn Çelebi'dür: S; Bosnevî Aĝa'dur:İÜ

¹⁰⁷⁰ ve şuarâdan: -: S

¹⁰⁷¹ Beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı zibâsıdur: beyt anuñdur: K, İÜ; beyt aña nisbet olunur: S

¹⁰⁷² Okudum: okudı: S, K, İÜ

¹⁰⁷³ Göreyüm: göreyin: S

¹⁰⁷⁴ Nüşa: kâgaz: M

Biñ on ¹⁰⁷⁵ dördte İstanbul'da ¹⁰⁷⁶ fevt oldı.

SİPÂHÎ ¹⁰⁷⁷

Bosnevî'dür. İsmi Muştafâ'dur ¹⁰⁷⁸. Küttâb-ı Dîvân-ı Sulţânî'den idi ¹⁰⁷⁹. Hüsrev Pâşâ ve Hâfız Pâşâ'ya mufaşşal merşiyeler ¹⁰⁸⁰ eyitmişdür ¹⁰⁸¹ ve merhûm (27b) Yahyâ tarzına gitmişdür ¹⁰⁸². Bu iki beyt anuñdur ¹⁰⁸³.

Şi'r ¹⁰⁸⁴

Küyına var o mehûñ ¹⁰⁸⁵ eyle fizâ ¹⁰⁸⁶ vü efgân
N'ola bu hâl ile ey dil ola vaşla imkân

Derdüme çäre benüm şerbet-i la'l-i lebidür
Fâ'ide yok eger eylerse devâlar Lûkmân

SEBKÎ ¹⁰⁸⁷

Mar'aşî sipâhî Ahmed Big'dür. Vüzerâdan birisi câmi' ¹⁰⁸⁸ ve medrese binâ itdürüp mezbûri üzerine mu'temed ta'yîn ider ¹⁰⁸⁹. Mezbûruñ dağı 'azîm-i hizmeti sebķ idüp ba'de'l-itmâm mazhar-ı iltifât ¹⁰⁹⁰ ü in'âm olmağda mağlaş Kelâmî iken Sebķî mağlaşın ¹⁰⁹¹ mağlaş idüp ve ¹⁰⁹² bu beyti söyleyüp ¹⁰⁹³ dâ'im oğurdı:

¹⁰⁷⁵ On: -: M

¹⁰⁷⁶ İstanbul'da: -: İÜ

¹⁰⁷⁷ Sipâhî: S: 24b-25a; M: 27a, b; K: 64b; İÜ 17a

¹⁰⁷⁸ Muştafâ'dur: Muştafâ Çelebi'dür: S

¹⁰⁷⁹ İdi: -: M, K, İÜ

¹⁰⁸⁰ Merşiyeler: merşiyeye: K

¹⁰⁸¹ Eyitmişdür: İÜ

¹⁰⁸² ve merhûm Yahyâ tarzına gitmişdür: -:S,K,İÜ

¹⁰⁸³ Bu iki beyt anuñdur: iki beyt-i zibâ ra'nâsıdur: M

¹⁰⁸⁴ Şi'r: Beyt: M

¹⁰⁸⁵ Mehûñ: şehûñ: M

¹⁰⁸⁶ Fizâ: ferâg: İÜ

¹⁰⁸⁷ Sebķî: S 24b; K 64b; M 27b; İÜ 16b

¹⁰⁸⁸ Câmi' :bir câmi': S

¹⁰⁸⁹ İder: idüp: S

¹⁰⁹⁰ İltifât: eltâf: S

¹⁰⁹¹ Mağlaşın: -: M, K, İÜ

¹⁰⁹² ve: -: M, K, İÜ

¹⁰⁹³ Söyleyüp: -: S, K, İÜ

Beyt

Ser-te-ser virse ziyâ‘ âleme hürşîd-i kerem ¹⁰⁹⁴
Yine erbâb-ı dilüñ zulmeti zâ‘il olmaz

Biñ otuzda İstanbul’da fevt oldı.

SÂMÎ ¹⁰⁹⁵

Galata’dan Sâmi Big’dür. Hüb eş‘arı ve mergüb güftarı olup muşâhib-i kibâr şâ‘ir-i şöhret-şi‘ardur. Bu kadar rind-i bi-pervâ iken belâhiyye mübtelâ olup İstanbul’da At Bâzârı kapusın hâtır-dâşt idüp kankı semte gitmek niyyet iderse tâ ol kapuya gelmeyince teveccüh ü ‘azîmet idemez idi. Bu eş‘âr zâde-i tab‘-ı dürer-bâridur:

Şi‘r

Şanma Ferhâd’ı hemân öldürdi çarç-ı pîre-zen
Nicenüñ kanına girmiştir o Ferhâd öldüren

‘Âkıbet Şîrîn’i isterdi der-âgüş eylemek
Zür-ı bázûsın getürmişdi miyâne Kûh-ken

Ya gam-ı hecrile pürdür ya hevâ-yı vaşlıla
‘Âşıkun hâlî degül cânâ derünı ikiden

Hudûd-ı erba‘inde fevt oldı.

SERÎ‘Î ¹⁰⁹⁶

Menteşevî kâdî Hasan Efendi’dür. ‘İlm ü fazlla (28a) nâm-dâr olduğı gibi ma‘ârif ü şî‘rle ¹⁰⁹⁷ dağı şöhret ¹⁰⁹⁸-şi‘ardur. Bu beyt-i laţîf zâde-i tab‘-ı nazîfleridür ¹⁰⁹⁹:

¹⁰⁹⁴ Kerem:‘atâ: M

¹⁰⁹⁵ Sâmi: M 27b; -: K, S, İÜ

¹⁰⁹⁶ Seri‘i: M 27b-28a; K 64b-65a; S 25a; İÜ 17a

¹⁰⁹⁷ Şi‘rle: Şi‘r ile: K, İÜ

¹⁰⁹⁸ Şöhret: şeh: İÜ

¹⁰⁹⁹ Nazîfleridür: şerîfidür: S

Beyt

Ne dem çeksem erir gözmün cilâsı
Şarâb oldu güyâ kırk tütüyâsı

Biñ on altıda İstanbul'da fevt 'oldı.

SĀ'İ¹¹⁰⁰

İstanbulî Naqqâş Muştafâ Çelebi'dür. Naqqş-perdâz-ı ma'ânî olup eş'arı maşşûş-ı hod-zebânıdur ¹¹⁰¹. Müverrihlikle şöret-şi'âr olup ¹¹⁰² bu beyt güftârındandır ¹¹⁰³.

Beyt

Zîbâ yaraşdı hançer-i zerrîn o dil-bere
Hübân-ı şehri reşk ile hep ¹¹⁰⁴ düşdi hançere

Biñ dörtde İstanbul'da ¹¹⁰⁵ fevt oldı.

SÜHEYLİ¹¹⁰⁶

Ankaravî Muştafâ ¹¹⁰⁷ Çelebi'dür. Mülâzım ü müderris olmışdır. Bu maqtâ'-ı pür-ma'nâ ¹¹⁰⁸ zâde-i tab'-ı bi-hem-tâsıdur ¹¹⁰⁹

Beyt

Dür-i dendân-ı yâre muttaşıl nisbet ider kendin
Hele bir gün göresin ey Süheylî şatılur lü'lü

Biñ on birde İstanbul'da fevt oldı.

¹¹⁰⁰ Sâ'î: M 28a; K 65a; S 25a; İÜ 17a

¹¹⁰¹ Na qqş-perdâz-ı ma'ânî olup eş'arı maşşûş-ı hod-zebânıdur: -: K

¹¹⁰² Müverrihlikle şöret-şi'âr olup: -: S

¹¹⁰³ Güftârındandır: anuñdur: K, İÜ, S

¹¹⁰⁴ Hep: -: K

¹¹⁰⁵ İstanbul'da: Sıtanbul'da: M

¹¹⁰⁶ Süheylî: S:25a; M: 28a; K:65a; İÜ:17b

¹¹⁰⁷ Mustafâ: Mehmed: K, İÜ

¹¹⁰⁸ Maqtâ'-ı pür-ma'nâ: beyt-i ra'nâ: S

¹¹⁰⁹ Zâde-i tab'-ı bi-hem-tâsıdur: taâarruf-ı zihnidür: M, K, İÜ

SÜNNİ¹¹¹⁰

Ba'z-ı sefâ'inde eş'arı görülür. Biñden şoñra intiķālî istimâ' olunmağın bu beyti taħrîr olındı:

Beyt

Şeref burcına ey mihr-i dirahşānum şafā geldüñ
Sa'adet menziline mäh-ı tābānum şafā geldüñ

SEMTİ el-Kâtib¹¹¹¹

Ol tıfl-ı siyeh-çerde ki mir'ât-ı Hudā'dur
Nezzāre-geh-i 'āşık-ı bî-berg ü nevādur

Gül gibi fer itse yeridür ruħları zîrā
Şermende-i hüsn-i naẓar-ı ehl-i şafādur

Harfî'ş-şın**ŞEYHİ**¹¹¹²

Naķibü'l-eşrāf¹¹¹³ olan Şeyh Memed 'Allāme'dür. Naẓm-ı şafā-efzāsında olan ma'nā-yı dil-firîb libās-ı zîbā-yı¹¹¹⁴ hüsn-i edāyla şahid-i cāme-zîb-i¹¹¹⁵ fāzıl-ı yegāne ve münşî -i zemāne olup eşer-i kil-k-i nādire-perdāzı uşul ü ma'ānîñün dem-sāzı idi. Bu iki beyt-i ğarrā netice-i¹¹¹⁶ bî-hem-tālarıdur¹¹¹⁷:

Beyt

Dilā şehd-i şafā (28b) olmağa sa'y-ı bî-kerān eyle
Hücüm eyleser zünbūr-ı ğam u miħnet duħān eyle

¹¹¹⁰ Sünnî: M 28a; -: S, K, İÜ

¹¹¹¹ Semti: -: S, K, İÜ; M 28a

¹¹¹² Şeyhî: S 25a, b; 28a, b; K 65a; İÜ 17b

¹¹¹³ Eşrāf: eşref: M

¹¹¹⁴ Zîbā-yı: M, K, İÜ

¹¹¹⁵ Cāme-zîb: cāme-i zîbdür: K; hāme-zîbidür: S

¹¹¹⁶ Netice: zāde: M

¹¹¹⁷ Bî-hem-tālarıdur: bî-hem-tāsıdur: S

Beyt-i Dîger ¹¹¹⁸

‘Aceb revâcı var ey dil cihânda bed-güherüñ
Metâ‘ı pek geçer oldu sipih-r-i pîle-verüñ

Neşr ¹¹¹⁹: Hâce-zâde ‘Abdu’l-lah Efendi yeden biyedin Ana-tolı şadrından Rûm İli Qâzî-‘askeri olduklarında ‘Allâme Efendi’nüñ bu beyti zuhûr idüp bâ‘iş-i ‘azîme olmışdur ¹¹²⁰:

Biñ kırk üçte ğazab-ı hüsrevâniye maẖhar olup Mısır’a sürilüp biñ kırk dörtde ¹¹²¹ anda ¹¹²² vefât eyledi.

ŞEYHİ ¹¹²³

İstanbul’da Şeyh ¹¹²⁴ Yâvsi Tekyesi’nde ¹¹²⁵ seccâde-nişin-i irşâd olup va‘z u nasîhatde ve‘ilm-i vahdetde ¹¹²⁶ mişli nâdir ¹¹²⁷ olan Sîvâsi Şeyh ‘Abdü’l-mecîd Efendi’dür.

Beyt

Ez-kerâmât-ı bülend-i evliyâ
Evvelâ şi‘rest âhîr kîmyâ *

mefhûmı üzre şi‘ri velâyetine şâhid ¹¹²⁸ ve beyne’l-emşâl bu vâdîde vâhiddür ¹¹²⁹. Bu iki beyt-i dil-güşâ ¹¹³⁰ zâde-i tab‘-ı ra‘nâlarıdur ¹¹³¹:

¹¹¹⁸ Beyt-i dîger: Dîger: K; ve lehu: İÜ; -: S

¹¹¹⁹ Neşr: -: S, K, İÜ

¹¹²⁰ İfâdenin sonunda beyt yoktur.

¹¹²¹ Mısır’a sürilüp bin kırk dörtde: bin kırk üçde: S

¹¹²² Anda: -: M

¹¹²³ Şeyhî: K 65a, b; S 25b-26a; İÜ 17b-18a; Şeyh: M 28b

¹¹²⁴ Şeyh: -: K, İÜ

¹¹²⁵ Tekyesi’nde: Tekyesi’nden: M

¹¹²⁶ ve ilm-i vahdetde: -: M

¹¹²⁷ olup va‘z u nasîhatde ve‘ilm-i vahdetde mişli nâdir: -: K, İÜ

* “Yüce velilerin kerâmetlerindedir: önce şiir, sonra kimya.”

¹¹²⁸ Şâhid: delildür: K, İ Ü; delâletdür: S

¹¹²⁹ “ve (...) vâhiddür”: -: S, K, İÜ

¹¹³⁰ Dil-güşâ: ra‘nâ: S

¹¹³¹ Ra‘nâlarıdur: bi-hem-tâlarıdur: K, İÜ; bi-hem-tâlarıdur: K, İÜ; bi-hem-tâsıdur: S

Şi'r ¹¹³²

Mest olmaz bâde-i vaḥdet içen erbâb-ı ḥâl
 Âkil-i dârû-yı Heşber gibi olur bî-mecâl

Diğer ¹¹³³

Nigâh itse o meh-rû zîbağ-âsâ 'âşıkı dîtrer
 Nigâh itmezse ye'sile ¹¹³⁴ yine pür-lerzedür 'âşık

Añdum yine ol bezmi mest-ânelük el virdi ¹¹³⁵
 Yağmaya virüp 'ağlı divânelük el virdi

Çün ziynet-i zâhirle olmadı gönül ma'mûr
 Pes ṭâlib-i genc oldum virânelük ol virdi ¹¹³⁶

Biñ kırık sekizde ¹¹³⁷ İstanbul'da vedâ'-ı 'âlem-i fânî ¹¹³⁸ eyledi.

ŞEYH ¹¹³⁹

Cezîre-i Midilli'den Qâdî-zâde Mehmed Çelebi'dür. Kendi dağı mülâzım ü ṭarîğ-i
 kazâya 'âzim olmuşdur. Eş'âr-ı tâzeye âgâze iden yârân-ı bâ-şafâ ve ḥullân-ı bâ-vefâdan olup bu
 beyt-i ra'nâ zâde-i ṭab'-ı zîbâsıdur:

Beyt

Ne mümkündür yanup erbâb-ı 'aşğ olmaya ḥâkister
 Şerâr-istân-ı iklîm-i maḥabbet ser-be-ser (29a) dūzah

Neşr: Ol pîr ü 'uzmâ belâhet-i dimâğa mübtelâdur.

¹¹³² Bu beyit M nüshasında yoktur.

¹¹³³ Diğer: ve lehu: İÜ: -: S; Şiirin ilk beyti M nüshasında yoktur.

¹¹³⁴ Ye'sile: ye'sle: S

¹¹³⁵ Bu beyt S, K ve İÜ nüshalarında yoktur.

¹¹³⁶ Bu beyt S, K ve İÜ nüshalarında yoktur.

¹¹³⁷ Sekizde: tokuzda: İÜ

¹¹³⁸ Fânî: fenâ: K, İÜ

¹¹³⁹ Şeyh: M: 8b-29a; -:S, K, İÜ

ŞEHİRİ¹¹⁴⁰

Şarķiyândan ‘Alî nâm Malatya¹¹⁴¹-maķâmdur. Hâķķâ ki vâdî-i tâze-güyîde muħteri ‘ü’-
tarz ve pâkîze-hayâl olup nazm-ı dil-pezîri şûh u selîs ve ‘arûs-ı ma’ânî-i bedî’ası erbâb-ı¹¹⁴²
‘irfâna enîs ü celîsdür. Bu eş‘ârı-ı bî-hem-tâ zâde-i şab‘-ı ra’nâlarıdur¹¹⁴³:

Ġazel¹¹⁴⁴

Ġayret-i ğam ķalb-i maħzûnum ķomaz şâd olmaĝa
Bûm olur mı hiĉ râzî mülki âbâd olmaĝa

Baħtum olsa muztarib ģarf-i ĝüşâyîşden n’ola
Ĥavf ider murĝ-ı ķafes-perverde âzâd olmaĝa¹¹⁴⁵

Şer‘-i ehl-i ‘aşķda itdüm şu resme ictihâd
Benden istiftâ¹¹⁴⁶ iderler Ķays u Ferhâd olmaĝa

Ĥâk-i pâ-y-ı nâ-murâdânam ki mişl-i gird-bâd
Raķs iderler vâdî-i ģirmânda ber-bâd olmaĝa

Yüz sürerler feyz-ĝâh-ı şab‘uma Şehrî gibi
Tâze-güyân¹¹⁴⁷-ı Sıtanbul cümle irşâd olmaĝa

Dîĝer¹¹⁴⁸

Cilve eyler ĝördüm aķ sâdeyle ol nâzûk beden
Ġuyiyâ naħl-ı ĝülü âĝuşa almîş¹¹⁴⁹ yâsemen

Aķ sâde ĝeyüp ķaddin ‘arz eyledi aħbâba
Dönmüş o¹¹⁵⁰ ĝül-endâmum bir şîşe mey-i nâba¹¹⁵¹

¹¹⁴⁰ Şehrî: S 26a; M 29a; K 65b-66a; İÜ 18a, b

¹¹⁴¹ Malatya: ve Malatya: İÜ

¹¹⁴² Erbâb: -: İÜ

¹¹⁴³ Ra’nâlarıdur: ra’nâsıdur: M; dil-ĝüşâsıdur: S

¹¹⁴⁴ Ġazel: Beyt: K

¹¹⁴⁵ Bu beyt S nüshasında yoktur.

¹¹⁴⁶ İstiftâ: istifsâr: -: İÜ

¹¹⁴⁷ Ġüyân: rüyân: S

¹¹⁴⁸ Dîĝer: Beyt: M; ve lehu: İÜ: -: S

¹¹⁴⁹ Almîş: çekmîş: S

Neşr ¹¹⁵²: Bu iki beyt-i zībā bir kaşīde-i ra‘nāsındandır ¹¹⁵³:

Şi‘r

Ca‘d-ı vīrāne-zād-ı maḥrūmı
Oldı bünyād-ı ‘ayşuma mi‘mār

Beytū’l-aḥzānam āb-ı çeşmümden
Ġüte-ḥor çün mekân-ı bütīmār

Neşr: Ḥayret-zede-i kākül-i ḥoş-būsı ve secde-ber-mihḥāb-ı ebrūsı olduğı nat‘-ı rüy-ı zemīnde ḥüsnile ferzāne-i dil-dāde Emīr Ḥalīfe¹¹⁵⁴-zāde te‘ehhül eyledükde¹¹⁵⁵ didügi tāriḥ-i güşādedür¹¹⁵⁶:

Tāriḥ

Aḥsenü’z-zāt-ı cümle-i sādāt
Ya‘ni Seyyid Muḥammed-i eşbeh

Oldı ber muḳtezā-yı şer‘-i şerīf
(29b) Müte’ehhil o maḥz-ı nūr-ı veleḥ ¹¹⁵⁷

Ḥālet-i imtizācda gūyā
Oldı āmiḥte dü-nūr-ı nigh

Didi tāriḥ-i sūrını Şehri ¹¹⁵⁸
Eyledi içtimā‘ şemsle meh (H. 1020) ¹¹⁵⁹

¹¹⁵⁰ Yazma nüshasında “ol” şeklinde yazılı bulunan kelime, vezin gereği “o” olarak okundu.

¹¹⁵¹ Bu beyt M, K, İÜ nüshasında yoktur.

¹¹⁵² Nesr: -:S, K, İÜ

¹¹⁵³ Beyt-i zība bir kasīde-i ra‘nāsındandır: beyt kasīdesindendir: S, K, İÜ

¹¹⁵⁴ Ḥalīfe: -: İÜ

¹¹⁵⁵ Eyledükde: etdükde: S

¹¹⁵⁶ Tāriḥ-i güşādedür: tāriḥdür: M, K, İÜ

¹¹⁵⁷ İlāh: ola: M

¹¹⁵⁸ Şehri: Feyzi: K

¹¹⁵⁹ Sene 1050: S; -: M, K, İÜ

ŞİFÂYİ

Sâbıkâ Rûm İli ¹¹⁶⁰ kı̇zi-’askeri Hasan Efendi’nün ferzend-i fazîlet-mendi Şeyh Mehmed Çelebi Efendi’dür ¹¹⁶¹ ve ¹¹⁶² hâlâ Medrese-i Sultân Selîm’de seccâde-nişîn-i ders ü ifâdedür ¹¹⁶³. Bir maḥdûm-ı pür-fazl u ‘irfândur ki ¹¹⁶⁴ beyne’l-akrân ¹¹⁶⁵ emşâli nâdir ve bu iki beyt ol zât-ı şerîfden şâdırur:

Şi’r ¹¹⁶⁶

Âh-ı pey-der-peyden oldu dil ser-â-pâ muḫtarib
Bâd-ı şarşardan olur bi-şübhe deryâ muḫtarib

Fürkat-ı yarıla dil hürşid-veş pür-ıztırâb
Mevce-i girdâb-ı gamla hürd u vâlâ muḫtarib

ŞİFÂYİ ¹¹⁶⁷

İstanbulî ¹¹⁶⁸ Mehmed Çelebi’dür. Ol gül-i gül-bün-i ma’rifet ¹¹⁶⁹ mülâzım ü müderris olduğdan şoñra mutaşarrıf-ı cihet-i imâmet ¹¹⁷⁰ olmuşdur. Tab’-ı ‘âlem-ârâsı âşinâ-yı daḫâyıḫ-ı ḫikmet olup ḫattâ Ma’nîsa’da ¹¹⁷¹ re’isü’l-eḫibbâü’l-ḫâḫâniyye ¹¹⁷² olmuş-ıdı ¹¹⁷³. Bu beyt-i ra’nâ ¹¹⁷⁴ bahâriyyesindendür:

Beyt

Servün cünümü var deyü taḫrîk idüp şabâ ¹¹⁷⁵
Zencîr ile ayaḫımı bend itdi cüy-bâr

¹¹⁶⁰ Rûm ili: Rûm: S

¹¹⁶¹ Çelebi Efendi’dür: Çelebi’dür: S; Efendidür: K, İÜ

¹¹⁶² ve: -: M, K, İÜ

¹¹⁶³ İfâdedür: ifâde: M

¹¹⁶⁴ İrfândur ki:’irfândur:S

¹¹⁶⁵ Beyne’l-akrân: beyne’l-’irfân: S

¹¹⁶⁶ Şi’r: Beyt: K, İÜ

¹¹⁶⁷ Şifâyî: M 29b; K 66a; İÜ 19a; Diğer Şifâyî: S:27a

¹¹⁶⁸ İstanbulî: Sitanbulî: S

¹¹⁶⁹ Ol gül-i gül-bün-i ma’rifet: -: S, K, İÜ

¹¹⁷⁰ İmâmet: emânet: S

¹¹⁷¹ Ma’nîsa’da: Maḫnîsa’da: S

¹¹⁷² el-ḫâ ḫâniyye: -: S, M

¹¹⁷³ Olmuş-ıdı: olan Mehmed Efendi’nün ferzend-i fazîlet-mendidür: S

¹¹⁷⁴ Ra’nâ: bi-hem-tâ: S, K, İÜ

¹¹⁷⁵ şabâ: hevâ: K, İÜ

ŞERHİ¹¹⁷⁶

Mevālī-i kirāmdan ‘ilm ü fazlla meşhūr ve her fende cevābımı ma‘mūr Meḫmed Efendi’dür. Kütāhiyye’de ¹¹⁷⁷ mesned-nişīn-i ḥükümet iken bir kimesne bir zen-i şad-sāle cāriyesini āzād eyledükde i‘tāk-nāmesine yazduğı imzādur ¹¹⁷⁸:

Beyt

Şatar olsañ kimse almaz kaçmağa yok ḳudreti ¹¹⁷⁹
Kendin āzād eylemiş i‘tā ḳa yoḳdur ḫāceti

ŞERHİ¹¹⁸⁰

Sipāhdan Eyyübī Seyyid Ḥasan Çelebi’dür. Eş‘arı bī-hemtā ve güftarı dil-güşā olup Diyār-ı Āmid’(30a) de bir sarāy-ı rūḫ-efzāde müsāfir olduğda bu ḳıṭ‘ayı bi‘l-bedāhe inşā idüp ḫisāb olınduḳda mısrā‘-ı āḫiri tāriḫ düşmişdür:

Ḳıṭ‘a

Kūh-ı deştüñ elem ü miḫneti kār itdi dile
Bāḡ-ı ‘ālemde olalum bir iki gün ḫoş-dil
Sū-be-sū seyr iderek Āmid’i şimdi bulduk
‘Ayş u nüş eylemege bize müheyyā menzil

ŞÜHİ¹¹⁸¹

İdincik’dan Ḳādī-zāde Meḫmed Çelebi’dür. Ba‘de’l-mülāzeme ¹¹⁸² çille-i merdān çekerek ¹¹⁸³ pāye-i erba‘īne vāşil ve ¹¹⁸⁴ andan daḫı munfaşil olup ‘arūs-ı rüzgāruñ şīve-i firībine ¹¹⁸⁵ meyl itmeyüp ve ṭarīḳ-i ‘irfāndan bir ḳadem ḫāric gitmeyüp dāḫil-i ḫalḳa-i ehl-i fenā ve

¹¹⁷⁶ Şerḫi: M 29b; K 66a; İÜ 19a; -: S

¹¹⁷⁷ Kütāhiyye’de: Kütāhya’da: M, K

¹¹⁷⁸ İmzādur: imzāsıdur: K, İÜ

¹¹⁷⁹ Kudreti: tākati: M

¹¹⁸⁰ Şerḫi: M 29b; K 66a; İÜ 19a; -:S

¹¹⁸¹ Şühî: M 30b; S 27b-28a; K 66b; İÜ 19a, b

¹¹⁸² Ba‘de’l-mülāzeme: ba‘de’l-mülāzemet: İÜ

¹¹⁸³ Çekerek: -: S

¹¹⁸⁴ ve: -: S

¹¹⁸⁵ Şīve-i firībine: şīve vü firībine:S

vâşıl-ı mefhûm-ı *ba‘de’l-‘üsri yüsra* ¹¹⁸⁶ olmuştur. Hâlâ bu ¹¹⁸⁷ aşr-ı ferhunde-liqâ ile mu‘aşır ve nev‘i şahsına münhasırdur. Bu ğazel-i ma‘ânî-nihâd ol zât-ı nâ-murâduñ zâde-i tab‘-ı dil-güşâdudur ¹¹⁸⁸:

Ġazel

Güçdür o mehi güşe-i mey-ĥâneye teklîf
Ey dil idelüm bārî қо ğam-ĥâneye teklîf

Rindân ile bezm eyleyelüm mey-gede içre
Hîç itmeyelüm zâhid-i bî-gâneye teklîf

Süz-ı ğamıla yanması elbette muğarrer
Şem‘ itmese de yanmağa pervâneye teklîf ¹¹⁸⁹

Biz varmayalum bezmine aĝyârla kıalsun
Zîrâ olur ol dil-ber-i mest-âneye teklîf

Feryâd iderek küyına elbette varur dil
Yâr itmez ise Şühî-i dîvâneye teklîf

Bu beyt-i dil-güşâ daĥı zâde-i tab‘-ı ra‘nâlarıdur ¹¹⁹⁰:

Beyt ¹¹⁹¹

Bedenden cân-ı Şühî çıkmak ister bir ramağ kıaldı
Ĥayâl-i yâri gözler ol gözi bîmârdan geçmez

¹¹⁸⁶ Kur‘ân‘dan bir kısmı (yarım iktibas) aktarılan ayetler ve me‘âlleri şu şekildedir: “Fe İnne ma‘al üsri yüsran. İnne ma‘al üsri yüsran: Demek ki zorluğun yanında bir kolaylık vardır. Evet, zorlukla beraber bir kolaylık daha vardır. (94/5,6)

¹¹⁸⁷ Bu: işbu: K, İÜ

¹¹⁸⁸ Dil-güşâsıdur: güşâsıdur: S, K, M

¹¹⁸⁹ Bu beyit M nüshasında yoktur.

¹¹⁹⁰ Bu beyt-i dil-güşâ daĥı zâde-i tab‘-ı rañnâlarıdur: -: M

¹¹⁹¹ Beyt: -: M

ŞÂMÎ¹¹⁹²

Κuzât-ı sencide-şifâtdan Şâmî Aḥmed Efendi'dür. Fazl u kemâlla mevşûf ve 'ilm ü ma'rifet ile ma'rûf kâr-âzmüde vü¹¹⁹³ rûzgâr-dîde zarîf ü nükte-dân pîr-i nâ-tüvân idi. 'Aşık-âne eş'ârı ve şâdiḳ-âne güftârı vardır. Bu ebyât-ı bî-mişâl ol zübde-i erbâb-ı kemâlüñdür:

Şi'r

(30b) Sâķi 'arâķ şarâbı ķo baña şun mü[şe]lles¹¹⁹⁴
E'ş-şey'i lâ-şeyyi'l-evḥad müşelles

Sâķi çîl ṭolusın¹¹⁹⁵ içmezise dürd-nüşân
Götür ayağı itme bu¹¹⁹⁶ bezmümüz mülevves

Şuğrâ teğabbürinden¹¹⁹⁷ kübrâsı ḥâdiş ancak
Bu 'âlem-i fenâda şekl-i deştince muhdes?

Şâmî tezekkür¹¹⁹⁸ itmez hergiz 'acûz-ı dehri
Zîrâ müzekker olmaz hiç mâ'il-i mü'ennes

Biñ on üçde Mağosa'da kâdî iken fevt oldu.

ŞERİFİ¹¹⁹⁹

Κuzât-ı sencide-şifâtdan¹²⁰⁰ Kefevî Seyyid 'Abdül-kerîm Efendi'dür. Fenn-i şi'rde tek ü pûsı olup şu'arânuñ nâdire-gûsı idi. Bu beyt-i ra'nâ¹²⁰¹ zâde-i ṭab'-ı dil-güşâsidur:

Beyt

O perî ḥâtır-ı ma'mûrumı vîrân ister
Ġamla ünsiyetümi her dem ü her ân ister

¹¹⁹² Şâmî: S 28a; M 30b; K 67a; İÜ 20b

¹¹⁹³ vü: -: S

¹¹⁹⁴ Müşelles: şülüş: M

¹¹⁹⁵ ṭolısın: ṭolısı: S, K

¹¹⁹⁶ Bu: -: S

¹¹⁹⁷ Tağayyürinden: tağayyürden: İÜ

¹¹⁹⁸ Tezekkür: tezkire: S

¹¹⁹⁹ Şerîfî: M 30b; K 67b; İÜ 20b; -: S

¹²⁰⁰ Şifâtdan: şifât: M

¹²⁰¹ Ra'nâ: -: İÜ

Biñ kırk üçte İstanbul'da fevt oldı.

ŞEMSI¹²⁰²

İstanbulî Aḥmed Çelebi'dür. Mülâzım ü müderris olup ḥaylî ḥüb-ṭabî'at ve mergûb-fıṭnat kimesnedür. Bu târiḥ-i laṭîfi merḥûm Ebûs-su'ûd-zâde ḳaşr binâ eyledükde dimişdür:

Târiḥ

Zihî ḳaşr-ı müferriḥ ḥüb-ı dil-ḥ'âh
'Aceb dil-keş binâ olmış¹²⁰³ şafâ-gâh

İşigi¹²⁰⁴ mesned olup ḥâş u 'âma
Sa'âdetle küşâd olsun bu der-gâh

Hemîşe devletüñ pâyende olsun
Murâdâtuñ müyesser ḳılsun Allâh

Pesend idüp görenler didi târiḥ
Muşanna' ḳaşr-ı 'âlî bârek Allâh (H. 1040)

ŞÂNİ¹²⁰⁵

Eyyübî Muşafâ Çelebi'dür¹²⁰⁶. Merḥûm Ḳara Mûsâ Efendi'nün şeref-i mülâzemeti ile¹²⁰⁷ müşerref olup ḥüb eş'ârı ve mergûb güftârı vardır. Bu iki beyt-i ğarrâ zâde-i ṭab'-ı bî-hem-tâlarıdır¹²⁰⁸:

Şi'r¹²⁰⁹

Yalıñız âşüfte-i ṭurreñ şabâ mıdur senüñ
(31a) Dağıdup 'aḳluñ perişân eylemiş sünbül daḥı

¹²⁰² Şemsi: M 30b; K 67a; İÜ 20b; -: S

¹²⁰³ Olmuş: olmak: İÜ

¹²⁰⁴ İşigi: eşigi: İÜ

¹²⁰⁵ Şâni: M 30b-31a; K 67b; İÜ 20b-21a; -: S

¹²⁰⁶ Eyyübî Mustafa Çelebi'dür: Çelebi Eyyübî'dür: K, İÜ

¹²⁰⁷ Efendi'nün şeref-i mülâzemeti ile: Efendi'den şeref-i mülâzemetle: M

¹²⁰⁸ Bî-hem-tâlarıdır: bî-hem-tâsıdır: M, İÜ

¹²⁰⁹ Şi'r: Beyt: İÜ: -:K

Benden artık ‘âşık-ı şeydâ geçer ey dil-rübâ ¹²¹⁰
Nağme-i güftâr-ı gevher-bâruña bülbül dağı

Mümâ-ileyh biñ elli üçde ĥasta vü me’yûs oldukda didügi târiĥdür ¹²¹¹:

Târiĥ ¹²¹²

Ĥudâyâ ol ĥabîbüñ ĥürmeti-y-çün
Ṭurağın ben faķirüñ cennet eyle

Çü lâyıķ kılduñ ism-i Muştafa’ya
Yine yâ Rab aña hem-şoĥbet eyle ¹²¹³

Didüm mevtüme kendüm tariĥümü
İlâhâ ‘âşiyem sen raĥmet eyle (H. 1022)

Ba‘dehu ifâķat bulmuşdur ¹²¹⁴.

ŞU‘A‘İ ¹²¹⁵

Bolevî Maĥmûd Çelebi’dür. Nev-heves iken ĥüb eş‘ârı ve mergüb güftârı vardır.
Pâdişâhumuz *ĥalledet ĥilâfetuhu* ¹²¹⁶ cülûs-ı ĥümâyûnlarına ¹²¹⁷ bu gûne tariĥ-perdâzi olmuşdur:

Târiĥ

Nice biñ yıl dönerse çarĥ getürmez
Şeh İbrâĥim gibi pâdişâhı

Didüm taĥta ¹²¹⁸ cülûs itdükde tariĥ
‘Adûsımı anuñ ¹²¹⁹ ĥahr it İlâhî (H. 1033)

¹²¹⁰ Dil-rübâ: dil berbâ:M

¹²¹¹ Mümâ-ileyh biñ elli üçde ĥasta vü me’yûs oldukda didügi târiĥdür: -:M

¹²¹² Târiĥ: -: M

¹²¹³ Eyle: -: K

¹²¹⁴ Bulmuşdur: olmuşdur: İÜ

¹²¹⁵ Şu‘a‘î: M 31a; K 67a; İÜ 20a, b; Şânî: S 28a

¹²¹⁶ “Onun halifelîği daim olsun!”

¹²¹⁷ Ĥümâyûnlarına: ĥümâyûnlarına ĥümâyûnlarına: İÜ

¹²¹⁸ Taĥta taĥtına: S

¹²¹⁹ Anuñ: -: M

ŞÖHRETİ¹²²⁰

Diyârbekrî Hâydar Çelebi'dür. Şâm'da defter-dâr olmuş-ıdı¹²²¹. Tabî'atı hecv ü hezle çespân olup¹²²² bu maқта'-ı ra'nâ¹²²³ zâde-i tab'-ı zîbâsıdur¹²²⁴:

Maқта'¹²²⁵

Dūd-ı āhumdur başumda Şöhretî perr-i siyeh
Ol sebebdan peyk-i 'aşk olmağla buldum şöhreti

Biñ on dörtde Şâm-ı Şerîfde fevt oldı¹²²⁶.

ŞİNĀSĪ¹²²⁷

Zümre-i kuzât-ı pür-nikâtdan Kostañça'lı¹²²⁸ Mehmed Çelebi'dür. Ol merd-i āzâde mu'allim-i h'ân-zâde olmağla müsteşâr u meşhûr-ı diyâr olmuş-ıdı¹²²⁹. Bu beyt-i laţîf zâde-i tab'-ı nazîfidür¹²³⁰:

Beyt¹²³¹

Karşu komağ ol şehe a'dâ ilen
Darbına doymaz anuñ Giv ü Peşen

Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı bî-hem-tâsıdur¹²³²:

¹²²⁰ Şöhretî: S:27a,b; M 31b; K 67b; İÜ 20b

¹²²¹ Olmuş-ıdı: olmuşdur: S

¹²²² Çespân olup: çespândur: K, İÜ; cünbândur: S

¹²²³ Makta'-ı ra'nâ: beyt-i bî-hem-tâ: S

¹²²⁴ Zîbâsıdur: ra'nâsıdur: S; bî-hem-tâsıdur: K, İÜ

¹²²⁵ Makta': Beyt: S, K, İÜ

¹²²⁶ Fevt oldı: vefât eyledi: S

¹²²⁷ Şinâsî: M 31a; S 27a; -: K, İÜ

¹²²⁸ Zümre-i kuzât-ı pür-nikâtdan Kostañça'lı: Bosnevî: S

¹²²⁹ Ol merd-i āzâde mu'allim-i H'ân-zâde olmağla müsteşâr ve meşhûr-ı diyâr olmuş-ıdı: H'âce-i h'ân-zâdegân-ı Cengîziye olup bağe'l-mülâzeme kazâya rızâ virmişdür: S

¹²³⁰ Bu beyt-i laţîf zâde-i tab'-ı nazîfidür: -: S

¹²³¹ Beyt: -: S

¹²³² Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı bî-hem-tâsıdur: -: M

Şi'r ¹²³³

Efser-i şāhı geyüb olsa süvār ol şeh-süvār
 Hüsni dārbına tayanmaz sitem-i Giv ü Peşen

Küşte-i şemşir-i 'aşkam ben yolumda ey melek
 Ol sebebdendür mekânım ravza-i huld-ı berîn

(31b) ŞEFİ'İ ¹²³⁴

Beyt

Ma'rifet mülkine olup pāşā
 Nev-heves bir emirdür haqqā

Neşr: Ol nev-zuhūr-ı pür-edeb Cününî lağabıyla mülakğabdur. Bu iki beyt-i bi-hem-tā eşer-i kilik-i ra'nāsıdur:

Şi'r

Çemende bülbüle ey dil gārib hāl oldı
 O gül-'izāri görüp gonçe gibi lāl oldı

Egerçi āteş ü hākister eyledi ülfet
 Velî vişāli gülün bülbüle muhāl oldı

ŞĀ'İRİ ¹²³⁵

'Acem derviş Şā'iri. el-Meddāh.

Şi'r-i Ū

Sen pādişāh-ı zālīmün ol kim gedāsıdur
 Anūñ kabā vü kisveti miñnet belāsıdur

Taşlarla dögündüğümi her gören didi
 Bir bağırı katı seng-dilün mübtelāsıdur

¹²³³ Şi'r: -: M

¹²³⁴ Şefi'i: M 31b; -: S, K, İÜ

¹²³⁵ Şā'iri: M:31b; -:S ,K, İÜ

Harfî'ş-şâd**ŞABRÎ¹²³⁶**

Zümre-i kuẓât-ı sencîde-şifâtdan ¹²³⁷ tercemesi şebt olınan 'İlmî-i Nâzûk'ün ferzend-i fazîlet-mendi ¹²³⁸ Şerîf Mehmed Çelebi Efendi'dür. ¹²³⁹ Hakkâ ki 'âlim ü fâzıl ¹²⁴⁰ ve her fennün netîcesine ¹²⁴¹ vâsıl şâ'ir-i nâm-dâr ve münşî-i rûzgâr olup mekkâre-i kilik-i dil-pezîri her mazmûn-ı bî-naẓîri ne şûrete dilerse koymağa ve erġanûn-ı naġamât-ı gürîz-gâh-ı tab'-ı feşâhat-tedbîri her sâzı ma'âniye uydurmağa ¹²⁴² kâdir idi. Bu ¹²⁴³ ebyât-ı behcet-âmîz ol zât-ı 'azîzündür:

Ġazel ¹²⁴⁴

'Arz-ı hûsn it ki nigh 'âşık-ı ruhsâruñdur
Dîde vuşlat-ı taleb şâhid-i dîdâruñdur

Neçe olmaya perâkende per ü bâl-i şekîb
Murġ-ı dil dâm-zed-i turre-i tarrâruñdur

Ey gül-i nâz-ı puser gül-şene çık luţf eyle
Ġonçe hayret-zede-i ¹²⁴⁵ gûşe-i destâruñdur

Keşti-i Nûh-ı maġabbet dil-i bî-şabrumdur
Mevc-i tûfan-ı belâ şîve-i reftrâruñdur

Yılda bir ġâline bâri nigh-i merġamet it
Hele Şabri de senün 'âşık-ı ġam-ġvâruñdur

Neşr ¹²⁴⁶: Bundan aġdem İstanbul'da ġarġ-ı 'azîm vâġi' olup ¹²⁴⁷ Şeyġ Seyyid Neccârî 'aleyhi raġmetuhu'l-Bârî ġazretleri'nün (32a) câmi'-i şerîf ve türbe-i münîfleri iġrâk oldukda vezîr-i

¹²³⁶ Şabri: S 28b-29a; M 31b-32a; K 67b-68a; İÜ 21a, b

¹²³⁷ Şifâtdan: şafâdetden: M

¹²³⁸ Fazîlet-mendi: fazîlet-perveri: S

¹²³⁹ Çelebi Efendi'dür: Çelebi'dür: S; Efendi'dür: M

¹²⁴⁰ Fâzıl: fâzl: S

¹²⁴¹ Netîcesine: netâ'icine: M

¹²⁴² "ve (...) uydurmağa": -: M

¹²⁴³ Bu: ve: S

¹²⁴⁴ Ġazel: Beyt: K; Eş'âr: S

¹²⁴⁵ ġayret-zede: ġasret-zede: S

a‘zām merhūm ¹²⁴⁸ Bayram Pāšā cāmi‘ ve türbe-i mücedded ¹²⁴⁹ binā eyledükde ol zāt-ı behcet-
liķādan şādır ¹²⁵⁰ olan ¹²⁵¹ tāriḥ-i bī-hem-tādur:

Tāriḥ

Ḥabbezā Bayram Paşa kim anuñ
‘İyd ider ‘ahdinde her gün ehl-i ḥāl ¹²⁵²

Ḥazret-i Seyyid Necārī Cāmi‘ in
İtdi iḥyā ol vezīr-i ḥoş-ḥıṣāl ¹²⁵³

Şevķ ile Şabri didüm tāriḥini
Oldı cāmi‘ Mescid-i Aḳsā-miṣāl (H. 1044)

ŞĀBİRİ¹²⁵⁴

Aḳçaḥiṣārī ¹²⁵⁵ müteferriķa Eyyüb Aġa’dur. ‘Arşa-i ¹²⁵⁶ belāġatde çāpük-süvār-ı semend-
i melāḥat olan şu‘arā-yı şāḥib-fasāḥatdandur ¹²⁵⁷. Bu beyt-i ġarrā zāde-i ṭab‘-ı ra‘nālarıdur ¹²⁵⁸:

Beyt

Bir ¹²⁵⁹ şīşe şüküfeyle pür olsa neye beñzer
Didüm o şehe ¹²⁶⁰ didi ki müjġānıla çeşmüm

Biñ on altıda İstanbul’da fevt oldı.

¹²⁴⁶ Negr: -: K, İÜ

¹²⁴⁷ ḥarķ-ı ‘azīm vāķi‘ olup: -: M

¹²⁴⁸ Merhūm: -: M, K, İÜ

¹²⁴⁹ Mücedded: müceddeden: K

¹²⁵⁰ Ol zāt-ı behcet-liķādan şādır: -: M

¹²⁵¹ Olan: didügi: M

¹²⁵² Bu beyit K ve İÜ nüshalarında yoktur.

¹²⁵³ Bu beyit M ve K nüshalarında yoktur.

¹²⁵⁴ Şābirī: S 29a.b; M 32a; K 69a; İÜ 22b

¹²⁵⁵ Aḳçaḥiṣārī: Aḳçaḥiṣār’dan: S

¹²⁵⁶ ‘Arşa:‘arza: S

¹²⁵⁷ Şāḥib-fasāḥatdandur: pür-fasāḥatdandur: M, K, İÜ

¹²⁵⁸ Ra‘nālarıdur: ra‘nāsıdur: S

¹²⁵⁹ Bir: pür: İÜ

¹²⁶⁰ Şehe: mehe: S

ŞĀBİRİ¹²⁶¹

İstanbulî kâdî Muştafâ Çelebi'dür. Ebyât u eş'ârla şöhret-şi'âr olan şu'arâ-yı zü'l-i'tibârdandır. Bu beyt-i bî-nazîr zâde-i tab'-ı dil-pezîrleridür ¹²⁶²:

Beyt

Degül bu kavş-ı kuzah âh idince ben haste
Yeşil kızıl tütünüm çarha oldu ¹²⁶³ peyveste

Biñde İstanbul'da fevt oldu.

ŞĀDIĞ¹²⁶⁴

Belgradî'dür ¹²⁶⁵.

Beyt li-mü'ellifihî¹²⁶⁶

Şâdığ'ıñ şâdığ olduğına delîl
Yeter ey dil bu ism-i hûb u cemîl

Neşr ¹²⁶⁷: Haqqâ ki ismi gibi meşrebi şâdığ ve 'aşrında beyne'l-akrân ¹²⁶⁸ fâyığ idi. Eş'ârı muhayyel ve güftârı bî-bedeldür ¹²⁶⁹. Bu ebyât ol şâ'ir-i pür- nikâtuñdur:

Şi'r ¹²⁷⁰

Senüñ bir dâne-i hâlün cihâna virmez âdem var
Perî-peyker güzeller çokdur ammâ sende 'âlem var

¹²⁶¹ Şâbirî: M 32a; K 69a; İÜ 22b; Diğer Şâbirî: S 29b

¹²⁶² Dil-pezîrleridür: dil-pezîridür: S

¹²⁶³ Çarha oldu: oldu çarha: M

¹²⁶⁴ Şâdığ: S 29b-30a; M 32a, b; K 68a, b; İÜ 21b

¹²⁶⁵ Belgradî'dür: -: S

¹²⁶⁶ Beyt li-mü'ellifihî:li-mü'ellifihî: İÜ; Beyt: S

¹²⁶⁷ Neşr: -: S, İÜ

¹²⁶⁸ Beyne'l-akrân: beyne'l-'irfân: S

¹²⁶⁹ bî-bedeldür: bî-ñaleldür: S

¹²⁷⁰ Şi'r: Beyt: K, İÜ

‘Aceb mi ‘ālemi teşhīr iderse hātem-i la‘lūñ
Süleymānum nigīnūñde yazılmış ism-i a‘zem var

(32b) Efendüm bir yalñ ¹²⁷¹ yüzlü kuluñdur şem‘-i bezm-ārā
Duḥān-ı āteş-i dilden başında kara perçem var

Şi‘r-i Dīger ¹²⁷²

Devr-i gülde çeşme-sār-ı Hızır-ı şānīdür şarāb ¹²⁷³
Teşneler gelsün ki āb-ı zindegānīdür şarāb ¹²⁷⁴

Feyz-i rūḥ eyler Mesihā-veş surāḥī sāgara ¹²⁷⁵
Kālīb-ı fersūdenūñ güyā ki ḳanıdır şarāb

Biñ üçde İstanbul’da fevt oldı.

ŞABŪḤĪ¹²⁷⁶

Maḥrūsa-i Ḳoşantiniyye ḥışnı ebvābından Yeñi Ḳapu ḥāricinde zāviye-nişin-i āsitāne-i
Hazret-i Mevlānā ḳaddes-Allāhu sırrahu’l-a’lādur ¹²⁷⁷. Fārsī ve Türki ḥüb eş‘arı ve mergüb
güftarı vardır. Bu iki beyt-i laṭif zāde-i ṭab‘-ı şerīfleridür ¹²⁷⁸:

Şi‘r ¹²⁷⁹

Şaḳın ey ḡamzesi ḳātil gözi mekkāre şaḳın
Cevr ü zulm eyleme ‘uşşāḳ-ı dil-figāre şaḳın

Şaḳın aḡyār-ı siyeh-rūyla olma hem-dem
Zāḡlar ḳonmasun ol gül-şen i bi-ḥāre şaḳın

¹²⁷¹ Yalñ: yülek: S

¹²⁷² Şi‘r-i Dīger: ve lehu: İÜ; -: S, M

¹²⁷³ Bu mısra M nüshasında yoktur.

¹²⁷⁴ Bu mısra S nüshasında yoktur.

¹²⁷⁵ Bu mısra M nüshasında yoktur.

¹²⁷⁶ Şabūḥī: M 32b; K 68b; S 29b; İÜ 22a

¹²⁷⁷ Ḳaddes-Allāhu sırrahu’l-a’lādur: derviş-i dil-riş-i bi-hem-tādur:M

¹²⁷⁸ Şerīfleridür: Münīfidür: M

¹²⁷⁹ Şi‘r: Beyt: K, İÜ

ŞUBHÎ¹²⁸⁰

Meşâyiḥ-i kirâmdan Sultân Meḥmed Ḥân Ğâzî Câmî‘-i Şerîfinde vâ‘iz ü nâşih ve mazhar-ı envâ‘-ı leṭâ‘if ü medâyiḥ olan İstanbulî ‘Abdu’l-lah Efendi’dür. Müretteb dîvân-ı faşâhat-‘unvânı olup bu beyt-i latîf taşarruf-ı zihn-i zî-şânıdır:

Beyt

Heves-i zülfüñile zâhir olur dilde ¹²⁸¹ müdâm
Râz-ı ser-beste-i mazmûn-ı ‘aleyküm bi’ş-şâm

Biñ otuz birde İstanbul’da fevt oldı.

ŞAFVETİ¹²⁸²

Merḥûm Es‘ad Efendi’nün şükûfe-i gül-bün-i vücûdı olup bād-ı şarşar-ı fenâyla zâtı ḥazâna uğrayup ‘âzim-i gül-şen¹²⁸³-i beḳâ olan ‘Ârif Meḥmed Efendi’nün ferzend-i ercümendi Meḥmed Çelebi Efendi’dür ¹²⁸⁴. Hâlâ pâye-i erba‘îne vâşıl ve munfaşıl ¹²⁸⁵ olan müderrisîn-i kirâmdan olup pür-ma‘rifet maḥdûm-ı şâhib-fazîletdür. Bu beyt-i latîf zâde-i ṭab‘-ı şerîfleridür:

Beyt

Ol şûḥ kıyar ‘âşığa aḡyârına kıymaz
Gül daḡ ider bülbülünü ḥârına kıymaz

ŞULHÎ¹²⁸⁶

Mevâlî-i kirâmdan Ḳâsım Efendi’nün ferzend-i ercümendi Şâlih Çelebi Efendi’dür. (33a) Pâye-i erba‘îne vâşıl ve munfaşıl olan müderrisînün zübdesi ve muḥaḳḳikînün ‘umdesi olup bu beyt-i latîf zâde-i ṭab‘-ı münîfidür:

¹²⁸⁰ Şun‘î: M 33a; K 69a; İÜ 22b; -: S

¹²⁸¹ Dilde: -: İÜ

¹²⁸² Şafvetî: K 69a; İÜ 22a, b; M: Şıfatî: 32b; -: S

¹²⁸³ Gül-şen: -: K

¹²⁸⁴ Ferzend-i ercümendi Meḥmed Çelebi Efendi’dür: ferzend-i ercümendidür: K, İÜ

¹²⁸⁵ ve munfaşıl: -: K, İÜ

¹²⁸⁶ Şulhî: M 32b-33a; -: S, K, İÜ

Beyt

Rište-i fikr-i ser-i zülfüñle cānā bestedür
Dest-i miñnetde dil-i pür-dāğ bir gül-destedür

ŞUN'İ¹²⁸⁷

Gelibolı'dan Kādī-zāde Mehmed Çelebi'dür. Tāze-gū olup hūb eş'arı ve merğüb güftarı vardır. Bu iki beyt-i ra'nā kaşīde-i bī-hem-tāsındandır:

Şi'r¹²⁸⁸

Ger vezān olsa gül-istāna nesīm-i luṭfi
Nefhası nūkhet-i ezhārı iderdi ber-bād

ŞĀFĪ¹²⁸⁹

Niğdevī Hızır Çelebi'dür.¹²⁹⁰ el-müderriş.¹²⁹¹ Tāze-gū nīk-ḥū şu'arā-yı zū'l-i'tibārdan olup bu beyt güftārındandır¹²⁹²:

Beyt

Pāy-ı semend-i nāzına ḥınnā ne ihtiyāc
Ḥūn-āb-ı eşk-i dīdem ile reh-güzār-ı surḥ

ŞĀ'İB¹²⁹³

İstanbulī¹²⁹⁴ Sā'atī-zāde 'Alī Çelebi'dür. Nev-heves ü nev-zuhūr ve şu'le-i şem'i tabī'ati mir'āt-āsā pür-nūrdur. Bu iki beyt-i tāze āgāzesinden [dür]¹²⁹⁵:

¹²⁸⁷ Şun'î: M:33a;K:69a;İÜ:22b;-:S

¹²⁸⁸ Şi'r: Beyt: İÜ, K.

¹²⁸⁹ Şāfî: M 33a; K 69b; İÜ 23a; -: S

¹²⁹⁰ Çelebi'dür: Çelebi: K

¹²⁹¹ E'l-müderriş: -: M

¹²⁹² Tāze-gū nīk-ḥū şu'arā-yı zū'l-ifibārdan olup bu beyt güftārındandır: -: K, İÜ

¹²⁹³ Şā'ib: M 33a; K 69; S 30a, b; İÜ 23a

¹²⁹⁴ İstanbulī: İznikmīdī: S

¹²⁹⁵ Beyt tāze āgāzesinden(dür) :beyt anuñdur: K, İÜ

Beyt ¹²⁹⁶

Ser-fürû itsem ‘aceb mi hâk-i pâ-yı yâre ger
Gice gündüz ser-fürû itmekdedür şems ü kamer

Dîger ¹²⁹⁷

‘Âşık¹²⁹⁸-ı ğam-hvâri gördükde o tıfl-ı pür-cefâ
Sâye-i zülf-i siyâhın rûyına (33b) eyler niķâb

Harfî’z-zâi

ZAMİRİ ¹²⁹⁹

Müderresin-i ‘izâmuñ fazîlet-mendi ¹³⁰⁰ İstanbulî Hacı Yûsuf-zâde Ahmed Çelebi’dür
¹³⁰¹. Tâze-gû olup eş‘ârı şûh u şîrin olduğı bu iki beyt-i belâgat-ķarînden nümû-dârdur:

Şi’r ¹³⁰²

Gönül zülf-i dil-âvizünden özge bir veķen bilmez
O murğ-ı rişte-ber-pâ-zâde gül-geşt-i çemen bilmez

Dili süzân iden yâd-ı ruķuñdur şâm-ı fûrķatde
O bir pervânedür âzâr-ı şem‘-i encümen bilmez

TIFLİ ¹³⁰³

İstanbulî Ahmed Çelebi’dür¹³⁰⁴. Tâze-gû olan ¹³⁰⁵ şu‘arâ-yı zü’l-i’tibârûñ fuşahâsından
¹³⁰⁶ ve erbâb-ı ma‘ârifûñ büleğâsından ¹³⁰⁷ şâhib-iķtirâ‘ şâ’ir ¹³⁰⁸ ve emşâli nâdir olup eş‘âr-ı

¹²⁹⁶ Beyt: Şi’r: S¹²⁹⁷ Dîger: ve lehu: İÜ; -: S¹²⁹⁸ ‘Âşık: âşıkı: İÜ¹²⁹⁹ Zâmîrî: S 30b; M 33b; K 69b; İÜ 23a¹³⁰⁰ Müderresin-i ‘izâmuñ fazîlet-mendi: - : S¹³⁰¹ Çelebi’dür: Efendi’dür: K, İÜ¹³⁰² Şi’r: Beyt: K, İÜ¹³⁰³ Tıflî: M 33b-34a; S 30b-31a; K 69b-70a; İÜ 23b¹³⁰⁴ İstanbulî Ahmed Çelebi’dür: ismi Ahmed Çelebi: S¹³⁰⁵ Olan: olup: M, K, İÜ¹³⁰⁶ Fuşahâsından: fuzalâsından: S¹³⁰⁷ ve erbâb-ı ‘irfânun büleğâsından: M, K, İÜ¹³⁰⁸ şâhib-iķtirâ‘ şâ’ir: olup şâ’ir-i şâhib-iķtirâ: S

dürer-bârı şüh u selīs ve қаşā'id-i ma'ānī-şī'ārı қulüb-ı erbāb-ı 'irfāna enīs ü celīsdür ¹³⁰⁹. Bu ğazel-i laṭīf zāde-i ṭab'-ı nazīf ¹³¹⁰ ve ¹³¹¹ taşarruf-ı zıhn-i şerīfleridür ¹³¹²:

Ġazel

Vireli bāğda revnaқ ğül-i al üstine ğül
Şeh-levendüm ṭaқınur kırmızı şāl üstine ğül

Hāşıdur varısa sultān-ı bahāruñ ğül-şen
Jāle naқdini alur sāl-be-sāl üstine ğül

Mazhar-ı seylī-i idbārı olurken āḫir
Yine şad-pāre olur ¹³¹³ bād-ı şimāl üstine ğül

Dāmen ¹³¹⁴-efşān yetiş ey ¹³¹⁵ bülbul-i şūrīde yetiş
Çıkdı ğül-şende ser-i şāḫ-ı nihāl üstine ğül

Dāğlar sīnede dil nālede ğüyā қodılar
Қafes ¹³¹⁶-i bülbul-i şūrīde-maқāl üstine ğül

Şi'r-i üstāddaki ğülleri seyr it Tıflī
(34a) Dökdi evrāқını şan āb-ı zülāl üstine ğül

ṬAB'İ ¹³¹⁷

Tercemesi şebt olınan ¹³¹⁸ Edībī'nüñ ferzend-i ercümendi Meḫmed Çelebi'dür ¹³¹⁹. Mülāzım ü müderris olup ḫüb-ṭabī'at ve pāk-ḫılқat maḫdüm-ı şāḫib-fiṭnat idi. Bu iki beyt-i ra'nā zāde-i ṭab'-ı bī-hem-tālarıdur ¹³²⁰:

¹³⁰⁹ Eş'ār-ı dürer-bârı şüh u selīs ve kasā'id-i ma'ānī-şī'ārı қulüb-ı erbāb-ı 'irfāna enīs ü celīsdür: -: S

¹³¹⁰ Nazīf: laṭīf: M, İÜ; -:S

¹³¹¹ ve tasarruf-ı zıhn: -: S

¹³¹² Şerīfleridür: şerīfidür: M, İÜ

¹³¹³ Olur: eşer: İÜ; -: K

¹³¹⁴ Dāmen: -: M

¹³¹⁵ Ey: iy: M; -:İÜ

¹³¹⁶ Қafes: Қafesin: M

¹³¹⁷ Ṭab'ı: S 31a, b; M 34a; K 70a; İÜ 23b

¹³¹⁸ Olınan: olan: S

¹³¹⁹ Ferzend-i ercümendi Meḫmed Çelebi'dür: ferzend-i fazīlet-mendidür: S

¹³²⁰ Bi-hem-tālarıdur: dil-ğüşāsıdur: M, K, İÜ

Şi'r

Şikâr itdüñ gönül murğın hemân hÿâr olduğum kaldı
Esîr-i bend-i fitrâk u nigün-sâr olduğum kaldı.

Ne öldürdüñ ne âzâd eyledüñ murğ-ı dil-i-zârı
Miyân-ı dâm-ı zülfünde giriftâr olduğum kaldı

Tâze vü nev-heves iken biñ kırk üçde İstanbul'da ¹³²¹ nâ-murâd ¹³²² vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyledi
¹³²³.

ṬAL'ATÎ¹³²⁴

Der-gâh-ı 'Âlî şolâklarından Edirnevî Meḥmed Çelebi'dür. 'Ârif ü zarîf vücûd-ı şerîf
olup hûb eş'ârı ve mergûb güftârı vardır. Bu ebyât zâde-i ṭab'-ı pür-nikâtındandır ¹³²⁵:

Şi'r

Kim görürse lebûni la'l-i Bedaḥşân şanur
Seyr iden 'ârızunu mihr-i dirâḥşân şanur

Tâze dâğuñı gören sâ'id-i sîmînüñde
Bir nihâl üzre açılmış gül-i ḥandân şanur

Câ-be-câ ḥûmı durur zâhir olan Ferhâd'uhn
Anı saḥrada gören lâle-i nu'mân şanur

ṬARZÎ¹³²⁶

Ḳuzât-ı sencide-şifâtdan Zağrevî Meḥmed Efendi'dür. Eş'âr-ı dil-pezîri 'âşık-âne ve
güftâr-ı lâ-naẓîri ¹³²⁷ şâdiḳ-âne vücûd-ı şerîf ü sâl-ḥürde vü zarîfdür. Bu ğazel-i pâkîze vü nazîf
zâde-i ṭab'-ı münîfdür¹³²⁸:

¹³²¹ Bin kırk üçde: -: S

¹³²² Nâ-murâd: -: M, K, İÜ

¹³²³ Fânî eyledi: fânî bin kırk üçte eylemişdür: S

¹³²⁴ Ṭal'atî: S 31a; M 34a; K 70a: -: İÜ

¹³²⁵ Pür-nikâtındandır: pür-nikâtıdur: S

¹³²⁶ Ṭarzî: M 34a, b; S 31b; K 70a, b; -: İÜ

¹³²⁷ Lâ-naẓîri: -: S

¹³²⁸ Nazîf zâde-i ṭab'-ı münîfdür: nazîf anlaruñdur: S, K

Ġazel ¹³²⁹

Biz bezm-i maḥabbetde bu dem hem-dem-i ‘aşkuz
Bî-gâne kıyās itme bizi mahrem-i ‘aşkuz

Bir kaşı kemānuñ çekerüz cevrini muḥkem
Meydān-ı maḥabbetde bu dem Rüstem-i ‘aşkuz

(34b) Cānān yolına ḥarc iderüz naqd-i sirişki
Şarf eylemede mā-melekin Ḥātem-i ‘aşkuz

Zāhid bize ta‘n eyleme bu şekl-i fenāda
Biz tāt u ḳabā terkin uran Edhem-i ‘aşkuz

Bu ḥān-ḳah içre bizi kim görse ‘abā-pūş
Mest-āne şanur gerçi bizi ser-sem-i ‘aşkuz

Ṭarzī bize ta‘n eyleyemez kimse cihānda
Biz rind-i melāmet ¹³³⁰-zede-i ‘ālem-i ‘aşkuz

ṬARZĪ¹³³¹

Ṭā’ife-i şerefiyāndan zū’l-i’tibār¹³³² Meḥmed Çelebi nām¹³³³ şöhret-şi’ār kimesnedür¹³³⁴.
Eş’ārı ḥüb u dil-pezir¹³³⁵ ve güftarı mergüb-ı lâ-nazir¹³³⁶ olup Merḥūm Sulṭān Murād Ḥān¹³³⁷
‘aleyhi raḥmetü’l-cevādike nişān-ı ũrine didügi tārīḥdür:

Tārīḥ

Seyr idenler bu nişānı didiler ¹³³⁸ tārīḥini
Nāvek-i Sulṭān Murād-ı ‘ādile dikdük nişān (H. 1031)

¹³²⁹ Ġazel: Beyt: K

¹³³⁰ Melāmet: mülāzemet: M

¹³³¹ Ṭarzī: M 34b-35a; K 70b; Diġer Ṭarzī: S 31b-32a; -: İÜ

¹³³² Tā’ife-i şerefiyāndan zū’l-i’tibār: şu’arā-yı zū’l-i’tibārdan: S, K

¹³³³ Meḥmed Çelebi nām: -: S, K

¹³³⁴ Şöhret-şi’ār kimesnedür: şöhret-şi’ārdur: M

¹³³⁵ Ḥüb u dil-pezir: dil-pezir: M, K

¹³³⁶ Mergüb (u) lâ-nazir: lâ-nazir: M, K

¹³³⁷ Ḥān: -: S

¹³³⁸ Didiler: -: M, K, İÜ

Dîger Ğazel ¹³³⁹

‘Âşık gözedür urmada her tîr-i nigâhı
Sen şakla ħatâdan o cefâ-keşi ilâhî

Biñ şu‘leye bir sîne nice cilve-gâh olsun
Zabţ eylemişüz biz tıtalum âteş-i âhı

Virmez gül-i ħürşide fenâ zevċin alanlar
Şahrâ-yı maĥabbetde biten köhne giyâhı

Câ’izdür ide devr-i ħazânı şeb-i târik
Erbâb-ı dilûn kevkebe-i baĥt-ı siyâhı

Ťarzî umaruz reşk ideler tevbe-perestân
Ol mücrime kim mestî-i ‘aşk ola günâhı

Dîger

Bir nigâh-ı nîm-mest-i fitne-engîz eyledüñ
N’eyledüñ zâlim şikest-i câm-ı perĥîz eyledüñ

Ğamze-i mest-i mey-i ‘işveñle yıķduñ ‘âlemi
Sâġar-ı tâķat-riyâ-yı nâzı leb-rîz eyledüñ

Āfitâbı rûy-ı ‘âlem-tâbuña mir’ât idüp
Neçesinde şâne-i zülf-i dil-âvîz eyledüñ

Leşker-i müjgânıla dem-dâr itdüñ ġamzeñi
Mülk-i dîn ü dilde kâfir şûr-ı Cengîz eyledüñ

Ablaķ-ı mevzûn-ĥırâm-ı kilküñe Ťarzî yine
Ser-zemîn-i şi’ri cevân-gâh-ı Şeb-dîz eyledüñ

¹³³⁹ Dîger Ğazel: Bu beyt-i zibâ daĥı zâde-i tab’-ı ra’nâsıdur: -:S; Beyt: M; Gazelin M nüshasında ilk iki beyti mevcuttur.

Biñ yetmiş iki senesinde Mışır azası'nda iken aste olup kethüdası atlı eylemişdür ve amid Efendi fevtine bu tarii didi ¹³⁴⁰:

Tārī ¹³⁴¹

Gerd-i arzi 'azimet-i 'ubā
Dāmen-i itilā ber-ide

Ü be-reft ü piyāle-i nazmeŝ
Mānde der-bezm-i dehr-i gerdide

Goft amdī berā-yı ü tārī
Fevt şod arzi-i belā-dide (H. 1072) ¹³⁴²

ALİB ¹³⁴³

uzāt-ı sencide-sıfātdan İstanbulī 'Ömer elebi'dür. Türkī ve Fārsī rengin eş'arı ve nāzük ü [müŝgīn] güftarı [vardur]. Bu rübā'ı-i laif zāde-i ab'-ı münifidür:

Rübā'ı

Yā Rab kerem eyle lu u isān eyle
ŝoñ demde refī-i rāhum īmān eyle
Sāı-yi ecel ün ŝuna peymāne seā
Baña sekerāt-ı mevti āsān eyle

Nesr: Bu rübā'ı-i leāfet-ŝi'ār daı alib-i Rūm olduın iŝ'ār ider:

Rübā'ı

Ey müdde'ı le'im ü pā-bend-i rūsūm
Kerdem-i od-rā be-lafz-ı alib-i mevsūm
Ger malaŝ-ı pākī ŝeved far pes est
Kū alib-i emelest ü men alib-i Rūm ¹³⁴⁴

¹³⁴⁰ "Biñ (...) didi": -: M, K

¹³⁴¹ Tārī: -: M, K

¹³⁴² "Karışık eteini toplamış (dünyadan el-etek çekmiş) arzi'nin tozu āhirete gitti. O gitti ve ŝiirinin kadehi dönen dünya meclisinde kaldı. O'nun (ölüm) tarihi için Hamdī söyledi: *Belā görmüş Tarzī öldü.*"

¹³⁴³ alib: M 34b-35a; -: S, K, İÜ

Neşr: Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı zîbâsıdır:

Şi'r

Dem-i visâl neş'e-i şarâb gibi ¹³⁴⁵
 Kalu gözümde (35a) o demler hayâle h'âb gibi
 Şeb-i firâk baña câme-h'âb-ı âteş olur
 Sabâha dek dönerüm süzla kebâb gibi

Harfî'z-zâ'-i

ZİLLİ ¹³⁴⁶

Çaramanî Şeyh Muşlihi'd-dîn Efendi'dür. 'İlm ü 'irfânla beyne'l-aqrân müşârün-ileyhi bi'l-benân idi. Eş'ârı ¹³⁴⁷ 'aşîk-âne ve güftârı sâdıq-ânedür. Bu beyt-i hûb zâde-i tab'-ı mergûbıdır ¹³⁴⁸:

Beyt

Cemâl-i bâ-kemâlün dōstum âyineden ber-ter
 Kim anda şüret-i hüsün ü melâhat görünür yer yer

Bin onda Konya'da fevt oldu ¹³⁴⁹.

ZUHÜRİ ¹³⁵⁰

Çuzât-ı Rûmiyye'den 'Abdü'l-kerîm Çelebi'dür. Bu târih-i laîfî taḥrîr ile bu cerîdeye ilhâk olındı:

¹³⁴⁴ "Ey müdde'i (iddia edici), alçak, âdet ve usullere ayağı bağlı (kişi)! Ünlü tâlibin sözüyle, kendi (bildiğimi) yaparım. Eğer, fark temiz bir mahlas olursa emelinin tâlibi olan o kişi geridir (alçaktır), ben Rûm'un Tâlib'iyim."

¹³⁴⁵ Mısra'ın vezni bozuktur.

¹³⁴⁶ Zillî: M 35a; S 32a; K 70b; -: İÜ

¹³⁴⁷ Eş'ârı : bu eş'ârı : K

¹³⁴⁸ Zâde-i tab'-ı mergûbıdır: ol zât-ı mergûbundur: S

¹³⁴⁹ Bin onda Konya'da fevt oldu: -: M, K, İÜ

¹³⁵⁰ Zuhûrî: -: M 35a; S, K, İÜ

Tārīḫ-i Berāy-ı Vefāt-ı Bülbül-zāde

Rūḫ-ı Bülbül-zāde oldı ‘āzim-i bāğ-ı cinān
Vāşıl ola dilerüm gül-geşt-i ‘afv-ı Hālīka

Ey Zuhūrī gūş idüp fevtin didüm tārīḫini
Okuyalum rūḫ-ı Bülbül-zāde için Fātiḫa (H. 1047)

Ḥarfü'l-‘ayn

‘ALİ¹³⁵¹

Gelibolı’dan Muştafā Efendi’dür¹³⁵². Mülāzım olduğdan şoñra ba‘z-ı bilādda mesned-nişin-i şadāret-i ‘imāret olmuş-ıdı. ‘İlm ü ‘irfānla nām-dār ve şı‘r ü inşāyla şöhret-şı‘ār olmağın evşāf-ı cemil-i ‘ālem-ārā ve zāt-ı sūtüde-ḫışāl-ı bī-hem-tāları müstağnī-i kilik-i nādire-perdāzdur. Bu eş‘ār-ı laṭif ol zāt-ı şerīfün¹³⁵³ zāde-i ṭab‘-ı nazīfleridür:

Ġazel¹³⁵⁴

Düşümde Ḳays’a şordum ‘aşk-ı Leylā-y-ıla aḫvālin
Didi ḫaşr olmayınca şormayın¹³⁵⁵ divānenün ḫālin

Didüm ḫiç devr-i bāḳide vefā şüretleri var mı
Didi maḫv itdi vuşlat ‘āşık u ma‘şūkuñ eşkālın

Didüm seyl-āb-ı eşküñden ḫalāş olduñ mı ‘uḳbāda
Biraz ağladı (35b) feryād itdi egdi ṭab‘-ı meyyālin

Didüm ten ḫāk-dānı ‘ālem-i ervāḫa beñzer mi
Didi aldurdum ol devrün Hüma-yı fāriğü’l-bālin

Didüm abdāllarda¹³⁵⁶ şimdilik senden bedel kim var¹³⁵⁷
Didi ‘Alī’de gördüm ben melāmet pīrinün şālin

¹³⁵¹ ‘Ālī: S:32a, b; M: 35a,b; K:70b-71a ; -iÜ

¹³⁵² Efendi’dür: Çelebi’dür: S

¹³⁵³ Ol zāt-ı şerīfün: -: K

¹³⁵⁴ Ġazel: Şı‘r: S

¹³⁵⁵ Sormayın: sorma biz: S

¹³⁵⁶ Abdāllarda : -: M

¹³⁵⁷ Bedel kim var: bedel var mı: S

Şi'r-i Dîger¹³⁵⁸

Gider nev-reste dil-berlerle¹³⁵⁹ seyr-i bâğa cānānum
 Bir iki ğoncesüz ğopmaz yerinden verd-i ħandānum

Neşr¹³⁶⁰: Merhūm¹³⁶¹ Sulţān Selīm ‘aleyhi raĥmetühü’r-raĥīm¹³⁶² ŧeh-zāde iken Maġnīsa’da¹³⁶³
 ŧikāre¹³⁶⁴ çıĥup elinde¹³⁶⁵ ŧāh-bāzla mezbūra¹³⁶⁶ rāst geldükde iĥdāmla¹³⁶⁷ didüġi¹³⁶⁸ beyt-i
 bedīhidür¹³⁶⁹ :

Beyt¹³⁷⁰

Şāh-bāz-ı himmetün destünde olsun ber-ĥarār
 Olur elbette Hümā-yı salţanat bir ġün ŧikār

Biñ sekizde Cidde Begi¹³⁷¹ iken vedā‘-ı ‘ālem-i fānī eyledi.

‘ĀLĪ¹³⁷²

Ķuzāt-ı sencide-ŧıfātdan Bosnevi ‘Alī Efendi’dür. Ĥaĥĥā ki zemānenün ‘ālisi ve
 memleket-i hünerün vālīsidür. Bu ebyāt zāde-i ŧab‘-ı pür-nikātıdur:

¹³⁵⁸ Şi'r-i Dîger: Dîger: K; -: S

¹³⁵⁹ Dil-berlerle: dil-berle: K

¹³⁶⁰ Neşr: -: K

¹³⁶¹ Merhūm: -: S

¹³⁶² ‘aleyhi raĥmetühü’r-raĥīm: -: S, K

¹³⁶³ Maġnīsa’da: - : S, K

¹³⁶⁴ ŧikāre: ava: S

¹³⁶⁵ elinde: -: K

¹³⁶⁶ Mezbūra: -: S

¹³⁶⁷ İkdāmla: -: S

¹³⁶⁸ Didüġi: dindüġi: M

¹³⁶⁹ Bedīhidür: budur: S; beytdür: K

¹³⁷⁰ Beyt: -: K

¹³⁷¹ Cidde Begi: Cidde’de beg: S

¹³⁷² ‘Āli : M: 35b; K: 71a; -: İÜ ; Dîger ‘Āli: S 33a

Eş‘ār¹³⁷³

Biz mes‘ele-âmûz-ı dil-istân-ı kemâlüz
Biz meş‘ale-efrûz-ı şeb-istân-ı hayâlüz

Mahrûm-ı harîm-i harem-i vuşlatuz ammâ
Biz mahrem-i esrâr-ı ğam-ı derd ü melâlüz

Mey-ĥ‘ârelerüz vâkıf-ı ĥum-ĥâne-i ‘aşkuz
Rindüz ezeli şâhib-i ‘unvân-i celâlüz

‘AZİZİ¹³⁷⁴

Ĥ‘âce Sa‘de‘d-dîn Efendi’nün ferzend-i fazîlet-mendi¹³⁷⁵ ‘Abdü’l-‘azîz Efendi’dür. İki def‘a Rûm İli şadrına¹³⁷⁶ pîrâye-baĥş-ı kâm-rânî olmuşlar idi. ‘İlm ü fazl ile¹³⁷⁷ ma‘rûf ve şî‘r ü inşâyla mevşûf bir zât-ı ĥuceste-liķâ ve bir vücûd-ı bî-hem-tâdur ki meydân-ı belâgatda mişli nâdir ve ‘arşa-i ma‘ânide pehlevân-ı bahâdırur. Bu iki beyt-i ra‘nâ zâde-i tab‘-ı bî-hem-tâlarıdur¹³⁷⁸:

Beyt¹³⁷⁹

Şafâ bâğında şâd olsa dil-i şeydâ-yı pür-miĥnet
Fiġân-ı ‘andelîb (36a) irdükde alur ‘aĥlını ĥayret

Dîġer¹³⁸⁰

Gül-zâr-ı ruĥ-ı yârda¹³⁸¹ ġüyâ ki dehânı
Bir ġonce-i terdür gül-i ĥandân arasında

Târîĥ-i vefâtları budur¹³⁸²:

¹³⁷³ Eş‘âr: Beyt: K: -: M

¹³⁷⁴ ‘Azîzî: M 35b-36a; S 33a-b; İÜ 24a; K 71a-b

¹³⁷⁵ Fazîlet-mendi: ercümendi: K, M

¹³⁷⁶ Rûm İli şadrına: şadr-ı Rûm’a: S; Rûmeli şadrında: K

¹³⁷⁷ Fazl ile: fazla: M, K

¹³⁷⁸ Bî-hem-tâlarıdur: dil-ġüşâsıdur: S

¹³⁷⁹ Beyt: Şî‘r: S; - M

¹³⁸⁰ Dîġer: ve lehu: İÜ; -: M, S

¹³⁸¹ Yârda: yâra: İÜ

¹³⁸² Târîĥ-i vefâtları budur: tariĥ-i vefâtıdur: S

Târîh

Rûh-ı ‘Azîz Efendi’ye firdevs ola maqâm (H. 1041)

‘İŞMETİ¹³⁸³

Hâlâ Şâm-ı¹³⁸⁴ şerîf-encâmıda¹³⁸⁵ mesned-nişîn-i seccâde-i şerî’at olan Mehmed Çelebi’dür¹³⁸⁶. Eş’ârı dil-pezîr¹³⁸⁷ ü¹³⁸⁸ muhayyel ve ebyâtı lâ-nazîr¹³⁸⁹ ü¹³⁹⁰ bî-bedeldür. Bu iki beyt-i laţîf zâde-i tab’-ı şerîfleridür:

Beyt¹³⁹¹

Fârîğ olmam âhdan dil-dâre kâr itmezse de
Süzîş-i dildür garaz yâr i’tibâr itmezse de

Diğer¹³⁹²

Tîşe-i cevrlle¹³⁹³ tek gönlümi vîrân itme
Senden ey dehr-i denî kim dili¹³⁹⁴ âbâd ister

Neşr¹³⁹⁵: Feth-i Bağdâd-ı Dârü’s-selâm’a¹³⁹⁶ ol server-i ‘ulemâ-ı ‘izâm¹³⁹⁷ bu gûne târîh-perdâzî olmuşlardır¹³⁹⁸:

¹³⁸³ ‘İşmetî: S : 33b ; M : 36a ; K : 71b; İÜ : 24a

¹³⁸⁴ Şâm: - : M

¹³⁸⁵ Şerif-Encâmıda: şeref-encâmıda: M, İÜ

¹³⁸⁶ Efendi’dür: M; Çelebi’dür: İÜ; Çelebi Efendi’dür: S

¹³⁸⁷ Dil-pezir : dil-peziri : S

¹³⁸⁸ ü: -: S

¹³⁸⁹ lâ-nazîr: lâ-nazîri: S

¹³⁹⁰ ü: -: S

¹³⁹¹ Beyt : Şi’r: S

¹³⁹² Diğer : - : S, M; ve lehu: İÜ

¹³⁹³ Cevrle: kahrıla: S

¹³⁹⁴ Dili : dil: M, K, İÜ

¹³⁹⁵ Neşr : - : M, K, İÜ

¹³⁹⁶ Bağdâd-ı dârü’s- selâma: Bağdâd’a: S, K, İÜ

¹³⁹⁷ “Ol (...) ‘izâm”: -: S, K, İÜ

¹³⁹⁸ Târîh-perdâzî: olmuşlardır: târîh-perdâzî olmuşlar: K: târîh demişdür : S

Tārīḥ¹³⁹⁹

Ḥaqq eyleye sultān-ı cihān Ḥān Murād'ıñ
Hem-vāre çerāğ-ı gül-i iḳbālını rūşen

Bağdād'ı yine kuvvet ile eyledi teşhīr
Bergeşte olup ḳahrı ile devlet-i düşmen

Şebt eylemege vaqt-i sa'īdin bu cihāduñ
Feyz ister iken 'İşmetiyā fazl-ı Ḥudādan

Tebrik-i ğazā eyleyüp ol¹⁴⁰⁰ zıll-ı İlāha¹⁴⁰¹
Hātif didi tārīḥini *fethūñ*¹⁴⁰² *müteyemmin* (1048)

'AYŞİ¹⁴⁰³

Mevālī-i kirāmdan olup ismi¹⁴⁰⁴ 'İsā'dur¹⁴⁰⁵. Endişe-i kemend-efkārı¹⁴⁰⁶ çarḥ-ı berīn-i
'ırfāna peyveste¹⁴⁰⁷ ve rīsmān-ı eş'ār-āb-dārı¹⁴⁰⁸ ṭāk-ı sipihr-i hüner-āsmāna bestedür. Ğarīḳ-i
baḥr-ı raḥmet-i¹⁴⁰⁹ Yezdān Sulṭān Murād Ḥān ḥışn-ı Revān'ı fetḥ eyledükde ṭab'-ı dūrer-
bārlarından şādır olan beyt-i bī-hem-tādur:

Beyt

Şerār-ı nār-ı ḳahr-ı cān-sitāmı şāh-ı Cem-cāhuñ
Revān'ın aldı şanmañ cānın aldı şāh-ı güm-rāhuñ

Bu ebyāt-ı lā-naẓīr¹⁴¹⁰ dahı zāde-i ṭab'-ı dil-peẓīridür¹⁴¹¹:

¹³⁹⁹Tarih manzumesinin ilk üç beyti S nüshasında yoktur.

¹⁴⁰⁰Ol : - : S

¹⁴⁰¹Zıll-ı İlāha: zıll-ı ilāh: S; Allāh'a; M

¹⁴⁰²Fethūñ: - : S

¹⁴⁰³'Ayşī: M 36a, b; S 33b-34a; İÜ 24a, b; K 71b-72a

¹⁴⁰⁴İsmi: -: S

¹⁴⁰⁵'İsā'dur: -: S

¹⁴⁰⁶Efkārı: efkār: İÜ

¹⁴⁰⁷Peyveste: peyvestedür: M

¹⁴⁰⁸Eş'ār- āb-dārı: eş'ārı āb-dār: S

¹⁴⁰⁹Baḥr-ı raḥmet: raḥmet-i baḥr: S

¹⁴¹⁰Lā-naẓīr: -: M, K, İÜ

¹⁴¹¹Dil-peẓīridür: pür-nikātıdur: M, K, İÜ

Şi'r ¹⁴¹²

Faşl-ı bahâr eyyâm-ı gül 'ahd-i şeh-i firûz ola
'Âlem niçe şâd olmasun hem'ıyd ü hem nev-rûz ola

(36b) Dîger ¹⁴¹³

Düşelden haste diller bend-i gîsû-yı perişâne
Anuñ her bir şikenci döndi bir şâm-ı garîbâne

Ve lehu ¹⁴¹⁴

Rüşen eyler ¹⁴¹⁵ ehl-i derdün dîde-i ümmîdini
Kopsa nâ-geh cünbiş-i pây-ı semendinden gubâr

'ATÂYÎ ¹⁴¹⁶

Nev'î-zâde 'Atâ'-ullah Çelebi'dür. Mutaşarrıf-ı medrese-i hâric olduğdan soñra tarîk-i kazâyâ 'âzim olup menâşib-ı celîlede mesned-nişin-i hükümet-i şer'iyye ¹⁴¹⁷ olmuş-ıdı . 'İlm ü fazîlet ile ¹⁴¹⁸ mâhir ve şâhib-ihtirâ' şâ'ir oğlu şâ'irdür. Bu ğazel-i ¹⁴¹⁹ laţîf zâde-i tab'-ı şerîfleridür ¹⁴²⁰:

Ġazel ¹⁴²¹

Vişâl için sunar ol yâre her fütâde ğazel
Dürûğ-ı ¹⁴²² maşlahat-âmîz olur arada ğazel

¹⁴¹² Bu şiir M nüshasında yoktur.

¹⁴¹³ Dîger: ve lehu: İÜ; -: M, S

¹⁴¹⁴ Ve lehu: Dîger: K; -: M, S

¹⁴¹⁵ Eyer: -: K

¹⁴¹⁶ 'Atâyî: M 36b; S 34a; K 62a; İÜ 24b-25a

¹⁴¹⁷ Şer'iyye: -: M

¹⁴¹⁸ Fazîletile: fazilla: M

¹⁴¹⁹ Ġazel: Beyt: S

¹⁴²⁰ Zâde-i tab'-ı şerîfleridür: ğazelindendür: S

¹⁴²¹ Ġazel: Beyt: S, M; Gazelin ilk beyitten sonraki beyitleri S nüshasında yoktur.

¹⁴²² Dürûğ: dürûğ: M

O gül-ruha yüri ¹⁴²³ ahvâli açaçık söyle
Düşerse fırsat eğer okı bir güşâde gâzel

‘İzârı vaşfını yazduğda hattını vaşf ¹⁴²⁴ it
O yâr-ı ehl-i dile ‘arza kıılma sâde gâzel

Saçuñ hevâsı ile düşdi özge sevdâya
Şu deñlü bağladılar yine ol hevâda gâzel

Virür qarâr dil-i ¹⁴²⁵ bî-sükûna gâyetde
‘Atâyî şî‘ri gibi bir qarâr-dâde gâzel

Mesnevîde birkaç pâre kitâbı ve nice te’lîf-i müsteşâbı vardır ¹⁴²⁶. Biñ kırk altıda İstanbul’da fevt oldu.

‘ATÂYÎ ¹⁴²⁷

Nevâlî-zâde ‘Atâ’-ullah Çelebi’dür ¹⁴²⁸. Ba‘z-ı bilâdda mevleviyetle mesned-nişîn-i seccâde-i şerî‘at ¹⁴²⁹ olmuş-ıdı ¹⁴³⁰. Şâ‘ir-i şâhib-ihtirâ‘ ¹⁴³¹ ve ma‘ânî emrine muţâ‘ idi ¹⁴³². Bu beyt-i bî-naẓîr zâde-i tab‘-ı dil-peẓîrleridür ¹⁴³³:

Beyt

Ėam gelse ey ‘Atâyî harâbâta düş hemân
Añlar seni ne hâlet ise eski meskenüñ

Biñ yigirmi yedide İstanbul’da fevt oldu.

¹⁴²³ Yüri: yüzi: K

¹⁴²⁴ Vasf: yay: M

¹⁴²⁵ Dil: dili: M

¹⁴²⁶ “Mesnevîde (...) vardır” : -: K, İÜ, S

¹⁴²⁷ ‘Atâyî: M 36b; K 62a; İÜ 25a; Diğer ‘Atâyî: S 34a, b

¹⁴²⁸ Çelebi’dür: Efendi’dür: M

¹⁴²⁹ Seccâde-i şerî‘at: hükümet-i şer‘-i şerîf: S

¹⁴³⁰ Olmuş-ıdı: olmuşdur: S

¹⁴³¹ İhtirâ‘: İhtirâ‘dur: S

¹⁴³² “ ve (...) mütâ‘ idi”: -: S; Mütâ‘ idi: mütâ‘dur: K, İÜ

¹⁴³³ Dil-peẓîrleridür: dil-peẓîridür: S

‘İYDÎ¹⁴³⁴

Ankaravî Beg-zâde Luṭf-ullah Çelebi’dür. Zümre-i dervîşân-ı bî-nâm ü nişândan olup ‘Acem¹⁴³⁵ ü Hind’i seyâhat idüp ma‘ârif-i külliyye¹⁴³⁶ (37a) dest-res bolduḡdan soñra vilâyet-i Rûm’a ‘avdet ve şu‘arâ-yı Rûm’la daḡı hem-şoḡbet olmuşdur. Künd-ṭabî‘at¹⁴³⁷ u ‘abûs-liḡâ iken Fârisî ve Türki bî-hem-tâ eş‘ârı vardır. Bu ebyât zâde-i ṭab‘-ı pür-nikâtıdur:

Şi‘r¹⁴³⁸

Hişâr-ı şabrum eger olsa ḡal‘a-ı âhen
Açar¹⁴³⁹ nigâhuñ aña her nazarda¹⁴⁴⁰ biñ revzen

Perestiş-i şanem-i râḡat eylemez hergiz
Mürîd-i Berhemen-i ‘aşḡ olan mesihâ-fen

Mişâl-i âyine¹⁴⁴¹ her ‘akse dilde yer virmez
Kimüñ ki ḡalbine mihrüñ olur fûrûḡ-figen

Diğer¹⁴⁴²

Gerd-i la‘lünde degül ḡaṭ Sûre-i Nûr u Duḡân
Eylemiş kilik-i ḡazâ taḡrîr gördüm ḡoncede

ve lehu¹⁴⁴³

Virdi firîb göñlüme bir gül-‘izâr şuḡ
Olmaz esîr bir güle zirâ hezâr şuḡ

¹⁴³⁴ ‘İydî: S : 34b – 35a ; M : 36b-37a ; K : 72a,b ; İÜ : 25a, b

¹⁴³⁵ ‘Acem ü : - : İÜ

¹⁴³⁶ Külliyye: külliye ile: M, K, İÜ

¹⁴³⁷ Ṭabî‘at: ṭab‘: S

¹⁴³⁸ Şi‘r: Beyt: M, K, İÜ

¹⁴³⁹ Açar : ecr : S

¹⁴⁴⁰ Nazarda: nigâhda : S

¹⁴⁴¹ Âyine: âyine : S

¹⁴⁴² Diğer: ve lehu: M; -S, İÜ

¹⁴⁴³ ve lehu: Diğer: K, S, İÜ

Geh çeşmi ¹⁴⁴⁴ geh nigāhı çeker tîğ gönlüme
Bir mesti aldı ortaya iki humār şūh

Hālā vilāyet-i Kırım'da Bahādır Giray Hān'ın nedimi olup maẓhar-ı girişme-i iltifāt-ı nazarlarıdır ¹⁴⁴⁵.

‘İTRİ’ ¹⁴⁴⁶

‘Acemdür. İsmi Meḥmed’dür. Menāsıb-ı celīleye mutaşarrıf olan ¹⁴⁴⁷ kuzāt-ı sencide-şifātından olup ḥüsn-i ḥaṭla ¹⁴⁴⁸ naḳḳāş-şuver-i inşā olmağın Merḥūm Ğanī-zāde Efendi’nün mektūbcısı olmuş-ıdı. Şāhib-ihtirā’ şā’irdür ammā eş’arı nādirdür ¹⁴⁴⁹. Bu beyt-i laṭif zāde-i ṭab’-ı şerīfleridir ¹⁴⁵⁰:

Beyt

Gümānda idi gönül dūr iken o māh cebīn
Vişāline irerüm şimdi geldi baña yaḳīn

(37b) Biñ otuz beşde ¹⁴⁵¹ İstanbul’da fevt oldı.

‘İLMİ-İ NĀZİK’ ¹⁴⁵²

Zümre-i kuzāt-ı sencide-şifātından Edirnevī Ahmed Çelebi’dür ¹⁴⁵³.

Beyt li-nāmikihi ¹⁴⁵⁴

Gerçi çokdur zırafā dünyāda
Cümleden ‘İlmi-i Nāzik nāzik

¹⁴⁴⁴ Çeşmi : çeşm : İÜ

¹⁴⁴⁵ “Hālā (...) nazarlarıdır”: - : İÜ; iltifātlarıdır: K

¹⁴⁴⁶ ‘İtri: M : 37a-b ; S : 35a ; K : 72b ; İÜ : 25b

¹⁴⁴⁷ Olan : ve : S

¹⁴⁴⁸ Ḥaṭla : ḥaṭlla : İÜ; ḥaṭıla: S

¹⁴⁴⁹ Şāhib-ihtirā’ şā’irdür. Ammā eş’arı nādirdür: Hüb eş’arı ve mergûb güftarı vardır: S

¹⁴⁵⁰ Ṭab’-ı şerīfleri vardır: ṭab’ıdır: S

¹⁴⁵¹ Otuz beşde : otuzda : S

¹⁴⁵² ‘İlmi-i Nāzik : M : 37b, S ; 35b-36a, K : 72b, İÜ : 25b-26a

¹⁴⁵³ Zümre-i kuzāt-ı sencide-şifātından Edirnevī Ahmed Çelebi’dür: Edirnevī Ahmed Efendi’dür. Zümre-i kuzātından idi : S

¹⁴⁵⁴ Beyt li-nāmikihi: Beyt; M, K, İÜ

Nesr¹⁴⁵⁵: Bu beyt-i laṭîf zâde-i ṭab‘-ı şerîfleridür¹⁴⁵⁶:

Beyt

Küyına vardum gice seyr eyledüm cânân yoḡ
Âsitânın şöyle tenhâ buldum aṣlâ cân yoḡ

li-mü’ellifihî¹⁴⁵⁷

Beyt¹⁴⁵⁸

Didiler seyr itdürür aḡyâra dil-ber hânesin
Küyını açmazdan geṣt¹⁴⁵⁹ eyledüm yoḡ cân ü cin

Nesr¹⁴⁶⁰: Biñde¹⁴⁶¹ Edirne’de fevt oldı.

‘İLMİ¹⁴⁶²

Zümre-i¹⁴⁶³ ḡuzât-ı sencîde-şıfâtdan Maḡnîsavî¹⁴⁶⁴ Ğınâyi-zâde ‘İlmi-i Tâhir’dür. Hâlâ¹⁴⁶⁵ bu ‘aṣr-ı huçeste-liḡâ şu‘arâsından ve şu‘arânun fuṣaḡhâsından zarîf ü nükte-dân pür-fazl u ‘irfân vücûd-ı şerîfdür¹⁴⁶⁶. Maḡrûsa-i Filîbe’de müddet-i medîd mesned-nişîn-i ḡükûmet olan merḡûm¹⁴⁶⁷ Şeyḡî¹⁴⁶⁸ Çelebi Efendi ḡaḡlarında bu ḡüne laṭîfe-perdâzi olurlar idi¹⁴⁶⁹:

Beyt

Ḳadrüñi ‘İlmi Efendi cümle yârân bilse ne
Sen gidelden gelmez oldı ḡahvecikler gelsene

¹⁴⁵⁵ Nesr : - : S, M, İÜ

¹⁴⁵⁶ Şerîfleridür : şerîfdür : S

¹⁴⁵⁷ li-mü’ellifihî: Râ ḡımu’l-ḡurûf bu ḡüne der: S

¹⁴⁵⁸ Beyt: -: M, K, İÜ

¹⁴⁵⁹ Geṣt : seyr : S

¹⁴⁶⁰ Nesr: -: S, M

¹⁴⁶¹ Biñde: Biñ birde: S

¹⁴⁶² ‘İlmi: K 72b-73a; M 37b-38a; İÜ 26b; Diġer ‘İlmi: S 36a

¹⁴⁶³ Zümre-i : - : M, K, İÜ

¹⁴⁶⁴ Maḡnîsavî : ma’nîsavî : K, İÜ

¹⁴⁶⁵ Hâlâ: - : S

¹⁴⁶⁶ Vücûd-ı şerîfdür : vücûddur: S

¹⁴⁶⁷ Merḡûm : - : S

¹⁴⁶⁸ Şeyḡî: - : M, K, İÜ

¹⁴⁶⁹ Laṭîfe-perdâzi olurlar idi: buyurmuşlardır: S

Neşr ¹⁴⁷⁰: Hüb eş‘arı ve mergüb güftarı vardır. Bu ebyât zâde-i tab‘-ı pür-nikâtlarıdır ¹⁴⁷¹:

Ġazel ¹⁴⁷²

Gör ol hâli leb-i cânānumuzda
Ki nice dāğ ya kıdı cânumuzda

Eger bir dem yakın gelse ¹⁴⁷³ bize yâr
‘Aceb alur mıdı ol yanumuzda

‘Aceb hikmet nedür ‘İlmî eıbbā
alur ‘āciz bizüm dermānumuzda ¹⁴⁷⁴

Neşr ¹⁴⁷⁵: Şeyhü’l-islām Yahyā Efendi Hāzretleri’[nüñ] (38a) def‘a-i şālisede fetvāyı ¹⁴⁷⁶ teşrīflerine bu güne tarīh-perdāzī olmışlardır ¹⁴⁷⁷:

Tārīh ¹⁴⁷⁸

Şeh-i ma‘delet-pişe Sulţān Murād
Tārīı yine ¹⁴⁷⁹ itdüm ihyā didi

İdüp da‘vet-i luţf-ıla iltifāt
Buyur şadr-ı fetvāya Yahyā didi (1043)

‘ALİMİ ¹⁴⁸⁰

Çorlevi Kāsım Efendi’dür ¹⁴⁸¹. uzāt-ı sencide-şifātından olup eş‘arla ¹⁴⁸² ser ü kārı var idi.

Bu beyt naş-ı hātemidür:

¹⁴⁷⁰ Neşr: - : S, M, İÜ

¹⁴⁷¹ Tab‘i pür -nikâtlarıdır : tab‘ı dur : S

¹⁴⁷² Ġazel : Şi‘r : S

¹⁴⁷³ Gelse : gele : S.

¹⁴⁷⁴ Bu beyit S nüshasında yoktur.

¹⁴⁷⁵ Neşr : - : S, M, İÜ

¹⁴⁷⁶ Fetvāyı : fetvāya : M

¹⁴⁷⁷ “Şeyhü’l-islām (...) olmışlardır” : - : S

¹⁴⁷⁸ Tārīh: -: S

¹⁴⁷⁹ Yine : āyine : İÜ

¹⁴⁸⁰ ‘Alimî: M 38a; K 73a; İÜ 26b; Diğer ‘İlmi : S : 36a, b

Beyt

‘Alîmî fevveza’l-emru ile’llâh
Ve târiḫu tevekkeltü ‘ala’llâh (H.1032) ¹⁴⁸³

Bu iki beyt-i laṭîf zâde-i ṭab‘-ı şerîfidür ¹⁴⁸⁴:

Beyt ¹⁴⁸⁵

- 1) Hedef-i tîr-i cefâ eylesün ‘uşşâkı
Ne revâ bezlün ¹⁴⁸⁶ ile yâd olına nâm-ı şerîf

Dîger ¹⁴⁸⁷

- 2) Bî-çâre ‘Alîmî de ¹⁴⁸⁸ kulumdur dimez oldun
Bu cevre nedür bâ‘iş ü bâdî diye cânâ

Müverriḫlikde ¹⁴⁸⁹ meşhûr ¹⁴⁹⁰ ve ol vâdîde genc-i mestûr ¹⁴⁹¹ idi ¹⁴⁹². Ergene kaçabasında Merhûm Sulṭân Murâd Ḥân Ğâzî Câmî‘-i Şerîf’i ¹⁴⁹³ müceddeden ¹⁴⁹⁴ ta‘mîr olunduğda anda bulunup ¹⁴⁹⁵ didüğü târiḫdür:

¹⁴⁸¹ Efendi’dür: Efendi: S

¹⁴⁸² Eş‘ârla :eş‘ârî pesendîde ve anuñla: S

¹⁴⁸³ “‘Alîmî işini Allah’a havale etti, tarihi: Allah’a güvencim.”

¹⁴⁸⁴ “Bu (...) şerîfidür”: -: S

¹⁴⁸⁵ Bu beyt S nüshasında yoktur.

¹⁴⁸⁶ Bezlün: bedelün: M, K

¹⁴⁸⁷ Dîger: ve lehu: M, İ; -: S

¹⁴⁸⁸ ‘Alîmî: ‘İlmî: M

¹⁴⁸⁹ Müverriḫlikde: müverriḫlikle: S

¹⁴⁹⁰ Meşhûr: şöhret-şi‘âr: S

¹⁴⁹¹ “ve (...) mestûr”: -: S

¹⁴⁹² İdi: olup: S

¹⁴⁹³ Şerîf’i: -: S

¹⁴⁹⁴ Müceddeden: mücedded: İÜ

¹⁴⁹⁵ Bulunup: -: S

Tārīḥ

Dā‘i-i kem-ter ‘Alīmī uğrayup¹⁴⁹⁶ tārīḥini
Didi kim tecdīd olındı Cāmi‘-i Sulṭān Murād (1031)

Biñ otuz yedide¹⁴⁹⁷ Aydos‘da¹⁴⁹⁸ kādī¹⁴⁹⁹ iken fevt oldı.

‘ĀRİFİ¹⁵⁰⁰

Ġāzī Giray Oğlı Sa‘adet Giray Sulṭān‘dur.¹⁵⁰¹ Ķarn-daşı ‘İnāyet Giray ḥān oldukda ‘iṣyān üzre olan mirzālardan biri merḳūmı şehīd itmişdür. Bu iki beyt-i laṭīf zāde-i ṭab‘-ı şerīfleridür.

(38b) Beyt

Ġamzeñ girişme ḥayline sulṭān-ı fitnedür
Çāh-ı ruḥuñ fütādeye zindān-ı fitnedür

Cān u dil oldı küştesi şemşīr-i ğamzenüñ
Raḥm eyle anlara ki şehīdān-ı fitnedür

Nesr¹⁵⁰²: Tārīḥ-i şehādeti biñ kırık yedidür.

‘ĀRİFİ¹⁵⁰³

Ķavalevī¹⁵⁰⁴ Meḥmed Çelebi‘dür. Zümre-i¹⁵⁰⁵ ḳuzāt-ı sencīde-şifātdan olup ḥüb ḥaṭṭ u eṣ‘ārı¹⁵⁰⁶ ve¹⁵⁰⁷ merġüb inşā‘ vü ğüftarı vardır. Bu beyt-i bī-hem-tā inşāsındandır:

Beyt

¹⁴⁹⁶ ‘Alīmī uğrayup: ‘İlmī şād olup: S

¹⁴⁹⁷ Otuz yedide: otuzda: S

¹⁴⁹⁸ Aydos‘da: Çorlı‘da: S

¹⁴⁹⁹ Kādī: -: S

¹⁵⁰⁰ ‘Ārifī: M 38a, b; K 73b; İÜ 26b-27a; -: S

¹⁵⁰¹ Ġāzī Giray Oğlı Sa‘adet Giray Sulṭān‘dur: Ḥān-ı Kırım Sa‘adet Giray Ḥān‘dur: K, S, İÜ.

¹⁵⁰² ‘‘Bu (...) şeh-erengizindür’’: -: M, K, İÜ

¹⁵⁰³ ‘Ārifī: S: 36b; K 73b; M 38b; İÜ 27a

¹⁵⁰⁴ Ķavalevī : Ķavala‘dan: S

¹⁵⁰⁵ Zümre: -: M, K, İÜ

¹⁵⁰⁶ Ḥaṭṭ u eṣ‘ārı: eṣ‘ār u ḥaṭṭı: S

¹⁵⁰⁷ ve: -: S

Ĥâıruñdan çıķmasun luıf it hemân mehcūr olan
Olmasun bârî gönülden dūr gözden dūr olan

Kemâl Efendi Rûm ili Ķâzî-‘askeri iken Semâdirek ıazâsına şalıb olup ‘arz-ı ĥâlinde bu beyti taıır ider. Kemâl Efendi daıı ‘arz-ı ĥâli üzerine ıazâ-ı mezbûrı telııı ider:

Beyt

Saıf-ı semâya nâle vü âhı sûtün olur
Olmazsa ‘Ârifî’ye ıazâ-i Semâdirek

‘ÂRİF¹⁵⁰⁸

Tercemesi Şebt olunan¹⁵⁰⁹ Vişâlî’nün ferzend-i¹⁵¹⁰ ercümendi Kütâhiyye’den¹⁵¹¹ ‘Ârif Mehmed Çelebi’dür. Őeyĥü’l-islâm Yahyâ Efendi ĥâzretleri’nden¹⁵¹² nâ’il- i Şeref-i mülâzemet¹⁵¹³ olup¹⁵¹⁴ eş‘ârı bî-naıır ve güftârı dil-pezirür. Bu beyt-i ra’nâ zâde-i şab‘-ı bî-hem-tâlarıdur¹⁵¹⁵.

Beyt

‘Andelîbüñ cigeri pâreleridür yer yer¹⁵¹⁶
Bâğda ziynet olan Şanma ki dal üstine gül

Nesr¹⁵¹⁷ : Bu ebyât-ı nüzh-et-âmîz Şehr-engîzindendür¹⁵¹⁸ .

¹⁵⁰⁸ ‘Ârif: S 36b-37a; M 38b; K 73b; İÜ 31a

¹⁵⁰⁹ Olınan: olan: S

¹⁵¹⁰ Ferzend: ferzendi: S

¹⁵¹¹ Kütâhiyye’den: Kütahya’dan: K, S, İÜ

¹⁵¹² Ĥâzretleri’nün: Ĥâzretleri’nden: S

¹⁵¹³ Mülâzemeti ile müşerref: nâ’il-i Şeref-i mülâzemet: S

¹⁵¹⁴ Olup: olmuşdur: S

¹⁵¹⁵ Bî-hem-tâlarıdur: bî-hem-tâsıdur: S, M, İÜ

¹⁵¹⁶ Yer: yerde: S

¹⁵¹⁷ Nesr: - : M, K, İÜ

¹⁵¹⁸ “Bu (...) Şehr-engîzindendür” : -: M, K, İÜ

Ez-şehr-engiz¹⁵¹⁹

Evvelâ dil-ber-i dil-efrûzuñ
 Āteş-i hüsni cihân-sûzuñ

Biri İbrâhim-i şüküfte-‘izâr
 Gösterür âteş içre ol gül-zâr

Cümle bütler anuñ şikestesidür
 .....

Vaşlına ola-y-ıdum erzânı
 Olur-ıdum yolında kırbânı

(39a) ‘ABDULLAH¹⁵²⁰

Bergama’lı Kızılcıca Hayre’d-dîn-zâde Çelebi’dür. Mevleviyetle ba‘z-ı bilâdda¹⁵²¹
 mesned-nişîn-i hükümet olmuş-ıdı. Bu beyt-i şöhret-şi‘âr zâde-i tab‘-ı dürer-bârlarıdur:

Beyt

Mey ü mahbûb¹⁵²² imiş zevk-i behişt-gede hemân
 Haber alduğ o tarafından bize âdem geldi

Biñ yigirmi altıda İstanbul’ da fevt oldı.

‘AŞKÎ¹⁵²³

Zağrevî Ahmed Efendi’dür. Kuzât-ı sencide-şifatuñ ‘umdesi ve şâhib-i tarzuñ zübdesi
 idi. Bu beyt-i ğarrâ zâde-i tab‘-ı ra‘nâlarıdur¹⁵²⁴:

¹⁵¹⁹ Şehr-engiz beyitleri M, K, İÜ nüshalarında yoktur.

¹⁵²⁰ ‘Abdullah: ‘Abdullah Efendi: S

¹⁵²¹ Bilâdda : bilâda: M

¹⁵²² Mahbûb: mahbûbı: M, İÜ

¹⁵²³ ‘Aşkî: S 35a, b; M 39a; K 73b-74a; İÜ 27b

¹⁵²⁴ Ra‘nâlarıdur: ra‘nâsındur: S

Beyt

Bu varlık ‘âlemi yoklansa¹⁵²⁵ bulacak dem yok
 ‘Ademde var ola hele ‘âlemde ‘âlem yok¹⁵²⁶

Hudûd-ı şelâşinde fevt oldu.

‘AŞKÎ¹⁵²⁷

Mülâzım ü müderris olup hûb haţtı ve mergûb şab‘ı vardır. İsmi gibi¹⁵²⁸ hulķı ḥasen olup ḥalûķ-fıţnat pür-ma‘rifet vücûd-ı şerîfdür. Bu iki beyt-i laţîf zâde-i şab‘-ı nazîfleridür:

Beyt

Ḥüsn-i Yûsuf mübtelâ-yı şem‘-i sūzānuñ senüñ
 Nûr-ı çeşm-i şad-Züleyhâ gerd-i dāmānuñ¹⁵²⁹ senüñ

Sen o şāh-ı mülk-i kişver-gîr-i ḥüsn ü nāzsun
 Mihr ü meh pervāne-i şem‘-i şeb-istānuñ senüñ

‘AŞKÎ¹⁵³⁰

Ergenevî Şeyḫ Sinān Efendi’nüñ birāder-i kih-teri Deli¹⁵³¹ ‘Abdü’l-vāsi’dür¹⁵³². Dervîş-şüret¹⁵³³ velî-¹⁵³⁴ sîret¹⁵³⁵ ālûde-i esrārı-ı ilāhî olup ‘âlem-i vecd ü¹⁵³⁶ ḥayretde seyāḥat idüp varduğı belde vü ḳaşabātda¹⁵³⁷ kürsiye çıķup ḥalkā va‘z u naşîḥat iderdi. Bu beyt-i pür-rümüz¹⁵³⁸ zâde-i şab‘-ı künüzıdur¹⁵³⁹:

¹⁵²⁵ Yoklansa: -: M

¹⁵²⁶ Bu mısra S nüshasında yoktur.

¹⁵²⁷ ‘Aşkî: M 39a; K74a; İÜ 27b; -: S

¹⁵²⁸ Gibi: -: İÜ

¹⁵²⁹ Dāmānuñ: dāmenüñ: İÜ

¹⁵³⁰ ‘Aşkî: M 39a, b; K 74a; S 35b; İÜ27b, 28a

¹⁵³¹ Deli: Velî: S

¹⁵³² ‘Abdü’l-vāsi’dür: ‘Abdü’l-vāsi’: S

¹⁵³³ Şüret: şîfāt: M, K, İÜ

¹⁵³⁴ Velî: deli: M, İÜ

¹⁵³⁵ Sîret: sūret: M, K, İÜ

¹⁵³⁶ ü: -: S

¹⁵³⁷ Ḳaşabātda: ḳaşabada: S

¹⁵³⁸ Pür-rümüz: bî-hem-tā: S

¹⁵³⁹ Künüzıdur: behcet-likāsıdur: S

(39b) Beyt ¹⁵⁴⁰

Vaşf-ı ruḡsârın yazar dâ'im o ¹⁵⁴¹ mâhuñ ḡamemüz
N'ola gün gibi cihāna šu'le virse cāmemüz ¹⁵⁴²

Biñ yigirmi toḡuzda Rūm İli Yeñišehri'nde ¹⁵⁴³ kürsiye ¹⁵⁴⁴ çıḡup ḡalebe-i va'z ü našiḡat
eyledükde küfr söyledi, ḡatlı olındı ¹⁵⁴⁵.

‘ANĶĀ ¹⁵⁴⁶

širāzi Mollā ¹⁵⁴⁷ ḡüseyn'dür. ‘Acem iken Rūmī-yāne eš‘arı ve šā‘ir-āne ḡüftarı vardur.
Bu iki beyt-i ¹⁵⁴⁸ laḡif zāde-i ¹⁵⁴⁹ ḡab‘-ı ¹⁵⁵⁰ nazifleridür ¹⁵⁵¹:

ši‘r

Küšte-i šemšir-i hicrānuñ ¹⁵⁵² višālin görmedük
Hiç melāmet bezminüñ cānā zevālin görmedük

Bulmaduḡ bir mešrebi šāfi vüçüd-ı nükte-dān
Ehl-i derdüñ bir söz añlar ehl-i ḡālin görmedük

Biñ yigirmi bešde Mıšır'da fevt oldı.

¹⁵⁴⁰ Bu beyt ve ardından gelen nesir metni İÜ nüshasında yoktur.

¹⁵⁴¹ O:ol: S

¹⁵⁴² Cāmemüz: ḡāmemüz: K, İÜ; nāmemüz: S

¹⁵⁴³ Yeñišehri'nde: Yeñišehir'de: S

¹⁵⁴⁴ ‘Kürsiye (...) söyledi’: -: M, K

¹⁵⁴⁵ Katlı olındı: fevt oldı: M, K

¹⁵⁴⁶ ‘Ankā: S 37a; M 39b; K 74a; - İÜ

¹⁵⁴⁷ Mollā: Monlā: S

¹⁵⁴⁸ Beyt: ebyāt: S

¹⁵⁴⁹ Zāde: -: S

¹⁵⁵⁰ Tab‘: - : S

¹⁵⁵¹ Nazifleridür: anlaruñdur: S

¹⁵⁵² Hicrānuñ: hicrānuz: K, S

Harfû'l-ğayn**ĠAZĀLĪ**¹⁵⁵³

Taht-ı 'âlî-baht Cengîziye'de hân-ı şâhib-kırân olan Ġâzî Giray'dur. Haqqâ ki resm-i salţanat-ı Cengiziye ve tarz-ı şevket-i Tâtâr-Hâniye anda cemm olmuştur. Nîk-ħaşlet pürma'rifet şâhib-sa'âdet idi. Bu iki beyt zâde-i tab'-ı şerîfleridir:

Şi'r

Tîre-diller bezmine bir şem'-i rüşendür şarâb
Al fânûs oldu güyâ üstine anuñ ħabâb

Münfek olmaz giceler ağıyardan ol meh-liķâ
Zâ'il olmaz zulmden el-ħaķ bedr olursa mâh-tâb

Biñ yigirmi yedide vilâyet-i Kıırım'da vefât eyledi.

ĠINĀYĪ¹⁵⁵⁴

İstanbulî Aķķaftan-zâde 'Abdü'l-ğaffür Çelebi'dür. Kıuzât-ı sencîde-şifâtdan olup ħüb ħaţtı ve mergüb tab'-ı vardır. Bu iki beyt-i laţif zâde-i tab'-ı nazîfidür:

Şi'r

Âhum şererle ebr-i nem-efşân-ı (40a) fitnedür
.....

Zâhid ķo ta'nı ħande-i ehl-i maĥabbete
Esrâr-ı ħaţtı-yârla hayrân-ı fitnedür

FĀ'İZĪ¹⁵⁵⁵

Ķâf-zâde Feyz-ullah Efendi Merĥûm'uhn ferzend-i fazîlet-mendi 'Abdü'l-ħayy Çelebi Efendi'dür¹⁵⁵⁶. Mevâlî-i kirâmdan olup fużalânuñ ma'mûrından ve tâze-gû olan şu'arânuñ meşhûrındandır¹⁵⁵⁷. Bu ġazel-i bî-nażîr zâde-i tab'-ı dil-peżîrlidir¹⁵⁵⁸:

¹⁵⁵³ Ġazâlî: M 39b; K 75a; -: S, İÜ

¹⁵⁵⁴ Ġinâyî: M 39b-40a; K 75a; -: S, İÜ

¹⁵⁵⁵ Fâ'izî: S 37a, b; M 40a, b; K 75a, b; -: İÜ

¹⁵⁵⁶ Çelebi Efendi'dür: Çelebi'dür: S

¹⁵⁵⁷ Fużalânuñ ma'mûrından ve tâze-gû olan şu'arânuñ meşhûrındandır: 'ilm ü fażl ile ma'mûr ve şi'r ü inşâyla meşhûr idi: S

Ġazel ¹⁵⁵⁹

Baňa yâ Rab fenâ mey-ĥânesin dâ'im maĥâm eyle
Ölürsem rûĥumuñ menzil-gehin ħandîl-i câm eyle

Ne rif'atler görüpdür rûzgâr-ıla oda şorsañ
Dilâ ĥâk üzre pest olmuş ġubâra ihtirâm eyle

Gönül gird-âb-ı ġamda ħaldı ey mevc-i belâ bizden
Varursan sâĥile sen bârî yârâna selâm eyle

Nihâl-i serv-i ġül-şen ħande ħalur bâġ-bân görsün
Ne var ey naĥl-i ġül-zâr-ı leĥâfet bir ĥırâm eyle

Gel öldür Fâ'izi-i zârı bir ħîn-i cebîn göster
Belâ ġarĥ-âbınuñ bir mevcle kârın tamâm eyle

Ol vücüd-ı şerîf Selânik ħâđisi olduĥda didükleri târîĥ-i laĥîfdür:

Târîĥ ¹⁵⁶⁰

Pâdişâh-ı zamâne 'Oşmân Ĥân
Efser-ârâ-yı mesned-i Cem ü Key

Luĥf idüp manşıb-ı Selânik'i
Mürde-i faĥrı feyzi eyledi Ĥayy

Ĥaĥ bu kim bu 'aĥâ-yı şâh-âne
Oldı reşk-i revân-ı (40b) Ĥâtem-i Ĥay

'An-ĥarîb ola devletine muzâf
Kişver-i Isfahân ü milket-i Rey

¹⁵⁵⁸ Bu ġazel-i bî-naẓîr zâde-iĥab'-ı dil-peẓîrleridür: Bu bir-kaĥ beyt anuñdur: S

¹⁵⁵⁹ Ġazel: Şi'r: S; Şiirin 2, 3 ve 5. beyitleri S nüshasında yoktur.

¹⁵⁶⁰ Târîĥ: -: S

Bu ‘aṭâ-yı şeh-âne tariḥin
Didi hâtif kazâ-yı ‘Abdü’l-ḥay (1036)

Biñ otuz birde¹⁵⁶¹ İstanbul’da fevt oldı.

FEYZİ¹⁵⁶²

Ṭursun-zâde ‘Abd-ullah Efendi’dür¹⁵⁶³. Mevâlî-i kirāmuñ fazîlet-i bâhire ile şöhret-şi‘arından ve şu‘arâ-yı zamānuñ belâgat u fasâhat ile nâm-dârından olup¹⁵⁶⁴ *Ferâ’iz*’i Türkî şerḥ-i belâgat-âferin¹⁵⁶⁵ idüp nâm u tariḥini şerḥ-i metin itmişdür¹⁵⁶⁶. Şürûh-ı ḥavâşiden nice taḥrîrâtı vardır¹⁵⁶⁷. Evşâf-ı cemîlleri tavşif-i kilik-i nâdire-pezdâzdan müstağnî bir zât-ı şerîfdür. Bu beyt-i laṭif zâde-i ṭab‘-ı şerîfleridür¹⁵⁶⁸:

Beyt¹⁵⁶⁹

Nice bir elde mey-i surḥ ile sâger ṭotalum
Aḳ-ı gül gibi ‘araḳ nûş idelüm ter ṭotalum

Biñ on ṭoḳuzda İstanbul’da¹⁵⁷⁰ fevt oldı ve İstanbul’da dâhil-i sūrda defn olındı¹⁵⁷¹.

FEHİM¹⁵⁷²

İstanbulî Uncı-zâde Muştafâ Çelebi’dür. Bu ‘aşr-ı ferḥunde-liḳâda tâze-gü¹⁵⁷³ olan şu‘arâ-yı zû’l-i-tibāruñ şöhret-şi‘arından olup kilik-i nâdire-perdâz-ı¹⁵⁷⁴ sūḥan-âferini şehen-şâh-

¹⁵⁶¹ Biñ otuz birde: Biñ yigirmi yedide: K, İÜ, S

¹⁵⁶² Feyzî: M 40b; S 37b; K 75b; -: İÜ

¹⁵⁶³ Efendi’dür: Efendi: M

¹⁵⁶⁴ Kirāmūñ fazîlet-i bâhire ile şöhret-şi‘arından ve şu‘arâ-yı zamānuñ belâgat u fasâhat ile nâm-dârından olup; Kirāmdan olup ‘ilm ü fazl ile şöhret-şi‘ar ve şi‘r ü inşâyla nâm-dâr idi: S

¹⁵⁶⁵ Belâgat-âferin: Belâgat-ḳarın: K; -: S

¹⁵⁶⁶ Nâm u tariḥini şerḥ-i metin itmişdür: -: S

¹⁵⁶⁷ “Şürûḥ (...) vardır”: -: M, K, İÜ

¹⁵⁶⁸ Şerîfleridür: naḳîfidür: S

¹⁵⁶⁹ Beyt: -: S

¹⁵⁷⁰ İstanbul’da: Üsküdâr’da: S

¹⁵⁷¹ “ve (...) olındı”: -: S

¹⁵⁷² Fehim: M 40b-41a; S 37b-38a, b; K 75b-76a, b; İÜ 28a

¹⁵⁷³ Tâze-gü: -: S

¹⁵⁷⁴ Perdâz: perdâzi: S

1 mazmûn ¹⁵⁷⁵ ü ma‘āniye qarīn ve tarz-ı eş‘ār-ı dil-pezirī semend-i ṭab‘-ı şu‘arāya zemīndür. Bu eş‘ār-ı bī-hem-tā zāde-i ṭab‘-ı sihr-âzmâlarıdur ¹⁵⁷⁶:

Ġazel ¹⁵⁷⁷

Bir ḥayât için kazâ bilmem ne nâz eyler baña
Ben şehīd-i ğamzeyüm ‘İsâ niyâz eyler baña

Bī-tekellûf maḥrem-i ḥalvet-sarāy-ı ğamzeyüm
Çeşm-i şüh-ı dil-berân ifşâ-yı râz eyler baña

İstemez kâlâ-yı ḥüsni ola târâc-ı nigâh
Perde-i çeşmün anuñ-çün nīm-bâz (41a) eyler baña

Seng-i mi‘yâr-ı cünûnum ben ki şarrâf-ı ḥired
Feyz-i temyîzüm ile ‘arz imtiyâz eyler baña

Şâh-ı istingâ-sipâhum ben Fehimâ çarḥ-ı dūn
Ḥavf ile biñ dürlü va‘z-ı dil-nevâz eyler baña

Dġger ¹⁵⁷⁸

Beni ḥâk itdi ḥasret dil-ber-i ṭannâz müstaġnī
Gedâ muḥtâc-ı pā-būs u şeh-i mümtâz müstaġnī

Nigâhı ḥufte çeşmi pür-ḥumâr-ı cām-ı istignâ
Gönül mest-âne keşf-i râzda hem-râz müstaġnī

Bilüp ḥâl-i ¹⁵⁷⁹ dilüm eyler teġâfûl ğamze-i şühı
Ne tâli‘dür ki râzından ola ğammâz müstaġnī

‘Aceb mi almasa cānum nigâh-ı ḥışm-ıla çeşmi
Hümâ-yı büm-ı tâli‘den olur şeh-bâz müstaġnī ¹⁵⁸⁰

¹⁵⁷⁵ Mazmûn: mazmûnı: S

¹⁵⁷⁶ Sihr-âzmâlarıdur: dil-güşâlarıdur: M, K

¹⁵⁷⁷ Ġazel: Beyt: K

¹⁵⁷⁸ Dġger: -: S

¹⁵⁷⁹ ḥâl: ḥâlüm: M

Fehîm-i sâhirem ben eylesün gamze beni ¹⁵⁸¹ ilzâm
Olur gerçi füsûndan mâlik-i i'câz müstağnî

Nesr ¹⁵⁸²: Râkımü'l-ḥurûf Seyyid Rızâ bu gûne naẓîre-perdâzî olmışdur ¹⁵⁸³:

Ġazel ¹⁵⁸⁴

Nigâh itmez dil-i zâra o mest-i nâz müstağnî
Cihâna gelmemişdür böyle bir mümtâz müstağnî

Elüнден düşmez ey şûḥ-ı cihânum câm ¹⁵⁸⁵-ı istingâ
Dem olur ölümmü ammâ 'âşık-ı ser-bâz müstağnî

Niçün ol gamzeler aḥvâlümü iğmâz-ı 'ayn eyler
'Acebdür fitne-i 'âlem olan gammâz müstağnî

Teselsül buldı feryâdum şeb ü rûz eylemem ârâm ¹⁵⁸⁶
Figân ü nâlemün âhengine her sâz müstağnî

Tekâsül eylese şayd-ı dilüñde gamze 'âdetdür
Şikâre-gâh olur öldür Rızâ şeh-bâz müstağnî

İ'timâd etme nigâh-ı ḥüsnine ey bü'l-heves
Merdüm-i hüşyârla mest-âne olmaz âşinâ

Ġarḫa-i deryâ-yı istiğnâ gerek erbâb-ı 'aşk
Bunda ey dil şu'leye pervâne olmaz âşinâ ¹⁵⁸⁷

Hem silsile-i Kays'am u divâne-i 'aşkam
Zencir-be-pâ-zâde-i virâne-i 'aşkam

¹⁵⁸⁰ Bu beyit M nüshasında yoktur.

¹⁵⁸¹ Beni: bi: M

¹⁵⁸² Nesr: -: S

¹⁵⁸³ "Râkımü'l-ḥurûf (...) olmışdur": -: S

¹⁵⁸⁴ Ġazel: -: S

¹⁵⁸⁵ Câm: -: M

¹⁵⁸⁶ Ârâm: râm: M

¹⁵⁸⁷ Yukarıdaki *olmaz âşinâ* redifli iki beyit M ve K nüshalarında yoktur.

Destâr-ı kebûdın felegiñ etmege pâ-mâl
Mevkûf-ı kemîn neşve-i peymâne-i ‘aşkam

Çeşm-i eceli h̄vâb-ı ‘adem eyledi h̄ufte
Ben turma dağı râvi-ı efsâne-i ‘aşkam ¹⁵⁸⁸

Neşr ¹⁵⁸⁹: Vefât-ı Sulţân Murâd ¹⁵⁹⁰ H̄ân ¹⁵⁹¹ ve cülûs-ı Sulţân İbrâhîm ¹⁵⁹² H̄ân’a ¹⁵⁹³ bu gûne târih-perdâzî olmışdur:

Târih

Beyt-i vâhidde iki târih derc idüp Fehîm (41b)
Eyledi irsâl ‘arşa k’itdi bir dâver cülûs

Nüş idüp cām-ı bekā Sulţân Murâd-ı Cem-himem (H. 1049)
Eyledi Sulţân İbrâhîm-i Dârâ-fer cülûs (H. 1049)

FEHMÎ ¹⁵⁹⁴

Meşâhîr-i ‘ulemâdan ¹⁵⁹⁵ H̄inâlı-zâde Meḥmed Çelebi’dür. ‘Aşrınıñ ‘ulemâsından ve müderrisinüñ fuzalâsından ¹⁵⁹⁶ idi. Eş‘âr-ı lâ-nâzîri ¹⁵⁹⁷ erbâb-ı ‘irfânuñ şâhid-i dil-peziiri ¹⁵⁹⁸ olup bu beyt-i ra’nâ bu cerîde-i dil- güşâya taḥrîr olunmaq revâ görildi:

Beyt

‘Ahd etse turub şormağa aḥvâlünü şormaz
Her- câyîdür ¹⁵⁹⁹ ol ¹⁶⁰⁰ serv-i revân ‘ahdine ¹⁶⁰¹ turmaz

¹⁵⁸⁸ Yukarıdaki ‘Aşkam redifli üç beyit M ve K nüshalarında yoktur.

¹⁵⁸⁹ Neşr: -: K, İÜ

¹⁵⁹⁰ Murâd: Murâd’a: S

¹⁵⁹¹ H̄ân: H̄ân’a: M; -: S

¹⁵⁹² İbrâhîm: İbrâhîm’e: S

¹⁵⁹³ H̄ân’a: -: S

¹⁵⁹⁴ Fehmî: S 38b; M 41b; K 76b; İÜ 28a

¹⁵⁹⁵ Meşâhîr-i ‘ulemâdan: -: S

¹⁵⁹⁶ Fuzalâsından: fuzalâsındandır: S

¹⁵⁹⁷ lâ-nâzîr: lâ-nâzîr ve: S

¹⁵⁹⁸ dil-peziiri olup: dil-peziiridür: S

¹⁵⁹⁹ Her-câyî: her-câ’î: İÜ, S

¹⁶⁰⁰ Ol: -: İÜ

Nesr¹⁶⁰²: Biñ dörtde İstabul' da fevt oldı.

FİKRİ¹⁶⁰³

Vücūd-ı şerîfî fazl u sehâ ile âmâde olan Bülbül-zâde 'Abd-ullah Efendi¹⁶⁰⁴ Hazretleri'nün¹⁶⁰⁵ ferzend-i¹⁶⁰⁶ fazîlet-mendi¹⁶⁰⁷ 'İzze'd-dîn Çelebi'dür. Bir mahdüm-ı 'âlî-ğadr idi ki 'ilm ü ma'rifet pîşesi ve zamîr ü münîrinden sehâ vü kerem endîşesi idi. Üstâd-âne eş'ârı ve şâ'ir-âne güftârı vardır. Bu iki¹⁶⁰⁸ beyt-i bî-nazîr ol zât-ı dil-pezîrûn zâde-i tab'-ı münîridür¹⁶⁰⁹.

Şi'r¹⁶¹⁰

Eger selâmını benden keseydi zülf-i nigâr
Gelürdi bād-ı şabā-y-ıla merħabā-yı ümîd

Eger esâsını 'ömrün yıķarsa devr-i felek
Kazā-yı dilde ħarāb olmaya binā-yı ümîd

Nesr¹⁶¹¹: Kışsa-i Leylâ vü Mecnûn'ı taħrîre getürmege¹⁶¹² mübâşeret idüp rüzgâr-ı zür-kâr itmâmına¹⁶¹³ ruĥşat virmeyüp şem'-i vücûdın itfâ eylemişdür. Bu ebyât ol ħikâyâtuñ (42a) ser-âğâzındandır¹⁶¹⁴:

Ser-âğâz¹⁶¹⁵

Zebân-ı hâtif-i ħayb-ı rivâyet
Bu vechile beyân eyler ħikâyet

¹⁶⁰¹ 'Ahdine: 'ahd : İÜ

¹⁶⁰² Nesr: -: S, İÜ

¹⁶⁰³ Fikrî: S 39a,b; M 41b; K 76b; İÜ 28a, b

¹⁶⁰⁴ Efendi'dür: Efendi: M

¹⁶⁰⁵ Hazretleri'nün: -: M, K, İÜ

¹⁶⁰⁶ Ferzend: -: S

¹⁶⁰⁷ Fazîlet-mendi: fazilet-bendi: M

¹⁶⁰⁸ İki: -: K, İÜ

¹⁶⁰⁹ Dil-pezîrûn zâde-i tab'-ı münîridür: dil-pezîr ü laţîfûndür: S

¹⁶¹⁰ Şi'r: Beyt: M, K, İÜ

¹⁶¹¹ Nesr: -: İÜ

¹⁶¹² Getürmege: getürmek: M, İÜ

¹⁶¹³ Zür-kâr itmâmına: -: S

¹⁶¹⁴ Eylemişdür: eylemiş-idi: S; eylemişdi: K

¹⁶¹⁵ Ser-âğâz: Ebyât M, K, İÜ

Enîn-i āha çeng efgāna ¹⁶¹⁶ kânûn
Esîr-i ‘aşq-ı Leylâ a‘nî Mecnûn

Ziyâde oldı günden güne derdi
Anı cāndan şavutdı āh-ı serdi ¹⁶¹⁷

Ne kûy-ı yâre varmağa yüzi var
Ne yerde gökde rûşen yıldızı var

Biñ otuzda peder-i vâlâ-güheri ¹⁶¹⁸ Filibe’de mesned-nişin-i hükûmet iken vedâ‘-ı ‘âlem-i fânî cyledi.

FÛTÛHÎ ¹⁶¹⁹

Zümre-i kuzât-ı sencîde-şifâtdan ¹⁶²⁰ Edirnevî ‘Abdü’l-‘azîz Çelebi’dür. Fârisî ve Türkî hûb eş‘ârı riķ‘a [vü] ¹⁶²¹ ta‘lîk haţtı-ı âb-dârı vardır. Bu iki beyt-i bî-hem-tâ zâde-i tab‘-ı dil-güşâlarıdur ¹⁶²²:

Şi‘r ¹⁶²³

Dil-i şad-pâreye zaħmı o zîbâ hañçer açmışdur
O bir şâhib-ķırândur nice böyle kişver açmışdur

Miyāñ-ı ebruvānuñda o hâl-i ‘anberî cānâ
Şanasın bir Hümâdur uçmağa bâl ü per açmışdur

Neşr ¹⁶²⁴: Bu mülemma‘ beyt-i laţîf ¹⁶²⁵ daħı ¹⁶²⁶ taşarruf-ı zîhn-i nazîfidür ¹⁶²⁷:

¹⁶¹⁶ Efgāna: İÜ

¹⁶¹⁷ Serdi: Şi‘rdi: M

¹⁶¹⁸ Güheri: güherleri: K

¹⁶¹⁹ Fütühî: M 42a; S 39b; K 77a; İÜ 28a

¹⁶²⁰ Kuzât-ı sencîde-şifâtdan: kuzâtdan: M

¹⁶²¹ Fârsî ve Türkî hûb eş‘ârı riķ‘a [vü] ta‘lîk mergûb haţtı-ı âb-dârı vardır: haţtı hûb ve eş‘ârı mergûb olup: M, K, İÜ

¹⁶²² Bu iki beyt-i bî-hem-tâ zâde-i tab‘-ı dil-güşâlarıdur: -: S

¹⁶²³ Şi‘r: -: S

¹⁶²⁴ Neşr: -:S, M, İÜ

¹⁶²⁵ Mülemma‘ beyt-i laţîf: beyt-i mülemma‘: S; beyt-i laţîf: M

¹⁶²⁶ Daħı: -: S

¹⁶²⁷ Taşarruf-ı zîhn-i nazîfidür: anuñdur: S

Beyt

هر کز نشد ز زخم خدنگ تو تن تهی
ان المحب لیس بلا یاه تنتهی¹⁶²⁸

Neşr¹⁶²⁹: Bu beyt-i Türkī daḡı anlaruñdur¹⁶³⁰:

Beyt¹⁶³¹

Elin būs eylemek şartı ile mümkün midür yâ dōst
Didüm didi ki aldanamaz ey dīvâne-i ser-mest

FAḤRÎ¹⁶³²

İsmi Meḡmed'dür¹⁶³³. Ḳâ'im-maḡâm olan Mūsâ Pâşâ Ḥazretleri'nüñ¹⁶³⁴ tezkirecisi olup¹⁶³⁵ ḡünkâr-ı 'âlî-nijâd¹⁶³⁶ merḡüm¹⁶³⁷ Sulṡân Murâd'a bir muraşşa' kemer yapdurup bâftelerine¹⁶³⁸ sevâd itdügi ebyât-ı pür-nikâtdur¹⁶³⁹:

Gazel¹⁶⁴⁰

Her kaçan pād-şehüñ olsa miyânında kemer
Yüz sürer ḡancer-i ḡün-rizine şems ile ḡamer

Ne kemerdür o kemer beste-i Ḥaḡ'dur zîrâ
Ki nigâh eylese Rüstem'le Nerimân dîtrer

¹⁶²⁸ “*Ten, senin okunun yarasından asla kurtulmaz (boş olmaz). Sevenin hıçkırıkları son bulmaz.*”

¹⁶²⁹ Neşr: -: M, K, İÜ

¹⁶³⁰ “Bu (...) anlarundur”: -: M, K, İÜ

¹⁶³¹ Beyt: -: M, K, İÜ

¹⁶³² Faḡrî: S 38b-39a; M 42a-b; İÜ 28b-29a; K 76b

¹⁶³³ İsmi Meḡmed'dür: -: S

¹⁶³⁴ Pâşâ ḡazretlerinüñ: Pâşâ'nuñ: S

¹⁶³⁵ Tezkirecisi olup: tezkirecisidür: S

¹⁶³⁶ ḡünkâr-ı 'âlî-nijâd: -: S

¹⁶³⁷ Merḡüm: -: S, İÜ

¹⁶³⁸ Bâftelerine: yâftelerine: M, K; pâftelerine: İÜ

¹⁶³⁹ Sevâd itdügi ebyât-ı pür-nikâtdur: bu ebyâtı sevâd itdürmişdür: S

¹⁶⁴⁰ Ḡazel: Şi'r: M, K, İÜ

Nice Rüstem'leri (42b) koydı kemer-i büteye ¹⁶⁴¹ ol
Şu'le-endâz-ı 'adâlet kemer-i pür-cevher

Eyle ey Faḥrî du'â ol şeh-i 'adle dâ'im
Ola manşûr u muzaffer nereye itse ¹⁶⁴² sefer

FAḤRÎ ¹⁶⁴³

Çorlı'dan Maḥmûd ¹⁶⁴⁴ Çelebi'dür. Yanya'lı Arslan Paşa-zâde 'Alî Paşa Rûm İli Beglerbegisi iken ¹⁶⁴⁵ kâtibi ve mü'ezzini olup ol takrîb ile Yanya'da mutaşarrıf-ı cihet-i imâmet ¹⁶⁴⁶ ü ḥiṭâbet olup ¹⁶⁴⁷ te'ehhül itmişdür. Ḥaṭṭı ḥûb u ṭabı' mergûb olup ¹⁶⁴⁸ bu iki ¹⁶⁴⁹ beyt-i ra'nâ ¹⁶⁵⁰ zâde-i ṭab'-ı zîbâsıdur ¹⁶⁵¹:

Şi'r ¹⁶⁵²

Maḳâm-ı evc-i a'lâya irem dirseñ şihâb-âsâ
Vücûd-ı pür-gubârûñ pây-mâl eyle türâb-âsâ

Ben ol müstağrağ-ı girdâb-ı deryâ-yı gamum şimdi
Döner seyl-âb-ı eşküm üzre gerdün âsiyâb-âsâ

Beyt ¹⁶⁵³

N'ola ser-geşte-i bād-ı fenâ olsa ser-i Faḥrî
Hevâ-yı 'aşğ-ı yâr-ıla bir olmuşdur ḥabâb-âsâ

¹⁶⁴¹ Büteye: tevbe: M, K, İÜ

¹⁶⁴² İtse: etse: S; eylese: M

¹⁶⁴³ Faḥrî: S 39a; M 42b; K 77a

¹⁶⁴⁴ Maḥmûd: Muḥammed: İÜ

¹⁶⁴⁵ İken: -: İÜ

¹⁶⁴⁶ İmâmet: emânet: S

¹⁶⁴⁷ Olup: -: S

¹⁶⁴⁸ Ḥaṭṭı ḥûb ve ṭab'ı mergûb olup: Ḥaṭṭı ḥûb ve mergûb şi'ri vardır: S

¹⁶⁴⁹ İki: -: S

¹⁶⁵⁰ Ra'nâ: bi-hem-tâ: S

¹⁶⁵¹ Zîbâsıdur: ra'nâlarıdur: S

¹⁶⁵² Şi'r: -: S

¹⁶⁵³ Beyt: -: M, K, İÜ

FERİDİ¹⁶⁵⁴

Ḥālâ¹⁶⁵⁵ Rûm İli'nde¹⁶⁵⁶ kıuzât-ı sencîde-şifâtdan olup ismi Meḥmed'dür¹⁶⁵⁷. Ṭavr-ı ġarîb kelimâti ve ṭarz-ı 'acîb eş'âr-ı pür-nikâti¹⁶⁵⁸ vardır. Bu iki beyt-i dil-güşâ zâde-i ṭab'-ı ra'nâlarıdır¹⁶⁵⁹.

Şi'r¹⁶⁶⁰

Başumdaki destâr-ı felâket yeñilendi
Düşumdaki eşvâb-ı¹⁶⁶¹ melâmet yeñilendi

Bir şühûñ olup 'aşkı yine sînepe peydâ
Mâh-ı ufuk-ı çarḥ-ı maḥabbet yeñilendi

FİRÂĞİ¹⁶⁶²

'Osmân Paşa'dur. Şâm-ı şerîf-encâmında¹⁶⁶³ mîr-i mîrân olmış-ıdı. Ṭab'ı bî-ḥalel ve eş'ârı muḥayyeldür. Bu (43a) beyt-i ra'nâ zâde-i ṭab'-ı bî-hem-tâsıdır:

Beyt

Gülşenî dervîşdür¹⁶⁶⁴ gül gönçelerdür mevlevî
Bülbül-i ḥoş-ḥ'ân okur geh¹⁶⁶⁵ ma'nevî geh mesnevî

Biñ on dörtde 'Acem ser-ḥaddinde fevt oldu.

¹⁶⁵⁴ Ferîdî: S 39b-40a; M 42b; K 77b; İÜ 29a, b

¹⁶⁵⁵ ḥâlâ: -: M, K, İÜ

¹⁶⁵⁶ Rûm İli'nde: -: M, K, İÜ

¹⁶⁵⁷ İsmi Meḥmed'dür: S

¹⁶⁵⁸ Ṭavr-ı ġarîb kelimâti ve ṭarz-ı 'acîb eş'âr-ı pür-nikâti: ḥaylî nâzük ü hem-vâr eş'âr-ı durer-bârı: M, K, İÜ

¹⁶⁵⁹ Ra'nâlarıdır: şerîfleridir: M, K, İÜ

¹⁶⁶⁰ Şi'r: Beyt: K

¹⁶⁶¹ Eşvâb: esbâb: M, K, İÜ

¹⁶⁶² Fîrâğî: S 40b-41a; K 77b; İÜ 29b

¹⁶⁶³ Şâm-ı şerîf-encâmında: Şâm-ı şerîf'de: S

¹⁶⁶⁴ Gülşenî Dervîşdür: Gülşenî Dervîşi: S; Gülşen Dervîş: İÜ

¹⁶⁶⁵ Geh: gâh: S

FÂRİĞİ¹⁶⁶⁶

Şāmī¹⁶⁶⁷ şeyh ‘Abdü’l-kādir’dür¹⁶⁶⁸. Rūmi-yāne eş‘ārı ve şā‘ir-āne güftārı vardır. Bu iki beyt-i ra‘nā¹⁶⁶⁹ zāde-i tab‘-ı dil-güşālarıdır¹⁶⁷⁰:

Şi‘r¹⁶⁷¹

Ey büt-i¹⁶⁷² nāzük-beden şun‘-ı Hūdā-yı *lem-yezel*
Secde-gāh-ı ‘āşık-ı şūrīde mihrāb-ı emel

Sen şanemsin¹⁶⁷³ hāne-i qalbüm de Beyt-ullāh’dur
Bir daq̄ıka çıkmasañ gönlümden ey mihr ü mehel

Nesr: Biñ toquzda İstanbul’da mutaşarrıf-ı cihet-i hıttābet iken vedā‘-ı ‘ālem-i fānī eyledi.

QĀDIRİ¹⁶⁷⁴

Bahtī Efendi-zāde ‘Abdü’l-kādir Çelebi’dür. ‘İlm ü fazl ile yegāne ve şı‘r ü¹⁶⁷⁵ inşāyla müselle-i zemāne olup şoḥbet-i rūḥ-efzāsı (43b) dāfi‘ü’l-gümüm pür-seḥā vü kerem-i ‘ālī-maḥdūmdur. Hālā Medrese-i¹⁶⁷⁶ Şemāniyye’de mesned-nişīn-i dirāset olup pādişāhumuz cülūs-ı hümāyūnlarına bu güne tariḥ-perdāzī olmışlardır:

Tāriḥ

Rū-nümā nev yaft taḥt-ı saltanat bā-serverī
Nev-bahār-ı tāze şod gül-zār-ı heft iqlīm-rā

Goft tāriḥeş zi-feyz-i şevk-i iqbāl-i zamān
Pādişāhī dād ḥaḳ Sulṭān İbrāhīm-rā (1050)

¹⁶⁶⁶ Fāriği: S 40b; M 43a; K 77b; İÜ 29b, 30a

¹⁶⁶⁷ Şāmī: Şām: İÜ

¹⁶⁶⁸ ‘Abdü’l-kādir’dür: ‘Abdü’s-settār’dur: S

¹⁶⁶⁹ Beyt-i ra‘nā: Beyt: M, K, İÜ

¹⁶⁷⁰ Zāde-i tab‘-ı dil-güşālarıdır: netice-i pür-āşārıdır: M, K, İÜ

¹⁶⁷¹ Şi‘r: -: M, S

¹⁶⁷² Büt: gül: M, K, İÜ

¹⁶⁷³ Şanemsin: şanem: İÜ

¹⁶⁷⁴ Qādiri: S 41a; M 43a-b; K 77b-78a; İÜ 30a

¹⁶⁷⁵ ü: -: M

¹⁶⁷⁶ Medrese:-: M, K, İÜ

[Harfû'l-kâf]

KAVLÎ¹⁶⁷⁷

Zümre-i dervîşân-ı Bektâşiyân'dan Ergenevî Dervîş Muştafâ'dur. Haylî nâzûk ü zarîf vüçûd-ı nazîf idi¹⁶⁷⁸. Fârsî ve Türki hûb eş'arı ve mergûb güftarı vardır. Bu iki beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı bî-hem-tâsıdır:

Beyt¹⁶⁷⁹

Bu cihân bir noqtadır taşra kayupdur hâmemüz
Ağzı pekdür kimseye ammâ açılmaz nâmemüz

Diğer¹⁶⁸⁰

O meh-i bedr-i dücâ va'de-i diâr etdi
Kavliyâ bu gice gözden şavagör uyhuuyı

Neşr¹⁶⁸¹: Biñ otuz ikide Ergene'de fevt oldı.

Harfû'l-kâf

KİSBİ¹⁶⁸²

Merhûm Şâhidî'nün aḥfâdından Edirnevî müverriḥ Kisbî Mehmed Çelebi'dür¹⁶⁸³. Hâlâ¹⁶⁸⁴ Âsitâne-i devlet-i âşiyâne'de¹⁶⁸⁵ ḥavâşş-ı¹⁶⁸⁶ hümâyûn¹⁶⁸⁷ muḳaṭa'acısıdır. Tevâriḥi muḥayyel ü laṭîf ve tabî'atı haylî nazîf idi¹⁶⁸⁸. Bu ebyât¹⁶⁸⁹ zâde-i tab'-ı pür-nikâtıdır¹⁶⁹⁰:

¹⁶⁷⁷ Kavlî: S 41a; M 43b; K 78a; İÜ 30a, b

¹⁶⁷⁸ vüçûd-ı nazîf idi: ve nâşiyesinde nümâyân zât-ı nazîf idi: S

¹⁶⁷⁹ Beyt : Şi'r: S

¹⁶⁸⁰ Diğer: ve lehu: M, İÜ; -: S

¹⁶⁸¹ Neşr: -: S, M, İÜ

¹⁶⁸² Kesbî: S 41b; M 43b-44a; K 78a; İÜ 30a

¹⁶⁸³ Kesbî Mehmed Çelebi'dür: - ; S

¹⁶⁸⁴ hâlâ: -: S

¹⁶⁸⁵ Âşiyâne'de: âşiyândan: S

¹⁶⁸⁶ Ḥavâşş: ḥâşılı: S

¹⁶⁸⁷ Hümâyûn: -: S

¹⁶⁸⁸ Tevâriḥi muḥayyel ü laṭîf ve tabî'atı haylî nazîf idi: muḥayyel ü laṭîf târiḥleri ve bî-bedel-ü nâzûk nazîf gâzeliyyâtı vardır: S

¹⁶⁸⁹ Ebyât: ebyât-ı pür-nikât: S

¹⁶⁹⁰ Pür-nikâtıdır: şerîfleridir: S

Şi‘ r

Seyr-i dīdār-ı ¹⁶⁹¹ yār iden düşde
Güyyiā ‘ālem-i vişāldedür

(44a) Bāğa ‘azm it hevā ¹⁶⁹² ne germ ü ne serd
‘Ālemün zevki i‘tidāldedür

Bu edālar ki sende var Kisbī
Tūti-i sükkerin maķāldedür

Neşr¹⁶⁹³: Aşhāb-ı hayrātdan¹⁶⁹⁴ biri birkaç müsteraḥ binā idüp¹⁶⁹⁵ mūmā-ileyhden tariḥ temennā eyledükde şıçım hayrātına¹⁶⁹⁶ tariḥ düşürmişdür¹⁶⁹⁷.

GÜLŞENİ¹⁶⁹⁸

İstanbulī İbrāhīm Çelebi’dür. Nev-heves iken puḥte eş‘arı ve çespān güftarı vardır. Feth-i Bağdād’a bu güne tariḥ-perdāzī olmuşdur¹⁶⁹⁹:

Tariḥ

Gülşeni bu feth-i Bağdād’un didi tariḥini
Dār-ı İslām oldu ‘avn-ı Ḥaḫḫ ile Dārü’s-selām (1034)

KELİM¹⁷⁰⁰

Eyyübī Eyyüb Çelebi’dür. Maḫlaşın ‘alā-vezni’l-Fehīm Kelīm eylemişdür. Der-gāh-ı ‘Ālī şolaḫlarından olup ḫüsnile nām-dār ve ḫaylī ḡamze-kār idi. Bu iki beyt güftārlarındandır¹⁷⁰¹:

¹⁶⁹¹ Didār : dildār : İÜ

¹⁶⁹² Hevā: hevā hevā: İÜ

¹⁶⁹³ Neşr: -: İÜ

¹⁶⁹⁴ Aşhāb-ı hayrātdan: şāhibü’l- hayrātdan: S

¹⁶⁹⁵ Binā idüp: yapıdırup: S

¹⁶⁹⁶ Şıçım hayrātına: târiḥ-i şıçım hayrātına: S

¹⁶⁹⁷ Düşürmişdür: dimişdür: S

¹⁶⁹⁸ Gülşeni: M 44a; S 41b; K 78a; İÜ 30b-31a

¹⁶⁹⁹ Feth-i Bağdād’a bu güne târiḥ-perdāzī olmuşdur: feth-i Bağdād’a didügi târiḥdür: S

¹⁷⁰⁰ Kelīm: M 44a; K; 78b; İÜ 31a; -: S

¹⁷⁰¹ Güftārlarındandır: güftārlarındandır: K

Beyt

Felek sende görür âyîn-i cevri
 Toğuz kat sen felekden pür-cefâsın

Kelîm-i haste-dil ölmeñ muqarrer
 Eger fehm eylemezseñ müdde'âsın

KELÂMÎ¹⁷⁰²

Zümre-i sipâhdan Ergenevî İbrâhîm Çelebi'dür. Harem-i Hâs'da perveriş bolmağın eş'ârı muhayyel ve güftârı bî-¹⁷⁰³ bedeldür. Bu iki beyt-i sâde zâde-i tab'-ı güşâdeleri-dür ¹⁷⁰⁴:

Beyt

Kaşlaruñ menşür-ı hüsnüñ üzre çün tuğra-mişâl
 Hüblar sultânı olduğña zülfüñ oldı dâl

Künc-i gâmda bu perişân olmuş ahvâlüm görüp
 Âh kim rahm (44b) eylemez bir kerre ol Yûsuf-cemâl

Harfî'l-lâm**LİSÂNÎ**¹⁷⁰⁵

İstanbulî defter-emîni Yahyâ Çelebi'dür. Eş'ârla ser ü kârı olup bu beyt-i ra'nâ ¹⁷⁰⁶ netice-i güftâridür:

Beyt

Libâsuñda degüldür naqş-ı kemhâ pençe¹⁷⁰⁷ resminde
 Benüm dest-i ümîdümdür ki dâmânuñda qalmışdur

Neşr ¹⁷⁰⁸: Bîñ on sekizde İstanbul'da fevt oldı.

¹⁷⁰² Kelâmî: M 4a-b, K 78b; Kâmî: İÜ 31a; -: S

¹⁷⁰³ bî: -: İÜ

¹⁷⁰⁴ Güşâdeleridür: güşâdesidür: M, İÜ

¹⁷⁰⁵ Lisânî: M 44b; S 41b-42a; K 78b; İÜ 31a, b

¹⁷⁰⁶ Lisânî: M 44b; S 41b-42a; K 78b; İÜ 31a, b

¹⁷⁰⁷ Pençe: pençe-i: M

¹⁷⁰⁸ Neşr: -: M, S, İÜ

LUTFİ¹⁷⁰⁹

Derviş ‘Abdî’ nün¹⁷¹⁰ perverdesi Tebrîzî Derviş Raḥîmâ’dur¹⁷¹¹. Tavr-ı ğarîb eş’ârı ve tarz-ı ‘acîb güftârı vardır. Bu iki beyt zâde-i tab’-ı belâgat-şî’âridur¹⁷¹²:

Şi’r¹⁷¹³

Çün şâh-mâr-ı zülfüñi gördi dil-i ḥarâb
İtdi ḥayâl anı ki ola¹⁷¹⁴ päs-bân-ı genc

İmâ-yı çeşmi ma’reke-ârâ-yı ḥüsn ü nâz
İtmez esîr-i ‘aşkına¹⁷¹⁵ hergiz delâl u ğunc

Harfî’l-mîm**MEHMED EFENDİ**¹⁷¹⁶

Sultân Murâd¹⁷¹⁷ Ḥân-ı¹⁷¹⁸ Şâliş’üñ edîb-i fazâ’il-perveri¹⁷¹⁹ Sa’de’d-dîm Efendi’nün ferzend-i mih-teridür¹⁷²⁰. İki def’a şadr-ı¹⁷²¹ şeyḥü’l-islâmî zât-ı sûtüde ḥışâlleri ile müşerref olmuş-ıdı. Haḳḳâ ki ol zât-ı bî-enbâz ḥilye-i fazl u taḳvâda hâ’iz-i rehîne-i imtiyâz oldukları gibi mizmâr-ı nazm ü inşâda daḥı destindeki¹⁷²² ḥâme-i mu’ciz-nümâ birle ḳaşabü’s-sabḳ-ı i’câzdur. Bu ebyât-ı bî-hem-tâ ḳaşîde-i dil-güşâlarından¹⁷²³ olup bu maḥalle şebt olunmaḳ revâ görildi:

¹⁷⁰⁹ Luṭfî: S : 42a ; M : 44b ; K : 78b ; İÜ : 31a, b

¹⁷¹⁰ ‘Abdî’nün: ‘İydî’nün: K

¹⁷¹¹ Raḥimâ’dur : Raḥmi’dür : M

¹⁷¹² Zâde-i tab’-ı belâgat-şî’âridur : anuñdur: S

¹⁷¹³ Şi’r: Beyt : M, İÜ

¹⁷¹⁴ Ki ola : k’ola : S

¹⁷¹⁵ ‘Aşkına: ‘aşḳa: İÜ

¹⁷¹⁶ Mehmed Efendi: S : 42a, b ; M : 44b-45a ; K : 78b-79a ; İÜ : 31b-32a

¹⁷¹⁷ Murâd: -: K

¹⁷¹⁸ Ḥân: - : S

¹⁷¹⁹ Fezâ’il-perveri : fazâ’il-perverdi: İÜ

¹⁷²⁰ Mih-teridür: kih-teridür: İÜ

¹⁷²¹ Şadr: -: S

¹⁷²² Destindeki: elindeki: S

¹⁷²³ Kaşîde-i dil-güşâlarından: kaşîdelerinden: S

Şi'r¹⁷²⁴

Ol ki Ẓadrî Câmî'inde mihr-tob-ı âyinedür
Şa'sa'a¹⁷²⁵ olmışdur aña gūiyā zencir-i zer

Şayd-gâh-ı ẓadr ü cāhında ğazâl-ı hâveri
Şa'sa'ayla her taraf oĭlı şikâridur meger

Bulsa tedbiri (45a) eger kim rây-ı Hindüstân-ı şeb
Şâh-ı hâver bulmaz idi mülkine anuñ zafer

Neşr¹⁷²⁶: Vaşf-ı zât-ı celâlet-me'âbları taħrîr-i kilik-i nâdire-perdâzdan müstaĭnî olmaĭın bu mertebe ile iktifâ olındı. Bu dâr-ı ğurûrdan diyâr-ı sūrûra irtihâl ü intikâlleri¹⁷²⁷ İstanbul'da biñ yigirmi dördte¹⁷²⁸ vâki' olmışdur¹⁷²⁹.

MEHMED EFENDİ¹⁷³⁰

Mevâlî-i 'izâmdan hâlâ Selanik'den munfaşıl Vardarî Şeyh-zâde Mehmed¹⁷³¹ Efendi'dür. Haĭĭkâ ki 'arşa-i belâĭatda çâpük-süvâr-ı semend-i¹⁷³² melâĭhat olup bu zamân-ı huçeste-liĭâ fuzalâsından ve bu evân-ı bî-hem-tâ şu'arâsındandır¹⁷³³. 'İlm ü kemâl ile ârâste ve şî'r ü inşâ vü ma'ârif ile pîrâste¹⁷³⁴ olup Fârsî ve Türkî hûb eş'ârı ve mergûb ğüftârı vardır. Bu ğazel-i bî-nazîr zâde-i taħ'-ı dil-pezîrleridür¹⁷³⁵:

Ĝazel¹⁷³⁶

Nedür bu resm-i dil-ârâ¹⁷³⁷ nedür bu naĭş-ı nigâr
Ki tarĭ itdi çemen-zâra naĭş-bend-i bahâr

¹⁷²⁴ Şi'r : Beyt: M; - : İÜ

¹⁷²⁵ Şa'sa'a: şa'sa': K

¹⁷²⁶ Neşr: -: M, S, İÜ

¹⁷²⁷ "Vasf (...) intikâlleri": -: S

¹⁷²⁸ İstanbul'da bin yigirmi dördte : İstanbul'da bin yigirmide : K ; bin yigirmi birde İstanbul'da : S

¹⁷²⁹ Vâki' olmışdur : Vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyledi : S

¹⁷³⁰ Mehmed Efendi: M : 45a ; M : 79a : İÜ : 32a; Mehmed : S : 42b-43a

¹⁷³¹ Mehmed : - : S

¹⁷³² "Haĭĭkâ ki (...) semend": -: S

¹⁷³³ "Melâĭhat (...) şu'arâsındandır": -: S

¹⁷³⁴ "İlm (...) pîrâste": tâze-ĝü : M, K, İÜ

¹⁷³⁵ "Bu (...) dil-pezîrleridür": -: S.

¹⁷³⁶ Ĝazel: -: S

¹⁷³⁷ Dil-ârâ : dilâ : İÜ

Medâr-ı sebzle yazdı şahâ'if-i çemene
Debîr-i şun'-ı Hüdâ fe'nzurû ile'l-âşâr*

Bu demde oldu gül-istân meger ki başka kitâb
Ki lâciverd ile cânâ benefşe çizdi kenâr

Görince dâ'ire-i gülde sünbüli muṭrıb
Nevâ-yı sünbülede itdi yine beste nigâr

Nesîm-i perde-güşâ açdı ğoncenüñ yüzini
Şeṭâret itdi Meḥemmed o dem hezâr-ı fiğâr

İstanbul kâḫîsı Mûsâ Efendi'nüñ vefâtına bu gûne târiḫ-perdâzî olmuşdur¹⁷³⁸:

Târiḫ¹⁷³⁹

Gelmemişdi 'âleme bir böyle zât-ı pür-kemâl
Ḥaşre dek evşâfımı diller anuñ güyâ ola

Çünkü riḫlet eyledi ol zât-ı pür-faẓl u kemâl
Yâri rûḫ-ı enbiyâ vü hem-demi ḫavrâ ola

Fıkr idüp hâtif du'âyıla didi târiḫini
Meskenüñ Mûsâ Efendi Cennet-i a'lâ ola (1049)

Bu beyt-i Fârsî daḫı zâde-i ṭab'-ı dürer-bârlarıdur¹⁷⁴⁰:

* Âyetin tamamının me'âli şu şekildedir: "Sen şimdi bak Allah'ın rahmetinin (yağmurunun) eserlerine. Ölümünden sonra yeri nasıl diriltiyor." (Rûm, 30/50; Elmalılı Hamdi Yazır (2012). *Kur'ân-ı Kerîm ve Yüce Meali*. İstanbul: Ravza Yay. 410).

¹⁷³⁸"İstanbul (...) olmuşdur": - : M, K, İÜ

¹⁷³⁹Târiḫ: -: M, K, İÜ

¹⁷⁴⁰"Bu (...) dürer-bârlarıdur: -: M, K, İÜ

Beyt ¹⁷⁴¹

شد ز عكس رخ زیبای تو جام زرین
رشك قندیل زر اندوز صنم خانه چین*

MEHMET ÇELEBİ¹⁷⁴²

Pâye-i erba'îne vâşıl ve¹⁷⁴³ munfasıl¹⁷⁴⁴ olan müderrisîn-i kirâmdan¹⁷⁴⁵ İstanbulî¹⁷⁴⁶ 'Uşşâkî-zâde Mehmed¹⁷⁴⁷ Çelebi'dür. Hakkâ ki maḥdûm-ı pür-ma'rifet ve her fende mûmâreseti olup hûb (45b) u bi-hem-tâ eş'ârı ve merġûb u¹⁷⁴⁸ dil-güşâ güftârı vardır. Bu beyt-i laṭîf¹⁷⁴⁹ zâde-i ṭab'-ı şerîfleridür¹⁷⁵⁰:

Olmaz dil-i za'îf saña zerre deñlü bâr
Ey rûzgâr hâṭıruña ḳonmasun ġubâr

MEHMET¹⁷⁵¹

Lâzîkiyye'den¹⁷⁵² Ta'likî-zâde Mehmed Çelebi'dür. Hakkâ ki maḥdûm-ı pür-ma'rifet olup¹⁷⁵³ şeh-nâmecî¹⁷⁵⁴ olmuş-ıdı. Bu beyt-i dil-güşâ zâde-i ṭab'-ı ra'nâlarıdır¹⁷⁵⁵:

Beyt

Al ele cām-ı safāyı ḳahve fincânın gider
Bu meşel meşhûrdur “*Huz mâ-şafâ da 'mâ kedir*” *

¹⁷⁴¹ Bu: -: M, K, İÜ

* “Altın kadeh, senin güzel yanağının aksinden oldu. Çin evinin putu, altın yaldızlı kandilin kıskandığıdır.”

¹⁷⁴² Mehmed Çelebi: M 45a, b; K 79a, b; İÜ 32a, b; Mehmed: S 43a

¹⁷⁴³ ve: -: S

¹⁷⁴⁴ Munfasıl: - : S

¹⁷⁴⁵ Müderrisîn-i kirâmdan : - : M, K, İÜ

¹⁷⁴⁶ İstanbulî: - : S

¹⁷⁴⁷ Mehmed: - : K, İÜ, M

¹⁷⁴⁸ u: -: S

¹⁷⁴⁹ Laṭîf: luṭf: S

¹⁷⁵⁰ Şerîfleridür: şerîfidür: S

¹⁷⁵¹ Mehmed: M 45b; K 79b; İÜ 32b; Diğer Mehmed: S 43a

¹⁷⁵² Lâzîkiyye'den: lâzımıyye'den: S, K

¹⁷⁵³ Hakkâ ki maḥdûm-ı pür-ma'rifet olup: -: M, K, İÜ

¹⁷⁵⁴ Şeh-nâmecî: şeh-nâme tayy: S

¹⁷⁵⁵ Ra'nâlarıdır: ra'nâsıdır: M, K, İÜ

* “Hoşuna gideni al, gitmeyeni bırak.”

Nesr¹⁷⁵⁶: Biñ sekiz tarihinde¹⁷⁵⁷ şehid oldı¹⁷⁵⁸.

MEYLİ¹⁷⁵⁹

Merhûm¹⁷⁶⁰ Zekerıyyâ Efendi Hâzretleri'dür. Pîrâye-bağş-ı çâr-bâliş-i¹⁷⁶¹ mesned-i iftâ olmışlar idi. 'İlm ü fazîlet ile mihr-âsâ pür-nür ve şî'r ü ma'rifet¹⁷⁶² ile gün gibi meşhûr olup *Hidâye*'ye şerh-i bi-naẓîr şebt ü taḥrîr idüp ve şuğl-ı taḥrîr ile¹⁷⁶³ muḳayyed-i bi'z-zât olup¹⁷⁶⁴ 'abeş yere taẓyî'-i evkât itmezler idi. Bu iki beyt-i laṭîf¹⁷⁶⁵ ol zât-ı şerîfüñ enfâs-ı nazîflerinden zâhir ü bâhir ve bedîd ü¹⁷⁶⁶ şâdir olmışdur:

Beyt¹⁷⁶⁷

Ne 'acebdür ki vefâ şu'leye etse âgâz
Ḥayretinden idemez 'âşık-ı dil-ḥaste niyâz

Dîger¹⁷⁶⁸

Gün gibi virse ziyâ ḥüsn-i dil-ârâ-yı nigâr
Raḳş ider anda vefâ zerre gibi ey dil-i zâr¹⁷⁶⁹

Nesr¹⁷⁷⁰: Biñ birde İstanbul'da şeyḫü'l-islâm iken füc'eten vefât eylediler¹⁷⁷¹.

¹⁷⁵⁶ Nesr: -: S, M, İÜ

¹⁷⁵⁷ Sekiz tarihinde: sekizde: S; tarihinde: K

¹⁷⁵⁸ Oldı: olmışdur: S

¹⁷⁵⁹ Meylî: S 43a, b; M 45b; K 79b; İÜ 33a

¹⁷⁶⁰ Merhûm: - : S

¹⁷⁶¹ Çâr-bâliş: M, İÜ

¹⁷⁶² "Mihr-âsâ (...) ma 'rifet": -: M, K, İÜ

¹⁷⁶³ Şuğl-ı taḥrîr ile: şuğl: İÜ, K; taḥrîrâtla: S, K

¹⁷⁶⁴ Olup: - : S

¹⁷⁶⁵ Laṭîf: nazîf: S

¹⁷⁶⁶ "zâhir ü bâhir ve bedîd ü": - : S

¹⁷⁶⁷ Beyt: Şî'r: S

¹⁷⁶⁸ Dâger: ve lehu: M, İÜ; -: S

¹⁷⁶⁹ Raḳş ider anda vefâ zerre gibi ey dil-i zâr: Zerre ne deñlü görünür anda vefânuñ eşeri: S

¹⁷⁷⁰ Nesr: -: S, M, İÜ

¹⁷⁷¹ Eylediler: eyledi: M, K, İÜ

MEYLİ¹⁷⁷²

İstanbulî ‘Alî Çelebi’dür. Nev-heves iken puhte eş‘arı ve çespân güftarı vardır. Vezîr-i lâ-nazîr Gürcî Mehmed Pâşâ-yı Dilîr Hâzretleri’nün hazine-dârı olup pür-ma‘rifet zât-ı şerîf ü¹⁷⁷³ vücûd-ı nazîfdür. (46a) Bu iki beyt-i laîf zâde-i tab‘-ı münîfleridür:

Şi‘r

Yâd-ı gamzeñle¹⁷⁷⁴ gönül çāk-ı giribân eyler
Neşve-i ‘aşkuñ ile ‘âlemi seyrân eyler

Reşk-i şemşîr-i nigāhuñ dilüm eyler sūzân
Sihr-i efsûn-ı müjeñ göñlümi hayrân eyler

MANTIKI¹⁷⁷⁵

‘Acem peder ‘Arab mâderdür. Kaç‘-ı merâtib-i mu‘tâde ile Şâm-ı şerîf-encâmda¹⁷⁷⁶ mesned-nişîn-i hükümet-i seccâde-i şerî‘at-ı seyyidü’l-enâm¹⁷⁷⁷ olmuş-ıdı. Akrânınuñ fuzalâsından ve tâze-gü olan şu‘arānuñ fuşahâsındandır. Bu iki beyt-i lâ-nazîr¹⁷⁷⁸ zâde-i tab‘-ı¹⁷⁷⁹ dil-pezîrleridür¹⁷⁸⁰:

Şi‘r

Ġubârın çeşm-i giryân aldı dest-i¹⁷⁸¹ ihtiyârumdan
Şavulsun¹⁷⁸² baña seng-i rāh olanlar reh-güzârumdan

Yâ dest-āvîz-i miñnetle gelür ya tuhfe-i gamla
Uşandum hâsılı âmed-şud-ı leyl ü¹⁷⁸³ nehârumdan

Neşr¹⁷⁸⁴: Biñ kırk altıda ğazab-ı hüsrevāniye mazhar olup Şâm-ı şerîfde şalb olınmışdur.

¹⁷⁷² Meylî: M 45a; K 79b; İÜ 33a; -: S

¹⁷⁷³ ü: -: İÜ

¹⁷⁷⁴ Gamzeñle: gamuñla : İÜ

¹⁷⁷⁵ Mantı kı: M: 46a ; S : 43b-44a ; K : 80a ; İÜ : 33a

¹⁷⁷⁶ Şerîf-encâmda: şeref-encâmda: İÜ

¹⁷⁷⁷ Seccâde-i şerî‘at-ı seyyidü’l-enâm : -: S

¹⁷⁷⁸ Lâ-nazîr: bî-nazîr: S

¹⁷⁷⁹ Tab‘: -: S

¹⁷⁸⁰ Dil-pezîrleridür: dil-pezîridür: S

¹⁷⁸¹ Dest: çeşm: S

¹⁷⁸² Şavulsun: şabâ olsun: M

¹⁷⁸³ ü: -: S

¹⁷⁸⁴ Neşr: -: S, M, İÜ

MEZÂKÎ¹⁷⁸⁵

Sarây-ı Āmire'de perveriş bulup hâlâ sipâhılık ile çıkmışdur. Hakkâ ki tâze-gû olup hûb-ıtabî'at u mergûb-fıtnet vücûd-ı şerîf-i pür-leâfetdür. Bu gâzel-i hûb zâde-i tâb'-ı mergûbıdır:

Ġazel¹⁷⁸⁶

Gisû-yı yârı taraf-ı 'izârından isterüz
Zülf-i nigârı faşl-ı bahârından isterüz

Hep cüst ü cû-yı¹⁷⁸⁷ cilve-geh-i dil-rübâdayuz
Tāvus-ı bâğı geşt ü güzârından isterüz

Ser-bâz-ı 'aşkı turrenden itsek n'ola taleb
Manşûr-ı bî-dili ser-i dârından isterüz

Çokdur şehîd-i (46b) tiğ-ı maḥabbet bu 'arşada
Mecnûn'ı nakş-ı seng-i mezârından isterüz

Biz pîr ü Mezâkî-i rengin terâneyüz
Gül-zâr-ı 'aşkı bülbül-i zârından isterüz

MEZÂKÎ¹⁷⁸⁸

Ķuzât-ı sencide-şifâtdan İbrâhîm Efendi'dür. Tab'ı bî-hem-tâ olmağın bu şi'ri taḥrîre revâ görildi:

Şi'r

Ruḥ-ı pür-tâbuña nisbet açılmış tâze vâfir gül
Temâşâ-gâh-ı gül-zâra açıl gonce dehânum gül

Yetişdüm devlet-i şâh-ı bahâra deyü gül-şende
Geyüp sincâbını çekdi çevürdi kendüyi bülbül

¹⁷⁸⁵ Mezâkî: M 56a, b; K 80a; İÜ 32a, b; -: S

¹⁷⁸⁶ Ġazel: -: İÜ; Şi'r: K

¹⁷⁸⁷ Cüst ü cû-yı: cüst ü cûdı: İÜ

¹⁷⁸⁸ Mezâkî: M 56b; K 80a; İÜ 33b; -: S

MU‘ÎN¹⁷⁸⁹

Selanikî Mehmed Mu‘în Efendi’dür. Şehr-i zevk ü¹⁷⁹⁰ şafâya reh-i¹⁷⁹¹ râstdur deyü ‘âzim-i tariķ-i kazâ olmışlardur¹⁷⁹². Hâlâ bu ‘aşr-ı ferhunde-liķâ¹⁷⁹³ şu‘arâsından ve şu‘arânuñ büleğâsındandır. Bu ğazel-i lâ-naẓîr¹⁷⁹⁴ zâde-i tab‘-ı dil-peẓîrleridür¹⁷⁹⁵:

Ġazel¹⁷⁹⁶

Haṭuñ taḥrîrini keşf-i rümûz-ı tâzedür dirler
Kitâb-ı hüsne târ-ı¹⁷⁹⁷ kâkülün şîrâzedür dirler

Hevâ evc-i belâda nağme-i şehnâzdur ammâ
Maķâm-ı ‘aşķ ‘uşşâķ içre hûb âğâzedür dirler

N’ola erbâb-ı dil bir dem düşürmezse¹⁷⁹⁸ dehânından
Mu‘în’ün şî‘rine şîrin-zebân-ı tâzedür¹⁷⁹⁹ dirler

MEVCİ¹⁸⁰⁰

Gâh defter-dâr u mîr-livâ ve gâh emîn-i muķaṭa‘at-ı pâdişâh¹⁸⁰¹ olan Mevcî Mehmed Paşa’dur. ‘Ârif ü zârîf-i nükte-dân u münşî ve nazîf-i pür-fazl u ‘irfañdur. Bu beyt-i ra‘nâ zâde-i tab‘-ı dil-güşâsıdur:

Beyt

Lüle tek luṭfını olur mı mecâl inkâra
Hele bir vâsıṭadur bûs-ı leb-i dil-dâre

¹⁷⁸⁹ Mu‘în: S 44b; M 46b; K 80a, b; İÜ 33b, 34a

¹⁷⁹⁰ ü: -: S

¹⁷⁹¹ Reh: râh : S

¹⁷⁹² Olmışlardur: olmuşdur : K, M, İÜ

¹⁷⁹³ Ferhunde-liķâ: ḥuceste-liķâ: S

¹⁷⁹⁴ Bu ğazel-i lâ- nazîr: bu eş‘âr-ı ma‘nî-dâr: S

¹⁷⁹⁵ Dil-peẓîrleridür: güher-bârlarıdur: S

¹⁷⁹⁶ Ġazel: Şî‘r: S

¹⁷⁹⁷ Târ: tâze: İÜ

¹⁷⁹⁸ Düşürmezse: düşerimse: S

¹⁷⁹⁹ Zebân-ı tâzedür: zebân u tâze: S

¹⁸⁰⁰ Mevcî: M : 46b ; K : 80b ; İÜ : 34a; -: S

¹⁸⁰¹ Pâdişâh: -: K

(47a) MAḤVĪ¹⁸⁰²

Kütāhiyye'den ¹⁸⁰³ Aḥmed Çelebi'dür. Ḥālā¹⁸⁰⁴ bu 'aşr-ı ḥuceste-likā şu'arāsından olup ḥaqqā ki şan'at-ı ihtirā'da mişālī nādīr ve her beytinüñ ma'nāsın virmege qādīrdür¹⁸⁰⁵. Bu eş'ār-ı ma'nī-dār zāde-i ṭab'-ı nām-dārlarıdır:

Şi'r

Gird-bād itse n'ola ṭāb-ı nesīm-i nuṭkuñ
Reşk ider mertebe-i zā'fda bir gāh bize

Biziz ol Yūsuf-ı bī-ḳayd-ı ğam-ı dil-dūd sen
Dest-ġīr oldı ḳad-ı zemzeme-i āh bize

Dīġer¹⁸⁰⁶

Dil şanur gāhī¹⁸⁰⁷ ki çeşmi mest-i nāz-ı¹⁸⁰⁸ ḥ'āb olur
Ġamze-i mesti hücūm-ı 'işveden bī-tāb olur¹⁸⁰⁹

Şöyle bī-tāb itdi istilā-yı nevmīdī beni
Pāyuma nūr-ı nigāhum mevce-i girdāb olur

[Şi'r]¹⁸¹⁰

Şol mertebe bī-tāb ü tüvān eyledi ḥayret
Āh-ı dilüme zemzeme-i mūr dimezler

Zā'f-ı ğamuñla sīnemi seyr eyleyen görür
Āyīne-i dilümde olan inkisārumı

¹⁸⁰² Maḥvī: M : 47a ; S : 44a, b ; K : 80b ; İÜ : 34a, b

¹⁸⁰³ Kütāhiyye'den Kütahya'dan: M, K, S

¹⁸⁰⁴ ḥālā : - : M, S, K

¹⁸⁰⁵ Qādīrdür: qādir : S

¹⁸⁰⁶ Dīġer: ve lehu: M, İÜ; -: S

¹⁸⁰⁷ Gāhī: gāh: S

¹⁸⁰⁸ Mest-i nāz: mest ü nāz: S

¹⁸⁰⁹ Bu mısra S nüshasında yoktur.

¹⁸¹⁰ [Şi'r]: -: M, K, İÜ

Nesr¹⁸¹¹: Gâhî bu gûne eş‘âr ile daħı azmâyiş-i nâm-dâr¹⁸¹² iderler idi.

Şi‘r

Böyle mest-âne olur hâne-i aġyâra giden
Bir ‘aceb haste olur ġasteye tîmâra¹⁸¹³ giden

Feyz-i ‘İsâ’yı ider cur‘a gibi bî-raġbet
Böyle bir şūhla Maġvî der-i ġammâra giden

Şi‘r¹⁸¹⁴

Âteş-gede-i zülfüne bî-nûr dimezler
Dâġ-ı dilüme meş‘ale-i Tûr dimezler

Olmaġda siyeh-püş şem‘-i her seġer-i şâm
Merg-i dil-i pervâneye bî-sûr dimezler

Toġınmış rüyuñâ olmuş siyeh- püş
Nigâhumdur degüldür naġş-ı ġâlûñ

MÜNİFİ¹⁸¹⁵

Pâye-i erba‘îne vâşıl olan İstanbulî¹⁸¹⁶ Mehmed Çelebi’dür. ġüb eş‘ârı ve mergûb ġüftârı vardır. Be beyt-i laġîf zâde-i ġab‘-ı nazîfidür:

Beyt

Mübtelâ olaldan ‘aşġına o şūh u âfetûñ
ġalmanı şabr u ġarârûñ gitdi dilden¹⁸¹⁷ râġetûñ

¹⁸¹¹ Nesr: -: M, K, İÜ

¹⁸¹² Nâm-dâr: tâb‘-ı pür-zûr: S

¹⁸¹³ Tîmâra: tîmâr: S

¹⁸¹⁴ Şi‘r: -: M, K, İÜ

¹⁸¹⁵ Münîfî: M : 47a ; K : 81b ; İÜ : 34b; -: S

¹⁸¹⁶ İstanbulî: Sitanbulî:K

¹⁸¹⁷ Dilden: elden: İÜ

MUṬİ'İ¹⁸¹⁸

Hâlâ bu 'aşr-ı ferhunde-liqâda müderrisîn-i 'izâmuñ fużalâsından ve şu'arâ-yı kirâmuñ büleğâsından Meḥmed Efendi'dür. Eş'arı muḥayyel ü güftarı bî-bedeldür. Bu beyt-i laṭîf zâde-i (47b) ṭab'-ı şerîfleridür:

Beyt

İçelüm bâde-i nâbı külemâ kavlince
Sevelüm sûret-i ḥûb-ı 'ulemâ kavlince

MEŞKİ¹⁸¹⁹

Tokatî Meḥmed Çelebi'dür. Küttâb-ı dîvân-ı sultâniden ve erbâb-ı uşûl ü¹⁸²⁰ ma'aniden idi. Bu beyt-i bî-naẓîr zâde-i ṭab'-ı dil-peẓîrleridür:

Beyt

Zülf-i siyâh içinde ol¹⁸²¹ ebrû-yı zerd-fâm
Altun oluḡ gibi görünür¹⁸²² Ka'be'de hemân

Neşr¹⁸²³: Biñ dörtde İstanbul'da fevt oldı.

MEVLEVİ¹⁸²⁴

Ḳonevî Mevlevî Dervîş 'Alî'dür. Mü'ellefât-ı Mesnevî'de fâ'ikü'l-akrân ve müverriḥlikde müşârün-ileyhi bi'l-benân idi. Lâ'übâlî şûḥ-tabî'at ve vâsi'-meşreb olup İstanbul'da Yeñi Ḳapu ḥâricinde ḥân-ḳaḥ-ı Ḥâzret-i Monlâ'da ḥücre-i dîvârınuñ taşrasına celî ḥaṭla bu beyti taḥrîr eylemişdür:

¹⁸¹⁸ Muṭî'î : M 47a, b; K 81a, b; İÜ 34b; -: S

¹⁸¹⁹ Meşki: S : 44b-45a ; M : 47b ; K ; 81a; İÜ : 34b

¹⁸²⁰ Usûl ü : - : S

¹⁸²¹ Ol: -: K

¹⁸²² Gibi görünür : gibidür ol : S

¹⁸²³ Neşr: -: M ,S, İÜ

¹⁸²⁴ Mevlevî: M ; 47b; k : 81a ; İÜ : 34b-35a; -: S

Beyt ¹⁸²⁵

بی تکلف بیا بخانه من
 چه تکلف میان ما و شمن ¹⁸²⁶

Neşr ¹⁸²⁷: Bu beyt-i laţîf zâde-i ţab‘-ı münîfidür ¹⁸²⁸:

Beyt

Der-geh-i pîr-i muġān ħān-ķah-ı ‘uzletdür ¹⁸²⁹
 Gūşe-i ehl-i şafā ħāne-i bî-minnetdür ¹⁸³⁰

Neşr ¹⁸³¹: Biñ otuzda ħücre-i mezbûrede beķāya riĥlet eyledi.

MÜDÂMÎ ¹⁸³²

İstanbulî Ħasan Ćelebi’dür. Mülâzım ü müderris olmışdur. Ħüb u naţîf vücûd-ı şerîf idi ¹⁸³³. Bu beyt-i ra‘nâ taşarruf-ı zihni dil-güşâsıdır ¹⁸³⁴:

Beyt

Sebeb-i naşb degül şimdi dilâ bî-kese ¹⁸³⁵ zât
 Alamaz manşıbı seyyid de olursa bi’z-zât

Neşr ¹⁸³⁶: Biñ on ¹⁸³⁷ dörtde Belġrad’da ¹⁸³⁸ fevt oldı.

¹⁸²⁵ Beyt: -: M

¹⁸²⁶ “ Bizim evimize gösterişsiz (yapmacıksız) gel. Siz ve bizim aramızda gösteriş nedir (gösteriş mi olur).”

¹⁸²⁷ Neşr: -: M, İÜ

¹⁸²⁸ “Bu (...) münîfidür”: - : M

¹⁸²⁹ ‘Uzletdür: ‘uzletüz : K

¹⁸³⁰ Bî-minnetdür: bî-minnetüz : K

¹⁸³¹ Neşr: - : M, İÜ.

¹⁸³² Müdâmî: S 45a; M : 47b : K : 81b : İÜ : 35a

¹⁸³³ “Ħüb (...) idi”: -: S

¹⁸³⁴ Taşarruf-ı zihni dil-güşâsıdır: zâde-i bi-hem-tâsıdır: S

¹⁸³⁵ Bî-kese : M

¹⁸³⁶ Neşr: - : S. M, İÜ

¹⁸³⁷ On : - : S

¹⁸³⁸ Belġrad’da : Bilġrad’da : S

MUĦİTİ¹⁸³⁹

Rodosî Ahmed Efendi'dür. Sâlik-i tarîk-i kaçâ olan yârân-ı bâ-şafâdan ve ħullân-ı bâ-vefâdan¹⁸⁴⁰ olup bu beyt-i ġarrâ zâde-i tab'-ı ra'nâsıdur¹⁸⁴¹:

Beyt

Anı âlûde-bâ-ġayret kıılupdur **(48a)** ġasret-i dil-dâr¹⁸⁴²
Fenâda¹⁸⁴³ ol sebebden mekş olupdur 'âşık-ı nâ-çâr¹⁸⁴⁴

Biñ sekizde İstanbul'da fevt oldı.

MUĦLIŞİ¹⁸⁴⁵

İstanbulî Ħızır Çelebi'dür. Eş'âr-ı¹⁸⁴⁶ dil-pezirî¹⁸⁴⁷ pesendide-i erbâb-ı 'irfân olan şu'âra-yı zî-şândandur. Bu beyt-i ġarrâ zâde-i tab'-ı ra'nâsıdur¹⁸⁴⁸:

Beyt

Efyûn u berş ü bâde¹⁸⁴⁹ ve ġahve¹⁸⁵⁰ vü hem¹⁸⁵¹ 'arağ
Cümle mükeyyifâtı yerüz *keyfe mettefağ*¹⁸⁵²

Neşr¹⁸⁵³: Biñ yigirmi yedide Mekke-i Mükere-me'de mücâvir iken¹⁸⁵⁴ fevt oldı.

¹⁸³⁹ MuĦîti: M 47b-48a; K 72b; İÜ 35a; S 45a

¹⁸⁴⁰ ve ħullân-ı bâ-vefâdan: - : S

¹⁸⁴¹ Ra'nâsıdur : dil-ġüşâsıdur : S

¹⁸⁴² Dil-dâr : didâr : S

¹⁸⁴³ Fenâda: fütâde: S

¹⁸⁴⁴ 'Âşı ġ-ı nâ-çâr: 'âşı ġ-ı zâr: S

¹⁸⁴⁵ MuĦlişi: S 45a; M 48a; K 72b; İÜ 35b

¹⁸⁴⁶ Eş'âr: ebyât: S

¹⁸⁴⁷ Dil-pezirî : - : M, K, İÜ

¹⁸⁴⁸ Ra'nâsıdur: bî-hem-tâsıdur: M, K, İÜ

¹⁸⁴⁹ Bâde: ġahve: S

¹⁸⁵⁰ Ķahve: bâde : S

¹⁸⁵¹ Hem: -: İÜ

¹⁸⁵² "Hangisi olursa".

¹⁸⁵³ Neşr: -: S, M, İÜ

¹⁸⁵⁴ Mücâvir iken : - : S

Harfî'n-nûn**NEF'Î¹⁸⁵⁵**

Debdede-i eş'âr-ı ma'ânî-ķarîni velvele-endâz-ı¹⁸⁵⁶ tās-ı çarķ-ı berin olup vilâyet-i Rûm'da ibtidâ zebân-ı tâze ile eş'âr-ı bî-hem-tâya âgâze iden¹⁸⁵⁷ Arz-ı Rûmî 'Ömer Efendi'dür. Ķaşâ'id-i ma'ânî-endâzında olan her ma'nâ-yı câme-zîb libâs-ı¹⁸⁵⁸ fâhire-i ħüsn-i edâyla liķâ'ül-maĥbûb ve ģazeliyyât-ı¹⁸⁵⁹ siĥr-sâzında olan her mazmûn-ı dil-firîb şüret-ı¹⁸⁶⁰ ferĥunde-liķâyla şifâ'ü'l-ķulûbdür. Tab'-ı mu'cize-şemâ'ili hecv ü hezle mâ'il olup hezliyyâtını şebt ü taĥrîr ve *Sihâm-ı Ķazâ* deyü nâm-ı dil-pezîr eylemişdür. Merĥûm Sultân Aĥmed Ĥân 'aleyhü'r-raĥmetühü ve'l-ġufrân medĥinde olan Ķaşîde-i bî-hem-tâsından bu ebyât-ı bî-nazîr intihâb olinup taĥrîr olınmışdür¹⁸⁶¹:

Ķaşîde¹⁸⁶²

Bahâr oldu yine düşdi leĥâfet gül-sitân üzre
Yine oldu zemînün luĥi ģâlib âsümân üzre

Yine her lâle bir şem'-i mu'anber yaķdı dūdından
Şehâb-ı 'anber-efşân **(48b)** oldu peydâ büstân üzre

Yine çıķdı beyâz u naķş-ı her serv-i gül-endâmün
Şarıldı yâsemen şâĥ-ı nihâl-ı ergavân üzre

Ķekilse n'ola yârân-ı şafâ seyr-i çemen-zâre
Şalâya başladı murġ-ı çemen serv-i çemân üzre

Ĥired meftûn olur naķş-ı bahâr u revnaķ-ı bâġa¹⁸⁶³
Nazâr ĥayrân ģalur âşâr-ı şun'-ı müste'an üzre

¹⁸⁵⁵ Nef'î: S 46a, b-47a; M 48a, b- 49a; K 81b-82a, b; İÜ 35b-36a, b

¹⁸⁵⁶ Velvele-endâz: velvele-araz: M

¹⁸⁵⁷ Vilâyet-i Rûm'da ibtidâ zebân-i tâze ile eş'âr-ı bî-hem-tâya âgâze iden: zebân-ı tâze ile eş'âr-ı bî-hem-tâya vilâyet-i Rûm'da ibtidâ âgâz iden: S

¹⁸⁵⁸ Libâs: libâsı: M

¹⁸⁵⁹ Ķazeliyyât: ģazeliyyâtı: S

¹⁸⁶⁰ şüret: şüret şüret: M ;

¹⁸⁶¹ "Merĥûm (...) olınmışdür": -: S

¹⁸⁶² Ķaşîde M nüshasında başlıksız sunulmuştur, S nüshasında ise yoktur.

¹⁸⁶³ Bâġa: yâre: İÜ

Cihān ārāyiş-i ezhār-ı gül-zārıla nāzende
Zemīn feyz-i leṭāfetle sipihre imtinān üzre

Nesīm ol deñlü cān-baḥş u ḥayāt-efza ki her demde
Dem-i ‘İsā ile da‘vā-yı baḥş u imtiḥān üzre

Şabā gerd-i gül-istānıla varsa bāğ-ı Rızvān’a
‘Abīr-efşān olur pirāhen-i ḥūr-ı cinān üzre¹⁸⁶⁴

Döner bir ḥāfiz-ı maḥfil-nişīn-i nağme-perdāze
Ser-āğāz-ı nevā itdükde bülbül āşiyān üzre

Fırāz-ı gül-bün-i pür-jāleden gül gösterür rüyın
Şeh-i ‘ālem gibi taḥt¹⁸⁶⁵-ı muraşşa‘ nerd-bān üzre

O şāhen-şeh ki vācibdür edā-yı ḥuṭbe-i nāmı
Ḥāṭib-i minber-i şaff-ı namāz-ı ḳudsiyān üzre

O şāhen-şeh ki naḳş-ı ḥātem-i iḳbālidür sikke
Zer-i ḥūrşīd-i ‘ālem-tāb u sīm-i aḥterān üzre

Hümāyūn-pāye Sulṭān Aḥmed-i ‘ādil ki düşmişdür
Zılāl-ı sāye-bān-ı devleti kevn ü mekān üzre

Cihān-bān¹⁸⁶⁶-ı ḳader-ḳudret ki ḥūrşīde olur ānī
Nişān-ı dāğ-ı fermānı cebīn-i āsümān üzre

Ḥudāvend-i hümā-himmet ki dünyā dest-i cūdında
Bir avuç ḥār u ḥasdur bir muḥīṭ-i bī-kerān üzre

Degül bārān u¹⁸⁶⁷ mevc ifrāt-ı iḥsān-ı dil ü desti
İder lertzān u giryān ebri baḥr ü baḥri kān üzre

¹⁸⁶⁴ Bu beyt İÜ nüshasında, bundan sonraki beyitler de M nüshasında yoktur.

¹⁸⁶⁵ Taḥt: baḥt: İÜ

¹⁸⁶⁶ Cihān-bān: cihān: İÜ

¹⁸⁶⁷ u: -: İÜ

Neşr¹⁸⁶⁸: Bu ğazel-i laţîf daĥı zâde-i ţab‘-ı şerîfidür¹⁸⁶⁹:

Ġazel¹⁸⁷⁰

Cânân odur ki ser-keş ola mübtelâsına
‘Âşık odur ki nâzı geçe dil-rübâsına

Bir güft ü gûda yüz nigeĥ-i çeşm-i yârla
‘Aşk olsun ol mu‘amelenüñ âşinâsına

Ne tercemân-ı ğamze gerek ‘âşıkâ ne nâz
Dil-ber muķayyed olmayıcaķ¹⁸⁷¹ müdde‘âsına

Ne eşk-i dîde lâzım olur dil-bere ne nâz
‘Âşık taĥammül eylemeyince cefâsına

Nef‘î bize ne ğamze gerek ne nigâĥ-ı¹⁸⁷² dost
Biz mâ‘ilüz güzellerüñ en bî-vefâsına

Bu meţâli‘-i¹⁸⁷³ dil-güşâ daĥı zâde-i ţab‘-ı zîbâsıdır¹⁸⁷⁴:

Maţla‘¹⁸⁷⁵

Ruĥ-ı rengîni kim yâruñ melâĥat gül-sitânıdır
Zenaĥdân şanma ol gül-şende bülbül âşiyânıdır

¹⁸⁶⁸ Neşr: -: M, S, İÜ

¹⁸⁶⁹ Bu ğazel-i laţîf daĥı zâde-i ţab‘-ı şerîfidür: -: S

¹⁸⁷⁰ Bu şiir S nüshasında dördüncü şiir örneĝi olarak sunulmuştur.

¹⁸⁷¹ Olmayıcaķ: olıcaķ: İÜ

¹⁸⁷² Nigâĥ: nigâ: S

¹⁸⁷³ Meţâli‘: maţla‘: M

¹⁸⁷⁴ Bu meţâli‘-i dil-güşâ daĥı zâde-i ţab‘-ı zîbâsıdır: -: S

¹⁸⁷⁵ Maţla‘: Şi‘r: S

Dîger¹⁸⁷⁶

Ne âdemler helâk eyler¹⁸⁷⁷ görüñ ol çeşm-i cellâdı
Añılsa yine ammâ nâ-tüvân bir hastedür adı

ve lehu¹⁸⁷⁸

Uyurken seyr iden ol dil-rübâyı câme-ẖâb (49a) içre
Şanur taşvîr-i Yūsuf'dur yazılmışdur kitâb içre

Bu ebyât-ı dil-pezîr kaşâ'id-i bî-nazîrlere dendir naql olındı¹⁸⁷⁹:

ez-Kaşîde

Benem ol Nefî-i rüşen-dil-i şâfî gevher
Feyz alur câm-ı safâ meşreb-i bî-bâkümnden

Âsmân himmet umar kevkebe-i şâb'umdan
'Aql-ı kül ders oğur endîşe-i idrâkümnden

...

Şâf-der-i ma'nâ dil-i şâhib-kırânumdur benüm
Tîğ şemşîr-i cihân-gîr-i zebânumdur benüm

Sînesin çâk eyledüm çarhuñ degüldür keh-keşân
Zahm-ı şemşîr-i zebân-gîr-i sinânumdur benüm

Neşr¹⁸⁸⁰: Biñ kırk altıda ğazab-ı hüsrevânîye mazhar olup¹⁸⁸¹ İstanbul'da katlı olup¹⁸⁸² ve deryâya pertâb olınmışdur.

¹⁸⁷⁶ Dîger: -: S; ve lehu: M, İÜ

¹⁸⁷⁷ Eyley: -: İÜ

¹⁸⁷⁸ ve lehu: -:S; Dîger: K

¹⁸⁷⁹ "Bu (...) olındı": -: M, K, İÜ

¹⁸⁸⁰ Neşr: -: M, K, İÜ

¹⁸⁸¹ Olup: olup:M,İÜ

¹⁸⁸² Olunup: M, K, İÜ

NEV'Î¹⁸⁸³

Ma'lgaravî¹⁸⁸⁴ Yahyâ Efendi'dür. 'İlm ü fazîlet¹⁸⁸⁵ ile nâm-dâr ve şî'r ü ma'rifet ile şöhret-şî'âr olduğdan soñra H'âce-i Selîm Hân olmuşlar idi. Eş'âr-ı dürer-bârları pâkîze vü 'âşık-âne ve güftâr-ı dürüst-mi'yârları sūz-nāk u şādık-ānedür. Evşâf-ı cemîlleri sâ'ir tezâkirde¹⁸⁸⁶ tafşîl ü tezekkür¹⁸⁸⁷ olunmağın¹⁸⁸⁸ beyāndan müstağnî olup¹⁸⁸⁹ bu mertebe ile iktifa olındı. Mesnevîde iki kıt'a¹⁸⁹⁰ kitâb-ı bî-mişâli olup¹⁸⁹¹ biri *Tûfî vü Zâg* ve biri *hasb-i hâl* ve nazm u neşr üzre *Netâ'icü'l-Fünûn* nâm kitâb-ı belâgat-ķarîni¹⁸⁹² daħı¹⁸⁹³ eşer-i hâşidur¹⁸⁹⁴. Bu ğazel-i¹⁸⁹⁵ laţîf ol zât-ı şerîfün¹⁸⁹⁶ zâde-i ŧab'-ı nazîfleridür¹⁸⁹⁷:

Gazel¹⁸⁹⁸

Çârüb-ı der-i hâne-i ħammâr olabilesek
Tuysaķ ķapuyı vâķıf-ı esrâr olabilesek

Bir ķatlu ķapu açılır elbette gelür zâr
Biz nerd-i maĥabbetde hemân zâr olabilesek

Derd olsa devâ itmege sa'y itmek olurdu
Tîmâr olunurduķ hele bîmâr olabilesek

İksîr-i¹⁸⁹⁹ ruĥ-ı zerdle yâre irişilmez
Bir ĥâlet idüp mâlik-i¹⁹⁰⁰ dînâr olabilesek

¹⁸⁸³ Nev'î: M 49a; S 47a,b; K 82b; İÜ 36b-37a

¹⁸⁸⁴ Ma'lgaravî: mîğla ķrevî: S; mîğlağrevî: K

¹⁸⁸⁵ Fazîlet: fazl: S

¹⁸⁸⁶ Tezâkirde: tezkirede M, İÜ; tezekkürde: K

¹⁸⁸⁷ Tezekkür: -: M, K, İÜ

¹⁸⁸⁸ Olınmağın: olmağın: S

¹⁸⁸⁹ Olup: vardur: M, K, İÜ

¹⁸⁹⁰ Kıt'a: -: M, K, İÜ

¹⁸⁹¹ Olup: vardur: M, K, İÜ

¹⁸⁹² Nâm kitâb-ı belâgat- ķarîni: M, K, İÜ

¹⁸⁹³ Daħı: -: S

¹⁸⁹⁴ Eşer-i hâşidur: eş'âr-ı hâşdur: S; eşer-i hâşdur: K

¹⁸⁹⁵ Ğazel: ebyât: S

¹⁸⁹⁶ Zât-ı şerîfün: -: S

¹⁸⁹⁷ Nazîfleridür: şerîfleridür: S

¹⁸⁹⁸ Ğazel: Şî'r: S

¹⁸⁹⁹ İksîr: eger: M

¹⁹⁰⁰ Mâlik: vâşıl: S

Nev'î bile şalınmağa gül-zâr-ı fenâda
Bir serv-i hevâ-bahşâ hevâ-dâr olabilesek

Neşr¹⁹⁰¹: Biñ yigirmi yedide İstanbul'de vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyledi.

NÂDİRİ¹⁹⁰²

Ġani-zâde Meĥmed Efendi'dür. Cûy-bâr-ı 'ilmleri baĥr-ı bî-kenâr ve şu'le-i encüm-i¹⁹⁰³ fazîletleri ĥürşîd-i tâb-dâr olup (49b) Rûm İli Ķâzî-'askeri olmışlar idi¹⁹⁰⁴. Ķaşâ'idi bisyâr u bî-bedel ve ġazelıyyâtı bî-şümâr u muĥayyeldür. Evşâf-ı zât-ı sûtûde-ĥışâlleri tavşîf-i kıl-k-i serî'ü'l-aĥvâlden¹⁹⁰⁵ müstaġnî olup bu mertebe ile kanâ'at olındı¹⁹⁰⁶. Bu ebyât-ı lâ-naẓîr ol zât-ı şerîfüñ¹⁹⁰⁷ zâde-i tab'-ı dil-peẓîrleridür:

Ġazel¹⁹⁰⁸

Görelî ĥattun olup 'aşķıla lâġer kâġaz
Saña olmış yazılı bende-i kem-ter kâġaz

Şûret-i ĥûbuñı bir safhada naķş eyleseler¹⁹⁰⁹
'Aşķ-ı zâra gelür rûĥ-ı muşavver kâġaz

Ķararub ĥursa n'ola ĥâmeye¹⁹¹⁰ olduķça Ķarîn
Dilî ucından anuñ olmış-ıdı ter kâġaz

Gerçi ġâyetde eli yufķadur ammâ ki yine
Ĥurma bezl itmede mânend-i tüvân-ger kâġaz

Buldı revnaķ nitekîm 'arşâ-i kâġaz-ĥâne
Âb-ı eş'ârunıla Nâdiriyâ her kâġaz

¹⁹⁰¹ Neşr: -: S, M, İÜ

¹⁹⁰² Nâdirî: S: 45b-46a ; M : 49a, b ; K : 82b-83a ; İÜ : 37a, b

¹⁹⁰³ Encüm: perver encüm: S

¹⁹⁰⁴ Olmışlar idi: - : İÜ

¹⁹⁰⁵ Serî'ü'l-aĥvâlden: nâdire-perdâzdan: S

¹⁹⁰⁶ Bu mertebe ile kanâ'at olındı: -: M, K, İÜ

¹⁹⁰⁷ Ol zât-ı şerîfüñ: S

¹⁹⁰⁸ Ġazel: Şi'r: M, K, İÜ

¹⁹⁰⁹ Eyleseler: eyleyeler: S

¹⁹¹⁰ Ĥâmeye: ĥâmeme: S; câmeye: M, İÜ

Neşr¹⁹¹¹: Bu iki beyt-i ra‘nâ şîfât-ı bahârda kaçîde-i bî-hem-tâsındandır¹⁹¹²:

Şî‘r

Şabâ gül-gün eteklik¹⁹¹³ geydürüb rakķķaş-ı gül-nâre
‘Aceb mi kırmızı gönlekle fânûs itse ezhârı¹⁹¹⁴

Şabâ itdi şeb-istân-ı bahâra lâleyi meş‘al
Şafâ-yı cilvesinden şâd u ĥandân itdi gül-nârı

Bu iki beyt-i laţîf¹⁹¹⁵ daĥı na‘t-ı şerîfındendir¹⁹¹⁶:

Şî‘r

Siyeh semmûr idi zûlmet¹⁹¹⁷ beyâzı câ-be-câ encüm¹⁹¹⁸
Ne ĥâletdür bu kim gizlendi anda beyze-i beyzâ

O şâhuñ sikkesi mühr-i nübüvvet ĥuţbesi Qur‘ân
Müşerref anlaruñla naķd-i dîn ü câmi‘-i dünyâ

Neşr¹⁹¹⁹: İstanbul’da biñ otuz altıda¹⁹²⁰ vedâ‘-ı ‘âlem-i fânî eyledi.

NIHÂLÎ¹⁹²¹

Mevâlî-i ‘izâmdan ‘adl ü istikâmet ve ‘ilm ü fazîlet ile meşhûr u ma‘rûf (50a) olan Nihâlî Mehmed Efendi’dür. Kaţ‘-ı merâtib-i mu‘tâde ile dârü’l-ĥilâfetühü’l-‘aliyye-i Qoştanîniyye el-Maĥmiyye’de mesned-nişîn-i hükümet olmış-ıdı. Tarz-ı ‘acib eş‘ârı ve tavır-ı ĥarîb güftârı vardır. Bu ebyât-ı bî-nażîr zâde-i şab‘-ı dil-pezîrleridür:

¹⁹¹¹ Neşr: -: S, M, İÜ

¹⁹¹² Beyt-i ra‘nâ şîfât-ı bahârda kaçîde-i bî-hem-tâsındandır: beyt kaçîdesindendir: S

¹⁹¹³ Eteklik: etek: S

¹⁹¹⁴ Bu mısra S nüshasında 2. beytin 2. mısra’ı olarak kayıtlıdır.

¹⁹¹⁵ Laţîf: - : S

¹⁹¹⁶ Na‘t-ı şerîflerindendir: na‘tiyesindendir: S

¹⁹¹⁷ zûlmet: encüm: S

¹⁹¹⁸ Encüm: zûlmet: S

¹⁹¹⁹ Neşr: -: S, M, İÜ

¹⁹²⁰ İstanbul’da bin otuz altıda: bin otuz altıda İstanbul’da : S

¹⁹²¹ Nihâlî: M 49b-50a; K 83ab; İÜ 37b-38a; -: S

Şi'r

N'ola olursa tehî nağd-ı sîm ü zerden ceyb
Faķire genc-i firāvān yeter ĥizāne-i ġeyb

Kelām-ı Hāķ'da bulunmazsa n'ola nokta-i Őek
Ki cāy-ı Şübhe ķomaz naŐŐ-ı ķātı'-ı lā-reyb

Egerçi 'ayb¹⁹²² u hūner 'āķile degül maĥfī
Velī Nihālī bu Őekl-i hūner zemānede 'eyb

NeŐr¹⁹²³: Biñ yigirmi yedide¹⁹²⁴ İstanbul'da fevt oldı.

NĀ'İLĪ¹⁹²⁵

İstanbulī MuŐtafā Ćelebi'dür. Zümre-i Őu'arā-yı¹⁹²⁶ tāze-ġüyān ve¹⁹²⁷ būleġā-yı erbāb-ı¹⁹²⁸ 'irfāndandur¹⁹²⁹. Őā'ir-i muĥter' ve vāŐıl-ı netice-i aŐl u fer' olup bu ġazel-i bī-nazīr zāde-i Őab'-ı dil-pezīrlidür¹⁹³⁰:

Ėazel

Ķanı 'ālemde cemālūñ gibi ġül-deste ġören
Rūĥ-ı ķudsi ķemen-i ĥūsnūñe Őāyeste ġören

Kendüyi dām-ı kemīn ġūŐe¹⁹³¹-i ķeŐmūñde bulur
Cilve-i ķadd-i ser-efrāzuñı¹⁹³² āheste ġören

Fenn-i iĥyāda Mesīĥā nice nāz eylemesūn
'Ālemi nergis-i maĥmūr¹⁹³³ gibi ĥaŐte ġören

¹⁹²² 'Ayb: ġayb: İÜ

¹⁹²³ Neşr: -:M, İÜ, K

¹⁹²⁴ Yedide: sekizde: K

¹⁹²⁵ Nā'ili: S 47b-48a ; M : 50a, b : K : 83b; İÜ : 38a

¹⁹²⁶ Şu'arā-yı : M, K, İÜ

¹⁹²⁷ ve : - : M, K, İÜ

¹⁹²⁸ Erbāb: erbāb erbāb: M

¹⁹²⁹ 'İrfāndandur: 'irfāndur: S

¹⁹³⁰ Dil-pezīrlidür: dil-pezīridür: K

¹⁹³¹ ĶūŐe : neŐve : S

¹⁹³² Ser-efrāzuñı: Ser-fırāzuñı: S

Sâye-i zülfüne bilmem ki ¹⁹³⁴ niçe pençe ¹⁹³⁵ şunar
Her ser-i müyını biñ fitneye ¹⁹³⁶ vâ-beste gören

Nâ'ilî nüh felegün âyinesin seyr itsün
Nâvek-i âh-ı dil-i 'âşığı¹⁹³⁷ nâ-ceste gören

Bu iki beyt-i dil-güşâ ¹⁹³⁸ dağı zâde-i şab'-ı ra'nâsıdur ¹⁹³⁹:

Şi'r

Efkâr-ı ğam-ı zülfünile 'uğdeler itdi
Emvâc-ı pey-â-pey gibi hayret dilümüzde

Feyz-i eşer-i neşve-i şahbâ-yı lebüñdür
Bu şür ki var mâye-i (50b) âb u gilimizde

Ve Tıflî merhûmuñ vefâtına bu güne tariḥ-perdâzî olmuşlardır. Hâkkâ ki şab'-ı mu'ciz-peymâsı şâyetse-i medḥ ü şenâdur¹⁹⁴⁰:

Târîḥ ¹⁹⁴¹

Tıflî kılını eyleye 'uqbâda Hudâ
Maḫsûre-nişîn-i ḥuld u mağfûr-ı ebed

Târîḥ-i vefâtını dimiş mâder-i dehr
Gehvâre-i cennet ola Tıflî'ye meḥd

¹⁹³³ Maḫmûr: maḫmûrî: S, K

¹⁹³⁴ ki: -: İÜ, M

¹⁹³⁵ Pençe: niçe: İÜ

¹⁹³⁶ Fitneye : nükteye : K, M, İÜ

¹⁹³⁷ 'âşığı: M, İÜ

¹⁹³⁸ Bu iki beyt-i dil-güşâ : Bu ebyât : S

¹⁹³⁹ zâde-i şab'-ı ra'nâsıdur: eş'ârındandır: S

¹⁹⁴⁰ "ve (...) şenâdur": -: M, K, İÜ

¹⁹⁴¹ Târîḥ: -: M, K, İÜ

NERGİSİ¹⁹⁴²

Meşāhīr-i kızāt-ı sencīde-şifātdan¹⁹⁴³ Nergis¹⁹⁴⁴-zāde Efendi'dür. Hattāt-ı ta'lik-nüvīs ve tab'ı¹⁹⁴⁵ şūh u selīs vücūd-ı pür-cūd¹⁹⁴⁶ idi. Bu beyt-i laṭīf zāde-i tab'-ı şerīfleridür¹⁹⁴⁷:

Beyt

Ne ma'nalar ne sözler mündericdür şafha-i dilde
Egerçi şüret-i zāhirde hāmūşam kitāb-āsā

Neşr¹⁹⁴⁸: Bu beyt-i ma'hūd dahı zāde-i tab'-ı meşhūdidür:

Beyt

Reşkümüz kıalmazdı hiç Dārā vü Cem'le şöbete
Dāhil olsaķ meclis-i pāşā-yı şāhib-devlete

Neşr: Biñ kırık üçde İstanbul'da fevt oldı.

NEŞĀTİ¹⁹⁴⁹

Edirnevī Ahmed Çelebi'dür. Evvel¹⁹⁵⁰ maḥlaşı *Semendī* olup soñra *Neşāti* eylemişdür¹⁹⁵¹. Fi'l-ḥaķīķa şu'arā-yı zü'l-i'tibārdan olup peyrev-i Nef'i olmağın eş'arı şūh u selīs ve güftarı kıulüb-ı 'urefāya¹⁹⁵² enīs ü celīsdür. Bu iki¹⁹⁵³ beyt-i laṭīf zāde-i tab'-ı şerīfleridür¹⁹⁵⁴:

¹⁹⁴² Nergisi: M 50b; S 48a,b; K 83b-84a; İÜ 37b-38a

¹⁹⁴³ Kızāt-ı sencīde-şifātdan: kızātdan: M, K, İÜ

¹⁹⁴⁴ Nergis: Nergisi: M

¹⁹⁴⁵ Tab'ı: tab': S, M

¹⁹⁴⁶ Pür-cūd: -: S, İÜ

¹⁹⁴⁷ Şerīfleridür: şerīfidür: M, K, İÜ

¹⁹⁴⁸ Neşr: -: M, S, İÜ

¹⁹⁴⁹ Neşāti: S 48b-49a; M 50b; K 84a; İÜ 38b

¹⁹⁵⁰ Evvel: mu kıaddemā: S

¹⁹⁵¹ Eylemişdür: itmişdür: S

¹⁹⁵² 'Urefāya: 'irfāna: M, K, İÜ

¹⁹⁵³ İki: -: M, K, İÜ

¹⁹⁵⁴ Şerīfleridür: nazīfidür: M, K; nazīfdür: İÜ

Şi'r ¹⁹⁵⁵

Ġamzeñ ki büt-i 'işve-ger-i nâz u hevesdür
 Âşüb-ı dile bir nıgeh-i âfeti besdür

Çeşmün iki şeh-bâzdur el-ħağ ki dem-â-dem
 Şad [tâs]-ı felek pençe-i revzende-i mekşdür

Beyt ¹⁹⁵⁶

Çehre nâzük yed ü pây[i] semen-âsâ nâzük
 Hâşılı ol büt-i tannâz ser-â-pâ nâzük

Nesr: Vâdî-i rübâ'ide dağı semend-i táb'-ı çâpükleri çâlâk olmağın bu rübâ'ileri taħrîri revâ görildi ¹⁹⁵⁷:

Rübâ'î

Düşdücce kehi pâyına dâmânından
 Perestişler ider ğâyet-i ihsânından
 Nâzük o kadar iki pâ kim dâ'im
 Âzürde olur sâye-i dâmânından

NAZMÎ ¹⁹⁵⁸

Ķuzât-ı sencide-şifâtdan 'Oşmân Çelebi'dür. Tâze-gü olup eş'arı bî-hem-tâ vü güftarı dil-güşâdur. Bu ebyât-ı laţif zâde-i táb'-ı nazîfleridür ¹⁹⁵⁹:

Şi'r

Eytmesün mi ¹⁹⁶⁰ çeşm-i nâz ehl-i niyâza ¹⁹⁶¹ n'eylesün
 Virmesün ruhsat nigâh-ı cân-güdâza n'eylesün

¹⁹⁵⁵ Şi'r: -: M, K, İÜ

¹⁹⁵⁶ Beyt: -: S

¹⁹⁵⁷ Vâdî-i rübâ'ide bu rübâ'ileri taħrîri revâ görildi: bu rübâ'î-i bî-nazîr dağı zâde-i táb'-ı dil-pezîrlidür; S

¹⁹⁵⁸ Nazmî: S 49a; M 50b; K 84a; İÜ 38b-39a

¹⁹⁵⁹ Nazîfleridür: şerîfleridür: S

¹⁹⁶⁰ Eytmesün mi: etmesün mi: S

¹⁹⁶¹ niyâza: - : S

Çeşmine kalsa pür-âşüb eylemezdi ‘âlemi
Nev-hevesdür gâmzesi icrâ-yı nâza n’eylesün

(51a) Dîger¹⁹⁶²

‘Uşşâkı nazar-gerde-i çeşm-i siyeh eyle
Ey âfet-i cânım nigh¹⁹⁶³ eyle¹⁹⁶⁴ nigh eyle

NÂBÎ¹⁹⁶⁵

Seyyid-i şahiḥü’l-ensâbdan İstanbulî Seyyid Meḥmed Çelebi’dür. Menâşıb-ı celîleye mutaşarrıf olan eşref-i kuzâtdan olup ḥüb eş‘ârı ve mergûb inşâ-yı ma‘nî-dârı vardır. Bu beyt inşâsındandır:

Beyt

Ḥazret-i Ma‘rûf-ı Kerhî ger olursa reh-nümâ
Umarum vâşıl ola yârâna mektûb-ı gedâ

Biñ on toḫuzda Çatalca’dan ma‘zûl olup İstanbul’a gelürken Kavala ḫurbında ḫarâmîler şehîd eylediler¹⁹⁶⁶.

NUTĶÎ¹⁹⁶⁷

Ḳuzât-ı sencide-şifâtdan Edirnevî Ḳaraḫaş-zâde Pîr Meḥmed Çelebi’dür. Âb u hevâyla reşk-âver-i cinân ve ḫayrât u teferrüc-gâhla riyâz-ı behiştten nişân olan ḫaşaba-i Ergene’de mütemekkin olup üstâd-ı Fârsî-dân ve ‘ilm-i müsîḳîde fâ’iḳü’l-aḫrândur. Bu iki beyt-i laṭîf taşarruf-ı zihn-i şerîfidür:

Beyt

Yâr-ı her-câ’îyle ey dil meyl-i şohbet eyleme
Şem‘-i her-meclis olan dil-berle ülfet eyleme

¹⁹⁶² Dîger: ve lehu: M , İÜ; -: S

¹⁹⁶³ Nigh: neg: İÜ

¹⁹⁶⁴ Eyle: eyle eyle: M

¹⁹⁶⁵ Nâbî: M 51a; K : 84a, b; İÜ 39a; -: S

¹⁹⁶⁶ Eylediler: eyledi : K

¹⁹⁶⁷ Nutḳî: M 51a;K84b;İÜ39a,b; -:S

Dîger¹⁹⁶⁸

Gönül ol kâmet-i bâlâya düşmiş
‘Acebdür pest¹⁹⁶⁹ iken a‘lâya düşmiş

NİGÂHÎ¹⁹⁷⁰

Diyârbekrî’dür, ‘Acemdür¹⁹⁷¹. Küttâb-ı dîvân-ı sulţânîden olup¹⁹⁷² eş‘ârı muhayyel ve güftârı heme¹⁹⁷³ bî-bedeldür¹⁹⁷⁴. Bu beyt-i laţîf zâde-i şab‘-ı nazîfidür:

Beyt

Zâhid saña kim dir ki hafî şûrb-i yehûd it
Mey-ğâne-i rindâna var işbât-ı vücûd it

NÂZÎ¹⁹⁷⁵

Zümre-i râcilînden¹⁹⁷⁶ İstanbulî¹⁹⁷⁷ Mehmed Çelebi’dür¹⁹⁷⁸. Hüb eş‘ârı ve mergûb güftârı vardur. Feth-i Bağdâd’a bu güne tariḥ-perdâzî olmışdur:

Tariḥ

Eyledüm Nâzî (51b) gibi tariḥini
Levḥa-i sîmîn-i meh üzre sevâd

Râfîzî şemşîri ile maḥv olup
Darbla Bağdâd’ı aldı Hân Murâd

Bu beyt-i ma‘hûdî daḥi taḥrîr olındı¹⁹⁷⁹:

¹⁹⁶⁸ Dîger: velehu: M, İÜ

¹⁹⁶⁹ Pest: mest: M, İÜ

¹⁹⁷⁰ Nigâhî: M 51a; S 49a: K 84b; İÜ 39b

¹⁹⁷¹ Diyârbekrî’dür, ‘Acemdür: -: K, İÜ

¹⁹⁷² Olup: -: M, K, İÜ

¹⁹⁷³ Heme: -: S

¹⁹⁷⁴ Bî-bedeldür: bî-ḥaleldür: S

¹⁹⁷⁵ Nâzî: S ; 48b ; M ; 51a, b ; K ; 84B ; İÜ ; 39b

¹⁹⁷⁶ Zümre-i râcilînden : - : S

¹⁹⁷⁷ İstanbulî: İstanbulîdür: S

¹⁹⁷⁸ Mehmed Çelebi’dür: -: S

¹⁹⁷⁹ Bu beyt-i ma‘hûdî daḥi taḥrîr olındı: Bu beyt daḥi anuñdur: S

Beyt ¹⁹⁸⁰

Nāzī seçilmez oldu gül-istān-ı dehrde
Gül-bāng-ı ‘andelīb şadā-yı gurābdan

NÜVİDİ ¹⁹⁸¹

Çuzāt-ı sencide-şifātdan İstanbulī Yūsuf Çelebi’dür. ‘İlm ü fazlıla meşhūr ve şî’r ü inşāyla cevābını ma‘mūr idi. Bu beyt-i laṭīf eş‘ār-ı nazīfindendür ¹⁹⁸²:

Beyt

Sen pādīşāhe oldu dil-i mübtelā esīr
Bī-çāre vuşlat uma durur gerçi kim ‘asīr

Biñ on yedide İzmīd’de kâzī iken fevt oldu ¹⁹⁸³.

NÜVİDİ ¹⁹⁸⁴

Çuzāt-ı sencide-şifātdan Gelibolılı ¹⁹⁸⁵ Meḥmed Çelebidür. Eş‘ārla ser ü kārı olup güftārı pindārī mertebesinde degüldür. Bu beyt anuñdur:

Beyt

Dil-berā ğamzelerüñ ‘işvesine sīr oldum
Çekemem derd-i ğam-ı mihnetüñi pīr oldum

NĀMİ ¹⁹⁸⁶

Big Şehri’nden ¹⁹⁸⁷ Aḥmed Çelebi’dür. Eş‘ārla ser ü kārı olup ¹⁹⁸⁸ bu ebyāt-ı lâ-nazīr zāde-i ṭab‘-ı dil-peziridür ¹⁹⁸⁹:

¹⁹⁸⁰ Beyt: Diğer: K

¹⁹⁸¹ Nüvidi: M 51b; K 84b-85a; S 49b; İÜ 39b-40a

¹⁹⁸² Nazīfindendür: nazīfidür: M

¹⁹⁸³ Biñ on yedide İzmīd’de kâzī iken fevt oldu: -: S

¹⁹⁸⁴ Nüvidi: M 51b; K 85a; İÜ 40a; Diğer Nüvidi: S 49b

¹⁹⁸⁵ Gelibolılı: Gelibolı: K

¹⁹⁸⁶ Nāmi: S : 49b; M : 51b ; K : 85a ; İÜ : 40a

¹⁹⁸⁷ Big Şehri’nden: Big Şehri’nde: M; Beg Şehri’nden: S

¹⁹⁸⁸ Eş‘ārla ser ü kārı olup: eş‘ārı ḥaylī nāzūkdür ve anuñla gerçekden ser ü kārı vardır: S

¹⁹⁸⁹ Bu ebyāt-ı lâ-nazir zāde-i ṭab‘-ı dil-peziridür: bu beyt güftārındandır: M, K, İÜ

Şi'r¹⁹⁹⁰

Mey-i 'işretle mest¹⁹⁹¹ olsa ger¹⁹⁹² ol şūh-ı cefâ-piše¹⁹⁹³
Dil-i 'uşşâk-ı zâra ğamze taqlîd-i 'itâb eyler

Hâzer idüp yine çeşm-i nigâh-ı mübtelâlardan
Hemişe şahid-i tâze teġâfülden niķâb eyler

Mey-i 'aşķile ger ser-mest iken meyl-i vişâl itsem
Döner dil hâne-i ħammâra kim âteş ħarâb eyler

NAĖLİ¹⁹⁹⁴

İstanbulî Mağmûd Çelebi'dür. Nev-heves iken puğte eş'arı ve çeşpân güftarı vardır. Bu beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı ra'nâsıdur:

Beyt

O yârûñ h'âbe vardı çeşm-i mesti şanma nâzından
Murâdı râğat olmaķdur biraz ħalkuñ niyâzından

NAŞİBİ¹⁹⁹⁵

Edirnevî İsmâ'il Efendi-zâde Ėalîl Çelebi, el-ķâzî.

Beyt

Cemâlûñ bir gül-istândur dehânuñ ġonce (52a) rûyuñ gül
Yeridür n'ola feryâd itse göñlüm nitekîm bülbül

Şabâ vaşf-ı ser-i zülfüñle gül-zâre ġüzâr itdi
Anuñ-ķün kendüsin böyle perişân eyledi sünbül

¹⁹⁹⁰ Şi'r: Beyt: M, K, İÜ

¹⁹⁹¹ Mest: ser-mest: S

¹⁹⁹² Ger: -: S, K

¹⁹⁹³ Cefâ-piše: S, K

¹⁹⁹⁴ Nağli: M: 51b ; K : 85b, İÜ : 40a; -: S

¹⁹⁹⁵ Naşîbî: M : 51b-52a, K : 85a, İÜ : 40a, b; -: S

Ve lehu¹⁹⁹⁶

Yār¹⁹⁹⁷ bī-pervā gönül ‘arz-ı niyāz itmek de güç
Sırr-ı ‘aşkı şaklamak güc keşf-i rāz itmek de güç

Ve lehu¹⁹⁹⁸

Ey mest-i cām-ı ‘işve n’ola bī-mecāl isem
Maḥmūr-ı sāğar-ı mey-i hicrānuñam senün

Ḥarfü’l-vāv

VEYSİ¹⁹⁹⁹

‘İlm ü fazīlet ile nādirü’l-akrān ve şı’r ü inşâyla müşārün-ileyhi bi’l-benān olan Alaşehir’li Üveys Çelebi’dür. Üsküb’de kādī olmağ taḥrībiyle tavaṭṭun eylemiş-idi²⁰⁰⁰. Siyer-i şerīfi nazm u neşr üzre taḥrīre²⁰⁰¹ getirüp pesendide-i erbāb-ı belāğat olmışdur. Ḥaḫḫā ki irtibāt u selāset andan ziyāde mümkün degüldür²⁰⁰². Evşāf-ı cemīli sā’ir tezakirde tafşıl olunduğuna bināen tavşīfden²⁰⁰³ müstağnī²⁰⁰⁴ olmağın bu mertebe ile iktifā olındı²⁰⁰⁵. Bu eş‘ār-ı dil-peziir zāde-i ṭab‘-ı lā-naziirleridür²⁰⁰⁶:

Ġazel²⁰⁰⁷

Murğ-ı dil pervāz iderken ol²⁰⁰⁸ gözi şeh-bāzla
Düşmedi gitdi konuşmağ ol hümā²⁰⁰⁹-pervāzla

Rāh-ı ğamda sāye-veş pā-māl kılsun kendüsin
Hem-ser olmak isteyen bir dil-ber-i mümtāzla

¹⁹⁹⁶ ve lehu: -: M, K, İÜ

¹⁹⁹⁷ Yār: yāre: K

¹⁹⁹⁸ ve lehu: -: M, K, İÜ

¹⁹⁹⁹ Veysi: S 49b-50a, b; K 85a, b; İÜ 40b, 41a

²⁰⁰⁰ eylemiş-idi: eylemişdi: İÜ

²⁰⁰¹ Taḥrīre: taḥrīr: İÜ

²⁰⁰² ḫaḫḫā ki irtibāt u selāset andan ziyāde mümkün degüldür: -: S

²⁰⁰³ tavşīfden: tavzīfden: S

²⁰⁰⁴ müstağnī:müstağnīdür:S

²⁰⁰⁵ olmağın bu mertebe ile iktifā olındı: -: S

²⁰⁰⁶ lā-naziirleridür: lā-naziiridür:S

²⁰⁰⁷ Ġazel: Eş‘ār: S

²⁰⁰⁸ Ol: bir: S

²⁰⁰⁹ Hümā: hümār: S

Küyuña varmağ senüñ fikr-i ğam-ı ğisûñıla
Çarğa çıkmak gibidür âh-ı kemend-endâzla

Bezme gelmez nây-i nâlünden safâ itmem deyü
Hâlümüz müşkildür ol yâr-ı ta'allül-sâzla

Defter-i 'uşşâka kayd it Veysi-i dîvâneyi
Tâ ki ol dîvânenüñ²⁰¹⁰ bir pâre gönlü yazıla

ve lehu²⁰¹¹

Nağl-ı emel (52b) sebz olmadın geldük bu dehrün bâğına
Bu rûzgârüñ degmedük biz bir yeşil yaprağına

Ağyâr câm-ı vaşl umar ben cur'a²⁰¹²-i hicrânuñı
İller²⁰¹³ ayağına düşer ben²⁰¹⁴ ayağı toprağına

Dîger²⁰¹⁵

Nâmeñe bakmaduğına ol Nigâr-i²⁰¹⁶ bî-vefâ
Ey dil-i bî-çâre²⁰¹⁷ benden²⁰¹⁸ bir kulaç kâğaz saña

Saña Ferhâd olalı ey şeh-i²⁰¹⁹ Şîrîn-güftâr
Âh dir âh işidür kûh-ı belâda dil-i zâr

Nesr²⁰²⁰: Biñ otuz yedide²⁰²¹ Üsküb'de²⁰²² vedâ'-ı 'âlem-i fânî eyledi.

²⁰¹⁰ dîvânenüñ: bî-çârenüñ: S

²⁰¹¹ ve lehu: Dîger: K; Beyt: S

²⁰¹² Cur'a: dürde: S

²⁰¹³ İller: eller: S

²⁰¹⁴ Düşer ben: düşerin: S

²⁰¹⁵ Dîger: ve lehu: M, İÜ: -: S

²⁰¹⁶ Nigâr: civân: S

²⁰¹⁷ Bî-çâre: dîvâne: S

²⁰¹⁸ Benden: senden: M, İÜ

²⁰¹⁹ Şeh: beşeh: İÜ

²⁰²⁰ Nesr: -: M, K, İÜ

²⁰²¹ Otuz yedide: otuz ikide: S; otuzda: K

²⁰²² Üsküb'de: -: S

VAĞ'İ²⁰²³

'İlm-i tevârihde 'alem ve şi'r ü inşâda müsellemler-i 'âlem olan merhûm Otcı-zâde'nün ferzend-i ercümendi Mehmed Çelebi Efendi'dür. Pâye-i erba'îne vüşûldan sonra hârice dâhil olmuştur. Hakkâ ki şâ'ir-i muhter' ve vâşıl-ı netâ'ic-i aşl u fer'dür. Bu iki beyt-i laţîf²⁰²⁴ zâde-i tab'-ı şerîfleridir:

Şi'r

Güher-i eşki nişâr-ı ser-i müjgân idelüm
Niçe bir dilde o gencîneyi pinhân idelüm

Bir dağı itmeye eczâsı kabûl-ı terkîb
Heves-i vuşlatı o deñli perişân idelüm

VELİ²⁰²⁵

Pâye-i erba'îne vâşıl ve andan²⁰²⁶ munfaşıl olan müderrisîn-i²⁰²⁷ kirâmdan²⁰²⁸ Rodosî Velî Efendi'dür. Tâze-gû²⁰²⁹ olup hûb eş'ârı ve mergûb güftârı vardır. Bu ebyât zâde-i tab'-ı pür-nikâtıdır²⁰³⁰:

Şi'r²⁰³¹

Gönlüm aldıysa ziyân eylemedüm yârımdan
Râziyum ben hele bir cânıla²⁰³² bazarımdan

Zâyi' olmadı benüm âh-ı seher-gâhlarım
Rağş ider kıl-k-i terüm²⁰³³ nağme-i âşarım

²⁰²³ Vağ'î: M 52b; K 85b; İÜ 41a; -: S

²⁰²⁴ Laţîf: nazîf: M

²⁰²⁵ Velî: M 52b-53a; K 85a-86b; İÜ 41a, b; S 51b

²⁰²⁶ Andan: -: M, K, İÜ

²⁰²⁷ müderrisîn-i kirâmdan: -: S

²⁰²⁸ Rodosî: -: M, K, İÜ

²⁰²⁹ Tâze-gû: tâze gûy: S

²⁰³⁰ zâde-i tab'-ı pür-nikâtıdır: ol zât-ı şerîfundür: S

²⁰³¹ Şi'r: -: S

²⁰³² cânıla: cân: S

²⁰³³ Terüm: terennüm: K

Ne kadar nâdire-gû şâ'ir-i seh̄hâr idigüm
Bilinür çâşni-i lezzet-i güftârumdan ²⁰³⁴

Rûz-ı nev-rûz gibi geldi Velî şâhid-i şevk
Haber itdi baña pâyân-ı şeb-i târumdan

Nesr²⁰³⁵: Yahyâ Efendi (53a) hazretleri teşrîf-i iftâ eyledükde bu güne târîh-perdâzî olmışdur²⁰³⁶:

Târîh ²⁰³⁷

Yine teşrîf idüp Mollâ-yı A'zam şadr-ı iftâyı
Yine şıyt u şadâ-yı şâd-mânî tutdı dünyâyı

Nümâyân oldı yine çeşm-i bahta şâhid-i iqbâl
Güzel gösterdi naqqâş-ı emel rûy-ı temennâyı

Şafâsından seher raşş eyleyüb târîhîni hâtif
Didi cây eyledi Yahyâ Efendi şadr-ı fetvâyı (1048)

VEHBÎ ²⁰³⁸

Mevâlî-i kirâmdan mesned-i seh̄â vü keremün şadr-nişîn-i ercümendi Aydınî Mehmed Çelebi Efendi'dür. Hakkâ ki pür-²⁰³⁹ma'rifet şâhib-haşşiyet olup beyne'l-aqrân müşârün-ileyhi bi'l-benândur. Bu beyt-i laţîf zâde-i şab'-ı nazîfleridür:

Beyt

Olup cünbîde âhumdan şirişk-i dîde-i giryân
Kenâr-ı bahre şaldı hâr u hâşâkın degül müjgân

²⁰³⁴ Bu beyit S nüshasında yoktur.

²⁰³⁵ Nesr: -: M, S, İÜ

²⁰³⁶ Yahyâ Efendi Hazretleri teşrîf-i iftâ eyledükde bu güne târîh -perdâzî olmışdur: -: S

²⁰³⁷ Târîh: -: S

²⁰³⁸ Vehbî: M 53a; K 86a; İÜ 41b; -:S

²⁰³⁹ Pür: tîr: İÜ

VEHBİ²⁰⁴⁰

Tercemesi şebt olunan ‘Alīmī’nüñ ferzend-i ercümendi Çorlevī İbrāhīm Çelebi’dür. Kuzât-ı sencide-şifâtdan olup hûb eş‘ârı ve merğüb güftarı vardır. Bu beyt-i laţif zâde-i tab‘-ı nazîfleridür:

Beyt

Vehbiyâ hîn-i veğâ suñsa nigâr incinme
Ki yemez kimse cihân icre belâsız balı

Neşr²⁰⁴¹: Merhûm Hâce ‘Abdu’l-lah Efendi Rûm ili Kâzî-‘askeri iken mezbûr mülâzemetde olup ‘arz-ı hâline münâsebetle bu beyti taḥrîr ider. Merhûm-ı müşârün-ileyh daḥı maṭlabını telḥîs ider:

ve lehu²⁰⁴²

‘Aṭâ olur ise Bender Kazâsı²⁰⁴³
Yeter sultânuma Vehbî du‘âsı

VEZNİ²⁰⁴⁴

Ser-rişte-i nesebi Âl-i ‘Abâ’ya peyveste ve her târ-ı şikenc-i zülf-i bî-hem-tâsına hezârân (53b) dil-i şikeste beste olan İstanbuli²⁰⁴⁵ Seyyid Murtażâ Çelebi’dür. Tercemesi şebt olunan²⁰⁴⁶ Rif‘atî’nün²⁰⁴⁷ hürşid-i ta‘lîm ü terbiyeleriyle²⁰⁴⁸ perveriş²⁰⁴⁹ bolmağın²⁰⁵⁰ eş‘ârı muḥayyel ve güftarı bî-bedel ü bî-ḥalledür²⁰⁵¹. Bu ebyât-ı lâ-nazîr zâde-i tab‘-ı dil-peziirleridür:

²⁰⁴⁰ Vehbî: M 53a; K 86a, b; İÜ 41b-42a; -: S

²⁰⁴¹ Neşr: -: M, İÜ

²⁰⁴² ve lehu: Beyt-i ve lehu: İÜ; Beyt: K

²⁰⁴³ Kazâsı: Kazâsı’nı: İÜ

²⁰⁴⁴ Vezni: S 50b-51a; M 53a, b; K 86b; İÜ 42a

²⁰⁴⁵ İstanbulî: -: M, S

²⁰⁴⁶ Seyyid Murtażâ Çelebi’dür. Tercemesi şebt olunan: -: S

²⁰⁴⁷ Rif‘atî’nün: Rif‘atî Çelebi’nün: S

²⁰⁴⁸ Terbiyeleriyle: terbiyeleri ile: M, K, İÜ

²⁰⁴⁹ Perveriş: perveriş pezir: S

²⁰⁵⁰ Bolmağın: olmağın: S

²⁰⁵¹ bî-bedel ü bî-ḥaledür: bî-bedeldür: M, K, İÜ

Şi'r

‘Âlemün ey dil vefâsız nev-civânın n’eylerüz
 ‘Ârife bir gül yeter yâ²⁰⁵² gül-sitânın n’eylerüz

Küyını seyr eyledük hem-sâye olduk kıddine²⁰⁵³
 Servine çün kim irişdük büstânın n’eylerüz

Ġamzesin seyr eyleyüp dil-besteyüz ebrûsına
 Ol şeh-i ħüsnün dahı tîr ü²⁰⁵⁴ kemânın n’eylerüz

VAĦYÎ²⁰⁵⁵

Diyâr-bekrî ‘Ömer Çelebi’dür. Mülâzım ü müderris olmışdur²⁰⁵⁶. Eş’arı muĥayyel ve güftârı bî-bedeldür. Tâze-gü olan²⁰⁵⁷ şu’arâ-yı şöhret-şi‘ârdan olup bu ebyât zâde²⁰⁵⁸-i ħab‘-ı pür-nikâtlarındandır²⁰⁵⁹:

Şi'r

Dir gören ‘ârızuñı zülf-i siyeh-kâruñla
 Böyle bir ħüb ne dünyâda ne ‘uĥbâda olur

Eşk-i nâ-âmede²⁰⁶⁰-i dîde sebû-yı dilde²⁰⁶¹
 Eşer-i feyz-i leb-i la‘lün ile bâde olur

Küy-ı dil-berde seni²⁰⁶² Vaĥyî görenler dirler
 Ħür²⁰⁶³ u ğılmânıla ol cennet-i a‘lâ’da olur

²⁰⁵² yâ: -: S

²⁰⁵³ Kaddine: kadrine: S

²⁰⁵⁴ tîr ü: ebrû: S

²⁰⁵⁵ Vaĥyî: S 51a; M 53b; K 86b; İÜ 42a, b

²⁰⁵⁶ Mülâzım ü müderris olmışdur: -: M, K, İÜ

²⁰⁵⁷ Tâze-gü olan: -: M, K, İÜ

²⁰⁵⁸ Zâde: -: S

²⁰⁵⁹ Pür-nikâtlarındandır: pür-nikâtdır: K, İÜ

²⁰⁶⁰ Nâ-âmede: nâmede: İÜ

²⁰⁶¹ Dilde: dildür: S

²⁰⁶² Seni: sebr: İÜ

²⁰⁶³ ĥür: cevr: İÜ

Bu rübâ'î dahı anuñdur²⁰⁶⁴:

Rübâ'î²⁰⁶⁵

Ey dil umarum bahtı dahı h̄'ār olsun
 Vaḫyî gibi dem-be-dem zār olsun
 Ol kıldı beni bu gūne maḫrūm u ḫazīn
 Elden ne gelür n'eyleyeyüz var olsun

Vişālî²⁰⁶⁶

Mevālî-i kirāmdan olup²⁰⁶⁷ sābıķā ber vech-i teķā'ūd Kütāhiyye'de²⁰⁶⁸ mesned-niṣīn-i ṣadāret-i iftā olan Meḫmed Efendi'dür. *Kıyāfet-nāme*'si ve *Kasīde-i Bürde*'ye²⁰⁶⁹ ṣerḫi olup²⁰⁷⁰ eṣ'ārı ḫüb ve güftarı mergūb pīr-i maḫbūbü'l-ḫulūb idi. Bu iki beyt-i laṭif zāde-i ṭab'-ı ṣerīfleridür:

Şi'r

Āteş-i 'aşķıla bir āh eylesem 'ālem yanar
 Sūz-ı dilden nāle ḫılsam cümle-i ādem yanar
 Şem'-i meclis gice yanarsa şabāḫın diñlenür
 Bezm-i ğamda gör Vişālî'yi sabāḫ aḫşam yanar

Neşr²⁰⁷¹ : Biñ otuzda Kütāhiyye'de fevt oldı²⁰⁷².

Vālihî²⁰⁷³

Üskübî Aḫmed Çelebi'dür. (54a) Beyne'l-ḫuzāt aḫrānı nādır ve şāḫib-iḫtirā' şā'irdür. Bu beyt-i ra'nā zāde-i ṭab'-ı bî-hem-tāsıdur:

²⁰⁶⁴ Bu rübâ'î dahı anuñdur: -: M, K, İÜ

²⁰⁶⁵ Rübâ'î: M, K, İÜ

²⁰⁶⁶ Vişālî: M 53b; S 51a, b; K 86b-87a; İÜ 42b

²⁰⁶⁷ Olup: -: M, K, İÜ

²⁰⁶⁸ Ber-vech-i teka'ūd Kütāhiyye'de: Kütahya'da ber-vech-i teka'ūd: S

²⁰⁶⁹ Bürde: Bürde: S

²⁰⁷⁰ Kıyāfet-nāme'si ve Kasīde-i Bürde'ye ṣerḫi olup: M, K, İÜ

²⁰⁷¹ Neşr: -: S, M, İÜ

²⁰⁷² Bin otuzda Kütāhiyye'de fevt oldı: -: M, İÜ

²⁰⁷³ Vālihî : S 50b; M 53b-54a; K 85b; İÜ 42b

Beyt

Virmeyelden tütüyâ-yı hâk-ı pâyinden naşib
Ağlayu ağlayu bir qalmış durur çeşm-i raqib

Biñ sekizde Üřküb'de fevt oldı.

VAĖDETI²⁰⁷⁴

Qızât-ı sencide-şıfatdan İstanbulî Ėassânî-zâde Çelebi'dür. Eş'arı laşif ve güftarı nazif olup bu beyt zâde-i şab'-ı münifidür:

Beyt

Ŗakınmıř turre-i zülfini mânendi²⁰⁷⁵ iki sünbül
İki yapraqlı güyâ Ėonce-i ruşsâridur bir gül

VÂLİ²⁰⁷⁶

Yeñibâzârî AĖmed Efendi'dür. Qızât-ı sencide-şıfatdan idi. Vâlî-i şehr-i belâgat ve şehr-yâr-ı ekâlîm-i²⁰⁷⁷ 'ilm²⁰⁷⁸ ü ma'rifetdür. Bu beyt-i dil-güşâ²⁰⁷⁹ zâde-i şab'-ı ra'nâsıdur²⁰⁸⁰:

Beyt

Fem-i yâre öykünmege oldı râğib
N'ola mühri qoz şabına qoysa kâtib

Neřr²⁰⁸¹: Biñ yedide Yeñibâzâr'da²⁰⁸² fevt oldı.

²⁰⁷⁴ Vağdeti: M 54a; K 54a; İÜ 43a; -: S

²⁰⁷⁵ Mânendi: mânend: K

²⁰⁷⁶ Vâlî: M 54a; K 87a; İÜ 43a; S 51b

²⁰⁷⁷ EĞâlîm: iğlîm: S

²⁰⁷⁸ Film: -: M, K, İÜ

²⁰⁷⁹ Dil-güşâ: 'âlî: S

²⁰⁸⁰ Ra'nâsıdur: la'lidür: S

²⁰⁸¹ Neşr: -: M, S, İÜ

²⁰⁸² Yeñi Bâzâr'da: Yeñi şehr-i Bâzâr'da: S

Harfî'l-hâ

HÜDÂYİ²⁰⁸³

‘İlm ü fazîlet ile yegâne-i akrân ve şi‘r ü ma‘rifet ile²⁰⁸⁴ müşārün-ileyhi bi‘l-benân olan²⁰⁸⁵ Ahî-zâde Hüseyn Efendi’dür. Üç def‘a Rûm İli kıâzî-‘askeri olduğdan Őnra mesned-nişin-i Şadâret-i iftâ olmuşlar idi. Evşâf-ı cemîlleri gün gibi meŐhür olduğuna binâen beyândan müstağnidür. Bu eş‘âr-ı dürer-bâr²⁰⁸⁶ zâde-i tab‘-ı güher-niŐârlarıdır²⁰⁸⁷:

Şi‘r

Çevürdi siĥ-i²⁰⁸⁸ miĥnet bağrumı deldi kebâb-âsâ
Beni kıabdâ kıba kıoydı felek Şimdi Şarâb-âsâ

Eger kâm almak isterseñ Hüdâyî raĥŐ-ı devletden²⁰⁸⁹
Vücûduñ bulduđuñ nâ-danâ Őarkıtma²⁰⁹⁰ rikâb-âsâ

Diđer²⁰⁹¹

Halkı men ‘eylemeden saña²⁰⁹² ne girer ne çıkâr
Vâ ‘izâ²⁰⁹³ yoĥsa (54b) duĥân-ıla kıyâmet mi kıopâr

Nesr²⁰⁹⁴: Biñ kırık üçde Őeyĥü‘l-islâm iken ğazâb-ı ĥusrevâniye mazĥar olup zevraқа kıonup²⁰⁹⁵ nefy olunup²⁰⁹⁶ vücûd-ı Őerîfleri²⁰⁹⁷ âb-ı ĥayât gibi nâ-bedîd olmuşdur. Raĥmehu²⁰⁹⁸.

²⁰⁸³ Hüdâyî : S : 51b-52a ; M : 53b-54a ; K : 87a, b ; İÜ : 43a, b

²⁰⁸⁴ Şi‘r ü ma‘rifet ile : belâğat-ı fesâhatla : M, K, İÜ

²⁰⁸⁵ Olan : - : M, K, İÜ

²⁰⁸⁶ EŞ‘âr-ı dürer-bâr: ebyât-ı dil-pezi‘r : S

²⁰⁸⁷ Güher-niŐârlarıdır: mümteni‘ü’n-nazi‘rleridir : S

²⁰⁸⁸ Çevürdi siĥ: çevürdi Őeyĥ: İÜ; çözdü siĥ: M

²⁰⁸⁹ RaĥŐ-ı devletden : raĥŐ revišinden : M, İÜ

²⁰⁹⁰ Sarkıtma: sirkutma : M

²⁰⁹¹ Diğer : ve lehu : M, İÜ ; - : S

²⁰⁹² Sana : sale : İÜ

²⁰⁹³ Vâ ‘izâ : zâhidâ : S

²⁰⁹⁴ Nesr : - : S, M, İÜ

²⁰⁹⁵ Konup : konilup : S

²⁰⁹⁶ kıonup: kıonilup : S

²⁰⁹⁷ Şerîfleri : Őerîfi : K, İÜ

²⁰⁹⁸ Raĥmehu: -: M, S, K

HÂŞİMÎ²⁰⁹⁹

Burûsevî Mehmed Çelebi'dür. Kuzât-ı sencide-şifâtdan olup²¹⁰⁰ müverrihlikle şöhret-şi'âr idi²¹⁰¹. Bu beyt güftârındandır²¹⁰²:

Beyt

Geçerken cām-ı mey şundum gelüp nüş eyledi âfet
Gelicek²¹⁰³ böyle gelse âdemün ayağına devlet

Biñ yigirmi ikide İstanbul'da fevt oldı.

HÂŞİMÎ²¹⁰⁴

Üsküdarî Mehmed Çelebi'dür. Kuzât-ı sencide-şifâtdan olup²¹⁰⁵ eş'ârı hûb ve güftârı mergübdür²¹⁰⁶. Bu beyt-i laţif²¹⁰⁷ zâde-i tab'-ı nazîfidür:

Beyt

Kuçmağ üzre seni fikr-i dil ü²¹⁰⁸ râ-yı hâţır
Kocal ey rûh-ı revân sen de berâ-yı hâţır

Biñde Üsküdar'da fevt oldı.

HEVÂYÎ²¹⁰⁹

Burûsevî Muştafâ²¹¹⁰ Çelebi'dür. Mutaşarrıf-ı cihet-i hitâbet idi. Gülistân u Bûstân'a²¹¹¹ müsta'idd-âne şerh²¹¹² yazmışdır. Bu beyt-i ra'nâ zâde-i tab'-ı dil-güşâsıdır²¹¹³:

²⁰⁹⁹ Hâşimî: M : 54b ; K : 87b ; S : 52a, b : İÜ ; 43b

²¹⁰⁰ Kuzât-ı Sencide şifâtdan olup: kuzât idi : S

²¹⁰¹ Şöhret-şi'âr idi : şöhret-şi'ârdur: S

²¹⁰² Beyt güftârındandır: Beyt-i latif zâde-i tab'-ı bi-hem-tâsıdur: S

²¹⁰³ Gelicek: gelince: S

²¹⁰⁴ Hâşimî: İÜ :43b; K 87b; M 54b; Diğer Hâşimî: S 52b

²¹⁰⁵ Olup: idi : S

²¹⁰⁶ Eş'ârı hûb ve güftârı mergübdur: - : S

²¹⁰⁷ Laţif: bi-hem-tâ : S

²¹⁰⁸ ü: -: S

²¹⁰⁹ Hevâyî: M : 54b ; S: 52b ; K : 87b-88a ; İÜ: 43b

²¹¹⁰ Muştafâ: Mehmed : S

²¹¹¹ Bûstân'a: Bûstân-ı: M , İÜ

²¹¹² Şerh: -: S

²¹¹³ Dil-güşâsıdur: bi-hem-tâsıdur: S

Beyt

Âh kim sîb-i zenaḥdānuñı iller²¹¹⁴ oḥşar
Benüm işğāl-i ğamuñdan şanemā degmez elüm

Biñ on yedide İstanbul'da fevt oldı²¹¹⁵:

Ḥarfü'l-yā-i

YAḤYĀ EFENDİ²¹¹⁶

Şeyḥü'l-İslām Yahyā Efendi'dür ki tercemesi şebt olan²¹¹⁷ Meylî Zekerıyyā Efendi Ḥazretleri'nün²¹¹⁸ ferzend-i faẓilet-mendleri²¹¹⁹ olup²¹²⁰ 'ilm ü faẓl ile ārāste ve kemāl ü ma'ārif ile pīrāste vücūd-ı şerīf-i pūr-seḥā ve zāt-ı sūtüde-ḥışāllerine sultānü'ş-şu'arā dinilse revādur. Merreten ba'de āḥiri²¹²¹ üç def'a Rüm İli kâzî-'askeri ve üç def'a pīrāye-baḥş-ı şadāret-i iftā²¹²² olmağın²¹²³ ḥışāl-ı ḥamīdeleri tafşıl ü beyāndan müstağnidür²¹²⁴. Ğarīḳ-i baḥr-ı raḥmet-i Yezdān merḥūm (55a) Sultān Murād Ḥān ile Edirne ve Revān²¹²⁵ ü Bağdād'a sefer eylemişlerdür. Eş'ār-ı dil-peẓirleri²¹²⁶ şūḥ u selīs ü sūz-nāk ve güftār-ı bī-nazīrleri sīm²¹²⁷ ü²¹²⁸ zer-i ḥālişü'l-'ayār gibi mücellā vü pākdür. Bu eş'ār-ı laṭīf ü ra'nā zāde-i ṭab'-ı şerīf-i bī-hem-tālarıdur²¹²⁹:

Şi'r²¹³⁰

Gösterdi yine sāḳi-i meclis yed-i beyzā
Zerrin²¹³¹ ḳadeḥi itdi eline gül-i ra'nā

²¹¹⁴ İller: eller: S

²¹¹⁵ Bin on yedide İstanbul' da fevt oldı: -: M, K, İÜ

²¹¹⁶ Yahyā Efendi: M 54b-55a; K 87b-88a; İÜ 43b-44a, b; Yahyā Efendi Ḥazretleri: S 52b-53a, b

²¹¹⁷ Yahyā Efendi'dür ki tercemesi şebt olan: -:M,K,İÜ

²¹¹⁸ Efendi'nün: Efendi Ḥazretleri'nün: -: S

²¹¹⁹ Faẓilet-mendleri: faẓilet-mendidür: S; faẓilet-mendi: K

²¹²⁰ Olup: -: S

²¹²¹ Ğḥiri: āḥir: M

²¹²² İftā: -: S

²¹²³ Olmağın: olmışlardur: M, K, İÜ

²¹²⁴ Ḥışāl-ı ḥamīdeleri tafşıl ü beyāndan müstağnidür: -: M, K, İÜ

²¹²⁵ Revān: Revān'a: S

²¹²⁶ Dil-peẓirleri: dil-peẓiri: S

²¹²⁷ Sīm: -: S

²¹²⁸ ü: -: S

²¹²⁹ bī-hem-tālarıdur: bī-hem-tāsıdur: S

²¹³⁰ Şi'r : eş'ār: S

²¹³¹ zerrin: zerrini: M

Gül-şende seher gūşıma bir nağme tokındı
Gelmiş gibi vādīye yine bülbül-i şeydâ

Her halka-i zülf oldu bir āyine²¹³² ruhuñda
İster niçe yüzden görine²¹³³ hūsn-i dil-ārâ

Çok²¹³⁴ tutmayıcak dâmen-i zülfün²¹³⁵ dil-i mehcūr
Bulmadı zafer devlet-i pâ-būsuñâ cānâ

Ancağ ğām-ı dil-dârı alur havşala-i ‘aşğ
Yahyâ olamaz²¹³⁶ ana²¹³⁷ mezâhim²¹³⁸ ğam-ı dünyâ

Dīger²¹³⁹

Bahâr eyyâmı gelse gül açılsa bülbülân gelse²¹⁴⁰
Hevânuñ i‘tidâlınden yine rüy-ı cihân gülse

Ne ‘âlemdür açılmağ gül-şenüñ bir verd-i ra‘nâsı
Ne hâlet-bağş olur meclisde bir nâzük civân gülse

Ne fevt olurdu bi-çâre sürürından ne²¹⁴¹ ağlardı
Yüzine ‘âşık-ı giryânuñ ol nâ-mihr-bân gülse

Bulup gül-zârı hâlî her taraf refâtârını zâğūñ
Görüp kebg-i hırâmân kâhkahayla her zamân gülse

Birisi ağlamayınca biri gülmez hemân Yahyâ
Surâhî ağlasa cām-ı şarâb-ı ergavân gülse

²¹³² āyine : āyine : K, S

²¹³³ Görine : gözine : S, İÜ

²¹³⁴ Çok : çak : S

²¹³⁵ Zülfün: zülf : M

²¹³⁶ Olamaz: ola: M; alamaz: S

²¹³⁷ Ana: - : M

²¹³⁸ mezâhim: mizâcum : S

²¹³⁹ Dīger: ve lehu: M; - : S

²¹⁴⁰ Bahâr eyyâmı gelse gül açılsa bülbülân gelse: Bahâr olsa açılmağ gonce-i gül gül-sitân gelse: S

²¹⁴¹ Ne: -: K

Neşr²¹⁴²: Feth-i Revân'a bu gûne târîh-perdâzî²¹⁴³ olmuşlardır:

Târîh

Revân'a varıcağ Sultân Murâd Hân-ı 'Ömer-heybet
Müyesser eyledi anuñ Hudâ-yı Müste'an fethin

Cemî'-i ehli-i sünnet 'asker-i İslâm şâd oldu
Didi Yahyâ anuñ târîhini gördük Revân fethin (H. 1037)

Sellemhullahu'l-ğani'ü'l-'allâm (55b) ilâ kıyâmi's-sâ'atihi ve sâ'atihi'l-kıyâm bi-hamd-illâh²¹⁴⁴
Bu cerîde-i dil-güşâ²¹⁴⁵ terceme-i şerîfleriyle²¹⁴⁶ itmâm olduğına²¹⁴⁷ helvâ âhir-i hürd mişdağınca
müşâdifdür.

Hâtime: Pes bu cerîde-i muhtaşar u müfîde 'avn-ı Hudâ-yı Müte'al ve luft-ı Bî-çün-ı zü'l-Celâl
ile itmâm u encâma irişdi. Girişme-i iltifât ile nazâr iden erbâb-ı 'irfân ve cümle sühân-verândan
ricâ vü temennâ iderüm ki 'uyüb u kuşûrına nazâr itmeyüp belki dâmen-i 'afvla setr ideler.²¹⁴⁸

Târîh-i İn Kitâb-ı Râkımu'l-hurûf Gofte end.

Bir seher 'aşkla olup ser-mest
Kilk ü kırtâs idi o dem der-dest

Çün Rızâ hâtıra huşur itdi
Pes hayâlüm gelüp zühür itdi

²¹⁴² Negr : - : S, M, İÜ

²¹⁴³ Perdâzî: perdâz: S; perdâri: İÜ

²¹⁴⁴ "Allah (c.c.)'a şükürle, onu (bu eseri) kıyâmetin kopuşu ve tekrar diriliş saatine kadar her şeyi en iyi bilen, hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah (c.c.)' a teslim ettim!"

²¹⁴⁵ Dil-güşâ: muhtaşar: M

²¹⁴⁶ Şerifleriyle: şerifleri ile: M, K, İÜ

²¹⁴⁷ Olduğına: olduğu: S

²¹⁴⁸ S: Beyt

Rakrakda olan 'uyüb u kuşûr

Ola engüş-i 'afv-ıla²¹⁴⁸ mestür

(Diğer üç M, K ve İÜ nüshalarında olmayan bu beytin zamanımıza en yakın devirde istinsâh edilmiş olan Süleymâniye Kütüphânesi nüshasında metne sonradan dâhil edildiği kanaatindeyiz.)

Eyledüm bu kitâba diqqât-i tām
‘Avn-ı Hâkq-ıla çün oldı tamām

İrdi nâ-geh sitâyiş-i Bî-çün
Oldı târih *câmi’-i mazmûn* (sene 1050)

Temmet-i taḥrîr ‘alâ yedi’l-ḥaḳîr li-ḥamd-i mâhir fî-vaḳti’l-ğurûb fî-âḫiri’l-cum‘a fî-cemâziye’l-evveli sene tis‘a ve seb‘în ve mi’e ve elf (1179) fî-Hicreti’n-Nebeviyye ve’l-hamdüli-llâhi Rabbi’l-‘âlemîn ve’ş-şalavâtu ve’s-selâm ‘alâ seyyidi’l-evvelîn ve’l-âhirîn ve aṣḫâbihi ecma‘în